

Oznaka poročila: ARRS-CRP-ZP-2012/14

ZAKLJUČNO POROČILO O REZULTATIH CILJNEGA RAZISKOVALNEGA PROJEKTA

A. PODATKI O RAZISKOVALNEM PROJEKTU

1. Osnovni podatki o raziskovalnem projektu

Šifra projekta	V5-1025
Naslov projekta	Deregulacija poklicev - med javnim interesom in konkurenčnostjo
Vodja projekta	28766 Valentina Franca
Naziv težišča v okviru CRP	2 Težišče 2: Učinkovita uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta
Obseg raziskovalnih ur	724
Cenovni razred	A
Trajanje projekta	10.2010 - 03.2012
Nosilna raziskovalna organizacija	7097 Univerza na Primorskem, Fakulteta za management
Raziskovalne organizacije - soizvajalke	
Raziskovalno področje po šifrantu ARRS	5 DRUŽBOSLOVJE 5.05 Pravo
Družbeno-ekonomski cilj	13.05 Družbene vede - RiR financiran iz drugih virov (ne iz SUF)

2. Raziskovalno področje po šifrantu FOS¹

Šifra	5.05
- Veda	5 Družbene vede
- Področje	5.05 Pravo

3. Sofinancerji²

	Sofinancerji	
1.	Naziv	
	Naslov	

B. REZULTATI IN DOSEŽKI RAZISKOVALNEGA PROJEKTA

4. Povzetek projekta³

SLO

Urejanje pogojev za opravljanje posameznih poklicev, kar v splošnem označujemo tudi kot regulacijo poklicev, postaja vse bolj aktualno vprašanje tako v EU kot tudi v njenih državah članicah. Regulacija poklicev pomeni, da posamezne države v svoji pravni ureditvi postavljajo pogoje za opravljanje posameznega poklica. Razlogi držav za takšno odločitev so zelo različni. Argumenti za regulacijo poklicev so lahko v varnosti izdelkov oziroma storitev, ki jih reguliran poklic zagotavlja, v zagotavljanju njihove kakovosti, v varovanju zdravja uporabnikov, v nadzoru države in podobno. V primerih nekaterih poklicev, kjer je obstoj argumentov za njihovo regulacijo (predvsem zagotavljanje varnosti in zdravja) nesporen, je postavljanje zakonskih pogojev skorajda pravilo, pri ostalih poklicih, ki imajo nižjo stopnjo zahtevnosti ali pomembnosti z vidika zagotavljanja javnega zdravja in varnosti, pa so razlogi lahko tudi drugačni, kot so npr. protekcionizem države, nezaupanje v izobraževalne sisteme drugih držav in podobno. Regulacija je lahko tudi posledica močnega poklicnega organiziranja, razlog zanjo pa zaščita lastnega "ceha".

Rezultati projekta kažejo na možnosti deregulacije poklicev v izbranih panogah, pri čemer je k deregulaciji treba pristopiti sistemsko in zelo premišljeno. Analiza reguliranih poklicev v izbranih panogah pa kaže, da so argumenti za regulacijo zelo različni in da tudi zelo različno dosegajo svoje nameravane učinke. Z deregulacijo je treba odstaniti tiste pogoje za opravljanje poklica, ki niso utemeljeni z javnim interesom oziroma spremeniti tiste pogoje, kjer tovrstni argumenti sicer obstajajo, v praksi pa nimajo želenega učinka. Sistemski pristop k deregulaciji poklicev naj temelji na uporabi posebnega dvostopenjskega testa, ki je bil v okviru projekta posebej razvit in ki upošteva tako vsebinske kot tudi postopkovne vidike deregulacije poklicev. Poleg določenega zaporedja korakov, ki naj jih država v tem procesu upošteva, je cilj tehtanja med javnim interesom in konkurenčnostjo v ugotovitvi, kaj nek pogoj za opravljanje določenega poklica zagotavlja in kako to zagotavlja. Če argumenta za regulacijo ni oziroma ko le-ta obstaja, pa ne učinkuje v zeleni smeri, je treba razmisliti o drugačnem načinu regulacije, ki nu nujno v odpravi obstoječih pogojev (deregulacija), pač pa v drugačni regulaciji (re-regulacija).

ANG

The regulation of conditions to pursue individual professions, in general also denoted as regulation of professions, is becoming more and more an issue of interest, both in the European Union (EU) as well as in its Member States. Regulation of professions means that individual countries impose conditions for the pursuit of a particular profession in their legislative regulations. Countries have very different reasons to do so. The arguments for regulating professions may pertain to the safety of products or services that a regulated profession provides, assuring their quality, protecting the health of users, the supervision of the state and similar. In cases of certain professions where the existence of arguments for their regulation (primarily provision of security and health) is unquestionable, the imposition of legal requirements is almost a rule, while in other professions with a lower degree of complexity or importance as regards provision of public health and safety these reasons may also be different, such as protectionism of the state, distrust of other states' educational systems and similar. Regulation may also be a result of a powerful professional organisation and the reason for it the protection of one's own "guild".

The results of the project indicate possibilities to deregulate professions in certain industries, whereby a systemic and very prudent approach to deregulation is required. The analysis of regulated professions in selected sectors shows that arguments for regulation are very different and that they achieve their intended effects very differently. Deregulation has to eliminate those conditions for the pursuit of a profession that are not substantiated with public interest or amend those conditions where such arguments do exist, but have no desired effect in practice. A systemic approach to deregulation of professions should be based on the application of a special two-stage test that was specifically designed within the frame of the project and that takes into account both contextual as well as procedural aspects of deregulation of professions. In addition to a defined sequence of steps that should be observed by the state in thi

5. Poročilo o realizaciji predloženega programa dela na raziskovalnem projektu⁴

Program dela je bil v okviru projekta uresničen.

V prvi fazi smo analizirali relevantno literaturo in pravne vire, tako mednarodne (Evropske unije, Mednarodne organizacije dela in Sveta Evrope), kot tudi domače pravne vire ter druge vire. To smo tekom projekta dopolnjevali oziroma izpopolnjevali. V tem času smo tudi pripravili metodologijo dela. Rezultati tega dela so zlasti vidni v točkah v 1, 2 in 3 končnega vsebinskega poročila.

V drugi fazi smo se osredotočili na primerjalno pravno analizo poklicev v izbranih panogah. Ta je vključevala analizo domače zakonodaje in zakonodaje izbranih držav ter njuno primerjavo. Rezultati te primerjave so v strnjeni obliki prikazani v točki 6 končnega vsebinskega poročila, natančno pa v obsežni prilogi k poročilu.

V tretji in četrti fazi je potekalo raziskovanje drugih vidikov deregulacije poklicev, kar je predstavljeno v 4 in 5 točki vsebinskega poročila. Na koncu je bila narejena sinteza vseh pridobljenih podatkov in rezultatov ter oblikovanje sistemskega pristopa in priporočil za deregulacijo poklicev, kar je predstavljeno v 7 točki vsebinskega poročila.

Z raziskovalnega vidika smo v okviru projekta izpolnili vse predpostavke, ki smo si jih zastavili. Najprej smo postavili temelje na podlagi mednarodne zakonodaje, zlasti je bila ključna ureditev Evropske unije. S tem smo izpolnili cilj pregleda in analize mednarodne zakonodaje, ki je predstavljala podlago za analizo domače zakonodaje. V okviru analize domače zakonodaje smo, kot je bilo navedeno med cilji projekta, analizirali tako ustavno pravna izhodišča kakor tudi drugo področno zakonodajo. To zajema tako sam sistem priznavanja poklicnih kvalifikacij (torej implementacijo evropske direktive) kakor tudi natančno analizo regulacije izbranih poklicev. Da bi lahko pripravili predlog deregulacije, kar je bil eden od ciljev projekta, smo opravili obsežno mednarodno pravno primerjavo. Na podlagi evidence reguliranih poklicev Evropske unije smo zastavili okvir, znotraj katerega so bili izbrani poklici v določeni panogi. Nato smo na podlagi področne zakonodaje v posameznih državah analizirali relevantne pravne vire. S tem smo izpolnili tako cilj primerjalno pravne primerjave kakor tudi oblikovanja podlage za deregulacijo poklicev v Republiki Sloveniji.

Naslednji zastavljeni cilj je bil preučitev tudi drugih vidikov deregulacije poklicev, zlasti sociološko - psihološkega ter ekonomsko - poslovnega. Na podlagi literature in praks iz tujih gospodarstev smo predstavili in analizirali ključne vidike deregulacije poklicev ter pri tem opozorili na možne druge vplive deregulacije poklicev.

Temeljni cilj, to je oblikovanje sistemskega pristopa k deregulaciji poklicev, je bil tudi dosežen. Na podlagi vsega zbranega in analiziranega smo pripravili dvostopenjski test kot temeljni in ključni pripomoček oziroma mehanizem pri odločitvi, ali deregulirati posamezen poklic ali ne. Poleg tega smo dodatno izoblikovali priporočila z vidika postopka deregulacije poklicev ter navedli nekatere možnosti nadaljnjega raziskovanja.

6. Ocena stopnje realizacije programa dela na raziskovalnem in zastavljenih raziskovalnih ciljev⁵

Cilji projekta se med raziskavo strateško in s sistemskega vidika niso spremenili. Spremembe so bile pri t.i. delnih oziroma vmesnih ciljih.

V okviru uresničevanja raziskovalnega projekta smo se z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve odločili za nekoliko spremenjen pristop pri raziskovanju. V prijavi k projektu smo se predvsem osredotočili na sistemski pristop in manj na natančno in konkretno analiziranje posameznih dejavnosti oziroma poklicev. Želja Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve pa je bila, da bi v okviru projekta natančno analizirali regulacijo poklicev tako v Sloveniji kot v izbranih tujih državah (Italija, Avstrija, Nemčija, Finska in Danska). Ker bi tako podrobna analiza presegla namen in sredstva tega projekta, smo se skupaj odločili, da tako podrobno analizo opravimo v štirih, s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, izbranih panogah, ki so turizem, gradbeništvo, posredovanje nepremičnin in obrt.

7. Utemeljitev morebitnih sprememb programa raziskovalnega projekta oziroma sprememb, povečanja ali zmanjšanja sestave projektne skupine⁶

Sprememb ni bilo.

8. Najpomembnejši znanstveni rezultati projektne skupine⁷

	Znanstveni dosežek		
1.	COBISS ID	3975895	Vir: COBISS.SI

	Naslov	SLO	Vpliv (de)regulacije poklicev na zaposlovanje
		ANG	The impact of (de)regulation of professions on employment
	Opis	SLO	Pravica državljanov Evropske unije delati in opravljati storitve v drugi državi članici je lahko bistveno ovirana, če države članice v svojih pravnih ureditvah regulirajo veliko poklicev. Zato je zaznati veliko teženj po deregulaciji poklicev, to je odpravi formalnih zahtev za opravljanje poklica, pri čemer je treba zagotoviti ustrezno ravnovesje med javnim interesom in konkurenčnostjo.
		ANG	The right of EU citizens to work and supply services in another EU member states may be considerably hindered if the legislative regulations of the respective states regulate a large number of professions. Therefore tendencies towards deregulation of professions emerge, that is towards abrogation of formal demands regarding the right to perform a profession, whereby it is necessary to provide a due balance between public interest and competitiveness.
	Objavljeno v	Inštitut za delo, Pravna fakulteta; Delavci in delodajalci; 2011; Letn. 11, št. 2/3; str. 221-240; Avtorji / Authors: Franca Valentina	
	Tipologija	1.01 Izvirni znanstveni članek	
2.	COBISS ID	4085207	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Deregulacija poklicev in prosti pretok delovne sile
		ANG	Deregulation of professions in support workers' free movement
	Opis	SLO	<p>Regulacija poklicev pomeni, da posamezne države v svoji pravni urediti postavljajo pogoje za opravljanje posameznega poklica. Razlogi držav za takšno odločitev so zelo različni in jih ni mogoče enačiti. V primerih zelo zahtevnih poklicev je regulacija skorajda pravilo, na primer zahtevana diploma medicinske fakultete za opravljanje poklica zdravnika. Pri ostalih poklicih, ki imajo nižjo stopnjo zahtevnosti ali pomembnosti z vidika zagotavljanja javnega zdravja in varnosti, pa se razlogi razlikujejo, kot na primer zagotavljanje kakovosti in nadzora. Veliko je tudi primerov, ko je regulacija posledica močnega poklicnega organiziranja in s tem zaščite lastnega "ceha". Problem regulacije poklicev nastane, ko ta začne znatno ovirati (samo)zaposlovanje in prost pretok delavcev na enotnem evropskem trgu dela. Zato se s tem vprašanjem aktivno ukvarja tako Evropska unija kakor tudi države članice, med njimi tudi Slovenija.</p> <p>Pravica državljanov v Evropski uniji delati in opravljati storitve v drugi državi članici je temeljna pravica, ki jo zagotavlja Pogodba o Evropski uniji. Pravica vsake posamezne države članice Evropske unije pa je, da določi pogoje, ki jih mora posameznik izpolnjevati za opravljanje določenega poklica ali dejavnosti (reguliran poklic). Temeljni pravni okvir na področju (de)regulacije poklicev v Evropski uniji postavlja Direktiva 2005/36/EC o priznavanju poklicnih kvalifikacij. S to direktivo je Evropska unija reformirala sistem priznavanja profesionalnih kvalifikacij z namenom, da bi pripomogla k večji fleksibilnosti trga dela, še bolj liberalizirala določbe o storitvah, spodbudila avtomatično priznavanje poklicnih kvalifikacij ter poenostavila administrativne postopke.</p> <p>Na ravni Evropske unije je reguliranih sedem poklicev, za katere so bili minimalni pogoji usposobljenosti usklajeni, zato za njih velja avtomatično priznavanje poklicnih kvalifikacij. To so: zdravnik, medicinska sestra za splošno zdravstveno nego, zobozdravnik, veterinar, babica, farmacevt in arhitekt. Za poklice s področja obrtništva, industrije in trgovine (poklici iz Priloge IV k Direktivi 2005/36/ES) velja avtomatično priznavanje »poklicnih izkušenj«. Za vse ostale poklice oziroma za priznavanje drugih poklicnih kvalifikacij velja načelo splošni sistem – vzajemno priznavanje, po katerem je usposobljenost kandidata za opravljanje reguliranega poklica v določeni državi članici EU podvržena nadzoru pristojnih organov v posamezni državi članici EU. Posledica tega je zelo različno število reguliranih poklicev, saj</p>

		<p>nekatero države regulirajo zelo malo poklicev, s čimer olajšajo dostop do trga dela ter (samo)zaposlovanja. Na drugi strani pa nekatere države postavljajo veliko zahtev za opravljanje posameznega poklica, s čimer otežujejo zaposlovanje, kar je še dodatno problematično za delavcev migrante tako iz držav članic Evropske unije kakor iz drugih držav.</p>
	ANG	<p>In recent years, the EU has made every effort to increase the transnational labour mobility. In its endeavours for the open national labour markets, deregulation of professions has been a frequent issue of several debates in the EU. The twenty seven EU Member States regulate around 4,700 different professions, which can be grouped into about 800 categories. In order to pursue work in a certain regulated profession, a worker has to meet certain requirements regarding his education, work experience, health, sometimes language knowledge and similar. There are several arguments why to regulate a profession, such as public safety and health, attainment of a higher level of services, better quality, intensified control etc. On the other hand such regulation can represent a legal and administrative barrier to the free movement of workers in everyday life. Setting a lot of requirements in order to have access to a profession can also hinder the possibility of foreign workers to work in the EU. In addition to this, a detailed regulation of professions can strongly (and negatively) affect the EU and/or EU member state's labour market. Therefore, a balance has to be set up between the public interest to have professions regulated and the economic interest to be a competitive environment, in which workers can easily work and move inside EU. Based on the described premises, the paper focuses at the possibilities for a systematic approach to the deregulation of professions as a national strategic policy and tries to identify the good practices in (de)regulating professions in EU member states. First, the definition of deregulation as a basis for the further analysis has to be investigated. Then, the analysis of EU legal environment regarding the regulation of professions has to be done. Third, in order to deregulate professions, their regulation has to be examined first and compared between different states. As it is impossible and time consuming to analyse the regulation of approximately 800 professions in all 27 member states, we decided for a sample of 6 member states: Scandinavian (Finland and Denmark), Germany, Austria, Italy and Slovenia. In addition to this, we will analyse only professions in the field of tourism and construction industry, as these professions are regulated in almost every EU country. Finally we will focus on the possibilities for the deregulation of professions in EU member states. Starting from the analysis of regulated professions, we will try to identify several possibilities of setting deregulation of professions as a national strategic policy. Beside that a comparison among states will be done in order to give an answer which is an appropriate balance of (de)regulating professions (public v. economic interest) taking into consideration the EU and national specific environment.</p>
	Objavljeno v	[s. n.]; IREC 2011; 2011; [19] str.; Avtorji / Authors: Franca Valentina, Zirnstein Elizabeta, Turi Aniko Noemi
	Tipologija	1.08 Objavljeni znanstveni prispevek na konferenci
3.	COBISS ID	4123863
		Vir: vpis v poročilo
	Naslov	SLO Poklicne kvalifikacije v turizmu in njihova deregulacija - primer Slovenije
		ANG Professional qualification in tourism and their deregualtion - the case of Slovenia
		Regulacija poklicev pomeni določitev pogojev za opravljanje posameznega poklica, katerih izpolnjevanje se običajno preverja ob vstopu na trgu dela, lahko pa tudi med samim opravljanjem posameznega poklica. Na ravni Evropske unije je reguliranih več kot 4.700 različnih poklicev, ki jih lahko razvrstimo v približno 800 kategorij. Slovenija se v tem okviru uvršča v

Opis	SLO	<p>skupino držav z visokim številom reguliranih poklicev, saj je po trenutno dostopnih podatkih pri nas reguliranih okrog 300 poklicev. Problem regulacije poklicev nastane, ko ta začne znatno ovirati (samo)zaposlovanje in prost pretok delavcev na enotnem evropskem trgu dela.</p> <p>Poklici s področja turizma so podrobno regulirani. Namen regulacije poklicev je zlasti v varovanju javnega interesa, pri čemer pa lahko regulacija bistveno vpliva na (ne)konkurenčnost turizma kot panoge. Vprašanje, ki se v zvezi s tem postavlja, pa je, ali resnično potrebujemo tako močno regulacijo poklicev v turizmu. Prispevek se ukvarja z vprašanjem, ali in katere poklice na področju turizma deregulirati in kako pri tem uravnovežiti javni interes in konkurenčnost. Analiza se opira tako na domačo kot tudi na tujo zakonodajo, predlog ustreznih rešitev pa lahko pomembno pripomore k spremembi nacionalnih politik na tem področju.</p>
	ANG	<p>In general, regulation of professions can be defined as a legal setting imposing barriers to entry and condition to perform a profession, the fulfilment of which can be checked when entering the labour market or during the performance of regulated profession. In the EU there are more than 4.700 regulated professions that can be further grouped in about 800 different categories. Slovenia is with approximately 300 regulated professions among the countries with the highest number of regulated professions. Regulation of professions becomes a problem when such regulation impedes (self)employment and imposes barriers to free movement of workers within EU.</p> <p>Professions in the field of tourism are heavily regulated. The aim of such regulation is protection of public health and safety, but on the other hand such regulation can negatively affect the competitiveness of tourism industry. The paper tries to answer the question, which professions should be deregulated in tourism industry and how to balance public interest and competitiveness in this process. Both national and foreign legislations regarding the (de)regulation of professions are analysed. The proposed possible solutions can be of important help in the process of changes of national policies in this area.</p>
Objavljeno v	Management, izobraževanje in turizem: solidarnost za socialni kapital: 3. znanstvena konferenca z mednarodno udeležbo, 20.-21.oktober 2011, Porotorož: zbornik povzetkov referatov str. 232-233; Avtorji / Authors: Zirnstein Elizabeta, Franca Valentina	
Tipologija	1.08 Objavljeni znanstveni prispevek na konferenci	

9. Najpomembnejši družbeno-ekonomsko relevantni rezultati projektne skupine⁸

Družbenoekonomsko relevantni dosežki		
1.	COBISS ID	3976151 Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO Vpliv (de)regulacije poklicev na prosti pretok delovne sile
		ANG The impact of (de)regulation of professions on free movement of workers'
	Opis	SLO V predstavitvi so bili predstavljeni glavni izzivi deregulacije poklicev z vidika Evropske unije.
		ANG The presentation focused on the challenges of deregulation of profession on the level of the European Union.
	Šifra	B.03 Referat na mednarodni znanstveni konferenci
	Objavljeno v	2011; Avtorji / Authors: Franca Valentina
	Tipologija	3.15 Prispevek na konferenci brez natisa
2.	COBISS ID	4295639 Vir: COBISS.SI
	Naslov	

		<i>SLO</i>	Prednosti in pasti deregulacije poklicev - predstavitev izsledkov projekta
		<i>ANG</i>	The advantages and pitfalls of deregulation of professions - project results
Opis		<i>SLO</i>	Predstavitev je zajema glavne izsledke projekta: argumente za in proti deregulaciji poklicev, tehtanje med javnim interesom in konkurenčnostjo, sistemski pristop za deregulacijo poklicev ter analiza izbranih panog.
		<i>ANG</i>	The presentation covered the main findings of the project: the arguments for and against deregulation of professions, public interest v. competitiveness, system approach to deregulation of the professions and the analysis of selected branches.
Šifra	B.03 Referat na mednarodni znanstveni konferenci		
Objavljeno v	2012; Avtorji / Authors: Franca Valentina, Zirnstein Elizabeta		
Tipologija	3.15 Prispevek na konferenci brez natisa		
3.	COBISS ID	4220631	Vir: COBISS.SI
Naslov		<i>SLO</i>	Deregulacija poklicev - med javnim interesom in konkurenčnostjo
		<i>ANG</i>	Deregulation of profession - public interest v. competitiveness
Opis		<i>SLO</i>	Prispevek se je osredotočal na ključno tehtanje argumentov javnega interesa in konkurenčnosti pri vprašanju, ali nek poklic deregulirati ali ne. Predstavljeno je bilo s sistemskega, torej splošnega, pristopa.
		<i>ANG</i>	The contribution focused on key arguments (public interest v. competitiveness) in determining whether a profession should be deregulated or not.
Šifra	B.04 Vabljeni predavanja		
Objavljeno v	2011; Avtorji / Authors: Zirnstein Elizabeta		
Tipologija	3.16 Vabljeni predavanja na konferenci brez natisa		

10. Drugi pomembni rezultati projektne skupine⁹

Poleg zgoraj navedenih objav se v obliki diseminacije pripravljajo še:

- znanstvena monografija v e-obliki, ki bo izšla predvidoma konec meseca aprila 2012 pri založbi Planet GV,
- strokovni članek v reviji Ekonomska demokracija, ki bo objavljen predvidoma maja 2012,
- kratek znanstveni članek v reviji HRM, ki bo objavljen predvidoma junija 2012,
- najmanj 2 izvirna znanstvena članka, ki bosta poslana v objavo v tuje revije in najmanj 2 izvirna znanstvena članka, ki bosta poslana v objavo v domače revije,
- najmanj 3 strokovni članki, bodo poslani v objavo v domače revije.

Diseminacija rezultatov projekta je potekala tudi na strokovni konferenci z naslovom "Deregulacija poklicev in slovensko ogrodje kvalifikacij - med javnim interesom in konkurenčnostjo", ki je potekala 13. marca na Fakulteti za management. Poleg obsežne predstavitve projektov je bila organizirana tudi okrogla miza, ki so se je udeležili predstavniki Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstva za javno upravo in pravosodje, Obrtne zbornice in predstavnik iz gospodarstva. Razpravlja je potekala predvsem glede možnosti deregulacije poklicev v Sloveniji ter o postopkovnih vidikih deregulacije.

11. Pomen raziskovalnih rezultatov projektne skupine¹⁰

11.1. Pomen za razvoj znanosti¹¹

SLO

Neposredne rezultate lahko razdelimo v dve skupini:

- 1) konkretni predlogi za deregulacijo posameznih poklicev znotraj izbranih panog in
- 2) oblikovan sistemski pristop (dvostopenjski test) kot temeljno orodje za pristop k deregulaciji

poklicev.

ANG

Direct results can be divided into two groups:

- 1) specific proposals for deregulation of specific professions within selected branches and
- 2) developed systematic approach (a two-step test) as a fundamental tool for deregulating professions.

11.2.Pomen za razvoj Slovenije¹²

SLO

Dolgoročni rezultati so zlasti v izbiri ustrezne metode in pristopa k deregulaciji poklicev. To pomeni zlasti preprečitev neuspešnih poskusov deregulacije in s tem povezanih stroškov ter negativnih odzivov javnosti. Dolgoročnost se zlasti kaže v izoblikovanju strategije, ki jo lahko posamezna država izoblikuje ter vodi na tem področju.

ANG

Long-term results are particularly relevant in the choice of method and approach to deregulation of professions. In particular it is intended to prevent failures of deregulation and the associated costs and negative responses to the public. Beside that the long-term approach is seen in the formation of a strategy, which can be adjusted to the specific needs of a single country.

12.Vpetost raziskovalnih rezultatov projektne skupine.

12.1.Vpetost raziskave v domače okolje

Kje obstaja verjetnost, da bodo vaša znanstvena spoznanja deležna zaznavnega odziva?

- v domačih znanstvenih krogih
- pri domačih uporabnikih

Kdo (poleg sofinancerjev) že izraža interes po vaših spoznanjih oziroma rezultatih?¹³

Interes smo zaznali s številnih strani:

- strokovne javnosti pri posameznih panogah oziroma poklicih, to so vsa poklicna združenja (npr. Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtna zbornica, Inženirska združenja ipd.) in druge oblike združenj, kot na primer Združenje turističnih vodnikov;
- socialni partnerji, poleg delodajalskih združenj tudi sindikati,
- podjetja iz gospodarstva, zlasti tista, ki imajo neposreden stik z reguliranimi poklici.

12.2.Vpetost raziskave v tuje okolje

Kje obstaja verjetnost, da bodo vaša znanstvena spoznanja deležna zaznavnega odziva?

- v mednarodnih znanstvenih krogih
- pri mednarodnih uporabnikih

Navedite število in obliko formalnega raziskovalnega sodelovanja s tujini raziskovalnimi inštitucijami:¹⁴

/

Kateri so rezultati tovrstnega sodelovanja:¹⁵

/

C. IZJAVE

Podpisani izjavljam/o, da:

Zaključno poročilo o rezultatih ciljnega raziskovalnega projekta - 2012

- so vsi podatki, ki jih navajamo v poročilu, resnični in točni
- se strinjamo z obdelavo podatkov v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov za potrebe ocenjevanja in obdelavo teh podatkov za evidence ARRS
- so vsi podatki v obrazcu v elektronski obliki identični podatkom v obrazcu v pisni obliki
- so z vsebino letnega poročila seznanjeni in se strinjajo vsi soizvajalci projekta
- bomo sofinancerjem istočasno z zaključnim poročilom predložili tudi študijo ali elaborat, skladno z zahtevami sofinancerjev

Podpisi:

*zastopnik oz. pooblaščen oseba
raziskovalne organizacije:*

in

vodja raziskovalnega projekta:

Univerza na Primorskem, Fakulteta za
management

Valentina Franca

ŽIG

Kraj in datum:

Ljubljana	10.4.2012
-----------	-----------

Oznaka prijave: ARRS-CRP-ZP-2012/14

¹ Zaradi spremembe klasifikacije je potrebno v poročilu opredeliti raziskovalno področje po novi klasifikaciji FOS 2007 (Fields of Science). Prevajalna tabela med raziskovalnimi področji po klasifikaciji ARRS ter po klasifikaciji FOS 2007 (Fields of Science) s kategorijami WOS (Web of Science) kot podpodročji je dostopna na spletni strani agencije (<http://www.arrs.gov.si/sl/gradivo/sifranti/preslik-vpp-fos-wos.asp>). [Nazaj](#)

² Podpisano izjavo sofinancerja/sofinancerjev, s katero potrjuje/jo, da delo na projektu potekalo skladno s programom, skupaj z vsebinsko obrazložitvijo o potencialnih učinkih rezultatov projekta obvezno priložite obrazcu kot priponko (v skeniranem PDF formatu) in jo v primeru, da poročilo ni polno digitalno podpisano, pošljite po pošti na Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS. [Nazaj](#)

³ Napišite povzetek raziskovalnega projekta (največ 3.000 znakov v slovenskem in angleškem jeziku) [Nazaj](#)

⁴ Napišite kratko vsebinsko poročilo, kjer boste predstavili raziskovalno hipotezo in opis raziskovanja. Navedite ključne ugotovitve, znanstvena spoznanja, rezultate in učinke raziskovalnega projekta in njihovo uporabo ter sodelovanje s tujimi partnerji. Največ 12.000 znakov vključno s presledki (približno dve strani, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

⁵ Realizacija raziskovalne hipoteze. Največ 3.000 znakov vključno s presledki (približno pol strani, velikosti pisave 11) [Nazaj](#)

⁶ V primeru bistvenih odstopanj in sprememb od predvidenega programa raziskovalnega projekta, kot je bil zapisan v predlogu raziskovalnega projekta oziroma v primeru sprememb, povečanja ali zmanjšanja sestave projektne skupine v zadnjem letu izvajanja projekta (obrazložitev). V primeru, da sprememb ni bilo, to navedite. Največ 6.000 znakov vključno s presledki (približno ena stran, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

⁷ Znanstveni in družbeno-ekonomski dosežki v programu in projektu so lahko enaki, saj se projektna vsebina praviloma nanaša na širšo problematiko raziskovalnega programa, zato pričakujemo, da bo večina izjemnih dosežkov raziskovalnih programov dokumentirana tudi med izjemnimi dosežki različnih raziskovalnih projektov.

Raziskovalni dosežek iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) vpišete tako, da izpolnite COBISS kodo dosežka – sistem nato sam izpolni naslov objave, naziv, IF in srednjo vrednost revije, naziv FOS področja ter podatek, ali je dosežek uvrščen v A" ali A'. [Nazaj](#)

⁸ Znanstveni in družbeno-ekonomski dosežki v programu in projektu so lahko enaki, saj se projektna vsebina praviloma nanaša na širšo problematiko raziskovalnega programa, zato pričakujemo, da bo večina izjemnih dosežkov raziskovalnih programov dokumentirana tudi med izjemnimi dosežki različnih raziskovalnih projektov.

Družbeno-ekonomski rezultat iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) vpišete tako, da izpolnite COBISS kodo dosežka – sistem nato sam izpolni naslov objave, naziv, IF in srednjo vrednost revije, naziv FOS področja ter podatek, ali je dosežek uvrščen v A" ali A'.

Družbenoekonomski dosežek je po svoji strukturi drugačen, kot znanstveni dosežek. Povzetek znanstvenega dosežka je praviloma povzetek bibliografske enote (članka, knjige), v kateri je dosežek objavljen.

Povzetek družbeno ekonomsko relevantnega dosežka praviloma ni povzetek bibliografske enote, ki ta dosežek dokumentira, ker je dosežek sklop več rezultatov raziskovanja, ki je lahko dokumentiran v različnih bibliografskih

Zaključno poročilo o rezultatih ciljnega raziskovalnega projekta - 2012

enotah. COBISS ID zato ni enoznačen izjemoma pa ga lahko tudi ni (npr. v preteklem letu vodja meni, da je izjemen dosežek to, da sta se dva mlajša sodelavca zaposlila v gospodarstvu na pomembnih raziskovalnih nalogah, ali ustanovila svoje podjetje, ki je rezultat prejšnjega dela ... - v obeh primerih ni COBISS ID). [Nazaj](#)

⁹ Navedite rezultate raziskovalnega projekta iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) v primeru, da katerega od rezultatov ni mogoče navesti v točkah 7 in 8 (npr. ker se ga v sistemu COBISS ne vodi). Največ 2.000 znakov vključno s presledki. [Nazaj](#)

¹⁰ Pomen raziskovalnih rezultatov za razvoj znanosti in za razvoj Slovenije bo objavljen na spletni strani: <http://sicris.izum.si/> za posamezen projekt, ki je predmet poročanja [Nazaj](#)

¹¹ Največ 4.000 znakov vključno s presledki [Nazaj](#)

¹² Največ 4.000 znakov vključno s presledki [Nazaj](#)

¹³ Največ 500 znakov vključno s presledki (velikosti pisave 11) [Nazaj](#)

¹⁴ Največ 500 znakov vključno s presledki (velikosti pisave 11) [Nazaj](#)

¹⁵ Največ 1.000 znakov vključno s presledki (velikosti pisave 11) [Nazaj](#)

Obrazec: ARRS-CRP-ZP/2012 v1.00c

6F-6B-34-85-42-FB-14-1E-8A-67-D8-CC-10-02-E3-1A-52-26-B2-46

**Končno poročilo ciljno raziskovalnega projekta Deregulacija poklicev – med
javnim interesom in konkurenčnostjo**

VSEBINA

1. UVODNA IZHODIŠČA.....	4
1.1 Opredelitev problema	4
1.2 Namen in cilji	7
1.3 Metodologija	8
1.4 Omejitve raziskave	10
1.5 Struktura dela	12
2. OPREDELITEV DEREGULACIJE POKLICEV	13
2.1 Ustavna izhodišča deregulacije poklicev	13
2.2 Drugi vidiki deregulacije poklicev.....	18
2.3 Pregled poskusov opredelitve regulacije in deregulacije poklicev	21
3. PRAVNI VIDIKI DEREGULACIJE POKLICEV	27
3.1 Mednarodna organizacija dela.....	27
3.2 Svet Evrope.....	29
3.3 Evropska unija	29
3.4 Prenos direktive 2005/36/ES v pravni red Slovenije in izbrane tuje države	31
3.5 Pomanjkljivosti direktive 2005/36/ES oziroma kritike sistema priznavanja poklicnih kvalifikacij.....	37
4. EKONOMSKI VIDIKI DEREGULACIJE POKLICEV.....	39
4.1 (Ekonomski) razlogi uvajanja regulacij.....	39
4.2 Razlogi za deregulacijo	40
4.3 Oblike (tipi) ekonomskih regulacij	41
4.4 Dobre prakse in primeri.....	42
4.5 Spremljanje deregulacije in njenih učinkov z ekonomskega vidika.....	44
5. SOCIOLOŠKO-PSIHOLOŠKI VIDIKI DEREGULACIJE POKLICEV	46

5.1	Ali deregulacija poklica vodi do njegovega manjšega ugleda v družbi?	46
5.2	Deregulacija in identifikacija s poklicem	48
5.3	Zaupanje javnosti v deregulirane poklice.....	49
6.	PRIMERJALNOPRAVNA ANALIZA REGULIRANIH POKLICEV V IZBRANIH DRŽAVAH.....	53
6.1	Turizem.....	53
6.1.1	Regulacija v Sloveniji	53
6.1.2	Regulacija v izbranih tujih državah.....	56
6.1.3	Razprava.....	59
6.2	Gradbeništvo.....	64
6.2.1	Regulacija v Sloveniji	64
6.2.2	Regulacija v izbranih državah.....	69
6.2.3	Razprava.....	75
6.3	Posredovanje nepremičnin	78
6.3.1	Regulacija v Sloveniji	78
6.3.2	Regulacija v izbranih državah.....	78
6.3.3	Razprava.....	79
6.4	Obrt	81
6.4.1	Regulacija v Sloveniji in v izbranih državah.....	81
6.4.2	Razprava.....	90
7.	PREDLOG SISTEMSKEGA PRISTOPA K DEREGULACIJI POKLICEV	91
7.1	Splošna priporočila	91
7.2	Sistemski pristop k deregulaciji poklicev.....	95
7.2.1	Vsebinski pristop k deregulaciji poklicev v Sloveniji	95
7.2.2	Postopkovni pristop k deregulaciji poklicev v Sloveniji	97
7.3	Možnosti za nadaljnje raziskovanje	98
	LITERATURA.....	98
	PRAVNI VIRI	102
	DRUGI VIRI.....	105

SEZNAM SLIK IN TABEL

SLIKE

Slika 1 Clay Bennettova prisposoba morebitnih posledic, ko gre deregulacija predaleč (angl. Florida 6 step for deregulation)	43
Slika 2 Slikovni prikaz opredelitve regulacije poklicev	92
Slika 3 Dvostopenjski test za deregulacijo poklicev	96

TABELE

Tabela 1 Regulirani poklici v Sloveniji po poklicnih skupinah	7
Tabela 2 Regulacija poklicov turistični vodnik, turistični spremljevalec, turistični spremljevalec turističnega območja	56
Tabela 3: Regulacija poklica gorski vodnik v Sloveniji in izbranih državah	57
Tabela 4 Regulacija poklica jamski vodnik v Sloveniji in izbranih državah	58
Tabela 5: Regulacija poklica vodnik po soteskah v Sloveniji in izbranih državah	59
Tabela 6 Regulacija poklica geodet in odgovorni geodet	70
Tabela 7 Regulacija poklica odgovorni projektant (enaki pogoji so v Sloveniji predpisani za poklic nadzornik)	71
Tabela 8 Regulacija poklica odgovorni revident	72
Tabela 9 Regulacija poklica odgovorni vodja del (enaki pogoji so za poklic nadzornika za zahtevne objekte in za manj zahtevne objekte) in odgovorni vodja posameznih del (enaki pogoji so za poklic nadzornika posameznih del)	73
Tabela 10 Regulacija poklica odgovorni prostorski načrtovalec (z licenco A, KA, P)	74
Tabela 11 Poklic odgovorni projektant arhitekture	75
Tabela 12: Regulacija nepremičninskega posrednika v izbranih državah	78

KRAJŠAVE

EGP	Evropski gospodarski prostor
EU	Evropska unija
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
IŽS	Inženirska zbornica Slovenije
MDS	Mednarodni denarni sklad
MOD	Mednarodna organizacija dela
NPK	Nacionalna poklicna kvalifikacija
OZ	Obrtna zbornica
RS	Republika Slovenija
SE	Svet Evrope
ZDA	Združene države Amerike
ZGVS	Združenje gorskih vodnikov Slovenije
ZAPS	Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije

1. UVODNA IZHODIŠČA

Slovenija sodi med države z zelo visokim številom reguliranih poklicev. V Evidenci reguliranih poklicev oziroma reguliranih poklicnih dejavnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 50/06) je namreč več kot 350 poklicev, za katere mora posameznik, ki jih želi opravljati, izpolnjevati predpisane pogoje. S tem se Slovenija po številu reguliranih poklicev uvršča v sam vrh Evropske unije (EU), kjer je povprečno število reguliranih poklicev 100. Kljub obstoju legitimnih argumentov za regulacijo poklicev zakonsko določanje pogojev za njihovo opravljanje povzroča togost trga dela in negativno vpliva na mobilnost delovne sile znotraj EU. Deregulacija poklicev je zato v zadnjih letih postala ena izmed prednostnih nalog mnogih evropskih držav, med njimi tudi Slovenije. Prvo in najpomembnejše vprašanje, s katerim se pri tem soočamo, je, kateri poklici naj ostanejo regulirani oziroma pri katerih je možna njihova deregulacija. Pri tem je treba upoštevati tako teoretična izhodišča kot tudi praktične vidike deregulacije poklicev, cilje deregulacije povezati z njenimi učinki ter stroški, predvsem pa ta proces izpeljati sistemsko in z ustreznim razmislekom.

1.1 Opredelitev problema

V trenutnih gospodarskih razmerah večina evropskih držav v svojih strategijah o izhodu iz krize poudarja potrebo po večji konkurenčnosti gospodarstva. Načini in oblike za doseg tega cilja so lahko zelo različni, med ključnimi pa je vsekakor izboljšanje poslovnega okolja podjetij. V tem segmentu se ukrepi ekonomske politike nanašajo tudi na trg dela, kjer se poudarja predvsem pomen fleksibilnih oblik zaposlovanja, s katerimi se delodajalcem omogoči večjo svobodo pri določanju pogojev zaposlitve in pri izbiri oblike delovne aktivnosti. Dogajanja v Sloveniji niso nobena izjema. Zlasti pri področni zakonodaji in v avtonomnih pravnih aktih (kolektivne pogodbe in pravilniki) se velikokrat izpostavlja vprašanje, ali in kako urediti določene pravne institute, da bodo zagotavljali z delodajalske strani večkrat poudarjeno in želeno fleksibilnost, po drugi strani pa določeno stopnjo varnosti tako za zaposlene kot za uporabnike storitev. Sem sodi tudi urejanje pogojev za opravljanje poklicev, kar v splošnem označujemo tudi kot **regulacijo poklicev**.

Urejanje pogojev za opravljanje določenega poklica še zdaleč ni več stvar posameznih držav članic EU, saj lahko pomembno vpliva na stanje na celotnem evropskem trgu kot takem, zlasti na evropskem trgu dela.¹ Z regulacijo poklicev, še posebej s formalnim določanjem nazivov poklicne in strokovne izobrazbe, se omejuje dostop do opravljanja poklicev, kar predstavlja oviro mobilnosti in fleksibilnosti na skupnem evropskem trgu. S tem je povezana tudi liberalizacija trga oziroma prost pretok vseh štirih dobrin v EU. Neizpolnjevanje pogojev za opravljanje posameznega poklica lahko posameznega delavca – državljana države članice izključi (izloči) z enotnega evropskega trga (Evropska komisija 2011). Restriktivna ureditev na tem področju ima torej lahko enak **“zaustavljajoč” učinek na mobilnost delovne sile** kot diskriminacija na podlagi nacionalnosti.

¹ Čeprav v današnjih razmerah težko govorimo o nacionalnih trgih dela ali zgolj o evropskem trgu dela, vse bolj se namreč poudarja zgolj en, to je svetovni trg dela.

EU v splošnem ne nasprotuje celotni regulaciji poklicev, saj priznava obstoj legitimnih argumentov za določene omejitve pri nekaterih poklicih. Problem pa se pojavi, če je regulacija posameznega poklica tolikšna, da pomembno ovira ali celo skorajda onemogoča dostop na trg dela. Slednje je zlasti problematično za državljane države članice EU, ki se želijo (samo)zaposeliti v drugi državi članici EU. Regulacija je lahko omejujoča tudi na nacionalni ravni, sploh če je reguliranih veliko poklicev in/ali če so predpisane številne in visoko postavljene zahteve za opravljanje posameznih poklicev. V popolnem nasprotju s tem je pravica državljanov EU delati in opravljati storitve v drugi državi članici, ki sta temeljni pravici na podlagi Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije (Uradni list EU, št C 83/10). Z namenom nevtralizirati učinke regulacije poklicev na mobilnost delovne sile na evropskem trgu dela je EU v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja pristopila k oblikovanju **sistema priznavanja poklicnih kvalifikacij**. V preteklosti je moral vsak delavec, če je želel opravljati reguliran poklic v drugi državi članici (država gostiteljica), dokazati, da ima ustrezno poklicno kvalifikacijo, pridobljeno v tej drugi državi. Od leta 2007, ko je začela veljati Direktiva 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij (Uradni list EU, št. L 255/05), pa obstaja nov² sistem vzajemnega priznavanja poklicnih kvalifikacij, ki omogoča državljanom držav članic EU dostop in opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v drugih državah članicah pod enakimi pogoji, kot veljajo za državljane države članice gostiteljice. Temeljno načelo sistema vzajemnega priznavanja poklicnih kvalifikacij je, da če je nekdo v svoji državi usposobljen za opravljanje določenega poklica, je za opravljanje istega poklica usposobljen tudi v katerikoli državi članici.

Kljub regulatornim naporom pa sistem priznavanja poklicnih kvalifikacij ni prinesel zelenih učinkov. Kadar želi delavec svoj poklic opravljati v drugi državi članici EU, se lahko v postopku priznavanja poklicne kvalifikacije, kljub vzpostavljenemu sistemu vzajemnega priznavanja, sreča s številnimi ovirami.³ Poleg tega Direktiva 2005/36/ES dopušča nacionalno interpretacijo njenih določb, zaradi česar celoten sistem ne deluje enotno. Velik negativen vpliv na sam sistem priznavanja ima tudi dejstvo, da države ne zaupajo izobraževalnim sistemom drugih držav in znanju, pridobljenemu drugje kot doma. Kljub na deklaratorni ravni vzpostavljenemu vzajemnemu priznavanju je v praksi situacija pravzaprav porazna, kar potrjujejo tudi številke. Denimo, v zadnjih 13 letih je za priznavanje poklicnih kvalifikacij prosilo le približno 200.000 prebivalcev EU (Evropska komisija 2011).⁴ Ravno zaradi omenjenih težav je Evropska komisija že pripravila predlog sprememb Direktive

² Do leta 2007 je bilo na področju priznavanja poklicnih kvalifikacij sprejetih 15 direktiv. Od teh so tri direktive vzpostavile splošni sistem priznavanja kvalifikacij, 12 pa je bilo sektorskih direktiv. Od oktobra 2007 je sistem priznavanja poklicnih kvalifikacij urejen v Direktivi 2005/36/ES, ki združuje vse prejšnje direktive in predstavlja prvi poskus modernizacije celotnega sistema priznavanja poklicnih kvalifikacij v EU.

³ Države gostiteljice v postopku priznavanja poklicnih kvalifikacij običajno zahtevajo predložitev različnih dokumentov, certifikatov, spričeval in podobno, s sodno overjenim prevodom ali v originalu. Težave povzročajo zapleteni in predolgi postopki (v nekaterih državah se na priznanje čaka več kot eno leto), velikokrat je treba dostaviti nesorazmerno veliko dokumentacije, delavci imajo težave z ugotavljanjem, kateri državni organ je sploh pristojen v teh postopkih in podobno.

⁴ Če upoštevamo, da je v EU aktivnih 415,7 milijona oseb (Wozowczyk in Masarelli 2010, 2), je 200.000 vlog za priznavanje poklicne kvalifikacije v zadnjih 13 letih izrazito majhna številka.

2005/36/ES (Evropska komisija 2011b). Že danes pa je vsem strokovnjakom na tem področju jasno, da noben, še tako poenostavljen postopek priznavanja poklicnih kvalifikacij ne more imeti zelenega učinka v sistemu z več kot 4000 reguliranimi poklici. Zato se kot **podporni ukrep**, ki naj sprostí pogoje za dostop do določenih (reguliranih) delovnih mest in s tem pripomore k večji mobilnosti delovne sile v EU, navaja **deregulacija poklicev**.

Regulacijo poklicev poznajo vse evropske države, pri čemer so oblike in načini te regulacije, predvsem pa njena intenzivnost,⁵ zelo različni. Števek reguliranih poklicev držav članic na nacionalni ravni je večji kot 4.000 reguliranih poklicev v državah članicah EU (Evropska komisija 2010a, 27), pri čemer se nacionalne ureditve zelo razlikujejo. Najmanj reguliranih poklicev je v Estoniji (46), Romuniji (47), Latviji (52) in na Madžarskem (63). Največ reguliranih poklicev imajo Poljska (349), Češka (262) in Slovenija.⁶

V Sloveniji je najmanj⁷ 325 poklicev, za katere mora posameznik, ki jih želi opravljati, izpolnjevati predpisane pogoje. S tem se Slovenija po številu reguliranih poklicev uvršča na sam vrh EU,⁸ kjer je povprečno število reguliranih poklicev 100. Kot je razvidno iz Tabele 1, je najbolj intenzivna regulacija poklicev na področju obrtne dejavnosti ter trgovine (67 reguliranih poklicev), sledi področje izobraževanja in športa (51 reguliranih poklicev), prometa (47 reguliranih poklicev) in zdravstva (40 reguliranih poklicev).

⁵ Pojem intenzivnosti povezujemo z močjo, to je z velikostjo in obsegom regulacije.

⁶ Podatki so uradni, vendar je zaradi različnih dejavnikov, predvsem različnih metodologij zbiranja seznama reguliranih poklicev, težko zagotoviti, da je to končna številka reguliranih poklicev v posamezni državi in posledično skupno na ravni EU.

⁷ „Najmanj“ zato, ker različni viri navajajo različne številke – posledica tega, da se ponekod med regulirane poklice prišteva tudi tiste, kjer dejansko ne gre za regulacijo poklica, pač pa dejavnosti. Tipičen primer je, na primer, dejavnost turistične agencije, ki jo nekatere evidence prištevajo med regulirane poklice, druge pa ne (upravičeno, saj gre za regulirano dejavnost in ne poklic).

⁸ Tudi iz Evidence reguliranih poklicev v državah Evropske unije, držav EEA in Švice (angl. Database of regulated professions in the EU Member States, EEA countries and Switzerland, v nadaljevanju: Evropska evidenca reguliranih poklicev) izhaja, da ima Slovenija nadpovprečno regulacijo poklicev (Evropska komisija 2011a).

Tabela 1 Regulirani poklici v Sloveniji po poklicnih skupinah

<i>Poklici s področja</i>	<i>Število</i>
Zdravstva	40
Načrtovanja prostora in varovanja okolja	15
Izobraževanja in športa	51
Kulture	15
Kmetijstva, gozdarstva in prehrane	28
Prometa	47
Financ	2
Energetike	26
Turizma	6
Dela in socialnih zadev	3
Pravosodja	6
Notranjih zadev in obrambe	19
Obrtne dejavnosti in drugih podobnih dejavnosti ter trgovine	67
Skupaj	325

Vir: Vlada RS 2011, 5.

1.2 Namen in cilji

Deregulacija poklicev odpira vrsto vprašanj in težav, tako teoretičnih kot tudi praktičnih. Namen tega besedila je predstaviti temeljne vidike deregulacije poklicev tako, da bodo osvetljene temeljne dileme, ki se pri tem pojavljajo, in podane ključne ugotovitve, predlogi ter priporočila glede same izpeljave procesa deregulacije poklicev v Sloveniji.

Deregulacija poklicev ne sme biti sama sebi namen. Kot smo že navedli v prejšnji točki, deregulacija poklicev učinkuje v smeri poenostavitve poslovnega okolja, večje fleksibilnosti pri iskanju dela in zaposlovanja, večje mobilnosti delavcev znotraj EU in večje konkurenčnosti. Vsi ti učinki pa so mogoči le v primeru, ko je deregulacija zastavljena sistemsko in vsebinsko smiselno. Prvi korak k deregulaciji poklicev je njena **natančna opredelitev**, zato je eden izmed temeljnih ciljev tega besedila pregled in analiza obstoječe literature in pravnih virov, ki bi bili lahko pri tem izhodišče in usmeritev. Na mednarodnem področju so pomembni zlasti dokumenti mednarodnih organizacij, ki s svojo normativno dejavnostjo vplivajo tudi na nacionalno zakonodajo (predvsem konvencije in priporočila Mednarodne organizacije dela (MOD) ter akti Sveta Evrope - SE), in zakonodaja EU, na nacionalni ravni pa so relevantni tisti pravni viri, ki se nanašajo na regulacijo in deregulacijo poklicev na splošno ter priznavanje poklicnih kvalifikacij.

Odločitev o deregulaciji poklicev je odvisna zlasti od primerne **ravnotežja med javnim interesom in konkurenčnostjo**, pri čemer je predvsem pri javnem interesu težko natančno določiti, kateri so tisti cilji, ki jih regulacija določenega poklica zasleduje. Glede na to, da je deregulacija poklicev odvisna zlasti od razlogov za njeno regulacijo, ki je zasledovanje javnega interesa, bomo v analizi skušali natančneje opredeliti, v čem je ta javni interes. Poleg tega bomo deregulacijo natančneje (vzročno-posledično) povezali tudi s temeljnimi svoboščinami v EU, še posebej s prostim pretokom delovne sile. Na drugi strani pa je treba v procesu deregulacije poklicev neprestano zasledovati njene cilje, ki prek svojih učinkov vplivajo na večjo

konkurenčnost najprej vsake posamezne panoge, v kateri se izvede deregulacija poklicev, posledično pa tudi na večjo konkurenčnost nacionalnega gospodarstva in same EU. Tudi te cilje bomo v tem delu osvetlili tako, da bomo opozorili na probleme, ki se lahko pri njihovem zasledovanju pojavijo, ter predlagali ustrezne rešitve. Te bodo nekoliko natančnejše za poklice v panogah, turizma, gradbeništva, posredovanja nepremičnin in obrti, ki smo jih v analizi natančneje preučili. Sistemski pristop k deregulaciji teh poklicev kot ključni cilj tega besedila pa je uporaben tudi za poklice v drugih panogah, če bodo predmet morebitne deregulacije.

Pred oblikovanjem kakršnihkoli stališč in predlogov za spremembo ureditve v smeri deregulacije poklicev v Sloveniji pa je, poleg definiranja samega pojma deregulacije poklicev, analize obstoja javnega interesa in povezovanja ciljev z učinki deregulacije, treba opraviti tudi analizo pravne ureditve reguliranih poklicev v drugih državah in v Sloveniji. Problem se kaže zlasti v pomanjkljivem pregledu stanja na področju regulacije poklicev v Sloveniji, nadpovprečni regulaciji poklicev v primerjavi z EU ter v odsotnosti primerjave med domačo in tujimi ureditvami. Eden izmed ključnih ciljev tega dela bo zato tudi **primerjalno pravna analiza regulacije poklicev v določenih panogah v Sloveniji in izbranih državah EU** (turizem, gradbeništvo, posredovanje nepremičnin, obrt). Njeni rezultati bodo predstavljali podlago za oblikovanje predlogov in priporočil glede poklicev, pri katerih:

- je potreben razmislek o njihovi deregulaciji ter kaj bi le-ta pomenila z vidika javnega interesa in konkurenčnosti,
- njihova deregulacija ni smiselna in bi bilo treba obstoječo regulacijo ohraniti,
- bi bilo treba regulacijo ohraniti, vendar spremeniti oziroma izboljšati in
- bi bilo smiselno uvesti oziroma določiti novo regulacijo.

Upoštevati pa je treba, da so v zvezi s tem predlogi sistemski in nekoliko splošni oziroma posplošeni. Za natančno oblikovanje konkretnega predloga za posamezen poklic je namreč treba poznati razmere na trgu, mnenja strokovnjakov, ki se s posameznim poklicem ukvarjajo dnevno, pa tudi posebnosti ter razvojne možnosti posameznega poklica. Ker navedeno presega namen tega besedila, v nadaljevanju omenjeni vidiki niso podrobneje predstavljeni, so pa te analize potrebne pri nadaljnjih korakih deregulacije.

Zadnji in obenem ključni cilj tega besedila je oblikovanje predloga **sistemskega pristopa k deregulaciji poklicev v Sloveniji**, izhajajoč iz načela zagotavljanja ustreznega ravnovesja med javnim interesom ter konkurenčnostjo, upošteva predvsem pravne, podjetniško-gospodarske, sociološke, psihološke in praktične vidike deregulacije poklicev.

1.3 Metodologija

Metodološko preučevanje deregulacije poklicev je potekalo na treh ravneh. Prva raven se nanaša na **pregled, analizo, primerjavo, kompilacijo in sintezo teoretičnih spoznanj**, ki zajemajo regulacijo in deregulacijo poklicev na splošno. V tem delu smo analizirali obstoječo domačo in tujo literaturo ter mednarodne in nacionalne pravne vire. Ta del raziskave je bil opravljen med novembrom 2010 in marcem 2012, kasneje pa tudi sproti dopolnjen. Sledile so priprave na **primerjalno pravno analizo**, ki predstavlja drugo raven raziskave. To raven je mogoče razdeliti na dva dela. V prvem delu smo preučili ustavna izhodišča v povezavi z deregulacijo poklicev v Sloveniji. V

drugem delu pa smo opravili sistematično analizo pravne ureditve reguliranih poklicev po panogah oziroma področnih zakonih, ki regulirajo posamezen poklic, ter primerjalno pravno analizo naše ureditve z ureditvami v nekaterih drugih državah, ki smo jih skrbno izbrali (obrazložitev je podana v nadaljevanju). Ta del raziskave je bil opravljen med marcem 2011 in decembrom 2011. Tretjo raven predstavlja **oblikovanje predloga sistemskega pristopa k deregulaciji**, v katerem izhajamo iz rezultatov, ki smo jih dobili na prvi ravni (teoretična spoznanja) in drugi ravni (pregled pravne ureditve oziroma „posnetek stanja” in primerjalnopravna analiza).

V naši študiji smo se odločili za primerjalno analizo slovenske pravne ureditve z nemško, avstrijsko, italijansko, finsko in dansko ureditvijo. Odločitev za izbor teh držav je bila sprejeta na podlagi dveh kriterijev. Prvi kriterij so predstavljali statistični podatki o številu odločitev v postopkih priznavanja poklicnih kvalifikacij, drugi pa klasifikacija v pravne družine (Glenn 2010). Večina prosilcev za priznanje poklicnih kvalifikacij v Sloveniji je iz sosednjih Avstrije in Italije, slovenski državljani pa so za priznanje poklicnih kvalifikacij prosili največ v **Italiji, Avstriji in Nemčiji**, kar je razvidno iz statističnih podatkov, objavljenih v okviru **Evropske evidence reguliranih poklicev** (Evropska komisija 2011a). Izhajajoč iz teh podatkov smo v primerjalno analizo vključili Italijo, Avstrijo in Nemčijo. Ta odločitev je tudi z metodološkega vidika ustrezna, saj obsega državi, ki pripadata germanskemu pravnemu krogu (Nemčija, Avstrija), in državo, ki pripada romanskemu pravnemu krogu (Italija). Glede na to, da je slovenski pravni sistem močno zgodovinsko povezan tako z italijanskim kot tudi z nemškim in avstrijskim in si je z njimi v marsičem podoben, smo v analizo želeli vključiti še kakšno državo z bistveno drugačnim pravnim sistemom.⁹ Zato smo se odločili, da bomo v primerjalno analizo vključili še **Finsko in Dansko**, ki pripadata skandinavskemu pravnemu krogu. Vključitev Finske in Danske je prinesla tudi uravnoteženost analize z vidika vključitve držav z različno intenziteto regulacije poklicev. Iz podatkov o številu reguliranih poklicev v teh dveh državah, ki so dostopni v Evropski evidenci reguliranih poklicev (Evropska komisija 2011a), je razvidno, da ti državi regulirata majhno število poklicev, medtem ko Avstrija in Nemčija sodita med države z zmerno (srednjo) regulacijo, Slovenija in Italija pa med države z močno (zelo intenzivno) regulacijo poklicev.

Podatke o tem, kateri poklici so na izbranih področjih regulirani v omenjenih državah, smo najprej dobili iz Evropske evidence reguliranih poklicev. Tekom raziskave pa smo ugotovili, da je ta evidenca nepopolna oziroma v določenih delih nepravilna, saj so vanjo vključeni nekateri poklici, ki niso več regulirani, po drugi strani pa so manjkali poklici, ki so regulirani. Podatke iz evidence smo zato dopolnili z lastnim raziskovanjem, predvsem smo analizirali vse pravne akte, ki regulirajo izbrana področja, kontaktirali pa smo tudi osebe, zaposlene na pristojnih državnih organih. Podatke o vsebini regulacije smo pridobili večinoma prek spleta, saj imajo vse izbrane države vzpostavljene in za javnost dostopne podatkovne baze o veljavnih predpisih z njihovo polno vsebino, nekaj pa tudi posredno oziroma prek študija strokovne in znanstvene literature s tega področja (zgolj z vidika usmeritve na referenčni predpis ali zakonodajni portal). Zanimalo nas je predvsem, ali sploh in kako so poklici, ki so v panogah turizma, gradbeništva, posredovanja nepremičnin in obrti regulirani v

⁹ Vendar še vedno kontinentalnim, saj bi bila primerjava s kakšno „common law” državo manj uporabna zaradi prevelikih razlik v samem pravnem sistemu.

Sloveniji, regulirani v izbranih petih državah. **Podatki, ki smo jih v primerjalni analizi zbrali, so:**

- splošni opis regulacije poklicev na izbranem področju,
- pravni vir (podatki o zakonu ali drugemu predpisu), ki regulira vsak posamičen poklic,
- pogoji za dostop do poklica, kot so izobrazba ali usposobljenost, izpit ali drug preizkus usposobljenosti, licenca, znanje jezika in podobno ter
- druge posebnosti oziroma podatki, ki so pomembni glede na vsebino raziskave.

Ti podatki so za vsak posamezen poklic oziroma državo prikazani v posebni tabeli, vsebinsko pa smo jih umestili na konec tega besedila v prilogo. Ker gre za obsežno primerjavo, bi bila vključitev tega pregleda v samo besedilo neprimerna in nepregledna. Poleg obsežnega in natančnega tabelarnega pregleda ureditve reguliranih poklicev na posameznih področjih v izbranih državah pa smo, zaradi lažje primerjave tujih ureditev s slovensko, ki je pri naši analizi predstavljala izhodišče, te rezultate v besedilu predstavili tudi v skrajšani obliki, tako da je za vsak poklic oblikovana posebna tabela (več v točki šest). Na desni strani vsake tabele so navedeni pogoji, kot jih postavlja domača ureditev, levo pa so predstavljeni rezultati primerjave s tujo ureditvijo. Kjer tudi tuja država predpisuje isti pogoj kot Slovenija, je to označeno s križcem, kjer pa so pogoji različni, je to pojasnjeno tako v analizi oziroma besedilu pod posamezno tabelo v točki 6 kot v tabelarnem pregledu ureditve, ki se nahaja v prilogi.

1.4 Omejitve raziskave

Pri raziskovanju deregulacije poklicev smo se srečali z več omejitvami. Prva omejitev je ta, da niti v teoriji niti v pravnih aktih ni enotne definicije pojma **deregulacija poklicev**, prav tako ni ne enotne definicije pojma **reguliran poklic**. Naslednja omejitev je v prekrivanju in prepletanju pojmov **reguliran poklic in regulirana dejavnost**. Kot posledica pomanjkanja definicij oziroma neobstoja enotne definicije reguliranega poklica, je meja med tem, kdaj gre za reguliran poklic in kdaj za regulirano dejavnost, nejasna in težko določljiva. Ta problem je opazen zlasti pri regulaciji obrti, kjer bi lahko celo govorili o regulaciji poklicne dejavnosti. Neposredna posledica pomanjkanja ustrezne definicije *reguliran poklic* je tudi v tem, da pri raziskovalnem delu, ki je predstavljeno v tem besedilu, ni bilo vedno najbolj jasno, ali določen poklic sploh vključiti v raziskavo. Primer tega je, denimo, poklic „turistični vodnik turističnega območja“ (v nadaljevanju: lokalni vodnik). Zakon namreč daje občinam možnost, da *lahko* predpišejo program turističnega vodenja, kar pomeni, da z občinskim predpisom določijo specifična znanja, povezana z značilnostmi tega območja, ki jih mora lokalni vodnik imeti oziroma te značilnosti poznati. Glede na to, da gre zgolj za možnost občin, da uredijo ta poklic za svoje območje oziroma za območje več občin, se postavlja vprašanje, ali sploh lahko govorimo o reguliranem poklicu. Enako vprašanje se postavlja tudi, kadar je poklic reguliran z avtonomnimi pravnimi akti poklicnih združenj in ne z zakonodajo. Tudi tukaj trčimo ob dilemo, ali sploh gre za reguliran poklic.

Naslednja omejitev se nanaša na samo izvedbo in uporabnost rezultatov primerjalno pravne analize reguliranih poklicev v izbranih državah. Zaradi različnih **kulturnih, zgodovinskih in drugih okoliščin ter zaradi razlik v sistemskih pristopih k**

regulaciji poklicev je neposredno primerjavo težko opraviti. Zaradi omenjenih okoliščin in razlik sam podatek o številu reguliranih poklicev v določeni državi pravzaprav ne pove ničesar ali pa je lahko zelo zavajajoč glede tega, kako intenzivno so poklici regulirani. V skandinavskih državah je, denimo, v praksi običajno, da se za opravljanje posameznega poklica pridobiva razne certifikate kakovosti, potrdila o izobraževanju in izpopolnjevanju in podobno, česar država ne predpisuje, ima pa v praksi enak učinek, kot če bi bil poklic reguliran v zakonu ali drugem kogentnem pravnem aktu. Zaradi omenjenih razlik med državami bi bil »prenos« tujih načinov regulacije poklicev k nam (zaenkrat) nesmiseln in neučinkovit.

Med systemske razlike ureditve reguliranih poklicev sodi seveda tudi to, s kakšnimi pooblastili, nalogami in odgovornostmi je povezan posamezen poklic. Denimo, geodet v Italiji sploh ne opravlja enakih del in nima enakih delovnih nalog in pooblastil, kot to velja za geodeta v Sloveniji. Primerjava regulacije poklicev v izbranih državah je bila zaradi tega otežena, saj je bilo v določenih primerih najprej treba poiskati poklic, ki ustreza našemu, v analizo vključenemu reguliranemu poklicu. Zaradi navedenega je treba rezultate primerjalne analize jemati z določeno mero previdnosti, še posebej, ko gre za pogoje za opravljanje določenega poklica in argumente za obstoj teh pogojev. Denimo, vprašanje, ali mora varnostnik znati jezik države, v kateri opravlja svoje delo, je bistveno odvisno od tega, kakšno delo opravlja, kakšne so v praksi njegove delovne naloge (na primer, ali ima stik z osebami ali ne), kar je lahko od države do države različno. Prav tako ni vseeno, ali je predpisano aktivno znanje jezika ali le osnovno znanje ter kako se izpolnjevanje tega pogoja preverja v praksi.¹⁰

Naslednja omejitev raziskave se nanaša na **pravilnost podatkov v Evidenci reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v RS in v Evropski evidenci reguliranih poklicev**. V zvezi s tem je najprej treba povedati, da so bili podatki iz obeh evidenc črpani v obdobju od marca 2011 do decembra 2011, morebitne spremembe, nastale po datumu, v pričujočo raziskavo niso vključene. Nadalje, pomembno omejitev predstavlja dejstvo, da podatki v omenjenih evidencah niso natančni. Prvič, v evropsko evidenco so ponekod vključeni poklici, ki v posamezni državi EU več niso regulirani (na take primere smo naleteli predvsem pri Italiji). Drugič, evidenci (ne slovenska ne evropska) ne vsebujeta vseh poklicev, ki so dejansko regulirani v posamezni državi EU, bodisi zato, ker se pod posameznim poklicem, vključenim v evidenco, v praksi skriva še množica drugih poklicev (na primer, poklic „pooblaščen inženir pri gradnjah objektov“ lahko v sebi skriva različne poklice, kot so: nadzornik, revident, prostorski načrtovalec in podobno), bodisi zato, ker so v evidenco vključeni poklici po usmeritvi **Direktive 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij**, drugi, prav tako regulirani, pa ne (ker jih direktiva naj »ne bi zajemala«). Nazadnje pa so lahko določeni poklici iz evidence izpuščeni tudi pomotoma (kot denimo poklic jamskega vodnika v Sloveniji).

Omejitev raziskave je predstavljal tudi **dostopnost podatkov na spletu**. Predvsem pri zakonodaji, ki je starejšega datuma, smo v najboljšem primeru prišli do ugotovitve o imenu in številki predpisa, ki regulira določen poklic, sam predpis pa na spletu ni bil

¹⁰ Znanje jezika kot pogoj za opravljanje posameznega poklica je posebno vprašanje, ki je zaradi svoje obsežnosti in občutljivosti vredno posebne študije. Ker presega namene tega besedila, se mu nismo podrobno posvetili.

dostopen, zato smo bili v takih primerih primorani primerjalno pravno analizo opraviti iz drugih, posrednih virov, ki pa niso tako verodostojni kot veljavni predpis. V zvezi s tem je treba tudi opozoriti, da pri raziskavi nismo pridobivali primarnih podatkov, pač pa sekundarne.

Omejitev raziskave predstavlja tudi **prevajanje** tujih ureditev v slovenski jezik, saj obstaja možnost, da je bil pri prevajanju kakšen pojem neustrezno razumljen ter posledično neustrezno preveden ali izgubljen. Ta omejitev zlasti velja pri analizi zakonodaje skandinavskih držav.

Nazadnje je treba omeniti še **vsebinsko omejitev** raziskave. V šestem poglavju, v katerem analiziramo regulacijo poklicev v Sloveniji in izbranih tujih državah, smo se iz materialnih in časovnih razlogov omejili na poklice **v štirih panogah: turizmu, gradbeništvu, posredovanju nepremičnin in obrti**. Drugih poklicev, ki so v Sloveniji prav tako predmet regulacije, nismo podrobneje analizirali. Ne glede na to pa je sistemski pristop k deregulaciji poklicev, kot ga podajamo v sedmem poglavju, uporaben in primeren tudi za poklice v drugih panogah, ki bodo predmet morebitne deregulacije.

1.5 Struktura dela

V uvodnem, **prvem poglavju** so predstavljena izhodišča pričujoče raziskave, podani so opis problema, namen in cilji študije, predstavljena je uporabljena metodologija, navedene so omejitve raziskave ter predstavljena struktura tega dela. Na podlagi pregleda obstoječe domače in tuje literature ter virov so v **drugem poglavju** predstavljena teoretična spoznanja ter opredelitve deregulacije poklicev. Ker je temelj vsake deregulacije poklicev njihova regulacija, so prikazani tudi načini, oblike, opredelitve ter razlogi regulacije poklicev, prav tako so na kratko opisani različni vidiki deregulacije poklicev, ki so v nadaljevanju obravnavani po ločenih poglavjih. Tako so pravni vidiki deregulacije poklicev predstavljeni v **tretjem poglavju**. Najprej je opisana mednarodnopravna ureditev na tem področju, pri čemer so analizirani predvsem akti MOD, SE in EU. Predstavljen je postopek priznavanja poklicnih kvalifikacij v Sloveniji in v izbranih tujih državah. Regulacija in deregulacija poklicev imata tudi pomembne ekonomske vzroke in učinke, kar je predmet obravnave **četrtega poglavja**. S sociološkega vidika deregulacija pomeni predvsem spremembo v pojmovanju dela, zaposlitve, izobrazbe ter delovnega mesta. Z njo je povezan tudi ugled določenega poklica, kar analiziramo v **petem poglavju**. Med vsemi poglavji je najboljše **šesto poglavje**, ki zajema rezultate primerjalno pravne analize reguliranih poklicev v panogah turizma, gradbeništva, posredovanja nepremičnin in obrti v Sloveniji in v izbranih tujih državah. Poleg opravljene primerjave so v središču tega poglavja predlogi in priporočila glede možnosti za deregulacijo vsakega posameznega v analizo vključenega poklica posebej. V sklepnem, **sedmem poglavju** je oblikovan predlog systemskega pristopa k deregulaciji poklicev v Sloveniji tako z vsebinskega kot s postopkovnega vidika. Podane so tudi možnosti nadaljnega raziskovanja.

Sklepnemu poglavju sledi priloga, v kateri so v obliki tabel prikazani podrobni rezultati primerjalno pravne analize reguliranih poklicev s področja turizma, gradbeništva, nepremičninskega posredovanja in obrti v Sloveniji in izbranih državah (v Avstriji, Nemčiji, Italiji, na Danskem in Finskem).

2. OPREDELITEV DEREGULACIJE POKLICEV

V tem poglavju predstavljamo teoretična spoznanja ter opredelitve deregulacije poklicev, pri čemer osvetljujemo temeljne dileme, ki se pri tem pojavljajo. Začenjamo z ustavnopravnimi vidiki deregulacije poklicev, ki obravnavajo tako načela pravne in socialne države kot tudi človekovih pravic in svoboščin. Nato so predstavljena še izhodišča drugih vidikov deregulacije poklicev ter različni pristopi oziroma možnosti opredelitve pojma (de)regulacije poklicev.

2.1 Ustavna izhodišča deregulacije poklicev

Tematika pojma »poklic« je večplastna kategorija, ki je lahko predmet široke družboslovne obravnave. Pojem poklic je tudi pravni pojem, saj se pojavlja v pravnih virih in se torej vključuje kot pomembna prvina v različna pravna razmerja. Kot pravni pojem se pojavlja v številnih aktih, ki se vključujejo v različne pravne podсистeme. Njegova temeljna vsebina je povezana s človeškim delom in ustvarjalnostjo, zato je s pravnega vidika ta prvina družbenih razmerij najboljše obravnavana v okviru delovnega in socialnega prava. Pojav poklica kot pravnega pojma, s katerim so povezani različni pravni instituti, je tesno povezan s spoznanji organizacijskih in drugih ved. Če pojmujeemo poklic kot usposobljenost za delo in človekovo aktivnost, s katero pridobiva sredstva za preživljanje, je za razumevanje kategorije poklic nujno treba pojasniti, kakšna je lahko omenjena aktivnost. Lahko gre za samostojno delo ali pa za organizirano delo v okviru delovne enote, ki opravlja neko dejavnost. V tem primeru gre najpogosteje za zaposlitev oseb, ki opravljajo dela v okviru ali v zvezi z dejavnostjo. Izjema so osebe, ki poklicno delo opravljajo na temelju pogodb, ki ne sodijo na področje delovnega prava.

Delovne procese je mogoče členiti. Najmanjša enota razčlenjenega delovnega procesa je v pravu opredeljena kot »delovno mesto« ali kot »področje dela«. Med tema kategorijama z vidika prava ni razlik. Glavna vsebina kategorije delovnega mesta ali področja dela je opis del in nalog, ki jih opravlja oseba, kateri se delovno mesto ali področje dela določi s pogodbo o zaposlitvi.

Določila Zakona o delovnih razmerjih (ZDR, Uradni list RS, št. 42/02, 103/07) postavljajo delovno mesto oziroma področje dela v ospredje zlasti pri urejanju splošnega akta delodajalca, ki je enostranski avtonomni pravni vir. Zakon omenja delovno mesto oziroma področje dela kot kategorijo, katere vsebina je, med drugim, tudi določenost pogojev za opravljanje dela na delovnem mestu. Osrednji pogoj, ki ga je treba določiti kot pogoj za opravljanje dela na delovnem mestu, je strokovna izobrazba. Gre za javno verificirano končano izobraževanje v šolskem sistemu, ki je tesno povezano z opravljanjem konkretnih poklicev. Strokovna izobrazba je bila v preteklosti glavni pogoj za zaposlitev in delo v javnem sektorju, vendar ni bila zahtevana v vseh primerih. Na temelju spoznanj, da šolska izobrazba ne more v celoti in vedno zadostiti vsem potrebam, ki jih prinaša razvoj delovnih procesov, je zakonodaja dovoljevala tudi izjemo. Alternativa strokovni izobrazbi je bila tako »z delom pridobljena delovna zmožnost«, ki so jo lahko po pravno predpisanem postopku ugotavljali tudi delodajalci sami.

Delovno mesto oziroma področje dela kot pravni kategoriji sta omejeni. V splošnem aktu o sistematizaciji delovnih mest in v pogodbi o zaposlitvi je mogoče določiti le

takšna delovna mesta, na katerih lahko izvajalci uspešno opravljajo svoja dela in naloge, torej je lahko nabor del in nalog za posameznega izvajalca del na delovnem mestu omejen. Ko se oseba z določenim poklicem zaposluje, lahko sprejme delovno mesto ali se zaposli na področju dela, kjer bo po opisu del in nalog opravljala le del opravil in nalog, ki jih lahko opravlja v okviru svojega poklica, torej za katere je kvalificirana (izobrazena, usposobljena in kompetentna). Po drugi strani delovno mesto, področje dela in določitev teh v pogodbi o zaposlitvi ne bi bilo legalno, če bi bilo širše od določenega poklica, ker bi s tem takšna ureditev izključevala možnosti iskalcem zaposlitve, da se zaposlijo. Hkrati bi tudi kazala na to, da členitev delovnega procesa ni bila izvedena pravilno oziroma da so bili deli delovnega procesa oblikovani v prevelike člene.

Pravna urejenost poklica je ustrezna, če sta vsebina in obseg pravil, ki urejajo poklic, primerna. V samem jedru vsebinske opredelitve poklica kot pravne kategorije je določenost ali določljivost pogojev, ki jih mora izpolnjevati oseba, da lahko opravlja poklic. Ti pogoji so pogosto, a ne vedno, določeni s predpisi. Za oceno primernosti pravne urejenosti (regulacije) poklicev je nujno opraviti analizo, kateri predpisi v različnih pravnih podsistemih urejajo različne količinske in kakovostne kategorije, povezane s poklicem.

Pred analizo vprašanja, katere ustavne norme so pomemben vrednostni temelj pravnega urejanja poklicev, je nujno omeniti tudi vrednostne temelje, ki v zvezi z naslovno kategorijo izhajajo iz mednarodnega prava. To področje je podrobno obravnavano v tretjem poglavju, vendar pa je na abstraktni ravni nujno omeniti nekatere glavne poudarke iz mednarodno pravne ureditve. Mednarodno pravo kot osrednjo kategorijo, pomembno za opredelitev poklica kot pravnega pojma, omenja pogoj usposobljenosti, ki ga mora izpolnjevati oseba, da bi lahko opravljala določen poklic (kvalifikacija). Tako je v normah Priporočila MOD, št. 175, 2004 »kvalifikacija« osebe opredeljena kot »poklicna oziroma strokovna usposobljenost delavca«. Njen opredelilni element je torej usposobljenost, to pa je kompleks izobrazbe, zmožnosti in kompetentnosti posameznika, da opravlja pridobitno delo in se s tem delom preživlja. Pridobi se lahko v okviru vključenosti posameznika v formalno izobraževanje, ki se konča s pridobitvijo verificirane stopnje strokovne izobrazbe, pa tudi zunaj tovrstnega izobraževanja. Po ureditvi iz omenjenega priporočila obstajajo tri skupine poklicev, za katere veljajo različna pravila pri priznavanju kvalifikacij oseb:

- samodejno priznavanje kvalifikacij,
- samodejno priznavanje »poklicnih izkušenj« in
- ugotavljanje izpolnjevanja pogojev za priznanje poklicnih kvalifikacij v postopku pri delodajalcu.

Vprašanje regulacije in deregulacije poklicev je mogoče pravno ustrezno opredeliti z akti heteronomnega in avtonomnega prava, če so pri tem v celoti upoštevana načela Ustave RS – in sicer tako temeljna načela kot tudi konkretnejše ustavne norme, ki jih vsebujeta poglavji o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah ter o gospodarskih in socialnih razmerjih. Sistematični pregled teh področij pokaže, da je treba tematiko regulacije in deregulacije poklicev opazovati skozi prizmo večjega števila ustavnih norm. Tako določila **1. člena Ustave RS** (Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 43/03, 68/06), ki določajo, da je Slovenija demokratična republika, usmerjajo k razmisleku, ali je naslovna tematika izključno regulatorno področje države, ali morda

na reguliranje te tematike lahko vplivajo tudi institucije civilne družbe, in če je odgovor pozitiven, v kakšnem obsegu. Kot je bilo omenjeno v uvodu, je država že v preteklih pravnih ureditvah omogočala delodajalcem, da so osebam, ki so jih zaposlovali, lahko sami priznavali »z delom pridobljeno delovno zmožnost«. Poklicne kvalifikacije so torej po tradiciji zadeva, ki ni izključno vezana na odločanje državnih organov in na izključno zakonske temelje. Javni interes je navzoč zlasti pri enotnosti in primerljivosti poklicev, zato ostaja prevladujoč, vključenost drugih akterjev v regulacijo pa ostaja izjema, ki je mogoča le v manjšem obsegu.

Določila 2. člena Ustave RS določajo, da je Slovenija **pravna in socialna država**. Pravnost je mogoče splošno opredeliti kot okoliščino, da so pomembna družbena razmerja pravno ustrezno urejena in da v državi obstajajo razmere, ki zagotavljajo izvajanje pravnih norm kot tudi mehanizmi, s pomočjo katerih je mogoče zagotoviti izvajanje pravnih aktov in pravnih norm. Ob upoštevanju tega izhodišča je mogoče postaviti tezo, da je z vidika pravnosti pri pravni ureditvi poklica pomembno, da so pravne norme, ki to kategorijo urejajo, določene in določljive in da je pravna ureditev v skladu z nacionalnimi zgodovinskimi, kulturnimi, socialnimi in gospodarskimi značilnostmi. Dejstvo, da je v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami EU pravno opredeljenih več kot povprečno število poklicev, bi lahko vodilo k domnevi, da je ta kategorija pretirano normirana. Iz same okoliščine velikega števila pravno določenih poklicev v Sloveniji pa bi bilo mogoče sklepati, da je tudi sama vsebina poklica in druge okoliščine, povezane s poklicem, s pravnimi akti urejena zelo podrobno, torej morebiti pretirano. To bi lahko v prihodnosti, ko bo prihajalo do nadaljnje evropske regulacije poklicev in priznavanja poklicev na območju EU, vodilo k spoznanju, da je treba kategorijo poklica deregulirati – tako v kvalitativnem kot tudi kvantitativnem smislu. Po drugi strani pa so naše kulturne, zgodovinske in socialne okoliščine takšne, da bi sprememba v smeri minimalnega števila reguliranih poklicev lahko povzročila več škode kot koristi. Prenos tujih pravnih ureditev prav zaradi teh okoliščin oziroma, razlik v teh okoliščinah med posameznimi državami ni vedno možen in priporočljiv.

Kategorija poklica se dotika tudi tematike **socialne države**. Dotika se obeh temeljnih vidikov te tematike, torej tako socialne varnosti kot tudi socialnih razmerij med delom in kapitalom. Na področju socialne varnosti je tematika povezana s položajem delavcev migrantov in njihovih družin. Gre za morebitna socialna tveganja, ki se lahko pojavijo pri teh delavcih zaradi problemov priznavanja njihovega poklica v državi, v katero emigrirajo. Na drugem področju, torej na področju urejanja razmerij med delom in kapitalom, pa gre za vprašanje, kateri interesi so temelj regulacije poklicev, javni ali zasebni, oziroma kakšno je razmerje med javnimi in zasebnimi legitimnimi interesi pri regulaciji poklicev. To vprašanje se zaostreno postavlja tudi v zvezi s konkretnimi ustavnimi normami, ki bodo omenjene v nadaljevanju. Na tem mestu lahko omenimo, da imajo delodajalci in njihovi managerji velik interes vplivati na regulacijo poklicev ali delno avtonomno urejati to tematiko, ker je ta tematika lahko pomemben dejavnik fleksibilnosti delovnih razmerij in s tem povezanih koristi za delodajalce.

Določila 5. člena Ustave RS določajo, da je naloga **države**, da na svojem ozemlju **varuje človekove pravice in temeljne svoboščine**. Na teh izhodiščih je dolžna skrbeti za skladen **civilizacijski** in kulturni razvoj države. Z vidika regulacije poklicev bi bilo mogoče ob upoštevanju navedenih ustavnih vrednot oceniti, da sta količina in

kakovost regulacije poklicev odvisni od zgodovinskih, kulturnih, gospodarskih in socialnih ter drugih pomembnih značilnosti organiziranja dela v Sloveniji. Pri tem je nujno upoštevati položaj različnih nosilcev interesov, ki se pojavljajo v razmerjih, v katerih je poklic in njegova pravna urejenost pomemben dejavnik. Na regulacijo pomembno vpliva tudi **mednarodno pravo**, saj je po določilih 8. člena Ustave RS treba pri oblikovanju slovenskega pravnega sistema upoštevati splošno veljavna načela mednarodnega prava in mednarodne pogodbe, ki zavezujejo RS. Ta vidik, analiza mednarodnopravnih aktov, ki se nanašajo na deregulacijo poklicev, je vsebovan v tretjem poglavju.

Določila 14. člena Ustave RS urejajo pravilo enakosti in enakopravnosti oseb oziroma prepoved diskriminacije. V zvezi s temi pravili ustave se kot aktualno pojavlja vprašanje opredelitve **množice oziroma kroga oseb**, katerim je mogoče priznati, da opravljajo poklic oziroma poklicno dejavnost, kar je povezano z njihovim pravnim položajem. Primeri problematike razmejitve med poklicno in drugimi človeškimi aktivnostmi se pojavlja zlasti v sferi socialne varnosti, kjer so številne pravice in obveznosti izvajalcev del lahko odvisne od tega, ali oseba delo opravlja poklicno. To vprašanje je ključno za opredelitev pravice ali dolžnosti osebe, da se obvezno vključi v sistem obveznega socialnega zavarovanja, ali da se prostovoljno vključi v ta sistem. Kriterij, ki ga najdemo v naši pravni ureditvi, je **dopustnost izvajanja** poklicne dejavnosti. S tega vidika se lahko odpira vprašanje razsežnosti dopustnosti pri opravljanju dejavnosti, saj se ta kategorija spreminja v nacionalnih in tudi mednarodnih okvirih. Skrajni primer problema so tako imenovani »spolni delavci oziroma delavke«, katerih poklicno delovanje v slovenski pravni ureditvi po izvedeni dekriminalizaciji te aktivnosti ni prepovedana, ni pa urejena z različnih pravnih vidikov, tipičnih za pravno urejanje poklicev, kot so izpolnjevanje zdravstvenih in morebitnih drugih pogojev, obdavčitev in podobno. Problem v zvezi s temi osebami se pojavlja tudi na mednarodni ravni, na ravni Evrope, saj različne države povsem različno obravnavajo to pridobitno delo, od prepovedi (južna Evropa) do priznanja in urejenosti poklica (Nemčija in nekatere srednje- in severnoevropske države). Je pa pomembno, da je prišlo na evropski ravni v odločbah Sodišča za človekove pravice do opredelitve, da je to pridobitno delo dopustno, kar je lahko prvi korak k priznanju poklica na mednarodni ravni. Na Nizozemskem je pred leti prišlo do primera, ko je sodišče invalidu priznalo denarni prejemek iz socialnega zavarovanja za storitve »spolne delavke«.

Poklicno delo je torej temeljna svoboščina oseb. Izključitev določenega pridobitnega dela kot poklicnega bi lahko bila dopustna in ne bi bila v nasprotju z Ustavo, če bi obstajali razlogi, zaradi katerih je po Ustavi RS mogoče z zakonom predpisati način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Razlogi bi lahko bili, na primer, povezani z uresničevanjem načela svobode dela (49. člen Ustave RS). Neustrezna regulacija poklicev bi lahko, na primer, nelegitimno ovirala **dostop posameznikov do zaposlitve**, pri čemer ni izključeno, da bi to ne moglo imeti škodljivih posledic tudi na področju socialne varnosti. Poklicno delo je namreč vedno temelj za vključitev osebe v socialna zavarovanja. **Neustrezna ureditev poklica torej vodi k odstopanju od ciljev na področju zagotavljanja socialne varnosti** in lahko pomeni ogrožanje ustavne pravice ljudi do socialne varnosti (50. člen Ustave RS). Omejitve, ki bi lahko vplivale na kakovost in količino pravnega reguliranja poklicev, bi bile lahko povezane z zahtevo, da pravna ureditev upošteva pravico vsakogar do **osebnega dostojanstva in varnosti** (34. člen Ustave RS). Zlasti

vprašanje varnosti je po naravi povezano tudi s poklicnim opravljanjem del. Omejitve poklicnega opravljanja del so mogoče zaradi zagotavljanja varnosti uporabnikov dela, sodelavcev v organiziranem delovnem procesu in tudi samega izvajalca dela. Pri opredelitvi o ustreznosti količine in kakovosti reguliranja poklicev je treba upoštevati tudi ustavno pravico oseb do izobraževanja (57. člen Ustave RS), konkretno tisto pravilo ustave, ki določa, da mora država ustvarjati možnosti, da si državljani lahko pridobijo ustrezno izobrazbo. Abstraktna ali konkretna regulacija poklicev mora biti naravnana tako, da pravna ureditev **spodbuja k uresničevanju ciljev vseživljenjskega izobraževanja** zaradi ohranjanja zaposlitve in zaradi razvijanja posameznikovega osebnega in poklicnega razvoja, kar je tudi načelo Konvencije MOD št. 142 o poklicnem usmerjanju in strokovnem usposabljanju za razvoj človekovih sposobnosti (Uradni list SFRJ, št. 14/82) in priporočila št. 195, ki spremlja to konvencijo.

V okviru poglavja Ustave RS o gospodarskih in socialnih razmerjih je mogoče najti različne norme, ki so pomembno vrednostno izhodišče ali imajo pomemben vpliv na opredelitve o količini in kakovosti regulacije poklicev. Določila 66. člena Ustave RS določajo, da država ustvarja možnosti za zaposlovanje in delo ter zagotavlja njuno zakonsko varstvo. **Proces zaposlovanja je neposredno povezan tudi z regulacijo poklicev**, ki odmerjajo dostopnost oseb do dela. Pravila Ustave RS o lastnini, ki ima različne, med drugim tudi svojo **socialno funkcijo**, so pomembna z vidika regulacije poklicev zlasti v povezanosti s pravili ustave o svobodni podjetniški pobudi, ki ne sme biti v nasprotju z javno koristjo (67. člen in 74. člen Ustave RS). Vrednota **»socialnosti« lastnine in pravne omejenosti svobodne podjetniške pobude namreč vpliva na določanje okvirov regulacije poklicev**. Tudi ustavna pravila o soodločanju (75. člen Ustave RS), o sindikalni svobodi (76. člen Ustave RS) ter o stavki (77. člen Ustave RS) so pomembna z vidika regulacije poklicev, zlasti v povezanosti z različnimi že omenjenimi ustavnimi normami. Soodločanje oziroma pravilneje sodelovanje zaposlenih pri upravljanju je proces komunikacij med delodajalci in izvoljenimi predstavniki zaposlenih, v katerem prihaja do dialoga o vseh pomembnih zadevah, ki se dotikajo delovanja organizacije. V te okvire sodi tudi **notranje reguliranje delovnih pogojev v širšem pomenu besede**. Delavska voljena predstavništva imajo na tem temelju interes, da vplivajo na urejanje sistemizacije delovnih mest v organizaciji, kar jim je na temelju omenjene ustavne norme tudi omogočeno. Za obravnavanje naslovne tematike je pravno pomembno tudi eno izmed področij sindikalne svobode. Gre za področje svobode sindikalnega delovanja oziroma pravice sindikatov, da v procesih kolektivnega sporazumevanja sodelujejo pri urejanju delovnih pogojev v organizaciji. Tematika reguliranja poklicev znotraj organizacije je tista, ki je lahko v interesu sindikatov in vključena v kolektivna pogajanja znotraj organizacije in tudi širše. Socialni partnerji imajo interes, da se tematika regulacije poklicev ustrezno uredi tudi v zakonodaji, zato je mogoče pričakovati, da bodo zakonski projekti, ki se dotikajo te tematike, tudi predmet obravnave na Ekonomsko-socialnem svetu RS. Končno bi lahko pri urejanju te tematike prišlo tudi do sporov med socialnimi partnerji. Slednje bi bilo treba v skladu z zakonodajo poskusiti rešiti po mirni poti, v primeru neuspeha pa je na voljo tudi zadnje sredstvo, ki ga Ustava RS nudi zaposlenim za uveljavljanje njihovih ekonomskih in socialnih interesov, to je stavka.

2.2 Drugi vidiki deregulacije poklicev

Kot eden izmed ukrepov za izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva, mobilnosti in večje zaposljivosti ter dinamike trga dela se že nekaj let navaja **deregulacija poklicev**. Ta naj bi, med drugim, omogočila večjo mobilnost delavcev, njihovo zaposlenost in zaposljivost na trgu dela, saj bi z odpravo ali zmanjšanjem formalnih pogojev za opravljanje določenih poklicev omogočili dostop do dela večjemu številu delavcev. To še toliko bolj velja za poklice, ki so že več let deficitarni in je, glede na napovedi, mogoče pričakovati nadaljevanje tega trenda.

Poklic lahko opredelimo kot delo, ki ga nekdo opravlja in ki je povezano z naslednjimi splošnimi značilnostmi: zahteva specialna znanja, ki se deloma ali v celoti pridobijo skozi intelektualno delo (študij); zagotavlja storitve z visoko stopnjo integritete in vključuje neposredne ali zaupne odnose s strankami (Garoupa 2006, 2). Poklic je kot pojem lahko predmet široke družboslovne obravnave. Njegova temeljna vsebina je povezana s človeškim delom in ustvarjalnostjo, zato se lahko preučuje v okviru različnih disciplin. Če na poklic gledamo predvsem v luči postavljanja in sproščanja pogojev za njegovo opravljanje, so pomembni predvsem pravni, ekonomski in psihološki vidiki tovrstne (de)regulacije.

Poklic se kot pravni pojem pojavlja v številnih pravnih aktih. Pravni vidik je pomemben predvsem zaradi načina regulacije poklicev, ki se najpogosteje udejanji skozi sprejem pravnih aktov, pri čemer so načini regulacije lahko zelo različni (akti na državni ravni, na lokalni ravni, avtonomni pravni akti). Prav **pravna ureditev** je tudi tista, ki dejansko omogoči oziroma je **sredstvo za deregulacijo** vsakega posameznega poklica. Glede na to, da je deregulacija vsakega posameznega poklica odvisna od obstoja razlogov za njegovo regulacijo, je za oceno primernosti pravne urejenosti (regulacije) poklicev nujno opraviti analizo predpisov, ki v različnih pravnih podsistemih urejajo različne količinske in kakovostne kategorije, povezane s poklicem. **Pravna urejenost poklica je ustrezna, če sta vsebina in obseg pravil, ki urejajo poklic, primerna.**

Pojav reguliranega poklica je tesno povezan tudi s spoznanji organizacijskih in drugih ved. Zato je treba pri deregulaciji poklicev, preden se začne s spremembami, preučiti tudi psihološki, zlasti motivacijski vpliv sprememb na same delavce oziroma na vse akterje socialnega dialoga. S **sociološkega** vidika deregulacija pomeni predvsem spremembo v **pojmovanju dela, zaposlitve, izobrazbe in delovnega mesta**. Z njo je povezan tudi ugled določenega poklica, lahko govorimo o **fenomenu razvrednotenja poklicev**. Potencialna deregulacija poklica lahko vodi v razvrednotenje poklica, zlasti če se je pred deregulacijo zahtevalo izpolnjevanje vrste pogojev za opravljanje določenega poklica, na primer ustrezne izobrazbe, delovnih izkušenj in podobno. Deregulacija poklicev omogoči dostopnost do (opravljanja) dela večjemu številu delavcev, ki jih zaradi neizpolnjevanja pogojev pred tem niso mogli opravljati. To lahko privede tudi do **nižje kakovosti** dela, zlasti če delodajalec ne poskrbi za kakovostno usposabljanje (novih) delavcev. Z deregulacijo se torej prevali del odgovornosti na delavca samega, del pa na samega delodajaca, ki bo moral boljše

poskrbeti, da bodo delavci razpolagali z ustreznimi znanji.¹¹ Sociološko-psihološki vidki deregulacije poklicev bodo obravnavani v petem poglavju.

Pomemben vidik regulacije oziroma deregulacije poklicev je tudi **ekonomske** narave. Vladne intervencije na trgu zaradi ekonomskega vidika so bile namreč uvedene z namenom **povečanja učinkovitosti in dostopnosti** kot posledice tržnih nepravilnosti. Regulacija pa ima tudi svoje slabe strani. Restrikcija ekonomskih aktivnosti kot posledica preobsežne regulacije namreč v razmerah hitrih sprememb **omejuje nastanek novih in razvoj obstoječe panoge**. Na drugi strani je učinkovitost vladnega sektorja kot regulatorja na zelo nizki ravni. Ključni in najpomembnejši argument za deregulacijo poklicev je tako povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti, ki jo sicer zmanjšuje vladna intervencija v posameznih panogah. Omenjeni ekonomski vidiki deregulacije poklicev bodo obravnavani v četrtem poglavju.

Poleg omenjenih vidikov (pravni, ekonomski, sociološko-psihološki) je pri deregulaciji poklicev treba upoštevati tudi **učinkovitost** sedanjih ter prihodnjih politik oziroma zakonodajnih ukrepov glede na cilje, ki naj bi jih zasledovali. Ekonomisti imajo za učinkovitost več definicij (Cooter in Ulen 2005, 16). Z vidika predmeta obravnave v tem delu je zanimiva predvsem Kaldor-Hickova učinkovitost, pri kateri gre, poenostavljeno povedano, za **tehtanje stroškov in koristi** (Zajc 2009, 19–20). Po tem merilu se bomo za nek projekt odločili, če so njegove koristi večje od stroškov, pri čemer so stroški tako zasebni kot tudi družbeni, enako velja za koristi (Cooter in Ulen 2005, 47). Koristi, ki jih ima država oziroma celotna družba od regulacije poklicev, so lahko v varnosti izdelkov oziroma storitev, ki jih reguliran poklic zagotavlja, v kakovosti izdelkov ali storitev, v varovanju zdravja, v nadzoru države nad določeno dejavnostjo in podobno. Po drugi strani so z regulacijo poklicev povezani tudi določeni stroški, kot so stroški izvajanja sprejete zakonodaje skozi nadzor nad izvajanjem predpisov in sankcioniranjem kršiteljev, stroški podeljevanja licenc, opravljanja preizkusov znanj, izvajanja obveznih izobraževanj in drugo. Na ravni posameznih delovnih organizacij pa lahko regulacija poklicev pomeni tudi, da kandidat za zaposlitev izpolnjuje vse zahteve za zaposlitev in je ustrezen z vidika organizacijskih vrednot, a zaradi neizpolnjevanja formalnih pogojev, postavljenih s strani države, do zaposlitve ne more priti. Tudi to lahko, širše gledano, označimo kot negativno plat (strošek) regulacije poklicev. Obenem pa se lahko na regulacijo določenega poklica trg odzove tako, da prek oblikovanja in izvajanja ustreznih programov izobraževanja in usposabljanja pride na trgu dela do večje ponudbe ustrezno (v primerjavi s prej bolje) usposobljene (kvalificirane) delovne sile. Velja seveda tudi obratno, deregulacija nekega poklica lahko pomeni postopno zmanjšanje in nazadnje pomanjkanje ustrezno usposobljenih delavcev. Enako kot pri regulaciji poklicev torej tudi za njihovo deregulacijo velja, da prinaša tako stroške kot koristi. Koristi so, poleg odprave stroškov, ki smo jih pravkar omenili (licence, izobraževanja, inšpekcijski nadzor in podobno), predvsem v večji mobilnosti delovne sile, zaradi povečane konkurence (ker ima zaradi sprostitev formalnih pogojev dostop do poklica večje število oseb) tudi pritisk na znižanje cen in/ali večja kakovost izdelkov ali storitev, ki jih ti poklici zagotavljajo, kar vpliva na povečanje konkurenčnosti

¹¹ Tako s pravnoformalnega kakor tudi z izvedbenega vidika zaposlitve novega delavca je preložitev odgovornosti na delodajalca pozitivna, saj omogoča več fleksibilnosti na trgu delovne sile. Vendar morajo na drugi strani obstajati tudi instrumenti, s pomočjo katerih delodajalec pravnoformalno odgovarja za delavca.

gospodarstva nasploh. Stroški deregulacije pa so lahko različni oziroma se lahko pojavijo na zelo različnih področjih. Poleg stroška oblikovanja in sprejema pravnih aktov, skozi katere se udejanji deregulacija poklicev, lahko le-ta negativno vpliva na percepcijo poklicev oziroma lahko povzroči njihovo razvrednotenje (sociološko-psihološki vidik). Tudi sicer je človeški kapital v organizacijah vedno pomembnejši, zato ne preseneča, da organizacije vedno več časa in sredstev namenjajo skrbni izbiri kandidatov, pri kateri se ne poudarja več toliko le ustrezna izobrazba, pač pa tudi z delom pridobljene izkušnje ter skladnost posameznega kandidata z organizacijo, zlasti z vidika kadrovske strateške usmeritve. Ti vidiki so upoštevani in obravnavani predvsem v šestem poglavju, v delu, kjer pri posameznem poklicu razpravljamo o možnostih za njegovo deregulacijo.

S stroškovnega vidika gre pri pogojih, ki so usmerjeni v zagotavljanje kakovosti določenega izdelka ali storitve, pravzaprav za **zmanjševanje transakcijskih stroškov uporabnikov**, ki so povezani z zbiranjem informacij glede kakovosti storitev ali izdelkov. V zvezi s tem pa je treba poudariti, da morajo biti stroški, ki jih povzroča asimetrija informacij, uravnoteženi s koristmi, ki jih prinaša poklicna specializacija (Garoupa 2006, 4). Redukcija asimetrije informacij morda ne bo uspešna, če je povezana z velikimi stroški regulacije. Pomembno je poudariti tudi to, da asimetrija informacij ne velja nujno za vse uporabnike. Stalni uporabniki določenih storitev so, na primer, seznanjeni s stanjem na trgu in so sposobni pridobiti ustrezne informacije, na podlagi katerih se odločajo za nakup teh storitev. Avtor navaja, da je v zvezi z asimetrijo informacij treba upoštevati, da se lahko glas o kakovosti določenega ponudnika (nosilca poklica) širi prek številnih socialnih omrežij. Na splošno pa velja, da uporabniki storitev, ki jih nudijo regulirani poklici, niso dovolj usposobljeni, da bi informacije, ki jih imajo na voljo, ustrezno razumeli in upoštevali, včasih gre celo za racionalno ignoranco podatkov, ki so na voljo, ali za poenostavljene zaključke, ki niso pravilni (Garoupa 2006, 4). V takih primerih je regulacija upravičena, če ima regulatorni organ na voljo več informacij in znanja kot povprečni potrošnik. Skratka, koristi regulacije vključujejo manjše stroške iskanja informacij, večjo kakovost izdelkov ali storitev, ki jih zagotavlja reguliran poklic, ter ustrezno dostopnost podatkov, ki se nanašajo na to lastnost. Po mnenju avtorja regulacija poklica prav tako pomeni zmanjšanje tveganja uporabnikov, pravzaprav je regulacija najbolj primeren substitut za zavarovanje odgovornosti.

Deregulacija poklicev je tesno povezana tudi z **mobilnostjo delovne sile v EU**. Pravica državljanov v EU delati in opravljati storitve v drugi državi članici je temeljna pravica, ki jo zagotavlja Pogodba o EU in Pogodba o delovanju EU. Pravica vsake posamezne države članice EU pa je, da določi pogoje, ki jih mora posameznik izpolnjevati za opravljanje določenega poklica ali dejavnosti (reguliran poklic). To ovira prosti pretok delovne sile v EU, saj mora vsak delavec, ki želi opravljati ta poklic v drugi državi članici, dokazati, da ima za to usrezno poklicno kvalifikacijo. Z direktivo 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij je EU reformirala sistem priznavanja profesionalnih kvalifikacij z namenom, da bi pripomogla k večji fleksibilnosti trga dela, še bolj liberalizirala določbe o storitvah, spodbudila avtomatično priznavanje poklicnih kvalifikacij ter poenostavila administrativne postopke. Vendar praktične izkušnje in statistični podatki kažejo, da namen (še) ni bil popolnoma dosežen, o čemer bomo podrobneje govorili v poglavju 3.4.

Pričakovanja trga gredo v smeri **večjega povpraševanja po visoko kvalificirani delovni sili**. Prvi pokazatelj tega je že sedaj večje povpraševanje po inženirjih in zdravnikih, kar bo še bolj izrazilo v prihodnjih letih. Po napovedih Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja (2010, 13) naj bi se do leta 2020 povpraševanje po visoko kvalificirani delovni sili povečalo za 16 milijonov delovnih mest, kar pomeni, da bo delež visoko kvalificirane delovne sile s sedanjih 29 odstotkov narasel na 35 odstotkov v letu 2020, medtem ko se bo povpraševanje po nizkih ali nobenih kvalifikacijah še naprej zniževalo – upadlo naj bi za približno 12 milijonov delovnih mest. Poleg tega ne gre prezreti tudi napovedanih demografskih trendov. Do leta 2050 naj bi se delovna sila v EU zmanjšala za 68 milijonov delavcev (pod predpostavko enake vključenosti delavcev na trgu dela in enake imigracije) (Reflection Group 2010, 24).

Glede na napovedane trende je moč pričakovati še večjo mobilnost ter željo in potrebo po prostem pretoku delovne sile. V strategiji za pametno, vzdržno in vključujočo rast – Evropa 2020 – Evropska komisija poudarja potrebo po spodbujanju mobilnosti znotraj EU za učinkovitejše zagotavljanje ujemanja povpraševanja in ponudbe po delovni sili (Evropska komisija 2010e). Podobno stališče je prisotno tudi v drugih dokumentih Evropske komisije.¹² Na podlagi tako napovedanih trendov je EU že pristopila k modernizaciji sistema priznavanja poklicnih kvalifikacij, kot podporni ukrep pa se pri večji mobilnosti delavcev v povezavi s priznavanjem poklicnih kvalifikacij navaja tudi deregulacija poklicev.

2.3 Pregled poskusov opredelitve regulacije in deregulacije poklicev

Pravna ureditev trga dela je v sodobnem svetu predmet razprav skorajda vseh držav in mednarodnih organizacij. Izzivi se porajajo zlasti pri vprašanjih, katere delovnopravne institute urejati ter kako daleč naj ureditev seže, da se bo hkrati zagotavljala varnost in fleksibilnost trga dela. Med ta vprašanja sodi tudi področje **reguliranja posameznih poklicev**. Država lahko prek svojih pravnih aktov določi bodisi vstopne pogoje bodisi pogoje opravljanja posameznih poklicev. Kot glavni razlog se največkrat navaja varnost izdelkov oziroma storitev posameznega poklica, ki naj bi jo zagotovili prek pravne regulative. Problem pa se pojavi, ko je ta ureditev takšna, da ovira vstop posameznikov na trg dela. Kot smo že omenili, je zelo pomemben tudi ekonomski vidik oziroma stroškovna učinkovitost tovrstne ureditve. Izhajati je treba iz načela, da mora ureditev prinašati uporabnikom neto koristi, upoštevajoč stroške, ki izhajajo iz ureditve posameznega poklica in s tem omejevanja konkurence na trgu (Fells 2011).

Deregulacija se na splošno pojmuje kot zmanjšanje administrativnih ovir na trgu za boljši poslovni razvoj. Opredelitve pojma **deregulacija poklica** pa v strokovni in znanstveni literaturi (zaenkrat še) ni. Glede na to, da gre pri deregulaciji poklicev za postopek, ki je obraten z regulacijo poklica, je pri iskanju ustreznih opredelitev treba izhajati iz samega pojma **reguliran poklic**, glede katerega prav tako na ravni teorije ni doseženega splošnega soglasja. Še več, v teoriji ni niti soglasja glede opredelitve

¹² Denimo, v dokumentu Evropske komisije (2010d) *Agenda for new skills and jobs*, v katerem je opozorjeno, da obstaja neravnovesje na evropskem trgu dela in da potencialna mobilnost delovne sile ni dovolj izkoriščena. Podobno tudi v dokumentu Evropske komisije (2010c) *Towards a Single Market Act*, ki predvideva 50 ukrepov za spodbujanje dela, poslovanja in sodelovanja v EU.

pojma **regulacija**. Den Hertog (1999, 223) predlaga definicijo regulacije kot „*uporabo pravnih instrumentov za implementacijo socialno-ekonomskih ciljev*“. Avtor nadalje ločuje dve temeljni obliki regulacije – ekonomsko in socialno. Ekonomska regulacija po Hertogu obsega dva podtipa regulacije, strukturno regulacijo in regulacijo obnašanja (tako tudi Kay in Vickers 1990). Strukturna regulacija se uporablja za urejanje strukture trga. Primeri strukturne regulacije so, denimo, omejitve glede vstopa na trg ali izstopa. Hertog kot primer strukturne regulacije izrecno navaja tudi regulacijo poklicev. Regulacija obnašanja pa vsebuje pravila obnašanja na trgu. Primeri so, na primer, nadzor cen, prepoved oglaševanja in standardi kakovosti. Socialna regulacija pa po Hertogu pomeni regulacijo na področju varstva okolja, delovnih pogojev, varstva uporabnikov in podobno. **Javni interes** kot eden izmed razlogov in ciljev regulacije na splošno pa avtor razume kot „*najboljšo možno alokacijo omejenih virov za individualne in kolektivne dobrine*“.

Pravno definicijo reguliran poklic najdemo v **direktivi 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij**, ki pa je namenjena zgolj in samo za potrebe te direktive, kar pomeni, da je ne moremo razumeti kot splošno veljavne in se nanjo pravnoformalno ne moremo sklicevati v drugih primerih, to je izven regulacije direktive. Vsebovana je v njenem tretjem členu, ki določa, da je reguliran poklic *poklicna dejavnost ali skupina poklicnih dejavnosti, katerih dostop do, opravljanje ali enega od načinov opravljanja neposredno ali posredno določajo zakoni ali drugi predpisi glede posebnih poklicnih kvalifikacij- Način opravljanja dejavnosti zajema zlasti uporabo poklicnega naziva, ki je z zakoni ali drugimi predpisi omejen na imetnike določene poklicne kvalifikacije*. Preden sploh lahko podamo definicijo pojma deregulacija poklicev, je torej treba jasno vedeti, kaj je to regulacija poklicev. Pri tem se prav tako odpira vrsta (pod)vprašanj, o čemer podrobneje govorimo v nadaljevanju.

Regulacija poklicev pomeni, da posamezne države v svoji pravni ureditvi postavljajo pogoje za vstop in/ali za opravljanje posameznega poklica. Razlogi držav za takšno odločitev so zelo različni in jih je težko postaviti na skupni imenovalec. V primerih zelo zahtevnih poklicev je regulacija skorajda pravilo, na primer zahtevana diploma medicinske fakultete za opravljanje poklica zdravnika. Pri ostalih poklicih, ki imajo nižjo stopnjo zahtevnosti ali pomembnosti z vidika zagotavljanja javnega zdravja in varnosti, pa se razlogi razlikujejo. Največkrat se navaja razlog zagotavljanja **varnih in kakovostnih** storitev ter možnost **nadzora**. Po drugi strani pa se lahko razlogi skrivajo tudi v **protekcionizmu** države, kar pomeni, da ena država favorizira nacionalno ureditev in ovira oziroma zavrača priznavanje poklicnih kvalifikacij druge države. Podobno je z razlogom **nezaupanja** v izobraževalni in/ali regulatorni sistem druge države. Veliko je tudi primerov, ko je regulacija posledica močnega poklicnega organiziranja in s tem zaščite lastnega “ceha”. Regulacija posameznega poklica sama po sebi torej ni problematična oziroma je lahko upravičena, če dosega postavljene cilje zagotavljanja javnega zdravja in varnosti. Problem pa se pojavi, če je regulacija posameznega poklica tolikšna, da skorajda onemogoča dostop na trg dela, kar je problematično za tujce, ki se želijo (samo)zaposeliti v drugi državi. Navedeno je še zlasti trn v peti enotnemu evropskemu trgu dela, saj takšne ovire **omejujejo prost pretoke delovne sile kot enega temeljev EU**. Na nacionalni ravni pa je v primerih, ko je reguliranih veliko poklicev in z visoko stopnjo zahtev za njihovo opravljanje, problem v tem, da je **domače poslovno okolje bolj rigorozno kot tuje**, kar z vidika konkurenčnosti, dostopa do trga dela in podobno ni ustrezno. Poleg tega je lahko v takih primerih v praksi prisoten občutek,

da jim država, namesto da bi za svoje državljane ustrezno poskrbela, na pot postavlja nove in nove ovire. V zvezi s tem Garoupa (2006) pravi, da je regulacija poklica upravičena samo, če obstaja javni interes za regulacijo, ki je lahko v varnosti uporabnika ali v korekciji asimetrij na trgu. S tega vidika bi bilo torej treba deregulirati vse tiste poklice, kjer takega javnega interesa ni.

Regulacijo poklicev je mogoče opredeliti na več načinov. Teorija loči različne oblike regulacije poklicev, v glavnem pa deli **regulacijo pri vstopnih pogojih** in pri **pogojih za opravljanje poklica**. Regulacija **vstopnih pogojev** pomeni postavljanje pogojev, pod katerimi lahko nekdo vstopi v posamezen poklic. To se lahko pojavi v več oblikah, kot so (Fells 2011):

- **registracija** je zahteva, da posamezniki opravijo registracijo pri določenem organu, na primer obrtni zbornici, da lahko na trgu začnejo z opravljanjem svojega poklica. Registracija je lahko zgolj formalna, na primer vpis v register, ali pa zajema bolj ali manj kompleksen postopek preverjanja izpolnjevanja pogojev, ki jih postavi zakonodaja, na primer ustrezna izobrazba, opravljen mojstrski izpit in podobno. Lahko se zahteva tudi dodatno preverjanje znanja v oblikih določenih testov oziroma preverjanja usposobljenosti. Običajno to poteka pod okriljem poklicnih združenj, lahko pa tudi v sklopu državnih organov,
- **licenca** je podobna registraciji z vidika preverjanja formalnih kvalifikacij za opravljanje določenega poklica. Odobrena je lahko na podlagi splošnega testa usposobljenosti ali preizkusa sposobnosti posameznika v obdobju usposabljanja. Licenca lahko zajema celotno opravljanje poklica ali pa samo določenih aktivnosti, ki sodijo v njegov krog. Podeljena je lahko prek državnih organov ali poklicnih združenj,
- **negativna licenca** je pristop, kjer lahko posamezniki, v splošnem, prosto opravljajo nek poklic, vendar lahko kot sankcijo za kršitev pravil v okviru svoje dejavnosti dobijo prepoved opravljanja in/ali izključitev iz posameznega registra ali združenja, kar posledično pomeni tudi prepoved opravljanja dejavnosti. V primerjavi z registracijo in licenco je to manjša oblika omejitve,
- **certificiranje in akreditiranje** običajno sodi pod okrilje certificiranega telesa, ki je odgovorno za seznam strokovnjakov, ki so dosegli določeno raven kompetentnosti oziroma doseganja postavljenih standardov. Običajno je to izven zakonodajnega postopka in spodbujeno s strani posameznih panog in/ali poklicev.

Vstopne pogoje je mogoče še dodatno zaostri. Šolski primer tega so zlasti pravni poklici, denimo notarji, kjer države uporabljajo sistem, kjer poleg zahtev po doseganju določenih standardov izobrazbe in poklicne usposobljenosti določajo tudi zgornje število notarjev na določenem območju. Slednje lahko določijo država ali poklicna združenja, na primer notarska zbornica.

Poleg vstopa na trg je mogoče urejati tudi **ureditev izvajanja oziroma opravljanja posameznih poklicev**. To lahko vključuje omejitve pri določanju cen, prepovedi določenih oblik oglaševanja oziroma promocije nasploh ter določitev poklicnih in etičnih standardov, ki se lahko nadzorujejo ter v primeru kršitev kaznujejo v raznih postopkih.

Garoupa (2006, 6) v zvezi z regulacijo poklicev poudarja, da je namen te regulacije lahko tudi v zasledovanju ne samo ekonomskih, pač pa tudi **širših družbenih ciljev**. Zaupanje in poštenost so lahko vrednote, ki jih državna oblast skuša razvijati in utrditi tudi skozi regulacijo poklicev, kar lahko dejansko vpliva na večjo družbeno blaginjo in pospešuje gospodarsko rast. Pripravljenost družbe, da sprejme nase stroške regulacije, lahko presega zgolj ekonomske vidike.

Deregulacija poklicev je tesno povezana s spremembami v družbi, z mobilnostjo in razumevanjem konceptov, kot so stroka (angl. profession), zaposlitev in poklic (angl. occupation). Evetts (2011) tako poudarja, da se strokovno delo in pojem stroke in strokovnjakov – profesionalcev, torej predvsem poklicev, kot so zdravniki, učitelji, pravniki, v sodobnem času bistveno spreminja. Ne gre le za mobilnost, odprtost do zaposlovanja in trg dela z vidika vstopnih pogojev ter nadzora nad opravljanjem dejavnosti in licenciranja, akreditacije ali certificiranja. Gre za globalno okolje in na mikro ravni spremembe v organiziranosti. Če je nekoč veljalo, da bo delal zdravnik v specializiranem bolnišničnem okolju in relativno majhni skupini ter se uveljavljal kot posameznik, se danes s korporacijami to spreminja. Zato, pravi Evetts (2011), se stroke in poklici **internacionalizirajo in hkrati standardizirajo**. Tako lahko razumemo tudi slovenski dokument **Slovensko ogrodje kvalifikacij**, ki je bil izdan januarja 2011 kot predlog ekspertne skupine v okviru projekta Vseživljenjsko učenje 2007–2013 (Ministrstvo za šolstvo in šport 2011). Je element standardizacije in nadzora ter hkrati dokument, ki omogoča mobilnost.

Brint (1993) razpravlja o treh prispevkih Elliota Friedsona k sociologiji strok. Poseben poudarek daje organiziranosti strok v družbenih pogojih trga dela. Ta poudarek je še posebej pomemben, saj pogosto razumemo trg dela kot samostojno, „družbeno neodvisno“ entiteto, ki deluje po svojih lastnih zakonih. Vtis, da je tako, ustvarjamo sami, tako snovalci politik kot teoretiki in delodajalci, v slogu „trg dela deluje“, „trg dela zahteva“ in podobno. Trg dela oblikujemo skozi socialni, družbeni okvir. In ta okvir se spreminja. Denimo, Francis (2004) za področje prava pravi, da se je v stroki zgodil bistven premik, in sicer od kolektivnega k individualnemu, od vpliva združenj in zbornic ter podobnih asociacij k individualnemu. Hkrati pa trg dela spodbuja in se premika h konkurenci med organizacijami. Nadzor stroke je usmerjen k organizacijam, na primer k pravni pisarni xy in znotraj njih k posameznikom.

Potts (2009) odpira vprašanje licenciranja oziroma akreditacije kot vstopnega pogoja. Tega vprašanja se dolgo ni odpiralo. Vendar, kot pravi avtor, je treba ponovno pregledati argumente za in proti licenci kot vstopnemu pogoju v poklic in posledice, ki jih le-ta ima, ne glede na odločitev, ki jo snovalci politik sprejmejo. Gre namreč za redefiniranje stroškov, ki jih licenciranje ima tako v neposrednem ekonomskem pomenu kot v prenesenem pomenu. Kajti:

- globalna storitvena ekonomija nacionalne države spodbuja v smislu potrošništva in izbire izvajalca storitve ter mobilnosti,
- rast storitvenega sektorja in nastanek novih poklicev in strok ustvarja vidno razliko s tradicionalnimi licenciranimi poklici,
- amaterska produkcija narašča z razvojem v uporabnika usmerjenih storitev in inovacij in konkurira ekspertni produkciji,
- fleksibilnost narašča in potiska meje omrežij, združenj, zbornic prek obstoječih meja.

V dinamiki in prepletanju navedenih dejavnikov in še mnogih drugih licenciranje pomeni zadnjo trdnjavo obvladovanja cen. Peters (2008) opozarja prav na vprašanje cen in plač reguliranih poklicev. Deregulacija poklicev namreč z vidika cen (stroškov, plač in podobno) redefinira storitve in delovanja sindikatov ter združenj smislu zaščite storitev in posledično plač v posamezni dejavnosti. Moč skupine se prenese na posameznika, oziroma natančneje, na povpraševanje po točno določeni storitvi in ponudniku, ki se s ceno najbolj prilagodi povpraševanju.

Ob vsem trendu odprte družbe, prostega trga, odprtih poslovnih modelov in podobno poklici ostajajo zaprti. Problem zaprtosti pa je v prenosu znanja, ki kljub informacijskim in drugih sodobnim tehnologijam ostaja le znotraj „posvečenih“ krogov. To pa je morda večji problem, kot je obvladovanje cen znotraj „ceha“ za trg. **Deregulacija poklicev je torej ekonomsko, sociološko, pravno in etično vprašanje. Pomeni torej „opustitev“ reguliranja delovanja stroke s strani države in/ali strokovne skupnosti, zbornice oziroma podobnega združenja.** Tega „prostega delovanja“ v smislu izvajanja dejavnosti in poklica pa v posameznih strokah ne zasledimo, na primer pri medicini in izobraževanju. Sprostili so se poklici, kot na primer natakar, kjer so močna strokovna združenja, pa le-ta še vedno ohranjajo nadzor nad vstopnimi pogoji v poklic. Ob deregulaciji oziroma procesu deregulacije poklicev se, paradoksalno, dogaja reregulacija, to pomeni, da se skozi različne nove regulative, na primer ogrodje kvalifikacij ipd., poklici reregulirajo in se ponovno vzpostavlja nadzor nad njihovim izvajanjem in ceno.

Pri regulaciji poklicev je prvo temeljno vprašanje, **ali nek poklic sploh regulirati.** Vodilo pri tem je sama narava posameznega poklica, ali je takšna, da zahteva individualen, poseben in ločen pristop. Pomembno je, kakšna je narava transakcije, ki naj bo urejena, kakšna je resnost posledic, ki lahko izvirajo iz neustreznega ravnanja ter tudi verjetnosti uspešne izvedbe regulacije. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, se pojavi drugo temeljno vprašanje, in sicer **kako poklic regulirati ter kdo naj postavi pravila.** V splošnem sta uveljavljena dva pristopa: državna regulacija prek kogentnih pravnih pravil (tako razume regulacijo Den Hertog 1999) ali avtonomna regulacija s strani panožnih oziroma poklicnih združenj (podrobno jo analizira Ogus 1999). Pri obeh pristopih je mogoče postaviti vstopne pogoje, ustvariti pravila za delovanje in druga varovalna določila za uporabnike izdelkov oziroma storitev. Regulacija s strani države ni nujno vedno najbolj učinkovita, predvsem zaradi pomanjkanja informacij in sposobnosti uveljavitve predpisov. Poklicna in podobna združenja namreč veliko bolje poznajo delovanje poklicev, zato če že sama ne postavljajo pravil, je zelo priporočljivo, da pri tem sodelujejo. Ob tem pa se pojavi bojazen prevelike zaščite svojega „ceha“, ko že aktivni (obstoječi) člani posameznega združenja želijo (pretirano) zaščititi svoj položaj na trgu, tako da postavijo visoke in nesorazmerne pogoje vstopa in/ali opravljanja poklica za morebitne nove člane. Država bi se tako morala vključiti v primerih, ko sta nek poklic ali neka dejavnost splošna in se dotikata velikega števila državljanov. V tem primeru bi morala zagotoviti vsaj minimalno ureditev, kar zajema vsaj določitev in pregon prekrškov na nacionalni ravni. Ne glede na sistem velja, da je treba zagoviti **ustrezen nadzor** oziroma da ni postavljenih neutemeljenih ovir pri vstopu in opravljanju določenega poklica.

EU v splošnem ne nasprotuje celotni regulaciji poklicev, saj priznava **obstoj legitimnih argumentov za določene regulacije pri nekaterih poklicih.** Vendar naj

bo omejevalna ureditev zgolj tam, kjer še zagotavlja **učinkovito in proporcionalno sredstvo** za zaščito uporabnikov storitev in/ali izdelkov. Zato je treba tista pravila, ki so nepotrebna, bodisi spremeniti bodisi odpraviti. Ohraniti je treba tista pravila, ki so potrebna za javni interes, če so sorazmerna in upravičena ter potrebna za dobro opravljanje poklica (Evropska komisija 2011). Tista pravila pa, ki so z vidika javnega interesa upravičena, vendar ne dosegaajo želenega učinka, je treba ustrezno spremeniti. S tega vidika bi bilo ustrežneje govoriti kvečjemu o re-regulaciji in ne o deregulaciji poklicev. Težišče odprave pogojev za opravljanje določenih poklicev ne bi smelo biti v čim obsežnejši deregulaciji v smislu opuščanja regulacije, pač pa v re-regulaciji kot drugačni regulacije.

Vse navedeno dokazuje, da je tako ureditev in usmeritev glede (de)regulacije oziroma re-regulacije poklicev kot regulacija posameznega poklica zelo kompleksna. Reforma na področju regulacije poklicev je lahko vsebinska in/ali postopkovna (Fells 2011). Vsebinske spremembe se velikokrat obravnavajo kot deregulacija poklicev, čeprav temu ni vedno tako. Cilj sprememb je seveda boljša ureditev, ki lahko pomeni (delno) deregulacijo, ni pa mogoče tega popolnoma enačiti. Ključno je, da je cilj morebitne (de)regulacije jasen in natančen, potreba po novi ureditvi pa mora biti nakazana oziroma potrebna s strani trga dela. Ureditev (de)regulacije mora biti ustrezna oziroma usklajena z mednarodnimi standardi, da se zmanjšajo ovire zlasti pri pretoku delovne sile. Prednosti nove ureditve morajo biti nujno ocenjene z ekonomskega vidika. Vsekakor se je treba deregulacije in odprave pravnih omejitev za opravljanje določenega poklica lotiti zelo premišljeno. Avtorji (Feldman in Begun 1985; Weigel 2009) opozarjajo zlasti na ekonomske poledice. Z uvajanjem deregulacije se kaže neposreden vpliv na tržno konkurenčnost, to pa lahko povzroča različne eksternalije in napake trga, zlasti tam, kje je prisotna močna asimetričnost informacij. Poleg tega mora biti ureditev neprestano predmet evalvacije, treba je spremljati razvoj poklica in morebitne (nove) potrebe po deregulaciji in sprotne reševanju morebitnih problemov.

Iz predstavljenega je mogoče zaključiti, da če regulacijo poenostavljeno opišemo kot določitev pogojev za opravljanje posameznega poklica, potem deregulacija pomeni **“opustitev” reguliranja (opravljanja) posameznega poklica**. Upoštevajoč to izhodišče gre pri deregulaciji za “prosto delovanje” v smislu izvajanja oziroma opravljanja tega poklica. Na splošno je mogoče reči, da je **deregulacija sprostitvev formalnih zahtev za opravljanje poklica**, za katerega je bilo treba pred deregulacijo izpolnjevati določene pogoje, kot so priznana in zahtevana izobrazba, delovne izkušnje in podobno.

3. PRAVNI VIDIKI DEREGULACIJE POKLICEV

Analiza splošne pravne ureditve deregulacije poklicev zajema analizo mednarodne pravne ureditve, in sicer pravnih aktov treh mednarodnih organizacij, ki (ne)posredno urejajo področje deregulacije poklicev: Mednarodne organizacije dela (MOD), Sveta Evrope (SE) ter Evropske unije (EU). Analiza pravne ureditve na nacionalni ravni je predmet obravnave posebnega, šestega poglavja.

3.1 Mednarodna organizacija dela

Mednarodna organizacija dela (MOD) nima posebnega pravno zavezujočega dokumenta, ki bi se ukvarjal neposredno z deregulacijo poklicev. V nekaterih priporočilih ureja priznavanje poklicnih kvalifikacij.

Med priporočili MOD, ki posredno segajo na področje (de)regulacije poklicev, sta splošni priporočili o razvoju človeških virov številka 150 (sprjeto leta 1975) in številka 195 (sprejeto leta 2004).

Priporočilo št. 150 o razvoju človeških virov iz leta 1975 je veljalo za poklicno svetovanje in usposabljanje mladine in odraslih na vseh področjih gospodarskega, družbenega in kulturnega življenja ter na vseh ravneh poklicnega znanja in odgovornosti (1. člen). Priporočilo v nobenem členu ni določalo, da bi morali za posamezen poklic imeti določeno kvalifikacijo, ampak na splošno priporoča državam, da bi morale sprejeti in razvijati celovite in usklajene programe poklicnega svetovanja in usposabljanja, tesno povezane z zaposlovanjem, zlasti v okviru javnih zavodov za zaposlovanje (4. člen). Priporočilo št. 150 o razvoju človeških virov je nadomestilo istoimensko **priporočilo št. 195**, sprejeto leta 2004. Priporočilo napotuje države članice, da na temelju socialnega dialoga oblikujejo, uporabijo in pregledajo politike nacionalnega razvoja človeških virov, izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja v skladu z ekonomsko, davčno in socialno politiko (1. člen).

Priporočilo, med drugim, definira pojem **kvalifikacija**, in sicer je to formalni izraz za poklicno oziroma strokovno usposobljenost delavca, ki je priznana na mednarodni, nacionalni ali panožni ravni (točka c 2. člena). V 5. členu priporočilo svetuje državam članicam, da vzpostavijo in razvijajo odprt, prožen in komplementaren sistem splošnega, tehničnega in poklicnega izobraževanja, izobraževanja in poklicnega svetovanja in usposabljanja, ne glede na to, ali se te dejavnosti odvijajo v sistemu formalnega izobraževanja ali zunaj njega. V povezavi z deregulacijo je to pomembno, saj kadar neka država postavi določeno kvalifikacijo kot pogoj za opravljanje poklica, potem je »zavezana« to narediti na način, ki naj ne bi bistveno otežil pridobitve te kvalifikacije. Povedano z drugimi besedami – navodila in sistem naj bodo jasni, kako naj se zahtevano kvalifikacijo pridobi. Skladno s tem priporočilo v točki e 5. člena napotuje države članice k razvoju nacionalnega okvira kvalifikacij z namenom spodbujanja vseživljenjskega učenja, nudijo naj pomoč podjetjem in zaposlitvenim agencijam pri usklajevanju ponudbe in povpraševanja po veščinah, pri usmerjanju posameznikov pri izbiri izobraževanja in poklica ter olajšajo priznavanje predhodno pridobljenega znanja in že pridobljenih znanj, sposobnosti in izkušenj. Takšen okvir mora biti odziven na spreminjajoče se tehnologije in trende na trgu dela ter mora prepoznavati regionalne in lokalne razlike z ohranjanjem preglednosti na nacionalni ravni.

Nadalje je prepoznavanje in certificiranje veščin urejeno v 11. členu priporočila. Države članice napotuje, da po posvetovanju s socialnimi partnerji in z uporabo nacionalnega ogrodja kvalifikacij sprejmejo ukrepe za spodbujanje razvoja, izvajanje in financiranje preglednega mehanizma za ocenjevanje, potrjevanje in priznavanje znanj in spretnosti, vključno s predhodno pridobljenimi znanji iz preteklih izkušenj, ne glede na državo, kjer so bile pridobljene, in ne glede, ali so bili pridobljene (ne)formalno. Nacionalni okvir bi moral zajemati verodostojen sistem certificiranja, ki bo zagotovil, da so spretnosti prenosljive in priznane v vseh sektorjih, panogah, podjetjih in izobraževalnih ustanovah. Dodatno v 12. členu določa, da je treba s posebnimi določbami zagotoviti priznavanje in potrjevanje znanj in kvalifikacij za delavce migrante.

MOD je sprejela nekaj priporočil glede poklicnih kvalifikacij na posameznem področju. **Priporočilo 157 za delavce v zdravstveni negi (1977)** določa, da bi države v okviru nacionalne politike glede zdravstvenih storitev in zdravstvene nege morale imeti vključeno sprejetje zakonov in drugih predpisov na področju izobraževanja in usposabljanja ter za delovanje poklicev v zdravstveni negi in prilagoditev teh pravnih aktov ali pravil za razvoj kvalifikacij in odgovornosti, ki jih potrebujejo izvajalci zdravstvene nege za izvajanje vseh storitev zdravstvene nege. Ukrepi, sprejeti na tej podlagi, bi morali spodbujati k čim večji uporabi kvalifikacij na področju zdravstvene nege v različnih ustanovah, področjih in sektorjih, kjer so zaposleni delavci zdravstvene nege. V nadaljevanju priporočilo obravnava, kaj vse je pri tem treba upoštevati.

Priporočilo številka 126 o poklicnem usposabljanju (ribiči) med drugim določa, da morajo države članice definirati in ustanoviti splošne standarde za usposabljanje ribičev, ki se uporabljajo na celotnem ozemlju države. Ti standardi bi morali biti v skladu z nacionalnimi zahtevami za pridobitev različnih ribiških potrdil o usposobljenosti. Med drugim morajo določiti tudi raven splošne izobrazbe, potrebne za sprejem v programe usposabljanja ribičev. Kjer je izvedljivo in primerno, bi morali nacionalni standardi določati certifikate usposobljenosti ali diplome, ki bi potrjevale, da lahko posameznik opravlja delo skiperja (različne ravni); častnika (različne ravni); inženirja (različne ravni); ribolovnega tehnika (različne ravni); poveljnika; izurjenega ribiča (različne ravni), kuharja ali drugega osebja na krovu ali v strojnem delu. Programi usposabljanja morajo biti predvsem namenjeni pripravi pripravnikov za certificiranje in neposredno povezani z nacionalnimi standardi za certifikacijo, ki morajo upoštevati minimalno starost in minimalne strokovne izkušnje, določene s strani pristojnih organov glede različnih vrst certifikatov usposobljenosti. Priporočilo ravno tako določa, katera znanja morajo imeti posamezniki, ki izobražujejo in usposabljujejo navedeno osebje. Priporočene so tudi metode usposabljanja.

Priporočilo št. 117 o poklicnem usposabljanju (1962) v 9. členu določa, da mora usposabljanje za poklice, ki potrebujejo nacionalni standard kvalifikacije, vključevati izpite, za katere so standardi postavljeni enakomerno na visoki ravni zanesljivosti in veljavnosti. Treba je sprejeti potrebne ukrepe, da se zagotovi spoštovanje teh standardov. Potrdila, ki so izdana kot rezultat takih izpitov, je treba priznati po vsej državi.

3.2 Svet Evrope

Svet Evrope (SE) ni sprejel nobenega pravnega akta, v katerem bi urejal problematiko (de)regulacije poklicev. To je razumljivo, saj je SE mednarodna organizacija, ki se ukvarja predvsem s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami v najširšem smislu.

3.3 Evropska unija

Prost pretok delovne sile je eden temeljnih stebrov delovanja EU, pravici delati in opravljati storitve pa sta temeljni pravici državljanov EU, zagotovljeni tudi s Pogodbo o delovanju EU. Zato je EU že zelo zgodaj začela s sprejemanjem normativnega okvirja, ki bi olajšal prosti pretok delovne sile. To zajema tudi tiste poklice, za katere nacionalne ureditve zahtevajo določeno kvalifikacijo, preden posameznik začne opravljati poklic oziroma ima dostop do njega (Evropska komisija 2010a, 5). Državljeni EU imajo pravico delati v državi članici ne glede na to, kje so v EU pridobili svoje poklicne kvalifikacije. Po drugi strani pa lahko države članice omogočijo dostop do poklicnih kvalifikacij glede na posedovanje poklicnih kvalifikacij po nacionalnih pravilih. Priznavanje poklicnih kvalifikacij je torej ključno pri pritegnitvi državljanov članic EU za delo v drugi državi članici. Namen normativne aktivnosti EU na tem področju je olajšati to priznavanje in s tem pretok delovne sile. V preteklosti je moral vsak delavec, če je želel opravljati reguliran poklic v drugi državi članici, dokazati, da ima ustrezno poklicno kvalifikacijo, pridobljeno v tej drugi državi. Restriktivno reguliranje poklicnih kvalifikacij je imelo za prosto gibanje oseb v EU praktično enak učinek kot diskriminacija na podlagi nacionalnosti. Vztrajanje države gostiteljice, da mora delavec imeti v tej državi pridobljeno kvalifikacijo, da lahko v njej opravlja poklic ali storitev, je lahko državljana druge države izključilo iz trga dela. Priznavanje poklicnih kvalifikacij je tako postalo temelj enotnega trga, prva direktiva na tem področju pa je bila sprejeta leta 1964. V naslednjih letih je EU priznavanje poklicnih kvalifikacij urejala v 15 direktivah. Določbe teh direktiv so bile leta 2007 združene v direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. 9. 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij, ki je začela veljati 20. 10. 2007. V primerjavi z določbami prejšnjih direktiv jih ta iz leta 2005 združuje v enem aktu. Edina omemba vredna inovacija direktive 2005/36/ES je nov režim o začasni mobilnosti. Torej, **temeljni pravni okvir na področju deregulacije poklicev v EU je Direktiva 2005/36/EC o priznavanju poklicnih kvalifikacij**. S to direktivo je EU reformirala sistem priznavanja profesionalnih kvalifikacij, z namenom, da bi pripomogla k večji fleksibilnosti trgov dela, še bolj liberalizirala določbe o storitvah, vzpodbudila avtomatično priznavanje poklicnih kvalifikacij ter poenostavila administrativne postopke v zvezi s tem.

Direktiva ureja sistem priznavanja kvalifikacij in **omogoča državljanom držav članic EU dostop ter opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v drugih državah članicah pod enakimi pogoji, kot veljajo za državljane države članice gostiteljice**. Po trenutno dostopnih podatkih imamo v EU (vse države članice) od približno 800 (Evropska komisija 2010f) do 4600 (Evropska komisija 2010g) reguliranih poklicev. Direktiva 2005/36/ES zajema vsa pravila priznanja, razen za nekatere poklice, ki jih obravnavajo posebne področne direktive. Tako se, na primer, za zakonite revizorje uporablja Direktiva 2006/43/ES (Uradni list EU, št. L 157/06), za zavarovalne posrednike Direktiva 2002/92/ES (Uradni list EU, št. L 9/03), za

odvetnike direktivi 77/249/EGS (Uradni list EU, št. 78/77) in 98/5/ES (Uradni list EU, št. 7/98), več posebnih direktiv velja tudi za dejavnosti, ki vključujejo strupene snovi – za prometni sektor, za kontrolorje letenja, za mornarje in podobno (Evropska komisija 2010f).

Državljan EU, ki je popolnoma kvalificiran za opravljanje poklica v eni državi članici in želi ta poklic opravljati v drugi državi članici, kjer je poklic reguliran, mora najprej zaprositi za priznanje svojih poklicnih kvalifikacij. Vendar pa pravila direktive niso enaka za vse poklice. **Obstajajo tri velike skupine poklicev, za katere veljajo različne ureditve.**

Prva skupina so poklici, pri katerih so bili minimalni pogoji usposobljenosti (poklicne kvalifikacije) usklajeni na evropski ravni. Za njih velja **avtomatično priznavanje poklicnih kvalifikacij**. To so zdravnik, medicinska sestra za splošno zdravstveno nego, zobozdravnik, veterinar, babica, farmacevt in arhitekt.

Med leti 1975 in 1985 so bili minimalni pogoji usposabljanja za »zdravstvene« poklice določeni v več direktivah, ki so omogočale avtomatično priznavanje kvalifikacij za te poklice v vseh državah članicah EU. Podoben sistem je bil za arhitekto dosežen leta 1985. Ta sistem je bil v Direktivi 2005/36/ES ohranjen, tako da so v **Prilogi V** naštetni vsi poklicni nazivi, katerih imetnik ima pravico do avtomatičnega priznavanja poklicne kvalifikacije kjerkoli v EU.

Druga skupina so poklici s področja obrtništva, industrije in trgovine (poklici iz **Priloge IV** k Direktivi 2005/36/ES), za katere velja **avtomatično priznavanje »poklicnih izkušenj«**. Že v šestdesetih letih prejšnjega stoletja je bilo vzpostavljeno avtomatično priznavanje kvalifikacij, ki se pridobijo na podlagi nepretrganega opravljanja določenega poklica v nekem daljšem obdobju (in ne na podlagi pridobljene izobrazbe). Direktiva 2005/36/ES tega sistema ni spremenila, pač pa je v Prilogi IV naštel vse tiste poklice, ki sodijo v ta sistem priznavanja.

Tretjo skupino pa sestavljajo poklici, kjer poklicnih kvalifikacij zaradi velikih razhajanj med državami članicami ni bilo mogoče harmonizirati, tako kot v primeru prve in druge skupine, zato se uporablja **splošni sistem – vzajemno priznavanje**, po katerem je usposobljenost kandidata za opravljanje reguliranega poklica v določeni državi članici EU podvržena nadzoru pristojnih organov v državi članici EU. Temeljno načelo sistema vzajemnega priznavanja poklicnih kvalifikacij je, da če je nekdo v svoji državi usposobljen za opravljanje poklica, je za opravljanje istega poklica usposobljen tudi v katerikoli državi članici EU. Priznavanje po splošnem sistemu pomeni, da pristojni organ v državi gostiteljici opravi preverjanje dokazil o usposobljenosti oziroma preverjanje doseženih poklicnih kvalifikacij, pridobljenih v drugi državi članici. Pri tem gre predvsem za primerjavo, ali med usposabljanjem, ki ga je opravil prosilec za priznavanje poklicne kvalifikacije, in domačim (nacionalnim) usposabljanjem obstajajo znatne razlike. V primeru obstoja takšnih razlik mora pristojni organ **omogočiti, da prosilec za priznavanje poklicnih kvalifikacij te razlike odpravi z dopolnilnimi ukrepi** – preizkusom poklicne usposobljenosti ali prilagoditvenim obdobjem, ki lahko traja največ tri leta. V primerih, ko pristojni organ oceni, da poklicne kvalifikacije, pridobljene v drugi državi članici EU, ustrezajo poklicnim kvalifikacijam, ki jih za opravljanje posameznega reguliranega poklica zahteva nacionalna zakonodaja, oziroma ko prosilec predloži dokazilo o

uspešno opravljenem prilagoditvenem obdobju ali preizkusu poklicne usposobljenosti, **izda odločbo o priznavanju poklicnih kvalifikacij** za opravljanje posameznega reguliranega poklica v državi gostiteljici.

Direktiva 2005/36/ES ne velja, kadar diploma ne dokazuje posebnega poklicnega usposabljanja (usposabljanja, ki je posebej namenjeno določenemu poklicu). Takšni primeri sodijo oziroma so podvrženi uporabi člena 45 Pogodbe o EU (za opravljanje nekega poklica se oceni stopnja izobrazbe, ne pa tudi vsebina usposabljanja).

Posebni pogoji veljajo za **dostop do delovnih mest v javnem sektorju**. Države članice EU lahko omejijo dostop do takih delovnih mest samo za delovna mesta, ki zajemajo neposredno ali posredno udeležbo pri izvajanju javnopravnih pooblastil in dolžnosti, varovanju posebnih interesov države ali drugih javnih organov. Komisija članice poziva, naj čim bolj odprejo svoje javne sektorje za državljane drugih držav članic.

Jezikovne zahteve so dovoljene, če so razumne in potrebne za opravljanje zadevnega dela. Sistematični jezikovni testi, opravljeni v standardizirani obliki, so v nasprotju z načelom sorazmernosti, visoka stopnja jezikovnega znanja pa je lahko upravičena samo v določenih primerih in samo za nekatera delovna mesta (člen 53 Direktive 2005/36/ES).¹³

3.4 Prenos direktive 2005/36/ES v pravni red Slovenije in izbrane tuje države

Na podlagi 63. člena Direktive 2005/36/ES je rok za njeno implementacijo potekel 20. 10. 2010. Med leti 2007 in 2010 je bila Direktiva 36/2005/ES polno prenesena v pravne rede vseh 27 držav članic EU (Evropska komisija 2011c, 9). Države članice so direktivo prenesle na dva različna načina, bodisi vertikalno s spreminjanjem vsakega predpisa, ki je urejal posamezni poklic, bodisi horizontalno s sprejemom enega zakona, ki je zajel vse poklice. V nadaljevanju predstavljamo splošne podatke o prenosu direktive v Slovenijo in izbrane druge države. Ker sistem priznavanja temelji na individualnem obravnavanju vsake vloge, navajamo tudi zahteve po dokumentaciji, ki se v postopku zahteva. Kajti tudi administrativne ovire, kot so zahteve po prevodih, predložitvi originalov dokumentov in podobno, so lahko v postopku priznavanja poklicnih kvalifikacij ovira. Poleg tega so to zahteve, ki se najlažje in z najmanj napora odstranijo, prav tako ti ukrepi ne zahtevajo nekih dodatnih finančnih sredstev. Podrobnejši pregled formalnih postopkov priznavanja poklicnih kvalifikacij v Sloveniji in izbranih tujih državah od predstavljenega pa ni podan, saj bi bistveno presegal namen in cilje tega besedila.

Slovenija

Direktiva 2005/36/ES je bila v slovenski pravni red prenesena s sedemnajstimi akti (Evropski parlament 2009). Slovenski zakonodajalec se je odločil za horizontalni pristop le glede urejanja postopka za priznavanje kvalifikacij, ki je enotno za vse poklice urejen v **Zakonu o postopku priznavanja kvalifikacij državljanom držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske**

¹³ Jezikovne zahteve v zvezi s prostim gibanjem delavcev ureja Uredba Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. 10. 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti (Uradni list EGT, št. L 257).

konfederacije za opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v Republiki Sloveniji (ZPKEU, Uradni list RS, št. 21/2002, 92/2007, 85/2009). Skladno z ZPKEU postopke priznavanja vodijo ministrstva, pristojna za posamezno področje, lahko pa vodenje teh postopkov prenesejo na druge pristojne organe. Regulirani poklici so evidentirani v Evidenci reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v RS.

Z odločbo o priznavanju poklicne kvalifikacije se kandidatu v RS omogoči opravljanje reguliranega poklica, za katerega je usposobljen v državi članici EU, EGP ali v Švicarski konfederaciji, in sicer pod enakimi pogoji, kot veljajo za slovenske državljane, če so dejavnosti, ki jih poklic zajema, primerljive.

V Sloveniji je v skladu z ZPKEU za vodenje postopkov priznavanja kvalifikacij in koordinacijo na področju vzajemnega priznavanja kvalifikacij določeno **Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve**, pri postopku priznavanja kvalifikacij pa aktivno sodelujejo vsa ministrstva, pristojna za reguliranje določenih poklicev. Ministrstva, poklicna združenja oziroma zbornice ugotavljajo, ali oseba, ki želi opravljati določeni poklic oziroma poklicno dejavnost, izpolnjuje pogoje, ki jih za ta poklic oziroma dejavnost predpisujejo področni zakoni. To opravijo na podlagi vloge kandidata za priznavanje poklicnih kvalifikacij, vložene na predpisanem obrazcu. Vloga mora vsebovati zlasti:

- dokazilo o državljanstvu,
- diplomo, spričevalo ter druga dokazila o izobrazbi in izkaze o strokovni usposobljenosti ter poklicnih izkušnjah,
- dokazilo o drugih kvalifikacijah.

Listine se praviloma predložijo v overjenem prevodu, ki mu je priložena kopija izvirnika. V postopku lahko pristojno ministrstvo zahteva, da kandidat poleg zgoraj navedenih dokazil predloži še druga dokazila.

Pristojni organ v postopku primerja pisno dokumentacijo o kandidatovih poklicnih kvalifikacijah s poklicnimi kvalifikacijami, ki jih za opravljanje posameznega reguliranega poklica oziroma dejavnosti zahtevajo predpisi RS. Če pristojni organ na podlagi te primerjave oceni, da kandidatove poklicne kvalifikacije ustrezajo poklicnim kvalifikacijam, ki jih za opravljanje posameznega reguliranega poklica oziroma dejavnosti zahtevajo predpisi RS, izda kandidatu odločbo o priznanju njegovih poklicnih kvalifikacij. V nasprotnem primeru, ko pristojni organ oceni, da kandidatove poklicne kvalifikacije ne ustrezajo, pozove kandidata, da opravi: (a) preizkus poklicne usposobljenosti ali (b) prilagoditveno obdobje, v katerem bo izpolnil manjkajoče pogoje za priznavanje ustreznosti svojih poklicnih kvalifikacij. Ko kandidat predloži dokazilo o uspešno opravljenem prilagoditvenem obdobju ali preizkusu poklicne usposobljenosti, mu organ izda odločbo o priznanju poklicnih kvalifikacij.

Pravila Direktive 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij se razlikujejo za primere, ko se dejavnost v državi članici gostiteljici opravlja začasno. V tem primeru po direktivi ni dovoljeno preverjanje kvalifikacij delavca, če poklic ne vpliva na zdravje ali varnost. Vendar direktiva določa, da država gostiteljica lahko zahteva letno izjavo. To izjavo pozna tudi Slovenija, saj mora ponudnik storitev pred prvim opravljanjem storitev v Sloveniji ter če so se po začetku opravljanja storitev v

Sloveniji bistveno spremenile okoliščine, dati pisno prijavo pri pristojnem organu na predpisanih obrazcih. Ti zajemajo osebne podatke ponudnika storitev ter podatke o zavarovalnem kritju ali drugih načinih osebnega ali kolektivnega zavarovanja v zvezi s poklicno odgovornostjo. Pristojni organ mora v roku enega meseca po prejemu prijave in vseh priloženih dokumentov obvestiti ponudnika storitev, da se njegova poklicna kvalifikacija ne bo preverjala, ali mu izdati odločbo o priznanju poklicnih kvalifikacij oziroma ga obvestiti o razlogu za zamudo.

Če poklic v državi prosilca (za priznavanje poklicnih kvalifikacij) oziroma v državi sedeža ni reguliran, mora ponudnik storitev v tej državi opravljati storitve, ki jih želi opravljati v RS, neprekinjeno ali skupno vsaj dve leti v obdobju zadnjih desetih let, preden začne te storitve opravljati v Sloveniji.

Italija

Italija je bila prva država, ki je Direktivo 2005/36/ES implementirala v nacionalni pravni red, in sicer že novembra 2007. Direktiva je bila v italijanski pravni red prenesena z Zakonskim dekretom številka 206 z dne 9. 11. 2007 (Uradni list, št. 261/2007). Upoštevajoč priporočila evropskih strokovnjakov se je Italija odločila za horizontalni pristop in direktivo prenesla z enim samim dokumentom, ki delno ali v celoti razveljavlja do tedaj veljavne predpise o priznavanju poklicnih kvalifikacij. Definicija reguliranih poklicev je podana v 4. členu zakonskega dekreta, v 5. členu pa so navedeni organi, pristojni za priznavanje poklicnih kvalifikacij (večinoma ministrstva).¹⁴

Običajno se v postopkih priznavanja poklicnih kvalifikacij po italijanskih predpisih zahtevajo kopije osebnih dokumentov in dokazil o pridobljeni poklicni kvalifikaciji, ki morajo biti overjene, ter izjava diplomatskega ali konzularnega predstavništva Italije v državi, v kateri je bila pridobljena kvalifikacija, ki potrjuje, da je bila kvalifikacija izdana s strani pristojnega organa v državi članici EU. Zahtevajo se tudi podatki o tem, kakšne so bile zahteve izobraževanja/usposabljanja, da je pridobljeni naziv ustrezen za opravljanje poklica v državi, v kateri je bil pridobljen, trajanje izobraževanja in podobno. Poleg navedenega se običajno zahteva tudi potrdilo o nekaznovanosti oziroma o neobstoju prepovedi opravljanja poklica in certifikat z natančnim opisom poklicnih izkušenj, pridobljenih v domači državi. Vsi zahtevani dokumenti morajo biti prevedeni v italijanščino, prevod pa potrjen s strani diplomatskega ali konzularnega predstavništva Italije v državi, v kateri je bil prevedeni dokument izdan.

Avstrija

Pravna podlaga za sprejem tujih delavcev na avstrijski trg dela je Zakon o tujih delavcih (nem. Ausländerbeschäftigungsgesetz – AuslBG), ki ga izvaja javni zavod za zaposlovanje (19. člen AuslBG, Zvezni uradni list št. 218/1975 in spremembe). Ta zakon določa ključne informacije o predhodnih zaposlitvah in dovoljenjih za zaposlitev. Poleg tega ureja delovna dovoljenja za državljane EU in za turške državljane. Za potrebe te raziskave je treba upoštevati tudi Zakon o zavarovanju za

¹⁴ Italijanska nacionalna kontaktna točka za priznavanje poklicnih kvalifikacij je Oddelek za koordinacijo skupnostnih politik (it. Dipartimento per il coordinamento delle politiche comunitarie), ki deluje v okviru predsedstva sveta ministrov (it. La Presidenza del Consiglio dei Ministri).

primer brezposelnosti (AlVG, Zvezni uradni list št. 609/77 in spremembe), Zakon o spodbujanju na trgu dela (AMFG, Zvezni uradni list št. 31/1969 in spremembe), Podjetniški zakonik (GewO, Zvezni uradni list št. 194/1994 in spremembe) in Zakon o začasnem delu pri kadrovskih agencijah (AÜG, Zvezni uradni list 1961/1988).

Direktiva 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij je bila v avstrijski pravni red prenesena s spremembo Podjetniškega zakonika, ki je začela veljati 27. 2. 2008.

Avstrija ima več reguliranih storitev in poklicev, za katere skrbijo različne agencije. Te so odgovorne tudi za vodenje postopkov v posamičnih zadevah. V mnogih primerih so za odločanje o priznavanju pristojni organi zveznih dežel, v nekaterih primerih tudi zbornice ali zvezna ministrstva. Zvezno ministrstvo za gospodarstvo, družino in mladino je tako koordinacijska točka za nacionalna in mednarodna vprašanja kakor tudi pristojni organ za priznanje storitev, ki jih ureja Podjetniški zakonik. Zahtevane postopke priznavanja vodi oddelek ministrstva za trgovino.

Zahtevku za priznanje poklicnih kvalifikacij na podlagi Podjetniškega zakonika (člen 373c) ali enakovrednosti v skladu s Podjetniškim zakonikom (člen 373d) je treba priložiti naslednje dokumente (izvirnike ali overjene kopije, overjene prevode dokumentov, ki prvotno niso sestavljeni v nemščini; dokumente se po zaključku postopka vrne): dokazilo o državljanstvu države članice EU, Evropskega gospodarskega prostora ali Švice, izpis iz kazenske evidence ali dokument (ne starejši od treh mesecev), ki zagotavlja informacije o vseh kazenskih obsodbah, ki ga izda pristojni sodni ali upravni organ matične države ali države porekla, potrdilo o strokovni usposobljenosti, določeno v Prilogi VII Direktive 2005/36/ES, ki ga izda pristojni organ v matični državi ali državi porekla, in druga dokazila o usposobljenosti (dokazilo o formalni izobrazbi in usposabljanju, obrtno dovoljenje, potrdila mojstrskih šolanj in vajeništev in podobno).

Nemčija

Dostop do nemškega trga dela je še vedno splošno urejen v Odloku o delovnem dovoljenju (nem. Arbeitsgenehmigungsverordnung – ArGV, Zvezni uradni list I p. 2899) in v Odloku o izjemah pri zaposlovanju tujih delavcev (nem. Anwerbestoppausnahmeverordnungsordnung – ASAV, Zvezni uradni list I S 2893). Poleg tega Zakon o stalnem prebivališču, Odlok o sprejemu tujcev za namen zaposlovanja (nem. Beschäftigungsverordnung – BeschV, Zvezni uradni list I S 2937) in Odlok o postopku zaposlovanja (nem. Beschäftigungsverfahrensverordnung – BeschVerfV, Zvezni uradni list I S 2934) temeljijo na načelu »v korist delavca«.

Podrobne informacije o formalnih postopkih priznavanja poklicnih kvalifikacij in navedba za priznavanje pristojnih organov so dostopni na spletni strani Global Competences UG (2012) pod naslovom Berufliche Anerkennung. Poleg tega je za posredovanje podatkov o primerljivosti v tujini pridobljenih poklicnih kvalifikacij in o primerljivosti izobraževalnih programov in sistemov pristojna Centralna pisarna za tuje izobraževanje (ZAB) prek spletne podatkovne baze Anabin (Centralna pisarna za tuje izobraževanje 2012). Vse informacije pa so dostopne le v nemščini na nemškem poslovnem portalu (IXPOS 2009).

V postopku priznavanja je vlogi običajno treba priložiti overjeno kopijo osebnega dokumenta, dokazilo o bivanju, overjene kopije in prevode diplom in drugih dokazil o

izobraževanju, priporočila ter, zelo pogosto, tudi kopijo življenjepisa in priporočilna pisma s strani prejšnjih delodajalcev (IXPOS 2009).

Danska

Specifične zahteve z zvezi z življenjem in delom na Danskem so odvisne predvsem od državljanstva in kvalifikacij posameznika. Državljeni **nordijskih držav** nimajo nobenih omejitev za študij in delo na Danskem. Za **državljanke držav EU ali Švice**, ki želijo prebivati na Danskem, veljajo sicer evropska pravila o prostem pretoku delovne sile, vendar so lahko podvržena posameznim specifičnim omejitvam (Danska služba za emigracije 2010).

Direktiva 2005/36/ES je bila prenesena v danski pravni red z zakonodajo z dne 13. 4. 2007 (Zakon o priznavanju tujih kvalifikacij, angl. Assessment of Foreign Qualifications Act). Na podlagi tega zakona je minister za izobraževanje sprejel naslednje pravne akte:

- Assessment of Foreign Qualifications Order (Order No. 602; 25. 6. 2003, spremenjen z Order No. 448; 10. 5. 2007),
- Qualifications Board Order (Order No. 447; 10. 5. 2007) in
- Professional recognition Act on the Right to Exercise Certain Professions in Denmark (12. 2. 2010).

Za določene poklice pa veljajo posebne omejitve oziroma so omejene možnosti dostopa do teh poklicev na podlagi priznavanja kvalifikacij (na primer sodnik, policist, duhovnik). Poleg teh je treba upoštevati poklice, ki so regulirani z mednarodnimi sektorskimi sporazumi (angl. international sectoral agreements), kjer je dostop do poklica sicer možen na podlagi priznavanja poklicnih kvalifikacij, vendar potrjen posebnim pravilom. Sem sodijo poklici, kot so voznik lokomotive, poklici s področja cestnega, morskega in zračnega prometa.

Danska agencija za mednarodno izobraževanje oceni kvalifikacije posameznika na podlagi vloženih obrazcev, ki jim je priložena zahtevana dokumentacija. Na spletnih straneh so dostopni vsi obrazci in vse informacije o tem, katere priloge je pri priznavanju posameznega poklica treba priložiti vlogi za priznavanje. Te zahteve so zelo različne oziroma odvisne od reguliranega poklica. Za poklic odvetnika je tako, na primer, treba zagotoviti 10 potrdil (poleg obrazca in osebnih podatkov), za poklic ribiča je zahtevanih 7 potrdil, za poklic srednješolskega učitelja pa le 3.

Načeloma se v postopkih priznavanja zahtevajo dokumenti, ki potrjujejo verodostojnost osebnih podatkov, ter potrdilo o diplomiranju oziroma potrdilo o opravljenih izpitih, pridobljenih certifikatih in podobno. Kadar omenjenih potrdil ni mogoče pridobiti, lahko vlagatelj z lastnimi besedami opiše pridobljene kvalifikacije in način njihove pridobitve. Za potrdila, izdana v tujih jezikih, so zahtevani prevodi, razen dokumentov v norveškem, švedskem, angleškem, francoskem ali nemškem jeziku. Prevodi morajo biti narejeni ali potrjeni s strani danskega državno pooblaščenega prevajalca.

Če se namesto originalnega dokumenta izda kopija, mora biti to uradno potrjena kopija (v smislu potrdila, da je istovetna originalu oziroma da ne gre za kopijo kopije). Kopijo lahko „overi“ danski organ (občinski urad, izobraževalna institucija,

zaposlitveni center), institucija, ki je izdala dokument, ali danska ambasada oziroma konzulat.¹⁵

Vlagatelj vloge z njenim podpisom prevzema tudi odgovornost za posredovane podatke (da so pravilni, točni in podobno). Izrecno je navedeno, da bodo danski pristojni organi v primeru kakršnih koli ponarejanj dokumentov zadevo predali policiji.

V primeru, da vlogo vlaga odvetnik ali drug pooblaščenec v imenu neke osebe, je zahtevano pooblastilo, na katerem morajo biti natančni osebni in kontaktni podatki zastopnika, vključno z njegovim podpisom. Če ni možno dobiti zahtevanih potrdil, lahko vlagatelj zaprosi za „background report“ (izda ga danska agencija za mednarodno izobraževanje). V njem je navedeno, kako bi danski organ običajno postopal, če bi bili predloženi vsi zahtevani dokumenti. To naj bi pomagalo pri iskanju zaposlitve ali pri nadaljevanju izobraževanja.

Veliko administrativno poenostavitev predstavlja tudi široko uvedena možnost oddaje vseh vlog in pripadajoče dokumentacije v e-obliki, prek nacionalnih koordinacijskih točk. Za začasno opravljanje reguliranega poklica se za določene poklice zahteva samo izjava, za določene (na primer ribič) pa ni potrebno niti to.

Finska

Na Finskem odločitve o priznavanju kvalifikacij sprejemajo različne institucije. Finski nacionalni odbor za izobraževanje (angl. Finnish National Board of Education; FNBE) odloča o ustreznosti tujih kvalifikacij za delovna mesta, ki so opredeljena kot civilna delovna mesta na Finskem (angl. civil service posts in Finland). Odločitve o priznavanju poklicnih izkušenj sprejemajo pristojni nacionalni organi oziroma uradi (glede na področje, ki ga pokrivajo oziroma v okviru svojih pristojnosti za določeno področje), za delodajalce v zasebnem sektorju pa je v navadi, da odločitev o ustreznosti v tujini pridobljene kvalifikacije sprejmejo sami oziroma ko se odločajo o zaposlitvi določene osebe. Finska pozna tudi „akademsko priznavanje“ – visokošolske izobraževalne institucije se odločajo o ustreznosti v tujini pridobljene izobrazbe za nadaljevanje študija na Finskem ter o ustreznosti v tujini pridobljene izobrazbe kot podlage za pridobitev kvalifikacije, ki bo šele pridobljena (se bo začela na Finskem). Finski nacionalni odbor za izobraževanje (angl. Finnish National Board of Education; FNBE) deluje tudi kot nacionalni informacijski center za „akademsko priznavanje“. Odločitve, ki jih sprejema finski Nacionalni odbor za izobraževanje, temeljijo na Zakonu o priznavanju poklicnih kvalifikacij (1093/2007) ter na Zakonu o ustreznosti (izpolnjevanju pogojev) za delovna mesta v finskem javnem sektorju na podlagi v tujini pridobljene visokošolske izobrazbe (531/1986) ali Odloka o učiteljskih kvalifikacijah (1998).

V postopku priznavanja mora vlagatelj finskemu Nacionalnemu odboru za izobraževanje predložiti izpolnjen in podpisan prijavni obrazec, kateremu je običajno treba predložiti uradno overjene kopije spričeval o usposobljenosti in potrdilo o doseženih ocenah, prevode potrdil o pridobljenih kvalifikacij in potrdil o ocenah, ki jih prevede finski uradni prevajalec (prevodi niso potrebni za dokumente v švedskem,

¹⁵ Kljub temu lahko danski pristojni organ zahteva predložitev originala, ki se po končanem postopku vrne pošiljatelju priporočeno po pošti.

norveškem, danskem, islandskem in angleškem jeziku), in dokazilo o državljanstvu, kot sta, na primer, kopija biografske strani potnega lista ali izpisek iz registra prebivalstva.

Uradne overovitve kopij zahtevanih dokumentov izdajajo lokalni registrski uradi na Finskem (fin. maistraatit magistraterna) in finska diplomatska predstavništva v tujini. Sprejemljive pa so tudi kopije, overjene s strani organa, ki je izdal originalni dokument.

3.5 Pomanjkljivosti direktive 2005/36/ES oziroma kritike sistema priznavanja poklicnih kvalifikacij

Na podlagi ureditev v državah članicah se je oblikoval sistem, ki je tarča kritik migrantov in strokovnjakov. Označujejo ga kot preveč zapletenega ter velikokrat počasnega v njegovem uresničevanju ter mestoma tudi neprilagojenega glede na zahteve posameznega poklica (Evropska komisija 2011, 13). Statistični podatki temu pritrjujejo. Takih, ki so v zadnjih 13 letih iskali priznavanje svojih poklicnih kvalifikacij, je bilo v EU približno 200.000 (Evropska komisija 2011, 3). V obdobju med leti 1997 in 2008 se je število odločitev o priznavanju poklicnih kvalifikacij povečalo za štirikrat (brez upoštevanja začasne mobilnosti, saj za to ni na voljo podatkov) (Evropska komisija 2010a). V postopkih reševanja se je pokazalo, da naj bi se v EU hitro priznavanje poklicnih kvalifikacij zgodilo v 70 odstotkih primerov (Evropska komisija 2010b), v preostalih 30 odstotkih primerov so imeli državljani držav članic EU večje težave. Podobno kot pri številu reguliranih poklicev se tudi tukaj situacije med državami članicami med seboj razlikujejo. Relativno so imeli največ težav v Bolgariji, Nemčiji in Latviji, najmanj pa na Madžarskem, Švedskem in Češkem. Slovenija za odtенок presega evropsko povprečje, nekaj več kot 30 odstotkov primerov je bilo težavnih (Evropska komisija 2010a). Državljan EU si želijo hitrega oziroma avtomatskega priznavanja svojih poklicnih kvalifikacij v drugi državi članici (Evropska komisija 2011). Ker pa v praksi temu vedno ni tako, prihaja do **razkoraka v pričakovanjih državljanov EU po enostavnem in hitrem postopku in dejanskim stanjem v državah članicah** (Evropska komisija 2010a).

Evropska komisija je 7. 1. 2010 začela **javno posvetovanje o Direktivi 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij** in julija 2011 na podlagi prejetih 370 prispevkov o tem izdala posebno poročilo (Evropska komisija 2011c). Glavni problemi, ki so bili v postopku evalvacije direktive evidentirani, obsegajo dostop do informacij o postopkih priznavanja, učinkovitost postopkov priznavanja, delovanje sistema samodejnega priznavanja in področje uporabe direktive. Večina držav je v svojih poročilih podprla poenostavitev postopkov za priznanje poklicnih kvalifikacij, predstavniki zdravstvenega sektorja pa so poudarili tudi potrebo po varovanju kakovosti storitev. Velika večina zainteresiranih strani v vseh kategorijah je izrazila pozitivno mnenje o zamisli glede evropske poklicne izkaznice (Evropska komisija 2011c, 86).

Na področju priznavanja poklicnih kvalifikacij bo treba v prihodnosti obstoječi *acquis* še dodatno modernizirati. Sistem avtomatičnega priznavanja, ki trenutno velja samo za 7 poklicev, se bo moral razširiti tudi na druge poklice in sektorje, predvsem na poklice zelenih in digitalnih industrij (Evropska komisija 2010h, 58). Evropska komisija v ta namen predvideva oziroma predlaga poenostavitev postopkov s

pomočjo evropske poklicne izkaznice, preoblikovanje splošnih pravil za ustanavljanje v drugi državi članici oziroma preoblikovanje pravil za opravljanje storitev v drugi državi članici, posodobitev sistema za samodejno priznavanje za zdravstvene poklice ter oblikovanje pravnega okvirja za delno kvalificirane strokovnjake. Pomembno novost predstavlja tudi zamisel o uvedbi sistematičnega pregledovanja in medsebojnega ocenjevanja za vse regulirane poklice v državah članicah.

Na področju priznavanja poklicnih kvalifikacij so torej nujni dodatni napor, pri čemer bo treba upoštevati tudi morebitne spremembe, ki so na podlagi te direktive nastale v izobraževalnih sistemih oziroma sistemih poklicnega usposabljanja držav članic. Predvsem pa bo rezultate predlaganih sprememb treba spremljati tudi z ekonomskimi orodji in cilje novelirane ureditve primerjati z njenimi učinki.

4. EKONOMSKI VIDIKI DEREGULACIJE POKLICEV

Pomemben vidik regulacije oziroma deregulacije poklicev je tudi ekonomske narave. Z namenom povečanja učinkovitosti in dostopnosti kot posledice tržnih nepravilnosti danes vse države bolj ali manj učinkovito z različnimi ukrepi intervenirajo na trgu. Začetki njihovega uvajanja segajo v 20. in 30. leta prejšnjega stoletja v čas ekonomske depresije razvitih držav in so se intenzivirale vse do 70. let. Posledica je bila okrepljena regulacija zasebnega sektorja in povečanje javnega sektorja v industriji. Prekomerna regulacija trga pa je, kljub temu da naj bi odpravila tržne nepravilnosti, pokazala tudi svoje stranske učinke. Zato so od srede 70. let postale glavne teme diskusij razvitih držav deregulacija zasebnega sektorja in privatizacija javnega sektorja, implementacija slednjega pa se je močno razlikovala med državami. K temu je dodatno prispeval spremenjen politični režim vzhodne Evrope in Rusije (Choong-Ho 1998).

4.1 (Ekonomske) razlogi uvajanja regulacij

Obstajata dve ključni ekonomski racionalnosti regulacije poklicev, s katerimi so države utemeljevale svoje intervencije v prsto delovanje trga, in sicer **učinkovitost** in **dostopnost**. V razmerah popolno delujočega trga bi dosegli Paretovo načelo ravnotežja enakosti med ponudbo in povpraševanjem, ki ga ureja „nevidna roka“ Adama Smitha. V razmerah ekonomske učinkovitosti so družbeni mejni stroški določenih dobrin enaki njihovi ceni. Problem pa je v tem, da trg večinoma ne deluje popolno, s pravo ceno, temveč nepopono, kar pripelje do nedelovanja tržnega mehanizma.

Vladna intervencija z regulacijo poklicev je tako upravičena, saj korigira tržne nepravilnosti. Slednje lahko nastajajo zaradi več razlogov: 1) obstoj javnih dobrin, 2) prisotnost eksternalij (pozitivnih ali negativnih), 3) oblikovanje monopolov z ekonomijami obsega in 4) obstoj nepopolnih informacij (Choong-Ho 1998).

Prvič, če imajo določene dobrine naravo „neizključljivosti“, ne moremo nikogar izvzeti iz njene uporabe ali koriščenja. Ravno tako lastnost „nerivalstva“ pri njeni uporabi pomeni, da uporaba enega ne more izključiti ali prikrajšati uporabo drugega (iste dobrine). Dobrene takih lastnosti označujemo kot „javne dobrine“. V razmerah prostega trga je s proizvodnjo in prodajo javnih dobrin težko zagotoviti ravnotežje, saj noben uporabnik ni pripravljen plačati zanjo. To pa privede do tržnih nepravilnosti, kar opravičuje vladne regulacije na tem področju.

Drugič, eksternalije nastajajo, ko aktivnosti določenega subjekta vplivajo pozitivno ali negativno na drugi subjekt, s tem da prvi subjekt navedenih učinkov ne priznava in upošteva. V tem primeru ponudba javnih dobrin ne ustreza njihovemu povpraševanju na prsto delujočem trgu, kar povzroča neusklajenost virov in posledično tržno neučinkovitost ter ponovno opravičuje vladno intervencijo.

Tretjič, organizacije dosegajo „ekonomije obsega“ v primeru, ko povprečni stroški proizvodnje padajo s povečevanjem obsega proizvodnje dobrin. Ko so minimalni povprečni stroški uporabe doseženi pri višjem obsegu produkcije dobrin v primerjavi z obsegom trga, bo število organizacij na trgu predvidoma manjše in bodo organizacije lahko zaračunavale višje cene, kot so mejni stroški njihove proizvodnje.

Ta monopolni tržni položaj privede do neučinkovitosti v alokaciji redkih družbenih dobrin. Z namenom zmanjšanja neučinkovitosti se pričakuje, da bo tržni položaj takega podjetja omejen z regulacijo zaračunanih cen.

Četrto, nepopolne in asimetrične informacije nastajajo, ko določen subjekt razpolaga z informacijami, ki jih drugi nima. V takem primeru so stroški pridobivanja manjkajočih informacij previsoki ali časovno preveč intenzivni, da potrošniki raje ne uporabljajo takih dobrin, kar privede do dumpinškega učinka na povpraševanje ali pa se transakcija izvede v razmerah nepopolne informiranosti. To spodbuja proizvodne aktivnosti, ki izkoriščajo porabnike in posledično neučinkovito alokacijo redkih dobrin. S tega vidika se pričakuje določeno stopnjo regulacije za zagotavljanje učinkovitosti prek zmanjševanja transakcijskih stroškov v povezavi z nepopolno informiranostjo.

Nenazadnje obstaja tudi neekonomski razlog za vladne intervencije na ekonomijo, in sicer družbena blaginja in vrednost. Zagotovo je težko nasprotovati argumentom zagotavljanja enakih možnosti konkuriranja v korektnih razmerah prek vplivanja na distribucijo dohodkov in bogastva. To izvajamo z ukrepi, kot so davki, transferji, dohodkovne politike in politike rent.

4.2 Razlogi za deregulacijo

Kot smo že navedli, je čas vladnih intervencij in (pretiranih) regulacij pokazal tudi svoje slabe strani. V ospredje so začeli prihajati zagovorniki s poudarjanjem ključnih razlogov deregulacije reguliranih sektorjev. Obstaja več argumentov za deregulacijo posameznih panog in poklicev, ki se med državami tudi nekoliko razlikujejo, vendar je **ključni in najpomembnejši argument zagotovo povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti, ki jo sicer zmanjšuje vladna intervencija v posameznih panogah.** To pa v ekonomiji posredno povzroča inflacijo.

Restrikcija ekonomskih aktivnosti kot posledica preobsežne regulacije namreč v razmerah hitrih sprememb omejuje nastanek novih in razvoj obstoječe panoge. V določenih primerih diskriminatorna regulacija pri multinacionalnih podjetjih lahko povzroča celo spore v mednarodni trgovini, kar je v zadnjem času v vse večjem porastu. Na drugi strani je učinkovitost vladnega sektorja kot regulatorja na zelo nizki ravni, kljub stalnemu povečevanju regulatornih avtoritet in kadra, kar imenujemo tudi X – neučinkovitost. Zato je treba težiti k postopni, premišljeni in načrtovani deregulaciji panog, prek zmanjševanja javnega sektorja s pomočjo privatizacije in deregulacije posameznih panog, ki bodo nadzorovane s pomočjo majhnih in agilnih vlad (Choong-Ho 1998).

Tega se politiki vse premalo zavedajo, posebej v luči ekonomske stagnacije in novih razmer poslovanja, ki jim pravimo ekonomska kriza. Vodstva držav se namreč proti njej oziroma za povečanje rasti storilnosti bojujejo z različnimi »inovacijskimi strategijami« in visokotehnološkimi preboji, a vse premalo se upošteva pomembne dejavnike inovativnosti, in sicer nove poslovne modele, poslovne prakse in managerske prijeme, ki nastajajo pod pritiskom konkurence. To pa lahko vlade naredijo s »preprosto« deregulacijo oziroma umikom iz uravnavanja določenih sektorjev, še posebej to velja za storitveni sektor (Economist 2010).

Večina ekonomistov se strinja, da je neto učinek procesa deregulacije v Združenih državah Amerike (ZDA) povečana učinkovitost ter povečanje blaginje potrošnikov. V procesu deregulacije pa postaja vse pomembnejša ustrezna konkurenčna zakonodaja kot orodje preprečevanja podjetjem za omejevanje konkurence med njimi (na dereguliranem trgu) s pomočjo prevzemov ali (kartelnih) dogovorov o ceni. Zato je za deregulacijo zelo pomembno tudi pravilno razumevanje pojma »konkurenca« v ekonomskem smislu. Konkurenca namreč ni samo vprašanje števila prodajalcev v panogi, nizkih cen, pogostih sprememb cene oziroma sprememb strukture panoge. Je namreč stanje, ko se viri najbolj učinkovito razdeljujejo (pod pogojem, da odmislimo specifične strukture trga ter obnašanja subjektov, ki privedejo do rivalstva). Pravilna vloga konkurenčne zakonodaje je ščitenje tega potenciala z omejevanjem prevzemov in združitvev, ki bi lahko privedli do oblikovanja kartelov in drugih horizontalnih dogovorov s ciljem določanja cene, prav tako pa tudi omejevanja agresivnih taktik posameznih prevladujočih podjetij. Če bi se ta politika izvajala učinkovito, bi po mnenju Posnerja (1999) lahko brez strahu deregulirali vse oziroma večino javnih programov regulacije, in to z visokimi pozitivnimi neto učinki. To kažejo tudi izkušnje regulacije sektorjev v ZDA.

Zagotovo je nesmiselno in nerealno, da bi se vlada popolnoma umaknila iz regulacije trga, vendar bi njen skromen pristop uvajanja »dobrih praks« že prinesel vidne učinke in doprinos k povečanju storilnosti. Mednarodni denarni sklad (MDS) je namreč izračunal, da če bi države zmanjšale regulacijo na povprečno raven treh najmanj reguliranih držav OECD, bi se povprečna letna storilnost povečala za približno 0,2 odstotne točke v ZDA in 0,3 odstotne točke v evropski regiji in na Japonskem. To bi vsaj približno nadomestilo padec storilnosti na račun neugodnih demografskih trendov (Economist 2010). V članku *Economista* (2010), kjer citirajo študijo McKinseya, navajajo, da je večina evropskih držav precej regulirana in ujeta v pravila nekonkurenčnosti. Honorarji arhitektov in pravnikov v Italiji in Nemčiji so omejeni bodisi navzdol bodisi navzgor (sinonim steklenega stropa). Ravno tako imajo notarji v Franciji, Grčiji in Španiji ter grški lekarnarji prepoved oglaševanja svojih storitev. Tovrstne restrikcije omejujejo prihod učinkovitih novih prišlekov v panogo in njihovega konkuriranja za tržne deleže ter postavljanje omejitev in posledično zviševanja stroškov v ekonomiji.

4.3 Oblike (tipi) ekonomskih regulacij

Po zgledu Choia (1994 v Choong-Ho 1998) lahko vse oblike regulacij v grobem razdelimo v dve kategoriji, na ekonomske in socialne oblike. V tem delu se bomo osredotočili na ekonomske oblike regulacije. Prva tipična oblika ekonomske regulacije je regulacija vstopa (več v poglavju 2.3). Slednja omejuje sodelovanje v določeni panogi in delovanje subjektov v njej. Obstaja pa tudi več drugih načinov regulacije vstopa, kot na primer licenciranje, certificiranje in podobno (glej tudi Fells 2011). V nasprotju z regulacijo vstopa pa je regulacija izstopa občasno uporabljena z namenom olajšanja učinkov prenehanja dejavnosti subjekta na zaposlene, povezane organizacije, lokalno ekonomijo in družbo.

Druga oblika ekonomske regulacije je omejevanje cene z določanjem najvišje ali najnižje ravni. Regulacija najvišje cene se navadno uporablja v primeru monopolov ali oligopolov v posamezni panogi, medtem ko se minimalne cene uporabljajo v primeru minimalnih plač. Omejevanje cen lahko povzroča tudi določene

socioekonomske stranske učinke, kot na primer presežno povpraševanje za regulirane dobrine ali zmanjšanje ponudbe in naložb v takih panogah.

Zadnja oblika ekonomske regulacije je preprečevanje monopolov ali oligopolov, ki ne omejujejo tržne konkurence, kot je to značilno za prva ukrepa (Choong-Ho 1998). Poleg navedenih obstajajo tudi druge oblike delitve regulacij, kar je že bilo podrobneje predstavljeno v poglavju 2.3.

4.4 Dobre prakse in primeri

Primer taksi službe – razlogi za in proti regulaciji

V nadaljevanju bomo na konkretnem primeru taksi služb pokazali argumente za regulacijo in proti njej. Dejavnost taksi služb je ena izmed panog, kjer si pogledi in argumenti zagovornikov ter nasprotnikov regulacije najbolj nasprotujejo, in to celo v zvezi z istimi dejavniki.

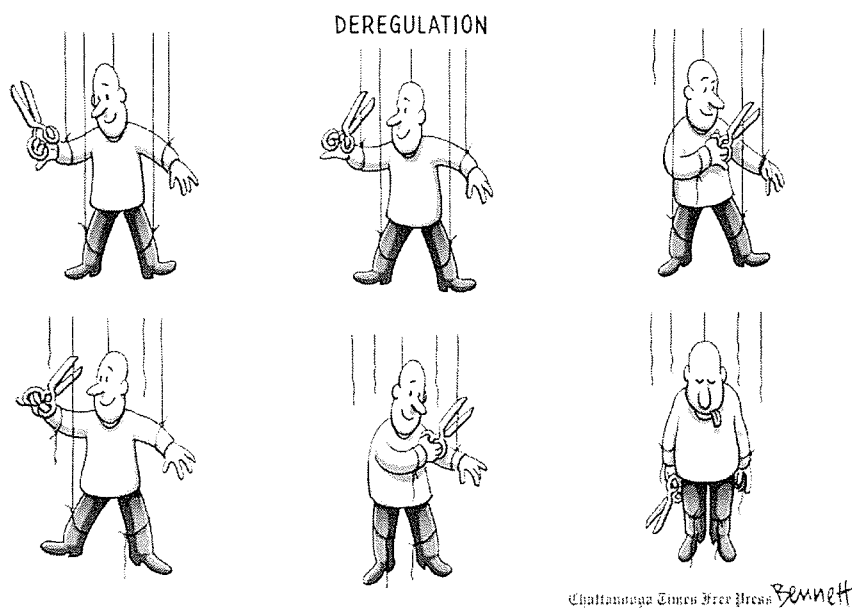
Prvi razlog **zagovornikov regulacije** je vzdrževanje ravnotežja ponudbe in povpraševanja na trgu dotičnih storitev s pomočjo **omejevanja vstopa in licenc za opravljanje dejavnosti**. Brez regulacije bi število taksistov močno naraslo, ker za vstop v panogo ni potrebnega veliko kapitala. To pa bi privedlo do presežka ponudbe, pretirane konkurence, prometnih zastojev in posledično ekonomske neučinkovitosti. Omejitve vstopa omogoča tudi nadzor kakovosti storitev, ker zagotavlja kontinuiteto lastništva in ponudbe, kar zmanjšuje tudi administrativne stroške nadzora. Na drugi strani **podporniki deregulacije** nasprotujejo navedenim argumentom. Prvič, regulacija je nepraktična in povzroča stroške z njenim vodenjem, nadzorom ter poveča stroške vstopa (povečane naložbe v opremo vozil). Drugič, nadzor ustvarja pozicijo moči in možnost »dogovora« o izbrancih. Tretjič, operaterjem omogoča »licenčno premijo«, ki je nekakšen pribitek na pretekle napake in ne bi smela vplivati na sedanjo in prihodnjo politiko. Torej bi se to moralo prenesti na uporabnike (potnike) v obliki nižjih cen ali krajših čakalnih časov.

Predlagatelji regulacije trdijo, da v dejavnosti taksi služb ni možno konkurirati s ceno, ker deluje po principu FIFO (angl. First In First out; prvi noter, prvi ven) oziroma obstaja celo pritisk na povečanje cen v taksijih zaradi neelastičnosti povpraševanja (z višanjem cen voznik ne bo izgubil strank, ne bo jih pa niti pridobil z njihovim spuščanjem). Ravno tako menijo, da je **regulacija cen** nujna zaradi zagotavljanja dostopnosti taksijev in ohranjanja ravni cen v manj poseljenih delih ter varovanja neukih in potrošnikov. Ta argument bi lahko označili kot zagotavljanje ustreznega razmerja dostopnosti in cene. **Nasprotniki regulacije** pri tem argumentu trdijo, da pri sorodni panogi izposoje avtomobilov cene niso regulirane in ne prihaja do tovrstnih odklonov. Zagovarjajo tezo, da bo svobodni trg zagotovil učinkovito rešitev za cenovno konkurenčnost, ta se bo oblikovala pod povprečno ceno, ki se zaračuna pri reguliranih storitvah. Poleg tega ni zagotovila, da bo regulator zagotovil pravične cene, kar lahko privede do monopolnih dobičkov v primeru višjih cen. Prosto oblikovanje cen bo namreč omogočilo diferenciacijo, za kar bo potrebno oglaševanje in ne nazadnje vizualna diferenciacija vozil (Coffem 1977). Sistem naročanja storitev prek telefonov bo omogočil izbiro cenejših taksijev, kar bo povzročalo pritisk na cene in izbiro konkurenčnejših ponudnikov (William 1980).

Velja splošno sprejeto dejstvo, da je pomembno izvajati **nadzor nad kakovostjo storitev in zagotavljanjem varnosti potrošnikov ter javnosti**. Tovrstni nadzor se izvaja s **standardom vozil in kakovostjo voznikov**, ki hkrati omogoča prepoznavanje standardiziranih vozil. Pri tem velja enotno mnenje obeh strani, tudi glede regulacije. Obstajajo pa različni pogledi na to, kako nadzorovati in spremljati nadzor kakovosti.

Deregulacijski ukrepi, uvedeni v različnih državah, se razlikujejo glede na razmere in razloge njihove uvedbe. Ravno tako pa se razlikujejo njihovi učinki. Choong-Ho (1998) je v svoji študiji naredil obsežno primerjavo deregulacije in stopenj regulacije dejavnosti taksi služb v različnih državah sveta. Njegova glavna ugotovitev je, da na kumulativni ravni učinki deregulacije na primeru taksi služb v različnih državah po svetu niso bili tako pozitivni za uporabnike, predvsem zaradi ravni cen, ki so se celo zvišale, medtem ko se je kakovost storitev znižala. Ravno tako so se prihodki operaterjev in voznikov znižali oziroma industrija ni doživela nobenih inovacij. Na drugi strani se je struktura panoge razdrobila na veliko manjših operaterjev taksi lizingov (Choong-Ho 1998). Njegov predlog je, da bi morala biti tako vstop v panogo taksi služb kakor tudi raven cen na nek način regulirana. Ravno tako pa meni, da je nadzor nad kakovostjo storitev in varnostjo potrošnikov nujen, pri čemer se mora nadzor uvajati smiselno, glede na razmere v državi in v posameznem kraju. V primeru da je povpraševanje večje od ponudbe taksijev, bi po njegovem vstop v dejavnost morali sprostiti, medtem ko bi lahko kakovost regulirali z izstopom, licenciranje in lizing pa bi morali prepovedati.

Slika 1 Clay Bennettova prisposodba morebitnih posledic, ko gre deregulacija predaleč (angl. Florida 6 step for deregulation)

Vir: Clay 2011.

Najbolj aktualen primer poskusa deregulacije se je pred kratkim dogajal v Grčiji, trenutno pa v Italiji, kjer se primer dolžniške krize navaja kot slab zgled (ali bolje »zgled slabe prakse«) makroekonomskega upravljanja. Pod pritiskom mednarodnih institucij IMF in njihovih evropskih partnerjev je grška vlada začela z eno najbolj radikalnih reform v njeni moderni zgodovini, s ciljem povečati njen storilnostni potencial. Deregulacija vključuje predvsem zgodovinsko »negovan« storitveni sektor. Preden je Grčijo doletela hujša kriza, so različni poklici, kot na primer odvetniki, arhitekti, vozniki taksijev, tovornjakov in podobno, potrebovali posebne licence, ki se že več let niso spreminjale, predvsem pa se niso izdajale nove (na primer pri voznikih tovornjakov se nove licence niso izdale že 25 let). Na sekundarnem trgu je npr. licenca voznika tovornjaka zamenjala lastnika za od 300.000 do 500.000 evrov, kar je posredno povečevalo strošek cestnega transporta v Grčiji (Economist 2010). Podobno velja za lekarnarje, kjer je licenca stala približno 400.000 evrov in jo je bilo možno »pridobiti« šele takrat, ko je nekdo zapustil panogo, na primer se je upokojil (New York Times 2010). V sklopu reforme, ki se je zgodila pred kratkim, je vlada podvojila število licenc voznikom, kar je sprožilo ostre proteste, ki pa niso ustavili vlade. Sedaj so na vrsti odvetniške in lekarniške storitve (Economist 2010). Podobne ukrepe je v začetku leta 2012 uvedla Italija, ki jo zaradi slabega stanja javnih financ presežnega preteklega zadolževanja trenutno vodi tehnična vlada. Z namenom povečanja konkurenčnosti in spodbude ekonomske rasti je vlada v parlamentarno proceduro vložila predlog za deregulacijo vrste storitvenih poklicev, kot so vozniki taksijev, lekarnarji, novinarji, odvetniki, zdravniki in zobozdravniki ter celo operaterji bencinskih črpalk (Euronews 2012). Postopek sprejemanja zakonodaje v času pisanja (marec 2012) še ni končan, v veliki meri pa je končni izid odvisen tudi od poklicnih združenj. Slednja se deregulaciji močno upirajo in na različne načine pritiskajo na poslance in senatorje, naj deregulacije v tako »čisti« obliki ne podprejo.

Sproščanje industrije energetike in telefonije na Japonskem

Tudi Japonska se v zadnjih letih intenzivno bori za povečanje njene storilnosti in za zaustavitev trenda padanja bruto domačega proizvoda. Kot smo že navedli, vlada splošno prepričanje, da prosti trg deluje bolj učinkovito od reguliranega, zato je k temu Japonska pristopila z regulacijo trga energije in mobilne telefonije sredi 90. let oziroma finančnega sektorja konec 90. let. To je privedlo do delnih uspehov, saj se je začela celotna storilnost dejavnikov po letu 2000 povečevati. Reforma pa ni bila popolnoma uspešna, saj je potekala v času nizke stopnje naložb v gospodarstvu. Ugotovili so, da bi morala biti reforma (deregulacija) s ciljem večje uspešnosti na celotno storilnost gospodarstva celovitejša in radikalnejša.

4.5 Spremljanje deregulacije in njenih učinkov z ekonomskega vidika

Ekonomski argumenti so za uvedbo deregulacije poklicev zelo pomembni, saj osvetlijo vzroke, zaradi katerih je deregulacija potrebna. Te vzroke je v postopku izpeljave deregulacije nujno treba povezati z njenimi cilji. Prav ti so ključni, če želimo zastaviti sistemski pristop k deregulaciji, tako da vemo, čemu je namenjena, kaj želimo z njo doseči ter čez nekaj let preveriti, ali je bilo to uresničeno. S tega vidika je treba deregulacijo spremljati tudi z ekonomskimi instrumenti in jo ovrednotiti kot uspešno, le če so bili cilji, zadani na začetku, doseženi. Ne glede na panogo in stopnjo regulacije, ki v njej vlada, je deregulacijo smiselno izvajati postopoma in spremljati učinke njene deregulacije. Pristop, ki bi bil lahko za to primeren, je ugotavljanje ravni in stanja določenih kazalcev pred začetkom

deregulacije in v določenem obdobju po njihovem sprejetju (na primer v roku 2 let) ter primerjati ravni izbranih kazalcev, na primer višina plač, število ponudnikov v panogi, raven cen, raven plač, kakovost storitev in podobno.

5. SOCIOLOŠKO-PSIHOLOŠKI VIDIKI DEREGULACIJE POKLICEV

Eno od vprašanj, s katerimi se soočajo snovalci politik, je vprašanje učinkovitosti zakonov in regulativ, ki jih vpeljujejo, glede na zastavljene cilje. Enako se včasih sprašujejo tudi psihologi ter razpravljajo, ali bi psihologija kot stroka morala sodelovati pri oblikovanju javnih politik. Na voljo je izredno malo empiričnih ilustracij, s katerimi bi lahko pojasnili, kako deregulacija poklicev vpliva na nosilce teh poklicev, ali bolje, kateri konkretni učinki se kažejo v njihovem odnosu do dela, motivaciji, poklicni identiteti in podobno in iz tega izhajajočih dobrinah, ki jih ustvarjajo za družbo (Dörken in drugi 1993). Iz tega sledi, da imajo snovalci zakonov in politik na voljo le malo usmeritev pri svojem delu.

Preden se podrobneje lotimo procesa deregulacije poklicev, je smiselno povzeti, zakaj so nekateri poklici v naši družbi regulirani. Argument, ki stoji za tem, je največkrat povezan s posebno naravo storitev oziroma izdelkov, ki jih omenjeni poklici proizvajajo. Pri nekaterih dobrinah obstaja posebej velik javni interes za ohranitev njihove kakovosti (Shears 2009). Reguliranje poklicev pomeni za uporabnika varnost glede kakovosti teh dobrin, saj je sam pri tem nujno omejen (ekonomsko, finančno). Če pri tem upoštevamo tudi, da lahko odnos med proizvajalcem dobrine in kupcem le-te vključuje še druge deležnike, lažje razumemo, zakaj je reguliranje poklicev pogosto deklarirano kot »javni interes«.

Različne družbene spremembe skozi vso zgodovino, od industrijske revolucije naprej, sooblikujejo percepcijo pojmov poklica, dela, profesionalizma in podobno. V zadnjem času se sociološka debata, med drugim, dotika vprašanja prihodnosti tako imenovanih tradicionalnih poklicev in njihove tehnične, politične in ekonomske neodvisnosti ter s tem njihove prihodnje družbene moči (Gold, Rodgers in Smith 2002; Hotho 2008). V tem pogledu je težnje k deregulaciji poklicev možno videti kot del družbenih pogajanj med snovalci politik in posameznimi poklicnimi skupinami o avtonomiji oziroma heteronomiji teh poklicev. Ta pogajanja v prihodnosti ne bodo brez posledic. Zagovorniki avtonomije poklicev menijo, da lahko deregulacija v prihodnosti vodi do siromašenja poklicnih spretnosti in olajšanega dostopa do opravljanja profesionalnih dejavnosti. Zagovorniki heteronomije na drugi strani menijo, da so deregulacija poklicev in druge sorodne družbene spremembe priložnost, da se poklici prenovijo, oziroma kot ta proces poimenujejo nekateri radikalnejši pisci, »prečistijo« (Hotho 2008).

5.1 Ali deregulacija poklica vodi do njegovega manjšega ugleda v družbi?

Odgovor na to vprašanje je odvisen od tega, koliko je nek poklic v družbeni delitvi dela pomemben za zadovoljevanje osnovnih potreb posameznikov in skupin v družbi. Potemtakem regulacija pri opravljanju poklicev, ki zagotavljajo stabilnost in odsotnost kriz v družbi, ne bi smela biti vprašljiva (Svetlik 1999). Storitve oziroma izdelki, ki zadovoljujejo potrebe v družbi in ki bi sicer ostale nezadovoljene, kar bi pri ljudeh povzročalo ogroženost, v družbi uživajo poseben status. Svetlik (1999) opisuje, da družba takim poklicem priznava avtonomijo, profesionalno organiziranost, posebno profesionalno kulturo in, v nekaterih primerih, zapiranje pred javnostjo. Za te poklice je tudi pričakovano, da zanje obstajajo omejeni in regulirani pogoji vstopa (Hotho 2008). Primer poklica, katerega status v Sloveniji ni reguliran, vendar ustreza

zgornjim kriterijem zadovoljevanja temeljnih potreb v družbi, je, denimo, poklic psihoterapevta.

Za že uveljavljene poklice (primer takega poklica je, denimo, zdravnik) so značilni tudi dokazovanje pomena svojih storitev ali izdelkov za druge in za javni interes, kohezivna profesionalna organiziranost, specifična kultura in specifični strokovni žargon (Gold, Rodgers in Smith 2002). Poleg tega so prisotna tudi prizadevanja za nadzor vstopa v poklic ter težnje k zakonskemu priznavanju njihovega posebnega položaja, to je k (samo)regulaciji poklica (Hotho 2008). Posledice tega Salter (2000 v Waring, Dixon – Woods in Yeung 2010) opisuje kot triado pogajanj, ki prinašajo prednosti trem vrstam deležnikov. Najprej civilni družbi, in sicer zaradi gotovosti glede privzetih standardov dela znotraj teh poklicev, nadalje za državo, in sicer skozi zaupanje s strani civilne družbe in pripisane legitimnosti pri urejanju zadev (samo)regulacije, nenazadnje pa je omenjeni proces koristen tudi za profesionalce znotraj poklicne skupine, ki jim javnost zaupa ter jim dopušča razne privilegije (Waring, Dixon – Woods in Yeung, 2010).

Tako je regulacija poklicev posledica dveh družbenih teženj. Razvoja dobrin in zadovoljevanja temeljnih potreb na eni in boja za prestiž posameznih poklicnih skupin na drugi strani. Ugled lahko torej uživajo tudi neregulirani poklici, pod pogojem, da snujejo in nenehno izboljšujejo dobrine. Kakovostni izdelki in storitve vodijo do ustreznega položaja v družbi, kar omogoča njihov nadaljnji razvoj. Brez tega pogoja se težnje k ohranitvi ali celo povečanju ugleda dereguliranih poklicev ne bodo uresničile.

Drugo vprašanje je, kaj pomeni za prihodnji poklicni ugled sam proces deregulacije. Deregulacija je proces sprememb umestitve poklica v družbi. Spremembe v družbi lahko privedejo do nezaupanja in do odporov pri nosilcih poklicev, ki so pogosto posledica strahu pred neznanim ali občutka osebne ogroženosti (Arzenšek 2011). Odpori so lahko povezani tudi z averzijo do tekmovanja z drugimi za posel (Jansson 2010). Posledica so slabše vrednotenje poklica in negativna stališča do dobrin, ki jih le-ta proizvaja. Z negativnimi stališči so povezana pričakovanja, da bodo izdelki ali storitve opravljeni manj strokovno, saj bi se v dereguliranem poklicu lahko udeleževali manj strokovni posamezniki. Negativno stališče je lahko tudi odraz zaznane nevarnosti, da za omejeno povpraševanje obstaja preveč konkurenčnih proizvajalcev, ki v bitki za preživetje pozabijo na profesionalno etiko. Tak primer v svoji študiji opisuje Sears (2009) za poklic nepremičninski posrednik.

S tem je povezano tudi vprašanje, kaj proces deregulacije pomeni za že obstoječe nosilce poklica. V času, ko poteka proces deregulacije poklica, so možni povečana stopnja zaskrbljenosti in občutki negotovosti pri nosilcih reguliranih poklicev. Da se takšnim psihološkim posledicam ni mogoče izogniti pri tovrstnih večjih spremembah, kaže tudi raziskava McGiverna in Fischerja (2010), ki poročata o občutkih zaskrbljenosti in stiski pri zdravnikih v procesu regulacije njihovega poklica v Veliki Britaniji. Vprašani so poročali o močnem strahu pred regulatornimi procesi, ki naj bi se, po njihovih besedah, pojavil tudi v primeru, ko čutijo, da pri svojem delu niso ravnali napačno. Omenjeni občutki so vsekakor vsaj deloma posledica specifičnih delovnih situacij, s katerimi se soočajo zdravniki in je ni mogoče brez večjih metodoloških zadržkov prenesti na druge poklice (Gold, Rodgers in Smith, 2002) oziroma v situacijo, ki je od omenjene ravno nasprotna. Omenjene negativne učinke

je mogoče do neke mere zmanjšati z obilno komunikacijo med snovalci politik in nosilci poklicev ter z njihovim vključevanjem v odločanje.

5.2 Deregulacija in identifikacija s poklicem

Poklicna identiteta je ena od identitet, ki jih poseduje posameznik. Schein (1978) poklicno identiteto definira kot relativno stabilno in trajno celoto atributov, prepričanj, vrednot, motivov in izkušenj, na podlagi katerih se posamezniki opredeljujejo pri opravljanju svoje poklicne vloge, in za posameznike predstavlja vir pozitivne samopodobe in stabilnosti v življenju. Opredelili bi jo lahko tudi kot del posameznikovega pojmovanja o sebi, ki izvira iz pripadanja določeni socialni skupini, skupaj z vrednotami in s čustvenim pomenom, ki ga posameznik pripisuje članstvu v tej skupini (Tajfel 1982 v Hotho 2008). V našem primeru so te pomembne skupine delovna organizacija, stanovska združenja, sindikalne organizacije ter druge organizacije in skupine, v katere je posameznik lahko vključen med svojim poklicnim udejstvovanjem. Omenjene skupine skozi socialno interakcijo sooblikujejo posameznikovo poklicno identiteto ter s tem omogočajo posameznikovo samodefiniranje v socialnem okolju. Osnovni motiv za to je potreba posameznikov po oblikovanju pojma o sebi in težnja po ustvarjanju pozitivne samopodobe (Operario in Fiske 1999).

Strategije, ki jih posamezniki pri tem uporabljajo, so socialne primerjave in ocenjevanje socialnega statusa. Posamezniki pri tem iščejo čim večjo razlikovanje med skupino, kateri pripadajo in ki omogoča njihovo poklicno identifikacijo in pozitivno samopodobo, ter drugimi skupinami. Močna identifikacija z eno skupino povzroča deindividualizacijo oziroma razosebljanje, saj posamezniki privzamejo skupinske norme vedenja, stališča in prepričanja. Vsi omenjeni psihološki konstrukti imajo funkcijo ustvarjanja meja med posameznimi poklicnimi skupinami (Hotho 2008).

Socializacija v poklic in v poklicno skupnost posameznikom omogoča občutek stabilnosti, pripadanja, krepi skupne vrednote, posledica pa je zmanjšanje negotovosti, ki izvira iz socialnega okolja (Poole in drugi 1990; Gold, Rodgers in Smith 2002). Poklicna socializacija poteka na podlagi skriptov, posebne vrste kognitivnih shem, ki prenašajo informacije o (pravilnih, običajnih) početjih in vsakodnevnih praksah med člani določene poklicne skupine. Skripti so torej ogrodje poklicnega znanja in veščin ter s tem orientacija za poklicno udejstvovanje (Abelson 1981; Gioia in Poole 1984; Lord in Kernan 1987; Holland in Cole 1995).

Z identifikacijo in vključitvijo v določeno socialno skupino poklicna identiteta omogoča tudi statusno opredelitev. Zgodovinsko gledano so bili v družbi nekateri regulirani poklici okarakterizirani kot skupine z visokim statusom, kar deloma pojasnjuje njihovo stabilnost v preteklosti (Hotho 2008). Kot rečeno, poklicne skupine vseskozi stremijo k ohranitvi ali k povišanju socialnega statusa in identitete, in sicer prek nenehnega procesa vzdrževanja mej socialnega položaja. Meje poklica združujejo vse znanje, pravila in norme, ki povezujejo posameznike iste poklicne skupine in ki to skupino ločijo od drugih poklicnih skupin (Gold, Rodgers in Smith 2002). Ker meje nikoli niso stalne in neprepustne, pripadniki poklicnih skupin, v primeru ko se kontekst spremeni (denimo v procesu deregulacije poklica), uporabljajo različne obrambne strategije z namenom zaščite ali prestrukturiranja mej. Na

individualni ravni se posledice kažejo bodisi kot odpor do sprememb ali kot različne prilagoditve, lahko pa nastopijo težave in redefiniranje lastne poklicne identitete ter menjava poklicne vloge ter stres, nejasnosti in notranji konflikti, povezani s spremembo poklicne vloge.

Kontekstualne spremembe, kot je deregulacija poklicev, torej ustvarijo negotovost, nejasnost in prenose virov moči in statusov v družbi. Posledično posamezniki ponovno ocenijo središčnost pomembnih socialnih skupin v njihovem okolju. Spremembe v socialnem okolju lahko vodijo do premisleka in s tem do rekonstrukcije poklicne identitete pri posameznikih, pri čemer lahko prej bolj pomembnim socialnim skupinam začnejo pripisovati manjši pomen, in obratno. Druga možnost je, da oblikujejo povsem novo poklicno identiteto. Kateri odziv bo posameznik izbral, je v prvi vrsti odvisno od prepričanj in od ocene socialnih sprememb, od možnosti prehajanja med socialnimi skupinami in od kognitivne ocene odnosov med potencialnimi skupinami ter njihovega statusa. Glede na vse omenjeno bodo posamezniki aktivirali specifične socialno kognitivne strategije in postopoma prilagodili svojo poklicno identiteto spreminjajočemu se kontekstu.

Deregulacija torej lahko pomeni tudi destabilizacijo poklicnih identitet, saj se posamezniki identificirajo s svojimi poklici, skozi poklic pa jim je dano mesto v družbi. Zaključimo, da prizadevanja za prosti pretok delovne sile lahko pri posameznikih vodijo do zmanjšanja ugleda v družbi in s tem grožnje njihovem pozitivnemu samovrednotenju. Na drugi strani pa deregulaciji v prid govorijo čedalje bolj prisotni procesi spodbujanja prožnosti zaposlovanja (Svetlik 1999) in s tem oblikovanja prožnejših poklicnih identitet.

Nenazadnje, kaj pomeni deregulacija z vidika identifikacije s poklicem kot pomembnim dejavnikom psihološkega lastništva poklica? Identifikacija s poklicem je pomemben dejavnik delovne uspešnosti. Zaznavanje lastnega dela kot avtonomnega in pozitivno vrednotenja dela so ključni elementi zadovoljstva z delom, s tem pa so povezani tudi zaupanje pri uporabnikih storitev in ekonomski učinki dela. Deregulacijo poklica lahko tako razumemo tudi kot možnost povečanja vpliva dereguliranih poklicnih skupin na oblikovanje politik, organizacijo dela, dobavne roke in podobno, na drugi strani pa kot odsotnost neposrednih pritiskov na to, kaj naj delajo in kako, kar ima, ob sočasnem upoštevanju nekaterih pogojev, pozitivne učinke na opravljanje dela in na občutek psihološkega lastništva nad delom.

5.3 Zaupanje javnosti v deregulirane poklice

Zaupanje v poklic je sestavni del odnosa med vršilcem dela in prejemnikom (stranko, kupcem). Za Slovenijo je Kramberger (1998) sicer ocenil, da je med vsemi poklici približno 40 odstotkov reguliranih, drugi pa so izpostavljeni tržni regulaciji. Z drugimi besedami, da svobodni trg postopoma sam loči »zrnje od plev« in da ohranja ponudnike dobrih storitev in izdelkov, medtem ko ponudniki nekakovostnih storitev postopoma prenehajo biti konkurenčni. Prejemniki oziroma družba naj bi torej delo presojali po dolgoročnih učinkih in po odnosu do sebe kot do uporabnikov (Svetlik 1999). Poleg teženj k tržni regulaciji nekaterih poklicev so za proces deregulacije pomembna še porajajoča se negativna stališča in zmanjšanje zaupanja s strani politike in družbe do različnih poklicev, kar vodi do favoriziranja ideologije upravljanja s tveganji (Waring, Dixon – Woods in Yeung 2010), tehnoloških sprememb in

političnih programov (Jansson 2010) ter globalizacije (Gold, Rodgers in Smith 2002). Vsi omenjeni procesi lahko na neki točki omajajo zaupanje javnosti v deregulirane poklice. Glede na kompleksnost procesa deregulacije si je smiselno postaviti nekaj vprašanj o možnih posledicah tega procesa za posameznike, ki so v poklicu udeleženi, in za družbo, v kateri ustvarjajo.

Najprej se je treba vprašati, kakšno mesto zaseda nek poklic v družbeni delitvi dela oziroma koliko je poklic centralen za zadovoljevanje temeljnih potreb v družbi. Načeloma velja, da bolj kot je poklic zaznan kot pomemben za življenje posameznika ali posameznih družbenih skupin, večje so tudi težnje k njegovi regulaciji (Shears 2009). Naslednje vprašanje je vezano na obstoj poklicnih združenj in na njihovo vlogo za nemoteno opravljanje poklica. Med nereguliranimi poklici je običajno manj medsebojnega povezovanja, posamezniki, ki v njih delujejo, pa so slabše medsebojno organizirani oziroma delujejo celo kot tekmeči za omejeno povpraševanje (Svetlik 1999).

Tako Gold, Rodgers in Smith (2002) povzemajo raziskave, nastale na podlagi izkušenj v Veliki Britaniji, v katerih se je pokazalo, da je deregulacija poklica računovodje in s tem povečana mera tekmovalnosti med njimi vodila do iskanja novih načinov delovanja pri računovodjih. Tekmovanje med računovodji je vodilo do nižanja cen storitev iz njihove osnovne dejavnosti in s tem do iskanja možnosti za poenostavljanje in rutiniranost procesov. Ko so denarna sredstva prišla do meje, ki je bila zanje že ogrožujoča, so računovodje začeli nuditi nove storitve, ne nujno strogo vezane na osnovno računovodsko dejavnost. S tem je seveda povezano vprašanje, kako je omenjeni poklic (podobne spremembe so sicer doživeli številni poklici in posamezniki, posebej profesionalci, ki so bili podvrženi procesu deregulacije) prepoznan v družbi. Avtorji (Gold, Rodgers in Smith 2002) tako navajajo povečano stopnjo nezaupanja, cinizma in sumničavosti do avtoritete poklica v družbi.

Posledice dolgotrajne odsotnosti regulacije poklica opisuje Sears (2009) na primeru poklica nepremičninski posrednik, ki je v Veliki Britaniji že dolgo nereguliran. Avtor ocenjuje posledice takšne ureditve kot negativne, saj so v poklicu udeleženi tudi slabo kvalificirani in povsem neizkušeni posamezniki, ki na ostale posrednike mečejo slabo luč, za kupce, ki se znajdejo v že tako stresni situaciji nakupa ali prodaje nepremičnine, pa njihovo ravnanje predstavlja še dodaten stres in nejevoljo. Četudi je večina nepremičninskih posrednikov vključena v vsaj eno profesionalno združenje, ki vsaj posredno lahko spremlja kakovost njihovega dela, pa tega niso dolžni storiti, kar pomeni, da tudi stanovska združenja potrošnikom ne morejo zagotavljati vsaj minimalne zaščite (Sears 2009).

Na drugi strani deregulacija in druge spremembe v družbi ne vodijo nujno zgolj do povečane stopnje tekmovalnosti. Gold, Rodgers in Smith (2002) poročajo o poskusih združevanja ali povečanega sodelovanja med predhodno ločenimi poklicnimi skupinami. Kot primer navajajo odbor gradbeništva v Veliki Britaniji, ki je k sodelovanju povabil različne veje inženirske stroke z namenom oblikovanja »širše inženirske skupnosti«. Tovrstne iniciative skušajo, med drugim, vplivati na javno podobo o vključenih poklicnih skupinah. V ozadju je predpostavka, da bo krovno stanovsko združenje vplivalo na podobo poklicev, ki jih zastopa, posledice pa bodo večji družbeni vpliv in večje zupanje javnosti v dotične poklice.

Kako torej omenjene spremembe vplivajo na nemoteno opravljanja poklica in na karierni razvoj posameznika v njem? Na slednje se navezuje ureditev vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja v nereguliranih poklicih. Veliko poklicev, katerih delovanje država ne regulira, je podvrženih naključnim in različnim pogojem učenja zelo zahtevnih znanj. Proces deregulacije poklica torej zahteva striktno pogoje in jasno definirane procese pridobivanja kvalifikacije. Samo na ta način bo v družbi ohranjeno prepričanje, da opravljanje dejavnosti temelji na sistematični teoriji in izkustvu ter s tem zaupanje v poklic.

Pri tem Kilminster in drugi (2010) svarijo pred zaznano samoumevnostjo kakovosti izobraževanja znotraj reguliranih poklicev. V njihovi empirični študiji so pokazali, da zgolj sledenje (četudi jasnim in formalnim) pogojem in smernicam nima vedno univerzalnega dometa, saj so definicije »dobre prakse« in delovne uspešnosti lahko kontaminirane s stališči in praksami nadrejenih, ki so odgovorni za prenos znanja med mlajše kolege. Socialne norme kot posledica specifične organizacijske kulture so torej lahko pomembna ovira pri usvajanju formalnih standardov delovne uspešnosti in pri usposabljanju za delo, in to ne glede na to, ali je poklic reguliran ali ne.

Pred dereguliranjem določenega poklica se je treba vprašati, ali oziroma kateri drugi pogoji še obstajajo za vstop v dotični poklic, kakor tudi o smiselnosti teh pogojev. Kakšen nadzor se bo izvajal nad temi mehanizmi? Samo dosledno izvajanje nadzora nad pogoji opravljanja poklica bo ohranilo zaupanje vanj. Ti pogoji morajo biti sprejeti v soglasju z že obstoječimi izvajalci dejavnosti, da bodo smiselni in da bodo omogočili jasno ločnico med posamezniki, ki so poklic zmožni opravljati, in tistimi, ki teh pogojev ne dosegajo. V primeru, ko so v družbi postavljeni pogoji zaznani kot nesmiselni ali v primeru šibkega nadzora, lahko namreč pride do zmanjšane zaupanja pri uporabnikih storitev.

Naslednja vprašanja se nanašajo na etičnost opravljenega dela. Medtem ko so pri reguliranih poklicih standardi dela velikokrat podvrženi kodeksu profesionalne etike, je na drugi strani v procesu deregulacije poklica več možnosti za odstopanja od uveljavljenih in s kodeksom predpisanih norm delovanja na podlagi predpostavke o tržni regulaciji. Dvom se lahko pojavi tudi v povezavi z zaznavanjem kakovosti opravljene storitve oziroma izdelka in je s tem povezano nezaupanje do izvajalcev poklica.

Ne glede na legitimnost zgornjega argumenta o vprašljivosti etičnih standardov pri delu pa je na tem mestu smiselno omeniti študijo primera poklica zdravnika v Veliki Britaniji (Waring, Dixon – Woods in Yeung 2010), ki nakazuje možnost samoregulatorne dejavnosti znotraj poklica. Omenjeni poklic je, kot rečeno, v Veliki Britaniji dolga desetletja užival s strani države »samoregulirani« status (kar se je sicer v zadnjem desetletju začelo spreminjati v smeri regulacije poklica). Avtorji poročajo o socialnih normah, ki so se izoblikovale v poklicu, in sicer v obliki neformalnih praks in ritualov, ki so jih privzeli zdravniki – praktiki in ki so namenjeni nadzoru nad strokovnimi kolegi. Primer takšne norme je, denimo, sporočanje dvomov o delovanju posameznega zdravnika oziroma obravnava problemov, ki ostane »znotraj hiše«, in ki, razen v izjemno kočljivih primerih, ne eskalira do formalnih avtoritet.

Odklone od kakovostno opravljenega dela tako ne rešujejo z različnimi formalnimi postopki, temveč s prijateljskim pogovorom o kakovosti, kar ima funkcijo opozorila,

možni pa so tudi drugi viri neformalnega socialnega pritiska, denimo rotiranje po oddelkih ali obravnava »težavnih« študij primera na konferencah. Omenjenega primera seveda ni mogoče posplošiti na druge poklice, pa vendar nakazuje možnost nastanka socialnih norm, s katerimi se ustvarja notranji pritisk, ter vzpostavitve samoregulatornih dejavnosti tudi v zakonsko šibko reguliranem poklicu.

Na tak način je odgovornost za upoštevanje etičnih standardov prepuščena poklicu oziroma posameznim zdravnikom in skupinam strokovnih kolegov, ki so odgovorni za upoštevanje socialnih norm ter za dosledno izvajanje samoregulatornih obveznosti. Slabost tovrstnega izvajanja nadzora je v tem, da zori skozi čas, v vmesnem času pa so posamezniki prepuščeni različnim »sivim« območjem delovanja. Prav tako za vsakega novinca učenje takšnih neformalnih oblik vedenja zahteva določen čas in mnogokrat poteka skozi proces »učenja ob napakah«, kar je za družbo seveda nesprejemljivo.

6. PRIMERJALNOPRAVNA ANALIZA REGULIRANIH POKLICEV V IZBRANIH DRŽAVAH

V tej točki je podana primerjalna analiza regulacije poklicev po panogah: turizem, gradbeništvo, obrt in posredovanje nepremičnin. V vseh izbranih državah je bila Direktiva 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij prenesena v nacionalni pravni red. Na podlagi te direktive so bili v vseh izbranih državah sprejeti določeni zakonski in podzakonski akti, ki predstavljajo pravno podlago za odločanje v postopkih priznavanja kvalifikacij. Prav tako imajo vse države vzpostavljene nacionalne koordinacijske točke, prek katerih so dostopni podatki o tem, kateri poklici so regulirani v določeni državi. Informacije o pravnih podlagah, o dokumentacijskih zahtevah in podobno pa so dostopne predvsem na spletnih straneh pristojnih nacionalnih organov (in ne prek kontaktnih točk).

6.1 Turizem

6.1.1 Regulacija v Sloveniji

V Sloveniji je, izhajajoč iz Evidenice reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v RS, na področju turizma reguliranih šest poklicev. Poklic turistični vodnik, turistični vodnik turističnega območja in turistični spremljevalec so regulirani v Zakonu o spodbujanju razvoja turizma (ZSRT, Uradni list RS, št. 2/04) ter v izvedbenih predpisih. Poklic gorski vodnik je reguliran v Zakonu o gorskih vodnikih (ZGV, Uradni list RS, št. 63/99, 37/04, 59/10) in izvedbenih predpisih. V evidenco reguliranih poklicev pa ni vključen poklic vodnik po soteskah oziroma je zajet pod poklicem »zasebni športni delavec«,¹⁶ reguliran pa je v Zakonu o športu (ZSpo, Uradni list RS, št. 22/98, 97/2001 – ZSDP, 110/02 – ZGO-1, 15/03 – ZOPA) in izvedbenih predpisih. V Evidenco reguliranih poklicev oziroma dejavnosti RS tudi ni vključen vodnik po jamah oziroma ugotavljamo, da je Evidenca reguliranih poklicev oziroma dejavnosti RS v tem delu pomanjkljiva in bi jo bilo treba dopolniti. Ta poklic je namreč reguliran v Zakonu o varstvu podzemnih jam (ZVPJ, Uradni list RS, št. 2/04, 61/06 – ZDru-1). V Evidenco reguliranih poklicev oziroma dejavnosti RS je vključen še »turizem na kmetiji«, ki je urejen v Zakonu o kmetijstvu - 1 (Zkme - 1, Uradni list RS, št. 45/08). Ker gre pri turizmu na kmetiji za regulirano dejavnost (in ne poklic), ga v našo analizo ne bomo vključili. Izhajajoč iz pravkar navedenega bomo v nadaljevanju analizirali regulacijo naslednjih poklicev v turizmu v Sloveniji: **turistični vodnik, turistični spremljevalec, turistični vodnik turističnega območja, gorski vodnik, jamski vodnik in vodnik po soteskah.**

¹⁶ V poklicu »zasebni športni delavec« je zajetih veliko reguliranih poklicev, kar ni na prvi pogled razvidno, jasno pa izhaja iz analize relevantnih pravnih predpisov v RS. Na podlagi tega ugotavljamo, da imamo v Sloveniji veliko več reguliranih poklicev, kot jih je navedenih v Evidenci reguliranih poklicev RS.

Turistični vodnik, turistični spremljevalec in turistični spremljevalec turističnega območja

Zakon o spodbujanju razvoja turizma določa, da mora organizator potovanja pri vsaki izvedbi turističnega aranžmaja doma in v tujini za vsako organizirano skupino posebej zagotoviti **turističnega spremljevalca ali turističnega vodnika**, ki izpolnjujeta pogoje za opravljanje tega poklica (38. člen). Delo turističnega vodnika in turističnega spremljevalca lahko opravljajo osebe, ki opravijo preizkus znanja iz programa strokovne usposobljenosti, ki ga določi Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) v soglasju z ministrom, pristojnim za delo, družino in socialne zadeve, ministrom, pristojnim za kulturo, in ministrom, pristojnim za turizem (3. odstavek 39. člena). Dokazilo opravljenega preizkusa je ustrezna izkaznica GZS. K preizkusu znanja se lahko prijavijo osebe, ki imajo najmanj srednjo strokovno izobrazbo in znanje enega tujega jezika za stopnjo najmanj srednje strokovne izobrazbe (4. odstavek 39. člena). Dejavnost turističnega spremljanja pa lahko opravlja tudi oseba, ki ji GZS izda ustrezno izkaznico na osnovi predloženih dokazil o najmanj dvehletnih delovnih izkušnjah s področja dejavnosti organizatorja potovanj (5. odstavek 39. člena).

Oseba, ki opravi preizkus znanja za turističnega vodnika iz tretjega odstavka 39. člena zakona, pridobi naziv "turistični vodnik", oseba, ki opravi preizkus znanja za turističnega spremljevalca, pa naziv "turistični spremljevalec" (1. in 2. odstavek 40. člena). Oba se morata, če želita opravljati ta poklic, vpisati v Register turističnih vodnikov in turističnih spremljevalcev, ki ga vodi GZS (2. odstavek 40. člena).

Poleg poklicev turističnega vodnika in turističnega spremljevalca 41. člen zakona določa, da lahko občine na določenem turističnem območju predpišejo program turističnega vodenja na tem območju, ki obsega specifična znanja. **Turistični vodnik za turistično območje** lahko začne opravljati turistično vodenje, ko izpolni določene občinske pogoje. V tem primeru pridobi naziv »turistični vodnik turističnega območja (ime območja)« in se vpiše v Register turističnih vodnikov turističnega območja, ki ga vodi v skladu z dogovorom med občinami ena od občin na turističnem območju (42. člen).

Gorski vodnik

Zakon o gorskih vodnikih določa, da je dejavnost gorskega vodništva dovoljeno opravljati le z gorskim vodnikom. Gorski vodnik je poklic, ki ga opravlja oseba, ki trajno ali občasno za plačilo vodi osebe v gorskem svetu po poteh in v brezpotju, na turnih smukih, na plezalnih vzponih, na ledeniških turah ali ki poučuje gorništvu in je vpisana v imenik gorskih vodnikov. Zakon določa poklic gorski vodnik, pogoje za pristanek k usposabljanju, program usposabljanja, pogoje za opravljanje poklica in pogoje za ustanovitev in delovanje gorniških šol. Zakon že v prvem členu

poudarja, da država podpira usposabljanje gorskih vodnikov v Sloveniji in da je njihovo usposabljanje v javnem interesu.¹⁷ Zakon o športu pa za gorske vodnike določa, da se lahko vpišejo v razvid zasebnih športnih delavcev.

Usposabljanje za poklic gorski vodnik je specializacija, s katero se po uspešno opravljenem usposabljanju po programu za gorske vodnike, obveznem enoletnem pripravništvu in opravljenem strokovnem izpitu pridobi poklic gorski vodnik (1. odstavek 3. člena). Kdor se želi usposobiti za gorskega vodnika, mora izpolnjevati naslednje začetne pogoje: starost 18 let, najmanj srednješolska izobrazba, primeren mora biti za opravljanje poklica gorski vodnik,¹⁸ imeti mora z zdravniškim potrdilom dokazane psihofizične sposobnosti, imeti mora poklicne izkušnje, ki jih predpiše ministrstvo na predlog Združenja gorskih vodnikov Slovenije (ZGVS). Strokovni izpit za gorskega vodnika se lahko opravlja v petih letih po uspešno opravljenem usposabljanju po programu za gorskega vodnika (2. odstavek 3. člena). Po uspešno opravljenem usposabljanju in strokovnem izpitu se gorski vodnik vpiše v imenik aktivnih gorskih vodnikov Slovenije (4. člen). Pogoj za vpis v imenik je tudi sklenjeno zavarovanje odgovornosti proti tretjim osebam, vpis v imenik pa se obnavlja na eno leto. Imenik gorskih vodnikov vodi ZGVS (1. odstavek 5. člena).

Jamski vodnik

Zakon o varstvu podzemnih jam določa, da lahko vodenje po (odprtih) jamah izvajajo le jamski vodniki, ki so za vodenje po jamah posebej usposobljeni (1. odstavek 42. člena). Usposabljanje za jamske vodnike in preverjanje usposobljenosti izvajajo organizacije, ki jih za to posebej pooblasti Ministrstvo za okolje in prostor, po programu usposabljanja, ki ga mora prav tako predhodno potrditi to ministrstvo (2. odstavek 42. člena). Po uspešno opravljenem usposabljanju in izpitu se mora jamski vodnik vpisati v register jamskih vodnikov, ki ga upravlja Ministrstvo za okolje in prostor (43. člen). Pogoje, ki jih mora izpolnjevati organizacija, ki izvaja usposabljanje in preverjanje usposobljenosti jamskih vodnikov, njene obveznosti v zvezi s tem usposabljanjem, potek preverjanja usposobljenosti in obliko ter vsebino potrdila o opravljenem izpitu za jamskega vodnika določa Pravilnik o usposobljenosti za jamske vodnike za vodenje po odprtih jamah, ki so urejene za turistični obisk (Uradni list RS, št. 77/08).

Vodnik po soteskah

Zakon o športu določa, da mora imeti strokovni delavec v športu ustrezno strokovno izobrazbo oziroma ustrezno usposobljenost (2. odstavek 26. člena), ki jo določi strokovni svet po pridobljenem mnenju Olimpijskega komiteja Slovenije, Fakultete za šport in pristojne nacionalne panožne

¹⁷ Za usposabljanje gorskih vodnikov država letno nameni 30.000 evrov proračunskih sredstev (Vlada RS 2010).

¹⁸ Pravilnik o gorskih vodnikih (Uradni list RS, št. 84/99, 6. člen) predvideva izpisek iz kazenske evidence.

športne zveze (27. člen). Po uspešno opravljenem strokovnem usposabljanju njegov nosilec izda potrdilo o usposobljenosti, ki je podlaga za pridobitev licence za opravljanje strokovnega dela, ki jo izda Olimpijski komite Slovenije. Trenutno Olimpijski komite licenc za vodnike po soteskah ne izdaja, kar v praksi predstavlja resen problem (slovenske licence zaenkrat sploh ni mogoče pridobiti).

6.1.2 Regulacija v izbranih tujih državah

Poklici v turizmu so regulirani tudi v nekaterih izbranih državah. Prikaz regulacije je razviden iz Tabela 2 (podrobni podatki pa so v Prilogi 1). Pregled regulacije poklicev v turizmu je narejen tako, da je za vsak poklic oblikovana tabela. Na vrhu vsake tabele so najprej navedeni pogoji, kot jih postavlja domača regulativa, za te pogoje je opravljena primerjava s tujo regulativo. Kjer tudi tuja država predpisuje isti pogoj, je označeno s križcem. V nadaljevanju tabele (kjer v stolpcu za Slovenijo ni več pogojev oziroma je prazno) pa so predstavljeni pogoji, ki v Sloveniji ne veljajo, jih pa poznajo druge države (križci pomenijo enako kot zgoraj).

Turistični vodnik, turistični spremljevalec in turistični vodnik turističnega območja

Pogoje za opravljanje poklicev turistični vodnik, turistični spremljevalec in turistični spremljevalec turističnega območja prikazujemo v skupni tabeli. Kot je razvidno, izmed izbranih držav te poklice regulirata le Avstrija in Italija, slednja najbolj intenzivno in podrobno, Avstrija pa poklic turistični vodnik regulira kot obrt v okviru Podjetniškega zakonika. Načeloma so pogoji za opravljanje poklica turistični vodnik in turistični spremljevalec v izbranih državah enaki, s to razliko, da se od vodnikov pričakuje več in bolj obširno znanje, zato je tudi preizkus znanja zanje zahtevnejši. Poklic turistični spremljevalec turističnega območja pa v izbranih državah kot tak ni reguliran.

Tabela 2 Regulacija poklica turistični vodnik, turistični spremljevalec,¹⁹ turistični spremljevalec turističnega območja

	Slovenija	Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
Najmanj srednja strokovna izobrazba			X			
Znanje najmanj enega tujega jezika za stopnjo najmanj srednje strokovne izobrazbe						
Preizkus znanja ²⁰		X	X			
Vpis v register turističnih vodnikov ²¹			X			

²⁰ Za turistične vodnike turističnega območja lahko občine predpišejo poseben program turističnega vodenja, ki obsega specifična znanja.

<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi 1)</i>	X (obvezen tečaj)	X ²²			
--	-------------------	-----------------	--	--	--

Gorski vodnik

Regulacija poklica gorski vodnik je v izbranih državah zelo podobna, iz pregleda pogojev za opravljanje poklica pa izhaja, da je temeljni namen regulacije tega poklica zagotavljanje varnosti uporabnikov oziroma turistov. Poklic gorski vodnik regulirajo tako Italija kot tudi Avstrija in Nemčija, razloge za neregulacijo tega poklica v skandinavskih državah pa gre iskati predvsem v naravnih danostih teh držav, kjer tovrstni turizem (gorsko pohodništvo) ni razvit.

Tabela 3: Regulacija gorskega vodnika v Sloveniji in v izbranih državah

	Slovenija	Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
Starost najmanj 18 let		X	X	X		
Najmanj srednješolska izobrazba			X			
Primernost za opravljanje poklica		X (nekaznovanost; resnost in zanesljivost)	X (nekaznovanost)	X (dokaz o ugledu)		
Zdravniško potrdilo o psihofizičnih sposobnostih		X	X	X		
Alpinistične izkušnje		X				
Uspostavljanje po posebnem programu		X	X	X		
Enoletno pripravništvo						
Strokovni izpit		X	X			
Zavarovanje odgovornosti proti tretjim osebam in nezgodno zavarovanje		X				

²¹ Za turističnega vodnika turističnega območja se opravi vpis v poseben register takih vodnikov, ki ga vodi ena od občin v turističnem območju.

²² Drugi pogoji, ki jih slovenska ureditev ne pozna, so: licenca, starost vsaj 18 let, zdravstvena ustreznost, nekatere italijanske province določajo tudi obvezno izobraževanje (tečaj) v trajanju od 200 do 800 ur, nekatere pa znanje vsaj 2 jezikov EU.

Vpis v imenik aktivnih gorskih vodnikov ter obnavljanje vpisa vsako leto	X (licenca)	X	X (licenca)	
<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi I)</i>		X ²³	X ²⁴	

Jamski vodnik

Podobno kot pri gorskem vodniku je tudi pri poklicu jamskega vodnika temeljni razlog za njegovo regulacijo v zagotavljanju varnosti in zdravja uporabnikov storitev, ki jih nudijo jamski vodniki. Pogoji, ki jih za opravljanje tega poklica določajo izbrane države, so pravzaprav enaki. Med izbranimi državami ta poklic regulirajo vse, razen Danske in Finske, razlog pa je, podobno kot pri gorskem vodništvu, v naravnih danostih teh dveh držav, ki so takšne, da je regulacija tega poklica nepotrebna.

Tabela 4 Regulacija poklica jamski vodnik v Sloveniji in v izbranih državah

	Slovenija	Avstrija	Italija ²⁵	Nemčija	Danska	Finska
Starost vsaj 18 let ²⁶		X	X	X		
Uspostavljanje po posebnem programu		X	X	X		
Strokovni izpit		X	X	X		
Vpis v register jamskih vodnikov		X (licenca)	X	X (licenca)		
<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi I)</i>						

²³ Drugi pogoji, ki jih slovenska ureditev ne pozna, so: sedež v provinci, ki izdaja licenco; nekatere province kot pogoj določajo tudi znanje italijanskega jezika ali poleg znanja italijanskega jezika znanje vsaj še enega tujega jezika.

²⁴ Predpisano je obvezno nošenje priponke z osnovnimi osebnimi podatki o vodniku in njegovih kvalifikacijah.

²⁵ Poklic jamski vodnik je v Italiji reguliran v okviru poklica gorski vodnik, pri čemer gre za specializacijo v smislu, da ti vodniki opravljajo posebne preizkuse znanja s tega področja (10. člen Legge 6/1989).

²⁶ Pogoj polnoletnosti je določen v 5. členu Pravilnika o usposobljenosti za jamske vodnike za vodenje po odprtih jamah, ki so urejene za turistični obisk.

Vodnik po soteskah

Čeprav je tudi pri regulaciji poklica vodnik po soteskah temeljni razlog za predpisovanje pogojev za opravljanje tega poklica v zagotavljanju varnosti in zdravja oseb, ki uporabljajo storitve vodnikov po soteskah, med izbranimi državami ta poklic regulira poleg Slovenije le še Avstrija, pa še to ne kot poseben poklic, pač pa kot specializacijo v okviru poklica gorski vodnik.

Tabela 5: Regulacija poklica vodnik po soteskah v Sloveniji in izbranih državah

	Slovenija	Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
Ustrezna strokovna izobrazba						
Strokovno usposabljanje		X				
Licenca		X				
<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi 1)</i>						

6.1.3 Razprava

Splošno

Kot je razvidno iz zgoraj predstavljenih podatkov in iz primerjalnopravne analize, so poklici v turizmu regulirani tudi v drugih izbranih državah. Regulacija je najbolj intenzivna pri **poklicih gorski vodnik in jamski vodnik**, saj je poleg Slovenije ta poklic reguliran tudi v Avstriji, Italiji in Nemčiji. Razlog za tako intenzivnost regulacije (z vidika števila držav, v katerih sta ta poklica regulirana) je v zaščiti javnega interesa. V tem primeru se javni interes kaže v zagotavljanju varnosti in zdravja oseb, ki uporabljajo storitve jamskih in gorskih vodnikov. Po drugi strani pa je morda nekoliko presenetljivo, da izmed izbranih držav poklic vodnik po soteskah regulira samo še Avstrija (poleg Slovenije). Izhajajoč iz narave tega poklica je zaščita javnega interesa kot razloga za regulacijo nesporna. Vendar pa moramo upoštevati tudi dejstvo, da stopnja (ne)intenzivnosti regulacije ni odvisna le od narave tega poklica, pač pa tudi od naravnih danosti vsake posamezne države. Tam, kjer divjih voda nimajo, potrebe za regulacijo tega poklica seveda ni.

V vseh naštetih državah je regulacija poklicev gorski vodnik in jamski vodnik zelo podobna. V Italiji, Nemčiji in Avstriji lahko poklic gorski vodnik opravlja samo oseba, ki je za to pridobila ustrezno licenco (Nemčija govori o »državnem certifikatu«) in je vpisana v register gorskih vodnikov. Pogoj za pridobitev licence je v vseh državah uspešno opravljen tečaj ter preizkus znanja, vse tudi predpisujejo starostne in

zdravstvene zahteve, znanje jezikov, nekaznovanost, zavarovanje odgovornosti in podobno. V vseh navedenih državah je treba licenco na nekaj let obnoviti. Poklic jamski vodnik je v Italiji reguliran v okviru poklica gorski vodnik, ki se specializira tudi za vodenje po jamah. V Avstriji in Nemčiji so pogoje za opravljanje tega poklica pristojne sprejemati dežele, ki (v obeh državah podobno) kot pogoj predpisujejo licenco, ki se pridobi na podlagi predhodnega preizkusa znanja. Določeni so tudi pogoji glede znanja jezikov, starosti, psihofizične pripravljenosti. **Poklic vodnik po soteskah** je (poleg Slovenije) reguliran še v Avstriji kot dodatna kvalifikacija v okviru poklica gorski vodnik,²⁷ kar pomeni, da so predpisani enaki pogoji kot za gorskega vodnika, le vsebina usposabljanja in preverjanja znanja je seveda drugačna.

Poklic **turistični vodnik** je poleg Slovenije reguliran le še v Italiji in Avstriji. Primerjalnopravna analiza pokaže, da je slovenska regulacija tega poklica primerljiva s tujo. Vsak pogoj, ki ga predpisuje naš zakon, obstaja v vsaj še eni izbrani državi (bodisi v Italiji bodisi Avstriji), pogoj preizkusa znanja pa obstaja tako v Italiji kot tudi v Avstriji. **Poklic turistični spremljevalec** pa je (poleg Slovenije) reguliran samo še v Italiji. Pogoji za opravljanje tega poklica so tudi v Italiji enaki kot za poklic turistični vodnik, s to razliko, da so za turistične spremljevalce določeni nekoliko blažji standardi znanja kot za turistične vodnike.

Poklic turistični vodnik turističnega območja ni kot tak reguliran v nobeni izmed izbranih tujih držav, pri čemer je treba opozoriti, da bi lahko regulacijo tega poklica primerjali oziroma je podobna regulaciji poklica turistični vodnik v Italiji, kjer licenca velja le za območje province, za katero je bila pridobljena (za drugo italijansko provinco mora tak vodnik opraviti preizkus znanja in pridobiti novo licenco za to provinco). Postavlja pa se vprašanje, ali lahko ta poklic sploh štejem med regulirane, saj Zakon o spodbujanju turizma določa, da občine *lahko* na določenem turističnem območju predpišejo program turističnega vodenja, ki obsega specifična znanja (41. člen). Izhajajoč iz tega, da gre le za možnost in ne za kogentno zakonsko določbo, je lahko uvrstitev tega poklica v Evidenco reguliranih poklicev oziroma dejavnosti RS vprašljiva. Ker to možnost, ki jo ponuja 41. člen zakona, nekaj slovenskih občin udejanja, večina pa ne, bi morda lahko zapisali tudi, da je ta poklic le *delno reguliran* oziroma da je reguliran le ponekod v Sloveniji. Po drugi strani pa moramo ugotoviti, da kdor želi opravljati ta poklic, nima druge možnosti kot da te pogoje izpolni (tam, kjer obstajajo). Na tem mestu lahko torej ponovno pritrdimo ugotovitvi, ki smo jo zapisali v poglavju 2, da je pomanjkanje definicije reguliran poklic resnično problem, ki bi ga bilo treba čim prej ustrezno odpraviti.

Glede na to, da gre pri turističnem vodniku turističnega območja vendarle za turističnega vodnika, je morda nekoliko presenetljivo dejstvo, da zanj ne veljajo pogoji, kot so predpisani za turistične vodnike, kar bi bilo, izhajajoč iz poimenovanja tega poklica, pravzaprav logično. Ravno

²⁷ Kot je razvidno, v Avstriji in Italiji poklic gorski vodnik pravzaprav v sebi »skriva« dodatni poklic, bodisi poklic jamski vodnik (Italija) bodisi poklic vodnik po soteskah (v Avstriji).

obratno – sploh ni treba, da ima turistični vodnik turističnega območja licenco za turističnega vodnika, saj občinski izvedbeni predpisi tega ne predvidevajo, pač pa poudarjajo poznavanje lokalnih znamenitosti in večinoma predpisujejo le opravljene preizkus znanja glede teh značilnosti.

Možnosti za deregulacijo

Analiza domače regulacije poklicev v turizmu in primerjava tuje ureditve reguliranih poklicev v turizmu s slovensko ureditvijo odpira več vprašanj.

Primarni namen regulacije poklicev bi moral biti varovanje javnega interesa, pri čemer lahko regulacija bistveno vpliva na konkurenčnost turizma kot panoge. Vprašanje deregulacije poklicev v turizmu je pravzaprav odločanje o pomembnosti interesa javnosti na eni strani ter konkurenčnosti gospodarstva na drugi. Če se najprej ustavimo pri javnem interesu, ugotovimo, da je pri regulaciji poklicev v turizmu razlog za regulacijo bodisi v zagotavljanju varnosti in zdravja turista bodisi v zagotavljanju kakovosti storitev, ki jih nudijo omenjeni vodniki. Pri poklicih gorski in jamski vodnik ter vodnik po soteskah sta razloga za regulacijo predvsem varnost in zdravje turistov, prav gotovo pa tudi kakovost storitve (pravzaprav je oboje zelo povezano). Pri poklicih turistični vodnik in turistični vodnik turističnega območja pa je javni interes predvsem v zagotavljanju kakovosti storitev, ki jih nudijo ti vodniki, pa tudi v zagotavljanju njihove dostopnosti (s tega vidika je pomemben predvsem vpis v register turističnih vodnikov, ki je dostopen javnosti).²⁸ Vpis v register je pomemben tudi zato, ker lahko z vpogledom vanj posamezniki lažje preverijo, ali je določena oseba kvalificirana za opravljanje tega poklica, kar je tudi eden izmed vidikov interesa javnosti.

Z vidika konkurenčnosti lahko regulacija poklica povzroči »zaprtost« tega poklica za potencialne nove ponudnike. Poklic je na ta način zaščiten pred konkurenco, kar lahko vpliva na omejeno (morda premajhno) ponudbo in visoke cene. Iz registra turističnih vodnikov, ki ga vodi Turistično gostinska zbornica Slovenije, izhaja, da je trenutno²⁹ v Sloveniji 950 turističnih vodnikov z licenco in 700 turističnih spremljevalcev (Slovenska turistična organizacija 2010), pri čemer pa ne moremo ugotoviti, ali je to za slovenski turistični trg dovolj ali premalo, saj empiričnih podatkov zaenkrat ni. Tehtanja med javnim interesom na eni in konkurenčnostjo na drugi strani pa brez tega podatka pravzaprav niti ni moč opraviti. Deregulacija poklicev naj bi namreč pozitivno vplivala na konkurenco prek lažjega dostopa do nekega poklica in posledično večje ponudbe. Če je ponudba že sedaj (pred regulacijo) ustrezna ali je celo večja od povpraševanja, je pozitiven učinek na konkurenco, vsaj s tega vidika, vprašljiv oziroma ga praktično ni. Če deregulacija poklica ne prinese pozitivnih učinkov, se seveda lahko vprašamo, ali jo sploh potrebujemo. Ekonomska analiza prava bi v takem primeru ugotovila, da so stroški deregulacije (sprememba predpisov prinaša tudi določene stroške) večji od njenih koristi, kar je v nasprotju z načelom učinkovitosti kot enim izmed temeljnih načel, ki se jih mora zakonodajalec držati pri sprejemu (in seveda

²⁸ Register je dostopen na spletnih straneh Gospodarske zbornice Slovenije (2011) ali Slovenske turistične organizacije (2011).

²⁹ Slovenska turistična organizacija 2011.

tudi spreminjanju) zakonodaje (Cooter in Ulen 2005, 47). Reforma na področju regulacije poklicev v turizmu mora torej nujno biti tudi ekonomsko ovrednotena, tako da se stroške deregulacije (kot so, na primer, slabša kakovost storitve, slabša varnost potrošnikov, stroški spremembe zakonodaje, razvrednotenje poklica in podobno) primerja s stroški regulacije (kot so, na primer, stroški licenc, izpitov, usposabljanj in podobno, skromnejša ponudba in zato višje cene storitev, stroški države za nadzor nad izvajanjem reguliranega poklica in podobno).

Deregulacijo lahko ovrednotimo kot uspešno le, če se konkurenca med ponudniki res poveča, ob hkratnem zagotavljanju tako kakovosti storitve kot tudi varnosti potrošnika. S tega vidika mora deregulacija poklica imeti cilje in logiko, ki te cilje povezuje z rezultati. Izhajajoč iz načela, da zavoljo konkurenčnosti ne gre žrtvovati kakovosti storitve in varnosti uporabnika, v našem primeru turista, je deregulacija poklicev v turizmu dovoljena le do točke, v kateri gre za odstranitev ovir, ki teh dveh interesov ne varujejo. Prav tako je deregulacija vprašljiva, kadar ne prinese nobenih pozitivnih učinkov. Poleg tega lahko v praksi deregulacija poklicev v turizmu dejansko poslabša položaj slovenskih delavcev, ki bi želeli ta poklic opravljati drugje v EU. V primerih, ko želi oseba iz države, kjer nek poklic ni reguliran, ta poklic opravljati v državi, kjer je ta poklic reguliran, je dokazovanje pogojev za opravljanje tega poklica v gostujoči državi težje, kot če bi bil poklic doma reguliran. Tako, na primer, turistični vodnik, ki želi ta poklic opravljati v Avstriji, svojo usposobljenost za opravljanje poklica dokaže s slovensko licenco. Če ta poklic v Sloveniji ne bi bil reguliran, pa bi moral zbrati vrsto različnih dokumentov in potrdil, preden bi lahko ta poklic tam opravljal.³⁰ Vsekakor pa razlog za regulacijo tega poklica (kakor tudi vsakega drugega) nikakor ne more temeljiti na tem argumentu, to je olajševanju dokazovanja izpolnjevanja pogojev za opravljanje poklica v drugih državah EU.

Prvi korak pri deregulaciji poklicev v turizmu je torej v ugotovitvi, kateri od obstoječih pogojev je nujen za zaščito javnega interesa (čemu služi, na primer, vpis v register, čemu služi certifikat, čemu potrdilo o nekaznovanosti in podobno). Katerega od domačih pogojev bi lahko izpustili in prepustili trgu, da opravi svoje? Kakšne so možne negativne posledice, če katerega od pogojev izpustimo, in kakšne so možne pozitivne posledice, predvsem za konkurenco? Ali „črtanje“ katerega pogoja sploh prinese kakšne pozitivne učinke? Če utemeljitve z vidika javnega interesa ni, potem je tak pogoj odveč, kar pa ne pomeni, da se bo dejanska deregulacija zgodila. Pomembno je namreč ugotoviti tudi, kakšne učinke prinese „črtanje“ kakšnega pogoja – tako negativne kot pozitivne. Postavlja se tudi vprašanje, ali nek pogoj črtati tudi, kadar to ne prinese nobenega pozitivnega učinka. Nenazadnje je pomembno tudi, ali obstajajo možne alternative obstoječim pogojem, ki imajo isti (ali boljši) učinek, pa so manj omejujoče.

³⁰ S tega vidika je problem lahko tudi v različni regulaciji. V nekaterih državah lahko, na primer, za opravljanje nekega poklica država predpisuje zavarovanje civilne odgovornosti, kar mora oseba, ki prihaja iz države, ki tega pogoja ne pozna, naknadno urediti, če želi ta poklic tam opravljati. Tak primer je tudi poklic turistični vodnik v Italiji, saj nekatere province v obrazcih za priznavanje poklicne kvalifikacije zahtevajo tudi navedbo podatka o zavarovanju civilne odgovornosti.

Če pravkar povedano upoštevamo pri reguliranih poklicih v turizmu v Sloveniji, velja izpostaviti predvsem naslednje. Z vidika zmanjševanja števila reguliranih poklicev bi formalen (z vidika pritiskov EU na Slovenijo), ne pa tudi vsebinski učinek imela sprememba regulacije, tako da bi bila poklica jamski vodnik in vodnik po soteskah regulirana kot specializacija v okviru gorskega vodnika. Pogoji, ki so že sedaj predpisani za gorskega vodnika, so z manjšimi prilagoditvami ustrezni tudi za jamskega vodnika in vodnika po soteskah (zahteva po »alpinističnih izkušnjah« bi se spremenila v zahtevo po izkušnjah v jamah oziroma izkušnjah na divjih vodah in podobno). Tak sistem »združevanja več poklicev v enega« poznata Avstrija in Italija, sicer vsaka le za en poklic (Italija v okviru gorskega vodnika regulira tudi jamskega, Avstrija pa vodnika po soteskah), kar kaže na to, da bi bila morda ustrezna tudi ureditev z »združitvijo« teh dveh pristopov. Kot že omenjeno, pa s tovrstno »združitvijo« več poklicev v enega ne dosežemo vsebinskega učinka deregulacije poklicev, torej sprostitve pogojev za opravljanje poklica in s tem večjo konkurenčnost, pač pa je učinek bolj formalen. Za vodenje po soteskah pa bi kazalo regulacijo celo nekoliko zaostriti, v smislu da bi lahko na slovenskih rekah ta poklic opravljali le vodniki, ki naše deroče reke dobro poznajo.³¹ Tako kot pri gorskem vodniku, kjer se zahteva določeno število opravljenih tur in podobno, bi se pri vodniku po soteskah lahko zahtevalo določeno število spustov na določenih slovenskih lokacijah (delih rek), kar bi veljalo tako za naše državljanke kot tudi za tujce, ki zaprosijo za priznavanje svoje druge (ne na slovenskih rekah) pridobljene poklicne kvalifikacije (in torej ne poznajo naših rek). Pri gorskih vodnikih velja preučiti tudi upravičenost določbe, da mora gorski vodnik kot pogoj za opravljanje izpita dostaviti potrdilo o nekaznovanosti. Vpis v kazensko evidenco se namreč po preteku določenega števila let izbriše, zato to potrdilo pravzaprav sploh ne pomeni oziroma ne zagotavlja, da gre res za osebo, ki je »moralno primerna«.

Tudi pri poklicu turistični vodnik turističnega območja velja razmisliti v smeri drugačne regulacije. Kot že omenjeno, se za ta poklic sploh ne zahtevajo pogoji, kot veljajo za turistične vodnike, zato je njihov naziv v praksi lahko zavajajoč. Deregulacija bi se lahko izvedla v dveh različnih smereh. Prvič, turistični vodnik turističnega območja bi bila lahko specializacija v okviru poklica turistični vodnik (po podobnem načelu, kot je zgoraj predlagano za jamskega vodnika in vodnika po soteskah). Drugič, kazalo bi razmisliti tudi o popolni deregulaciji tega poklica. Že sedaj gre namreč le za zakonsko možnost in ne za *ius cogens* (na dilemo, ali sploh lahko govorimo o reguliranem poklicu, smo že opozorili), iz česar bi se dalo sklepati tudi v smeri manjšega (manj intenzivnega) obstoja razlogov za njegovo regulacijo.

Pri poklicu turistični vodnik se postavlja vprašanje, ali bi deregulacija tega poklica sploh prinesla kakšne pozitivne učinke. Skupine turistov iz tujine že sedaj lahko vodijo tuji vodniki, tako da pritiska na ponudbo in cene ne bi bilo, kakovost storitve pa bi bila z vodniki, ki ne bi imeli

³¹ V zvezi s poklicem vodnik po soteskah velja pripomniti, da je v Sloveniji problematična ureditev celotnega področja adrenalinskih športov, ki so vedno bolj v porastu. Interes javnosti za regulacijo tukaj gotovo ni vprašljiv (varnost in zdravje uporabnikov).

opravljenega strokovnega usposabljanja in preizkusa znanja, gotovo slabša.³² Zdi se, da bi bila deregulacija smiselna predvsem pri poklicu turistični spremljevalec, ki skupino turistov le spremlja in nudi tehnično in organizacijsko pomoč. Glede na to, da pogoj za opravljanje tega poklica izpolnjujejo tudi tisti, ki imajo dveletne izkušnje na področju organiziranja potovanj (kar lahko pomeni tudi delo v pisarni, in ne nujno spremljanja turistov), pa se postavlja vprašanje o smiselnosti njegove odstranitve, saj je ta pogoj mogoče precej enostavno izpolniti. O učinkih deregulacije tega poklica je treba razmisliti tudi v povezavi z dokazovanjem poklicne usposobljenosti v državah, ki ta poklic regulirajo.

6.2 Gradbeništvo

6.2.1 Regulacija v Sloveniji

V Sloveniji je, izhajajoč iz Evidence reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v RS, na področju gradbeništva reguliranih 11 poklicev. Poklica geodet in odgovorni geodet sta regulirana v Zakonu o geodetski dejavnosti (ZGeoD - 1, Uradni list RS, št. 77/10). Poklici odgovorni projektant, odgovorni revident, odgovorni vodja del in odgovorni vodja posameznih del, odgovorni nadzornik in odgovorni nadzornik posameznih del, odgovorni prostorski načrtovalec (z licenco A, z licenco KA, z licenco P) in odgovorni projektant arhitekture so regulirani v Zakonu o graditvi objektov (ZGO - 1, Uradni list RS št. od 110/02 do 20/11). Poklic preglednik za pregledovanje električnih inštalacij oziroma preglednik za pregledovanje požarnih inštalacij je reguliran v Pravilniku o zahtevah za nizkonapetostne električne inštalacije v stavbah (Uradni list RS, št. 41/09) oziroma v Pravilniku o zaščiti stavb pred delovanjem strele (Uradni list RS, št. 28/09, 2/12). Oba pravilnika glede pogojev za opravljanje tega poklica napotujeta na Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (ZNPk, Uradni list RS, št. 1/07-UPB, 85/09).

Skladno s tem bomo v nadaljevanju analizirali regulacijo naslednjih poklicev v gradbeništvu v Sloveniji: **geodet, odgovorni geodet, odgovorni projektant, odgovorni revident, odgovorni vodja del in odgovorni vodja posameznih del, odgovorni nadzornik in odgovorni nadzornik posameznih del, odgovorni prostorski načrtovalec (z licenco A, z licenco KA, z licenco P), preglednik za pregledovanje električnih in požarnih inštalacij, odgovorni projektant arhitekture.**

³² Pri čemer stroka že sedaj opozarja na problem kakovosti, čeprav je poklic s tem namenom reguliran. Poleg teoretičnih znanj, ki se preverjajo na izpitu, mora turistični vodnik imeti tudi določene osebnostne lastnosti, saj gre za delo z ljudmi v okoliščinah, ki so specifične. Te lastnosti pa niso predmet preverjanja znanja oziroma tudi osebe, ki teh lastnosti nimajo, z določeno mero vztrajnosti preizkus znanja (ki obsega tudi praktični del) opravijo (na primer naredijo izpit v sedmem poskusu).

Poklic geodet in odgovorni geodet

ZGeoD - 1 v 2. členu določa, da pod geodetsko dejavnost sodijo geodetske meritve in opazovanja, kartiranje ter druga dela in postopki, potrebni za evidentiranje podatkov o nepremičninah in prostoru, razmejevanje nepremičnin in za tehnične namene. Po ZGeoD - 1 lahko geodetsko dejavnost opravlja pravna ali fizična oseba, ki izpolnjuje določene pogoje, med katerimi je tudi zagotovljeno sodelovanje posameznika ali posameznice, ki izpolnjuje z ZGeoD - 1 predpisane pogoje za odgovornega geodeta. **Odgovorni geodet** je po ZGeoD - 1 posameznik, ki je kot odgovorni geodet vpisan v imenik pooblaščenih inženirjev pri Inženirski zbornici Slovenije – IZS (5. člen). V imenik se lahko vpiše, če ima najmanj magistrsko izobrazbo druge stopnje geodetske smeri, najmanj 3 leta delovnih izkušenj na področju geodezije, opravljen izpit pri IZS iz geodetske stroke in urejeno zavarovanje odgovornosti za škodo. Odgovorni geodet dobi ob vpisu v imenik pooblaščenih inženirjev izkaznico in enotni žig z identifikacijsko številko (9. člen). Z dnem vpisa v imenik IZS postane posameznik član IZS (2. odstavek 8. člena). V imeniku IZS se vodijo tudi podatki o morebitnem članstvu tujih ponudnikov, ki v Sloveniji opravljajo poklic odgovorni geodet (3. odstavek 10. člena). **Geodet** je po ZGeoD - 1 posameznik, ki izvaja geodetske storitve in je pridobil geodetsko izkaznico, s katero se izkazuje, ter je vpisan v imenik geodetov (12. člen). Za pridobitev geodetske izkaznice mora izpolnjevati pogoje, kot je določeno v 13. členu ZGeoD - 1: najmanj visokošolsko strokovno izobrazbo prve stopnje geodetske smeri, najmanj 3 leta delovnih izkušenj na področju izvajanja geodetskih storitev ali evidentiranja nepremičnin, opravljen strokovni izpit za izvajanje geodetskih storitev (13. člen). V imeniku geodetov se vodijo tudi podatki o posameznikih, ki so vanj vpisani na podlagi dokončne odločbe o priznavanju poklicne kvalifikacije. Geodet se je v skladu s 16. členom zakona dolžan obvezno strokovno izobraževati, če tega ne stori, mu lahko IZS začasno prepove izvajanje geodetskih storitev. Ta določba se smiselno uporablja tudi za posameznike, ki so vpisani v imenik geodetov na podlagi odločbe o priznavanju poklicne kvalifikacije geodet (9. odstavek 16. člena).

Poklic odgovorni projektant

ZGO-1 v 45. členu določa obveznost projektanta (pravna/fizična oseba, ki kot gospodarsko dejavnost opravlja storitve pri projektiranju), ki prevzame v izdelavo projektno dokumentacijo, da za vse načrte, ki sestavljajo projekt, imenuje odgovorne projektante. ZGO-1 kot **odgovornega projektanta** določa posameznika, ki projektantu odgovarja za skladnost načrta, ki ga izdelata, s prostorskimi akti, gradbenimi predpisi in pogoji pristojnih soglasodajalcev (2. člen). Pogoje za opravljanje tega poklica določa ZGO – 1 v 45. členu, in sicer vpis v imenik pri pristojni zbornici, univerzitetna/visoka strokovna izobrazba in delovne izkušnje (univerzitetna izobrazba in najmanj pet let delovnih izkušenj na področju projektantskih storitev, če nastopa kot odgovorni projektant načrta za zahtevani objekt oziroma najmanj tri leta delovnih izkušenj na področju projektantskih storitev, če nastopa kot odgovorni projektant načrta za manj zahtevni objekt, ali visoka strokovna izobrazba in najmanj sedem let pri zahtevnih objektih in najmanj pet let pri manj zahtevnih objektih).

Poklic odgovorni revident

V 53. členu ZGO-1 je določeno, da mora revident (pravna/fizična oseba, ki kot gospodarsko dejavnost opravlja storitve pri reviziji projektne dokumentacije) za revizijo posameznih načrtov imenovati odgovornega revidenta. **Odgovorni revident** je posameznik, ki revidentu odgovarja, da so načrti, ki jih revidira, v skladu z gradbenimi predpisi in da bo objekt, zgrajen oziroma rekonstruiran na njihovi podlagi, izpolnjeval predpisane bistvene zahteve (2. člen). Pogoji za opravljanje tega poklica so izpolnjevanje pogojev za odgovornega projektanta ustrezne stroke (izobrazba in delovne izkušnje – vpis v imenik) in dopolnilni strokovni izpit za revidiranje.

Poklic odgovorni vodja del in odgovorni vodja posameznih del

ZGO-1 v 75. členu določa, da mora izvajalec, ki prevzame celotno gradnjo, imenovati odgovornega vodjo del, izvajalec, ki prevzame le določena dela, pa odgovornega vodjo takšnih posameznih del. Po zakonu (2. člen) je **odgovorni vodja del** posameznik, ki izvajalcu odgovarja za skladnost vseh del pri gradnji s projektno dokumentacijo, na podlagi katere je bilo izdano gradbeno dovoljenje, z gradbenimi predpisi in s predpisi s področja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih. **Odgovorni vodja posameznih del** je posameznik, ki izvajalcu odgovarja za skladnost posameznih del pri gradnji s projektno dokumentacijo, na podlagi katere je bilo izdano gradbeno dovoljenje, z gradbenimi predpisi in s predpisi s področja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih. Pogoji za **odgovornega vodjo del** so univerzitetna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične smeri, strokovni izpit pri pristojni poklicni zbornici in najmanj 3-letne delovne izkušnje pri gradnjah *ali* visoka strokovna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, strokovni izpit pri pristojni poklicni zbornici in najmanj 5-letne delovne izkušnje pri gradnjah *ali* višja strokovna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, strokovni izpit pri pristojni poklicni zbornici in najmanj 7-letne delovne izkušnje pri gradnjah *ali* srednja izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, strokovni izpit pri pristojnim strokovnim izpitom pri pristojni poklicni zbornici in najmanj 10-letne delovne izkušnje pri gradnjah. Pogoji za **odgovornega vodjo del za zahtevne projekte** so enaki, s to razliko, da se za vsak izobrazbeni profil zahteva še 2 leti izkušenj več (torej univerzitetna izobrazba in 5 let delovnih izkušenj, visokošolska izobrazba in 7 let delovnih izkušenj, višja izobrazba in 10 let delovnih izkušenj),³³ poleg tega zakon za odgovorne vodje del za zahtevne objekte predpisuje vpis v ustrezen imenik pri pristojni poklicni zbornici (za odgovorne vodje del, za ostale projekte pa ne³⁴). Pogoji za **odgovornega vodjo posameznih del** so višja strokovna izobrazba z opravljenim strokovnim izpitom in najmanj 2-

³³ Posamezniki s srednješolsko izobrazbo tega poklica ne morejo opravljati.

³⁴ S čemer so povezane težave, saj so v praksi odgovorni vodje del (tudi za nezahtevne objekte) v določenih primerih zainteresirani za vpis v ta imenik (ker je, na primer, v postopkih javnih naročil to zelo pogosto predpisano kot pogoj za prijavo na razpis), česar pa zbornica ne naredi, ker za tak vpis nima podlage v zakonu. Ni jasno, zakaj bi bil ta vpis potreben samo pri zahtevnih objektih, pri ostalih pa ne. Tudi pri ostalih („nezahtevnih“) objektih je v interesu uporabnikov, da imajo dostop do informacije, ali je določena oseba dovolj usposobljena za vodenje del oziroma ta interes ni nič manjši ali nič manj pomemben (legitimen), če gre za „nezahteven“ objekt.

letnimi delovnimi izkušnjami *ali* srednješolska izobrazba (tehnik) z opravljenim strokovnim izpitom in najmanj 3-letnimi delovnimi izkušnjami *ali* oseba z opravljenim delovodskim ali mojstrskim izpitom s področja izvajanja del pri gradnjah z najmanj 5-letnimi delovnimi izkušnjami pri gradnjah.

Poklic odgovornega nadzornika in odgovornega nadzornika posameznih del

Po ZGO-1 mora investitor vedno zagotoviti gradbeni nadzor, ki se zaupa nadzorniku (pravna ali fizična oseba, ki kot gospodarsko dejavnost opravlja storitve pri opravljanju gradbenega nadzora). ZGO-1 določa, da je *odgovorni nadzornik* posameznik, ki nadzorniku odgovarja za skladnost gradnje s pogoji iz gradbenega dovoljenja in za kakovost izvedenih del v skladu z gradbenimi predpisi (2. člen ZGO-1). Pogoji, določeni za opravljanje poklica odgovornega nadzornika za nadzor nad gradnjami zahtevnih objektov, so enaki pogojem za odgovornega projektanta ali odgovornega vodjo del pri gradnji zahtevnih objektov. Pogoji, določeni za opravljanje nadzora nad gradnjami manj zahtevnih objektov pa so enaki tistim za odgovornega projektanta manj zahtevnih objektov ali za odgovornega vodjo del. Odgovorni nadzornik posameznih del pa je lahko posameznik, ki izpolnjuje pogoje za odgovornega vodjo posameznih del.

V 34. členu ZGO-1 je še določeno, da lahko kot odgovorni nadzornik ali odgovorni nadzornik posameznih del nastopa samo posameznik, ki v zvezi z gradnjo istega objekta ne nastopa kot odgovorni vodja del ali odgovorni vodja posameznih del.

Poklic odgovorni prostorski načrtovalec

Poseben sklop reguliranih poklicev predstavljajo posebni prostorski načrtovalci s posameznimi licencami. Vrste licenc in pravice, ki izvirajo iz njih, so določene v 130. členu ZGO-1, in sicer:

- licenca z označbo A, ki poleg samostojnega opravljanja storitev iz 1. točke prvega odstavka 129. člena ZGO-1³⁵ omogoča tudi samostojno izdelavo urbanističnega načrta, občinskih prostorskih načrtov in občinskih podrobnih prostorskih načrtov, regionalnih prostorskih načrtov ter državnih prostorskih načrtov,
- licenca z označbo KA, ki poleg samostojnega opravljanja storitev iz 2. točke prvega odstavka 129. člena ZGO-1³⁶ omogoča tudi samostojno izdelavo občinskih prostorskih načrtov in občinskih podrobnih prostorskih načrtov, regionalnih prostorskih načrtov ter državnih prostorskih načrtov,

³⁵ Prvi odstavek 129. člena ZGO-1 določa, da pridobljeni status pooblaščenega arhitekta omogoča izdelovanje načrtov arhitekture in opravljanje tistih inženirskih storitev, za katere ima pooblaščen arhitekt v skladu z določbami 135. člena ZGO-1 opravljen strokovni izpit oziroma dopolnilni strokovni izpit.

- licenca z označbo P, ki omogoča samostojno izdelavo posameznih sestavin državnega strateškega prostorskega načrta in občinskega strateškega prostorskega načrta oziroma strateškega dela občinskega prostorskega načrta ter posameznih sestavin občinskega prostorskega načrta.

Pogoji za pridobitev licence P so izobrazba s področja prostorskega načrtovanja, najmanj 5 let delovnih izkušenj na področju prostorskega načrtovanja, opravljen strokovni izpit za odgovorno prostorsko načrtovanje (štejejo tudi delovne izkušnje v občinski upravi, pristojni za področje urejanja prostora). Pogoji za pridobitev licence A oziroma KA so vpis v imenik Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije – ZAPS (pogoji: univerzitetna ali visoka strokovna izobrazba s področja arhitekturne ali krajinsko arhitekturne stroke in opravljen strokovni izpit), najmanj 3 leta delovnih izkušenj na področju prostorskega načrtovanja, dopolnilni strokovni izpit iz odgovornega prostorskega načrtovanja (131. člen). Sporen pa je pogoj „urejeno zavarovanje odgovornosti“, po 126. členu ZGO - 1, ki kot pogoj za vpis posameznika v ZAPS določa, da „ima urejeno zavarovanje odgovornosti za škodo v skladu z določbami tega zakona“. Po razlagi IZS gre za pogoj, ki ga mora izpolnjevati nosilec dejavnosti. Njihova razlaga temelji na diktaciji „v skladu z določbami tega zakona“. Glede na to, da zakon zavarovanje odgovornosti ureja le še v 33. členu, ki ga predpisuje za nosilce dejavnosti (za projektanta, izvajalca, nadzornika in revidenta), so na IZS mnenja, da določba 126. člena pomeni pogoj, ki ga mora izpolnjevati **nosilec dejavnosti**, in ne posamezniki, ki želijo opravljati poklic odgovornega prostorskega načrtovalca. V nasprotju s tem pa na ZAPS menijo, da gre za pogoj, ki ga mora izpolnjevati *posameznik*, ki želi opravljati ta poklic. Ne glede na to pa štejejo, da ta pogoj izpolnjuje tudi posameznik, ki je zaposlen v biroju, ki ima urejeno zavarovanje odgovornosti. Očitno je torej, da je regulacija v zvezi s tem pogojem neustrezna oziroma nenatančna. Negotovosti glede tega pa prav gotovo niso zaželjene oziroma lahko imajo negativne učinke, kar pomeni, da zakon v tem delu potrebuje spremembo (izboljšavo).

Pri pogoju „zavarovanje odgovornosti za škodo“ gre za regulacijo, ki je v javnem interesu, saj zagotavlja uporabnikom vsaj neko minimalno varnost v primeru nastanka zavarovalnega primera oziroma pri uveljavljanju plačila odškodnine, tako da glede tega niso odvisni od materialnega položaja prostorskega načrtovalca. Res pa je tudi to, da izpolnjevanje tega pogoja ne pomeni nujno visoke stopnje varnosti iz tega vidika, saj je lahko zavarovalna polica pri tem zavarovanju tudi takšna, da krije zelo malo primerov.

³⁶ Drugi odstavek 129. člena ZGO-1 določa, da pridobljeni status pooblaščenega krajinskega arhitekta omogoča izdelovanje načrtov krajinske arhitekture in opravljanje tistih inženirskih storitev, za katere ima pooblaščen krajinski arhitekt v skladu z določbami 135. člena ZGO-1 opravljen strokovni izpit oziroma dopolnilni strokovni izpit.

Poklic odgovorni projektant arhitekture

Pogoj za opravljanje poklica odgovorni projektant arhitekture je vpis v imenik ZAPS. Pogoji za vpis v ta imenik so univerzitetna ali visoka strokovna izobrazba, ki zagotavlja ustrezna znanja (ali nostrificirana diploma), opravljen strokovni izpit za odgovorno projektiranje, urejeno zavarovanje odgovornosti za škodo.

Poklic preglednik za pregledovanje električnih oziroma električnih in strelvodnih inštalacij

Pravilnik o zahtevah za nizkonapetostne električne inštalacije v stavbah določa zahteve, s katerimi se zagotavlja varnost nizkonapetostnih električnih inštalacij in naprav v stavbah ves čas njihove življenjske dobe in katerih cilj je omejiti ogrožanje ljudi, živali in premoženja (1. člen). To zajema tudi pogoje za opravljanje poklica preglednik za pregledovanje električnih inštalacij. Pravilnik v tretjem odstavku 9. člena določa, da naloge, povezane s pregledi električnih inštalacij³⁷, smejo opravljati le posamezniki s pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo za pregledovanje električnih inštalacij v skladu z Zakonom o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah. Podobno določa tudi Pravilnik o zaščiti stavb pred delovanjem strele, ki določa zahteve, s katerimi se zagotovi zaščita stavb pred delovanjem strele (v nadaljnjem besedilu: zaščita pred strelo) ves čas njihove življenjske dobe in katerih cilj je omejiti ogrožanje ljudi, živali in premoženja v stavbah ter v njihovi neposredni okolici. To zajema tudi pogoje za opravljanje poklica *preglednik za pregledovanje električnih in strelvodnih inštalacij*, ki ga smejo opravljati le posamezniki s pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo v skladu z Zakonom o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah.

Posebni pogoji, ki jih mora izpolnjevati oseba za pridobitev te kvalifikacije, so:

- uspešno zaključena najmanj srednja poklicna izobrazba s področja elektrotehnike in najmanj 3 leta delovnih izkušenj na področju električnih in strelvodnih inštalacij ali
- uspešno zaključena najmanj srednja poklicna šola s področja, ki vključuje poznavanje električnih inštalacij, in najmanj 5 let delovnih izkušenj na področju električnih in strelvodnih inštalacij ali
- uspešno zaključena najmanj višja strokovna izobrazba s področja, ki vključuje poznavanje električnih inštalacij, in najmanj 2 leti delovnih izkušenj na področju električnih in strelvodnih inštalacij.

6.2.2 Regulacija v izbranih državah

Poklici v gradbeništvu so regulirani tudi v nekaterih izbranih državah. Prikaz regulacije je razviden iz spodnje tabele (podrobni podatki pa so v Prilogi 2). Pregled regulacije poklicev v gradbeništvu je narejen tako, da je za vsak poklic oblikovana tabela, na vrhu vsake tabele so najprej

³⁷ To zajema pregled, preizkus in meritve vgrajenih električnih inštalacij (prvi odstavek 9. člena) in redne ter izredne preglede po 11. členu Pravilnika.

navedeni pogoji, kot jih postavlja domača regulativa, za te pogoje je opravljena primerjava s tujo regulativo. Kjer tudi tuja država predpisuje isti pogoj, je označeno s križcem. V nadaljevanju tabele (kjer v stolpcu za Slovenijo ni več pogojev oziroma je prazno) pa so predstavljeni pogoji, ki v Sloveniji ne veljajo, jih pa poznajo druge države (križci pomenijo enako kot zgoraj).

Geodet in odgovorni geodet

Poklica geodet in odgovorni geodet sta regulirana v vseh izbranih državah, razen na Finskem. Pri tem pa velja opomniti, da so naloge, odgovornosti in pooblastila, ki jih osebe v tem poklicu opravljajo, od države do države različna. Poleg tega je v Nemčiji ta poklic reguliran z deželno zakonodajo. Primerjava, prikazana v tabeli, je zato posplošena. Naj kot zanimivost navedemo, da na Danskem geodete imenuje minister.

Tabela 6 Regulacija poklica geodet in odgovorni geodet

Geodet	Slovenija		Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
	Geodet	Odgovorni geodet					
Najmanj visokošolska izobrazba po študijskem programu prve stopnje geodetske smeri	Najmanj magistrska izobrazba po študijskem programu druge stopnje geodetske smeri		X	X ³⁸	X ³⁹		
Najmanj tri leta delovnih izkušenj na področju izvajanja geodetskih storitev ali evidentiranja	Najmanj tri leta delovnih izkušenj na področju geodezije		X ⁴⁰	X (2–5 let delovnih izkušenj)		X ⁴¹	

³⁸ Lahko tudi izobrazba za arhitekta ali prostorskega načrtovalca.

³⁹ Področna izobrazba (študij tehnične ali naravoslovne smeri) je širše določena kot v RS.

⁴⁰ Delovne izkušnje v obliki delovnega razmeja/kot obrtnik in po zaključku študija, od tega najmanj eno leto na področju razmejitvev za namene zemljiškoknjižnih delitev.

⁴¹ Delovne izkušnje so določene kot pogoj, ki se izpolnjuje šele po opravljenem izpitu.

nepremičnin						
Opravljen izpit pri IZS + vpis v imenik IZS	X	X			X	
Urejeno zavarovanje odgovornosti za škodo						
<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi 2)</i>		X ⁴²			X ⁴³	

Odgovorni projektant in odgovorni nadzornik

Tudi pri poklicu odgovorni projektant primerjalnopravna analiza pokaže, da so v državah, kjer je ta poklic reguliran, pogoji za njegovo opravljanje zelo podobni, naloge in pooblastila pa različna. Enaki pogoji, kot veljajo za odgovornega projektanta, so v Sloveniji predpisani tudi za poklic odgovorni nadzornik.

Tabela 7 Regulacija poklica odgovorni projektant (enaki pogoji so v Sloveniji predpisani za poklic odgovorni nadzornik)

	Slovenija	Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
Vpis v imenik pri pristojni zbornici			X	X		
Univerzitetna ali strokovna izobrazba		X	X ⁴⁴	X		
Delovne izkušnje (3–5 let za univerzitetno izobrazbo in 5–7 let za visokošolsko izobrazbo)		X (2–6 let)	X (2–5 let delovnih izkušenj)	X		
Zavarovanje odgovornosti za škodo ⁴⁵						

⁴² Drugi pogoji, ki jih slovenska ureditev ne pozna, so 6-mesečno pripravništvo kot pogoj za pristop k izpitu, stalno prebivališče/sedež v provinci vpisa v register, imetništvo civilnih pravic.

⁴³ Drugi pogoji, ki jih slovenska ureditev ne pozna, so polnoletnost, da ni uveden nad to osebo stečajni postopek, delovne izkušnje v okviru katastra ali zemljiške knjige.

⁴⁴ Vpis v ustrezen register se opravi glede na opravljeno izobrazbo in delovne izkušnje.

⁴⁵ Glede tega pogoja velja enak pomislek, kot smo ga zapisali zgoraj pri poklicu odgovorni prostorski načrtovalec. Nejasno je namreč, ali se zahteva to za posameznika, ki opravlja poklic, ali za nosilca dejavnosti.

<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi 2)</i>	X ⁴⁶	X ⁴⁷	X ⁴⁸	
--	-----------------	-----------------	-----------------	--

Odgovorni revident

Pogoji za opravljanje poklica so v Nemčiji in Avstriji, ki izmed izbranih držav regulirajo ta poklic, vsebinsko podobni, pri čemer je ta poklic v Avstriji reguliran v okviru poklica „ingenieurkonsulent“ oziroma „baumeister-masterbuilder“, v Nemčiji pa v okviru poklica „ingenieur“.

Tabela 8 Regulacija poklica odgovorni revident

Slovenija	Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
Vpis v imenik pri pristojni zbornici	X		X		
Univerzitetna ali strokovna izobrazba	X		X		
Delovne izkušnje (3–5 let za univerzitetno izobrazbo in 5–7 let za visokošolsko izobrazbo)			X ⁴⁹		
Dopolnilni strokovni izpit za revidiranje	X				
Zavarovanje odgovornosti za škodo					
<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v prilogi 2)</i>			X ⁵⁰		

Odgovorni vodja del in odgovorni vodja posameznih del

⁴⁶ Drug pogoji, ki ga slovenska ureditev ne pozna, je izpit (posamezniki pa so lahko oproščeni posameznih delov izpita ob pogoju dokončanega ustreznega šolanja).

⁴⁷ Enako kot za geodeta (tudi izpit, pripravnništvo).

⁴⁸ Regulacija na ravni dežel (deželna zakonodaja – primerjava je posplošena).

⁴⁹ Ponekod se zahtevajo v obliki pogodbe o zaposlitvi.

⁵⁰ Regulacija z deželno zakonodajo.

Razlika med domačo in tujo (v izbranih državah) regulacijo poklica odgovorni vodja del in odgovorni vodja posameznih del je predvsem v tem, da ta poklic v tujini ni reguliran v smislu dveh ločenih poklicev oziroma poklic odgovorni vodja posameznih del sploh ne obstaja kot tak. Sicer pa so pogoji podobni (izobrazba ter strokovni izpit in vpis v imenik). Enaki pogoji, kot so v Sloveniji predpisani za odgovornega vodjo del, so predpisani tudi za poklic nadzornik za zahtevne objekte/za manj zahtevne objekte, pogoji za odgovornega vodjo posameznih del pa so enaki kot za poklic nadzornik posameznih del.

Tabela 9 Regulacija poklica odgovorni vodja del (enaki pogoji so za poklic nadzornik za zahtevne objekte/za manj zahtevne objekte) in odgovorni vodja posameznih del (enaki pogoji so za poklic nadzornik posameznih del)

Slovenija		Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
Odgovorni vodja del						
Univerzitetna izobrazba	Najmanj 3 leta delovnih izkušenj (za zahtevne objekte 5 let)	X		X		
Visoka strokovna izobrazba	Najmanj 5 let delovnih izkušenj (za zahtevne objekte 7 let)					
Višja strokovna izobrazba	Najmanj 7 let delovnih izkušenj (za zahtevne objekte 10 let)					
Srednja izobrazba	Najmanj 10 let delovnih izkušenj					
Opravljen strokovni izpit + vpis v imenik		X		X (samo registracija)		
Zavarovanje odgovornosti za škodo						
Odgovorni vodja posameznih del						
Višja strokovna izobrazba	Najmanj 2 leti delovnih izkušenj					
Srednja izobrazba	Najmanj 3 leta					

	delovnih izkušenj					
Oseba z delovodskim ali mojstrskim izpitom	Najmanj 5 let delovnih izkušenj					
Opravljen strokovni izpit + vpis v imenik						
Zavarovanje odgovornosti za škodo						

Odgovorni prostorski načrtovalec

V Sloveniji se pod poklicem odgovorni prostorski načrtovalec skriva več poklicev oziroma ta poklic obsega različne naloge, odgovornosti in pooblastila, odvisno od tega, kakšno licenco ima posameznik v okviru tega poklica pridobljeno (A, KA, P). Sicer pa so pogoji za opravljanje tega poklica v izbranih državah podobni. Pogoji za zavarovanje odgovornosti za škodo je predpisan samo za projektante z licenco A ali KA, pri čemer velja enaka pripomba, kot smo jo zapisali zgoraj pri tem poklicu (nejasno je, ali se to zavarovanje zahteva za vsakega načrtovalca ali le za osebo, ki je nosilec dejavnosti (različna razlaga 126. člena v povezavi s 33. členom ZGO-1).

Tabela 10 Regulacija poklica odgovorni prostorski načrtovalec (z licenco A, KA, P)

	Slovenija		Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
	Licenca A, KA	Licenca P					
Univerzitetna ali visokošolska strokovna izobrazba			X	X	X ⁵¹		
Opravljen strokovni izpit			X	X			
Vpis v imenik ZAPS					X		
Dopolnilni strokovni izpit iz prostorskega načrtovanja							
Najmanj 3 leta delovnih izkušenj			X	X (2-5 let)	X (2 leti)		
Zavarovanje							

⁵¹ Ali priložitev ustrezne študije, na primer načrtovanja mesta, rabe zemljišč ipd.

odgovornosti za škodo						
<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi 2)</i>	X ⁵²					

Odgovorni projektant arhitekture

Poklic odgovorni projektant arhitekture je, primerjalno pravno, v izbranih državah reguliran podobno kot v Sloveniji. Glede zavarovanja odgovornosti za škodo velja enaka pripomba, kot smo jo zapisali zgoraj pri poklicu odgovorni prostorski načrtovalec.

Tabela 11 Poklic odgovorni projektant arhitekture

	Slovenija	Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
Vpis v imenik pri pristojni zbornici		X	X	X		
Univerzitetna ali strokovna izobrazba		X	X	X		
Opravljen strokovni izpit		X	X	X		
Zavarovanje odgovornosti za škodo						
<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi 2)</i>			X ⁵³			

6.2.3 Razprava

Kot je razvidno iz predstavljenih podatkov in iz primerjalno pravne analize, so poklici v gradbeništvu regulirani tudi v drugih izbranih državah, povsod so pogoji za regulacijo zelo podobni. Če sedanjo ureditev analiziramo z vidika obstoja razlogov za regulacijo, ugotovimo, da so razlogi tako v zagotavljanju ustreznosti gradnje, varnosti, skladnosti z zakonodajo oziroma prostorskimi in drugimi pogoji, kakovostjo opravljenih del oziroma storitev, kar lahko označimo kot interes javnosti. Kot element interesa javnosti bi bilo mogoče označiti tudi vpis v register pri

⁵² Drugi pogoji, ki jih slovenska ureditev ne pozna, so stalno prebivališče v provinci, kjer se opravi vpis v register, in imetništvo vseh civilnih pravic.

⁵³ Drugi pogoji, ki jih slovenska ureditev ne pozna, so stalno prebivališče v provinci vpisa v registre in imetništvo civilnih pravic.

pooblaščenih zbornici. Z vpogledom lahko posamezniki lažje preverijo, ali sodelujejo z osebo, ki lahko opravlja ta poklic in naj bi imela ustrezna znanja in usposobljenost. Po drugi strani pa je pri regulaciji poklicev v gradbeništvu vrsta nedoslednosti in nedorečenosti, kar je lahko argument za to, da se pripravijo nove rešitve, ki bodo pomenile boljše regulacijo. Ponekod je treba jasno določiti pooblastila in odgovornosti, ki jih prinaša posamezni poklic, ali opredeliti, kaj je to „ustrezna izobrazba“, morda bolje urediti zavarovanje odgovornosti, bolje urediti vpis v registre pri pooblaščenih zbornicah in podobno.⁵⁴ Leta 2010 je stroka (pod okriljem IZS) pripravila predlog sprememb ZGO-1, ki na te probleme opozarja in predlaga rešitve, pri čemer pa uvaja tudi nekatere nove poklice, kot na primer *vodja investicij* (Inženirska zbornica Slovenije 2010).

Do leta 2002 sta bila na področju gradbeništva regulirana samo dva poklica, odgovorni projektant in odgovorni vodja del. Regulacija novih poklicev (dejansko je šlo predvsem za razdelitev na več licenc), ki jih je prinesla novela ZGO leta 2002, po eni strani pomeni bistveno povečanje števila reguliranih poklicev na tem področju, po drugi strani pa se zaradi enakih ali zelo podobnih pogojev v praksi dogaja, da v vlogi več poklicev nastopa ena in ista oseba, tako da za različna dela nastopa z različnimi licencami. Tako je, na primer, v primeru odgovornega projektanta in odgovornega revidenta glede pogojev edina razlika v tem, da morajo odgovorni revidenti opraviti poseben dopolnilni strokovni izpit za revidiranje. Dejanski učinek regulacije teh dveh poklicev je v tem, da je sedaj odgovornost za projekt tako na projektantu kot tudi na revidentu, v primeru deregulacije (denimo s „črtanjem“ poklica revident) pa bi bila odgovornost samo na enem – projektantu. Iz prakse je razvidno, da se je zaradi uvedbe revidiranja projektov stanje na tem področju bistveno izboljšalo, čeprav revidenti v svojih postopkih še vedno zelo pogosto odkrijejo vrsto napak. Možnost deregulacije je zaradi močno prisotnega interesa javnosti kot argumenta za regulacijo ne toliko v deregulaciji poklicev v smislu „črtanja“ določenih poklicev, pač pa morda bolj v združevanju sedaj reguliranih poklicev v nove poklice, ki bi „pokrivali“ oziroma vsebovali več sedanjih. Za poklic odgovorni vodja del in odgovorni vodja posameznih del se, denimo, postavlja vprašanje, ali ne bi kazalo teh dveh poklicev združiti v enega, ali pa poklic vodja posameznih del deregulirati tako, da ga „črtamo“. Enaka dilema se postavlja pri poklicu odgovorni nadzornik del in odgovorni nadzornik posameznih del. Iz strokovnih krogov je slišati, da bi to združevanje bilo možno pri zahtevnih objektih, pri manj zahtevnih pa bi imelo zelo negativne učinke, saj ne bi bilo osebe, ki bi v takih primerih usklajevala dela.

Pri tem pa velja opozoriti na to, da lahko deregulacija sicer prinese določene pozitivne učinke (predvsem poenostavitev regulatornega okolja), po drugi strani pa lahko tudi negativno vpliva na področja, ki so z regulacijo poklicev povezana le posredno in o njih običajno ne razmišljamo, ko

⁵⁴ Vpis je zelo različno oziroma neenotno urejen, pri čemer ni jasno, zakaj se nekateri posamezniki (poklici) vpisujejo v evidenco, drugi pa ne (na kar smo opozorili že pri analizi domače ureditve). Vpis v register pri pooblaščenih zbornicah pomeni nadzor, podviženost etičnemu kodeksu in možnost odvzema licence v primeru ugotovljenih kršitev, kar je pozitivno, zato bi dolžnost vpisa kazalo razširiti tudi na nekatere druge poklice v gradbeništvu. Pri spremembi zakonodaje je treba urediti tudi pravne podlage za možnost javne objave tega, da je bila določeni osebi odvzeta licenca in za koliko časa, kot je to, na primer, urejeno za poklic varnostnik v Zakonu o zasebnem varovanju (36. in 37. člen, ZZaSV, Uradni list RS, št. od 126/03 do 17/11).

govorimo o deregulaciji. Eno takih je, na primer, področje izobraževanja, na katerega bi deregulacija vplivala tako, da bi sedanje fakultete in druge izobraževalne organizacije morale prilagoditi svoje izobraževalne programe,⁵⁵ kar pa traja nekaj časa (postopek akreditacije novega ali spremenjenega študijskega programa lahko traja več let). V vmesnem obdobju bi imeli situacijo, ko določena profila oseb na trgu ne bi bilo. Zakonodajalec bi zato moral v primeru deregulacije razmisliti tudi o uvedbi vmesnega oziroma prehodnega obdobja.

Prvi korak pri deregulaciji poklicev v gradbeništvu je ugotoviti, kateri od obstoječih pogojev je nujen za zaščito javnega interesa oziroma katerega od domačih pogojev bi lahko izpustili in prepustili trgu, da opravi svoje. Kot kaže primerjalnopravna analiza, je naša ureditev primerljiva z italijansko, avstrijsko in nemško, skandinavske države pa imajo tudi na tem področju bistveno manj intenzivno regulacijo (reguliran je samo geodet). Zgledovanje po njih pa se ne zdi primerno, vsaj ne v smislu „prenosa“ njihovega sistema na domača tla. Zaradi velikih kulturnih razlik in zgodovinskih ter drugih okoliščin skandinavski sistem regulacije poklicev v gradbeništvu (predvsem močna vloga inženirskih zbornic in velik pomen raznih prostovoljnih certifikacij) pri nas najbrž ne bi deloval.

Z vidika deregulacije v smeri združevanja več poklicev v enega je treba predhodno natančno preučiti, kakšne so možne negativne posledice, če kakšen tak pogoj izpustimo, in kakšne so možne pozitivne posledice takega združevanja, predvsem z vidika povečevanja konkurence v tej panogi. Ali bi tak pristop k deregulaciji sploh prinesel kakšne pozitivne učinke? Strokovnjaki s področja gradbeništvva opozarjajo, da dodatne poenostavitve niso možne, saj se v določenem poklicu že sedaj skrivajo različni profili (na primer odgovorni projektant vključuje odgovornega projektanta strojnih inštalacij, elektroinštalacij, gradbenih konstrukcij, izkopov in osnovne podgradnje pri podzemnih objektih, tehničnih načrtov in morebitnih drugih načrtov in podobno). Pomembno pa je tudi ugotoviti, kakšne učinke prinese „črtanje“ kakšnega pogoja – tako negativne kot pozitivne. V zvezi s tem je seveda prisotna dilema, ali nek pogoj črtati tudi takrat, kadar to ne prinese nobenega pozitivnega učinka. Nenazadnje je pomembno tudi, ali obstajajo možne alternative obstoječim pogojem, ki imajo isti (ali boljši) učinek, pa so manj omejujoče? Deregulacija poklicev na področju gradbeništvva se namreč ne kaže v popolni sprostitvi vseh pogojev za opravljanje določenega poklica, pač pa v re-regulaciji.

Z vidika formalnega (ne pa tudi vsebinskega) zmanjševanja števila reguliranih poklicev bi določen učinek imela tudi sprememba regulacije v smeri opisanega združevanja poklicev, kar je možno, saj so pogoji pri posameznih poklicih že sedaj zelo podobni.

⁵⁵ Stroka, denimo, pravi, da sedanja prva bolonjska stopnja ne daje dovolj znanja za projektiranje zahtevnih objektov.

6.3 Posredovanje nepremičnin

6.3.1 Regulacija v Sloveniji

V Sloveniji je na področju nepremičnin, izhajajoč iz Evidence reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v RS, reguliran poklic **nepremičninski posrednik**. Ureja ga Zakon o nepremičninskem posredovanju (ZNPPosr, Uradni list RS, št. 42/03, 21/06, 47/06, 50/06, 49/11). Ta v drugi točki 2. člena določa, da je nepremičninski posrednik fizična oseba, ki za nepremičninsko družbo opravlja posle posredovanja na podlagi pogodbe o zapolitvi oziroma drugi pravni podlagi, s pridobljeno licenco pristojnega ministrstva za opravljanje poslov posredovanja in je vpisana v imenik nepremičninskih posrednikov pri pristojnem ministrstvu. To predstavlja tudi podlago za 7. in 7a. člen, ki natančneje določata pogoje za opravljanje tega poklica.

6.3.2 Regulacija v izbranih državah

Poklic nepremičninski posrednik je reguliran tudi v nekaterih izbranih državah. Prikaz regulacije je razviden iz tabele 12 (podrobni podatki pa so v Prilogi 3). Pregled regulacije poklica nepremičninskega posrednika je narejen tako, da so na vrhu tabele najprej navedeni pogoji, kot jih postavlja domača regulativa, za te pogoje je opravljena primerjava s tujo regulativo. Kjer tudi tuja država predpisuje isti pogoj, je označeno s križcem. V nadaljevanju tabele (kjer v stolpcu Slovenija ni več pogojev oziroma je prazno) pa so predstavljeni pogoji, ki v Sloveniji ne veljajo, jih pa poznajo druge države (križci pomenijo enako kot zgoraj).

Tabela 12: Regulacija nepremičninskega posrednika v izbranih državah

	Slovenija	Avstrija	Italija	Nemčija	Danska	Finska
Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (NPK)					X (licenca)	
"posrednik oziroma posrednica za nepremičnine"						
Potrdilo o nekaznovanosti			x			
Vpis v imenik nepremičninskih posrednikov					x	
<i>Drugi/dodatni pogoji, ki jih slovenska ureditev ne predpisuje (natančno so prikazani v Prilogi 3)</i>		x	x		x	

6.3.3 Razprava

Iz predstavljenih podatkov izhaja, da je poklic nepremičninski posrednik reguliran tudi v drugih državah. Regulacija pa ni zelo intenzivna. Od petih držav je ta poklic poleg v Sloveniji reguliran še v Italiji, Avstriji in na Danskem. Poleg v Sloveniji se certifikat zahteva samo še na Danskem (v obliki licence), potrdilo o nekaznovanosti pozna poleg Slovenije samo Italija, vpis v imenik pa poleg RS samo še Danska. Po drugi strani pa imajo te države nekatere druge pogoje. Avstrija določa ustrezno izobrazbo in poklicne izkušnje, Italija pa poleg ustrezne izobrazbe zahteva še opravljen tečaj in izpit ter zavarovanje civilne odgovornosti. Italija dodatno regulira poklic nepremičninski posrednik s tem, da določa nezdružljivost z nekaterimi drugimi poklici ter da (zaenkrat) predpisuje obveznost vpisa v ustrezen register (imenik) pri zbornici, pristojni za določeno provinco. Namen vpisa v register je v javnosti podatkov, saj lahko na ta način vsakdo na enostaven način preveri, ali je določena oseba resnično posrednik z vsemi predpisanimi kvalifikacijami in dovoljenji. Ta ureditev pa se zaradi zahtev EU oziroma predvsem zaradi Direktive 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta o storitvah na notranjem trgu (Uradni list EU, št. 376/36) spreminja. Po novem, torej ko bo sprejeta ustrezna zakonodaja, ki je trenutno še v postopku, bo zadostovala že priglasitev opravljanja dejavnosti. V vmesnem (prehodnem) obdobju pa so trgovinske zbornice še naprej pristojne, da vsaka za osebe, ki imajo sedež ali prebivališče na njenem ozemlju (provinco), opravljajo vpise v register posrednikov, čeprav ti vpisi niso več obvezni. Na Danskem pa poleg opravljenega izpita in zavarovanja civilne odgovornosti posamezniki tudi ne smejo imeti dolgov do države, poklic pa je ravno tako kot v Italiji nezdružljiv z nekaterimi drugimi. Zanimiva je danska rešitev, da lahko tak poklic opravljajo tudi odvjetniki.

Primerjava tuje ureditve s slovensko odpira več vprašanj. Smiselno bi bilo preučiti možnosti za (obvezno) *zavarovanje civilne odgovornosti* nepremičninskih posrednikov. Dejavnost nepremičninskih posrednikov namreč zajema tudi prenos večjih denarnih sredstev, zlasti v primeru nakupa nepremičnin s strani fizičnih oseb. Znani so primeri, ko so bili posamezniki znatno oškodovani zaradi neustreznega dela tako nepremičninskih posrednikov kot tudi same države (slab nadzor).

Kot element interesa javnosti bi bilo mogoče označiti vpis v register, ki je mogoč samo ob izpolnjevanju ostalih dveh pogojev. Z vpogledom lahko posamezniki, torej kupci in prodajalci, lažje preverijo, ali sodelujejo z osebo, ki lahko opravlja ta poklic in naj bi imela ustrezna znanja ter sposobnosti. To je smiselno in učinkovito le, če se register sproti posodablja.

Z vidika konkurenčnosti bi kot največjo „oviro“ lahko označili zahtevo po certifikatu, kar velja tudi z vidika ostalih držav. V primerjavi z drugimi pogoji, ki so bolj formalni (kot na primer vpis v register, potrdilo o nekaznovanosti in podobno), zahteva po certifikatu pomeni, da mora posameznik opraviti točno določen izpit oziroma si pridobiti točno določen certifikat. To je v primerjavi z avstrijsko ureditvijo „večja“ zahteva/ovira, saj v Avstriji zadostuje ustrezna izobrazba, ki je relativno široko določena, ter ustrezne delovne izkušnje, predvsem pa dopušča

vstop v opravljanje poklica širšemu krogu posameznikov. Po drugi strani se kot argument za ohranitev ali uvedbo certifikata navaja strokovno zahtevno delo oziroma potrebno široko znanje nepremičninskega posrednika. Argument zdrži, če je postopek preverjanja znanja za pridobitev certifikata na ustrezno visoki in zahtevni ravni. Povedano z drugimi besedami, certifikat nima večjega pomena, če ga lahko pridobi skorajda vsak brez večjega truda oziroma če je delo nepremičninskih posrednikov v takem sistemu kakovostno nezadostno. S tega vidika se lahko ta poklic regulira bodisi s predpisano ustrezno izobrazbo bodisi brez pogoja izobrazbe, vendar z zahtevnim strokovnim izpitom (prek katerega se bo uresničila ustrezna selekcija z vidika kakovosti).

Veljalo bi razmisliti o alternativni možnosti priznavanja določene izobrazbe namesto opravljanja certifikata. Denimo, univerzitetni diplomirani pravnik bi lahko imel dovolj znanj za opravljanje tega poklica brez opravljanja certifikata. Sorodna je, denimo, ureditev na Danskem.

Postavlja se vprašanje, ali ne bi bilo bolje tega poklica regulirati samo na ravni dejavnosti. Predvsem z vidika izobraževanja bi v tem primeru za nosilca dejavnosti predpisali obvezno vsakoletno dodatno izobraževanje in usposabljanje. Odkar članstvo v GZS ni več obvezno, predvsem mali nosilci dejavnosti (na primer samostojni podjetniki) tega ne počnejo (se ne izobražujejo redno), kar seveda vpliva na kakovost njihovih dela (storitve).

Glede na to, da pri prodaji nepremičnin ne obstaja nobena zakonska obveza, da mora pri tem poslu sodelovati posrednik, se postavlja vprašanje, ali regulacijo tega poklica sploh potrebujemo.

Z vidika sedanje slovenske regulacije bi lahko kot element javnega interesa označili vpis v register ter zahtevo po NPK. Vendar po drugi strani nekateri dogodki ter tudi izkušnje uporabnikov⁵⁶ kažejo na velikokrat neustrezno znanje nepremičninskih posrednikov. To potrjuje tudi možnost, ki jo imamo po zakonodaji, da lahko nakup in/ali prodajo nepremičnine opravimo tudi brez nepremičninskega posrednika. Zato bi bilo treba razmisliti o možnosti poostritve kriterijev za pridobitev NPK in/ali o upoštevanju določene izobrazbe kot alternative NPK. Slednje bi lahko navedli tudi kot vidik večanja konkurenčnosti oziroma večjih možnosti pristopa k opravljanju poklica.

⁵⁶ Treba je poudariti, da tukaj ne gre za empirično preverljive podatke, temveč za lastne izkušnje in izkušnje okolice, zato teh trditev ni mogoče posploševati.

6.4 Obrt

6.4.1 Regulacija v Sloveniji in v izbranih državah

Obrtni zakon (ObrZ, Uradni list RS, št. od 50/94 do 102/07) določa, kaj je obrtna dejavnost in pogoje za opravljanje obrtne dejavnosti. Tako v 2. členu pravi, da je obrtna dejavnost pridobitna dejavnost, ki se opravlja v skladu s 5. členom ObrZ. To pa je tista, za katero veljajo naslednje značilnosti:

- da gre za proizvodno ali storitveno dejavnost na podlagi individualnih naročil, da se opravlja proizvodnja le v majhnih serijah ter da serijska proizvodnja ne obsega pretežnega dela dejavnosti,
- da se uporabljajo stroji, orodja in tehnične naprave, primerne za opravljanje dejavnosti po predhodni alineji in da nimajo značilnosti tekočih trakov ali avtomatiziranega delovnega procesa,
- da se opravlja trajno.

V 2. odstavku drugega člena je navedeno, da Vlada RS z uredbo določi obrtne dejavnosti. Z uredbo tudi določi, za opravljanje katerih obrtnih dejavnosti je potrebna ustrežna poklicna usposobljenost, pri čemer upošteva kriterije, da gre za obrtne dejavnosti, ki so lahko nevarne za življenje, zdravje ali premoženje oseb oziroma za onesnaževanje okolja. Dejavnosti s tega področja ureja Uredba o določitvi obrtnih dejavnosti in obrti podobnih dejavnostih (Uradni list RS, št. 18/08). Skladno s 1. členom uredbe ta določa obrtne dejavnosti in obrti podobne dejavnosti ter tudi obrtne dejavnosti, za katere je potrebna ustrežna poklicna usposobljenost. V 3. členu pa so določene obrtne dejavnosti, za katere je potrebno obrtno dovoljenje. V RS je, izhajajoč iz Evidenice reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v RS, na področju obrti reguliranih 64 poklicev oziroma dejavnosti (natančni pregled je v Prilogi 4). Posebnost slovenskega sistema urejanja obrti je, da niso urejeni posamezni poklici kot taki, ampak so urejene dejavnosti, znotraj katerih se opravljajo posamezni poklici. V praksi to pomeni, da mora pogoje, kakor izhajajo iz spodnje tabele, izpolnjevati bodisi nosilec dejavnosti bodisi mora nosilec dejavnosti, če teh pogojev ne izpolnjuje, imeti zaposleno eno osebo, ki jih izpolnjuje.

Za pridobitev obrtnega dovoljenja je treba izpolnjevati predvidene pogoje, ki jih določa ObrZ. Ta v 6. členu določa, da se pridobi pravica do opravljanja obrtne dejavnosti, za katero je potrebna ustrežna poklicna usposobljenost, ter dejavnosti domače in umetne obrti na podlagi obrtnega dovoljenja in vpisa v obrtni register. Obrtno dovoljenje je dokazilo o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dejavnosti. To dovoljenje lahko pridobi samostojni podjetni posameznik, gospodarska družba ali obrtna zadruga, če izpolnjuje pogoje, ki jih določa ObrZ (7. člen). Obrtnega dovoljenja ni dovoljeno prenesti na drugo pravno ali fizično osebo.

V 9. členu ObrZ so natančno določeni pogoji za pridobitev obrtnega dovoljenja (1. odstavek):

- srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri ali
- srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri ali
- ustrezen mojstrski naziv ali
- ustrezna nacionalna poklicna kvalifikacija ali
- višja strokovna izobrazba ustrezne smeri ali
- visoka strokovna izobrazba ustrezne smeri.

V drugem odstavku istega člena pa je določeno, da obrtno dovoljenje lahko pridobi tudi oseba, ki je:

- šest zaporednih let opravljala dejavnost s seznama obrtne dejavnosti kot samozaposlena oseba ali poslovodni delavec podjetja ali
- tri zaporedna leta opravljala dejavnost s seznama obrtne dejavnosti kot samozaposlena oseba ali poslovodni delavec podjetja, če dokaže, da se je predhodno vsaj tri leta usposabljala za to dejavnost, kar potrjuje nacionalno priznana listina ali kar pristojni strokovni organ šteje kot izpolnitev zahtev, ali
- tri zaporedna leta opravljala dejavnost s seznama obrtne dejavnosti kot samozaposlena oseba ali poslovodni delavec podjetja, kadar dokaže, da je to dejavnost opravljala najmanj pet let kot zaposlena oseba, ali
- pet zaporednih let opravljala dejavnost s seznama obrtne dejavnosti kot poslovodni delavec, pri čemer je vsaj tri od petih let bila na strokovnih položajih z odgovornostjo za določene sektorje podjetja in pri čemer dokaže, da je opravila vsaj triletno predhodno usposabljanje za to dejavnost, kar potrjuje nacionalno priznana listina ali kar pristojni strokovni organ šteje kot izpolnitev zahtev.

Oseba, ki izpolnjuje zgoraj navedene pogoje, je nosilec obrtne dejavnosti. V 10. členu zakon določa, da lahko obrtno dovoljenje dobijo tudi samostojni podjetniki in druge pravne osebe, če izpolnjujejo pogoj zaposlenosti take osebe.

Pridobitev mojstrskega naziva in opravljanje mojstrskega izpita je določeno v členih od 26 do 30. Po ObrZ pravico do opravljanja mojstrskega izpita pridobi, kdor:

- je pridobil srednjo poklicno izobrazbo in ima vsaj tri leta izkušenj na področju, na katerem želi opravljati mojstrski izpit,
- je pridobil srednjo strokovno izobrazbo in ima vsaj dve leti izkušenj na področju, na katerem želi opravljati mojstrski izpit,
- ima najmanj višjo strokovno izobrazbo in vsaj eno leto izkušenj na področju, na katerem želi opravljati mojstrski izpit.

Na področju obrti je primerjava s tujino oziroma ureditvijo v izbranih državah težja. Razlog je na eni strani v različnih zakonskih definicijah obrtnih dejavnosti, po drugi strani pa nekatere države članice opredeljuje obrti ali obrtnih dejavnosti sploh nimajo. Poleg tega so v tistih državah,

v katerih je opredeljevanje obrti zakonsko urejeno, dejavniki obrti, ki obrt ločujejo od ostalega gospodarstva, zelo različni. Ti dejavniki so, na primer, pravni status podjetja, velikost podjetja ali število zaposlenih, gospodarska dejavnost, ki jo podjetje opravlja, pa tudi vrsta poklica oziroma znanje, potrebno za opravljanje obrtnih dejavnosti. Večina držav ne uporablja le enega, temveč več od zgoraj naštetih opredeljenih dejavnikov obrti, pri čemer se pomembnost teh dejavnikov med državami razlikuje. Zato tako v praksi kot v teoriji velikokrat prihaja do nejasnosti in zmede pri primerjavi tega področja. Poglejvaje zase so skandinavske države, ki imajo popolnoma drugačno kulturo in posledično tudi ureditev obrti. Če bi lahko za našo ureditev rekli, da temelji na zakonski oziroma kogentni regulaciji, velja za skandinavske države ravno obratno. Temelj njihove regulacije je ravno avtonomija, ki se odraža predvsem prek pravih različnih poklicnih (cehovskih) združenj. Čeprav s pravnoformalnega vidika ne gre za regulacijo v smislu „predpisanih“ pogojev, pa ima v praksi tovrstno avtonomno urejanje enak učinek kot državna regulacija, kot jo poznamo pri nas.

Nadaljnjo omejitev predstavlja evidenca evropskih reguliranih poklicev (Evropska komisija 2011a), ki ne zajema vseh v praksi reguliranih poklicev oziroma dejavnosti. Zlasti pa ne ločuje med tem, ali je nekaj regulirano kot poklic ali kot dejavnost ali kot oboje hkrati. To seveda otežuje raziskovanje, zaradi česar spodaj prikazana analiza ne more pomeniti celovitega in sistematičnega pregleda. Zato bi bilo treba nameniti čas dodatnemu raziskovanju sistema posamezne države ter znotraj tega regulacije dejavnosti. To pa presega namene in časovne okvirje sredstva tega besedila, zato je treba pri branju teh vsebin navedene omejitve vseskozi upoštevati.

V nadaljevanju najprej v kratkem predstavimo ureditev v posamezni državi, splošno o sistemu, nato pa primerjamo posamezne poklice oziroma dejavnosti. Natančen pregled reguliranih poklicev v posameznih državah je v Prilogi 4.

Slovenski sistem regulacije obrti je precej podoben avstrijskemu in nemškemu. V vseh treh se zahteva dokazilo o usposobljenosti, kar v praksi največkrat pomeni mojstrski izpit kot pogoj za opravljanje obrtne dejavnosti. Poleg tega se zahteva ustrezna izobrazba, ki je bodisi določena posebej bodisi predstavlja pogoj za opravljanje mojstrskega izpita. Pogoj ustrezne ravni izobrazbe zlasti v avstrijskem sistemu kombinirajo z ustreznimi delovnimi izkušnjami po načelu, nižjo izobrazbo, kot ima posameznik, več let delovnih izkušenj (kot zaposleni ali samostojni podjetnik) potrebuje. Tak sistem je ustreznější z vidika širšega dostopa opravljanja posamezne obrtne dejavnosti. Podobno ureditev ima tudi slovenski sistem, ko ne določa, denimo, točno določene izobrazbe, ampak kot pogoj navaja *ustrezno* strokovno ali poklicno izobrazbo. Prednost takega pristopa je, kot rečeno, večja odprtost poklica, po drugi strani pa v praksi zasledimo primere, ko ni najbolj enostavno pritrditi, ali je neka izobrazba primerna za opravljanje določene dejavnosti.

V primerjavi s Slovenijo, Avstrijo in Nemčijo imajo skandinavske države, s tem tudi Danska in Finska, drugačen pristop pri regulaciji obrti, pa tudi pri regulaciji nasploh. Obrt kot taka ni posebej opredeljena, ampak je zajeta v zakonodaji o gospodarski dejavnosti. Običajno se kot pogoj za

opravljanje poklica zahteva potrdilo oziroma dokazilo o usposobljenosti za opravljanje določenega poklica, kar je lahko v obliki ustrezne izobrazbe ali strokovnega izpita oziroma certifikata. Delovanje obrti temelji na poklicnih oziroma cehovskih združenjih, ki imajo organizirana različna usposabljanja in/ali pridobivanja certifikatov, s katerimi na trgu izkazujejo določeno kakovost. To ne pomeni državne regulacije oziroma kogentnega prava, kot je to v primeru Slovenije, Avstrije in Nemčije, dejansko pa ima podobne učinke. V praksi se namreč redko dogaja, da bi posamezniki na trgu nastopali brez prejšnje pridobitve tovrstnih certifikatov oziroma potrdil. Na prvi pogled bi lahko rekli, da je to pot do deregulacije, h kateri bi lahko stremela tudi Slovenija, vendar je treba hkrati povedati tudi to, da je pri prenosu tujih modelov in sistemov, ki izhajajo iz drugačnega kulturnega okolja, treba biti še posebej previden, saj so zaradi omenjenih razlik lahko dejansko neprenosljivi. Pojavlja se namreč vprašanje, ali je stopnja podjetniške (pa tudi splošne) kulture v Sloveniji taka, da bi si posamezniki želeli pridobivati tovrstna potrdila kot dokaz ustrezne usposobljenosti ter odličnosti. Nadalje se postavlja vprašanje, ali bi bili uporabniki v Sloveniji pripravljeni plačati višjo ceno v obliki dodane vrednosti takšnega in podobnega usposabljanja.

Italijo bi težko umestili v prvo ali drugo skupino držav. Za Italijo je namreč značilna dolga kultura obrti, pri kateri je prevladujoči znak to, da se kot obrtna dejavnost določa tista, v katero je vložena več dela kot kapitala (osebna vključenost). V zadnjih letih so v Italiji stekli procesi deregulacije poklicev, vendar ne v celoti, saj so večinoma regulacijo poklicev le prenesli na raven regulacije dejavnosti, posledično je v evropski evidenci reguliranih poklicev manjše število v primerjavi izpred nekaj let. Poleg tega je značilna tudi različna regulacija po provincah, ki velikokrat zahtevajo vpis v registre posameznih provinc. Italija ne pozna sistema splošnega mojstrskega izpita, ampak temelji na določanju pogojev glede izobrazbe in/ali delovnih izkušenj.

a) Poklici, regulirani v Sloveniji in vseh državah

Edini poklic, ki je reguliran v vseh izbranih državah in RS, je poklic **očesni optik** in/ali **optik za očesne leče**. V Sloveniji je ta poklic reguliran znotraj dejavnosti trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z očali, v Avstriji kot očesni optik, optik za očesne leče in optometrik, v Nemčiji kot očesni optik, Danska skupaj regulira očesnega optika in optika za kontaktne leče (določa iste pogoje), na Finskem in v Italiji pa kot očesni optik.

V vseh izbranih državah in Sloveniji se zahteva ustrezna izobrazba, ki je ponekod natančno določena (na primer na Finskem sta natančno navedena visokošolska zavoda, ki izvajata ustrezen program za opravljanje tega poklica), ponekod pa bolj ohlapno kot *ustrezna izobrazba* (na primer v Sloveniji se zahteva srednja strokovna izobrazba ustreznih smeri). Poleg tega vse države zahtevajo „potrdilo“ za opravljanje tega poklica, ki ima lahko obliko mojstrskega izpita (Avstrija in Nemčija), licence (Finska) ali obrtnega dovoljenja (Slovenija). Čeprav gre za različna imena, je namen tega pogoja bolj ali manj enak v vseh državah – na institucionaliziran način preveriti, ali ima posameznik ustrezna znanja ter zlasti usposobljenost za opravljanje tega poklica.

b) Poklici, regulirani v štirih državah

Dimnikar

Poklic oziroma dejavnost **dimnikarjev** je regulirana v Sloveniji, Nemčiji, na Danskem in Finskem. Avstrija in Italija tega poklica nimata reguliranega oziroma to iz evropske evidence reguliranih poklicev ne izhaja, kar pa ne pomeni, da to ni regulirano kako drugače, na primer kot dejavnost.

V Sloveniji je na podlagi Evidence reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v RS poklic dimnikar reguliran v okviru dejavnosti „drugo čiščenje stavb, industrijskih naprav in opreme“, v kar sodi tudi čiščenje dimnikov in kurišč. Zahteva se obrtno dovoljenje in srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri. Podobno se v Nemčiji zahteva izučitev za poklic dimnikar ter mojstrski izpit, s katerim preverjajo poznavanje in usposobljenost za delo dimnikarja, kar zajema od poznavanje področne zakonodaje (na primer zakonodaja pri zaščiti pred požari) do poznavanja praktičnega dela (na primer postavitev in funkcije kurilnih naprav). Na Danskem se zahteva ustrezna izobrazba za poklic dimnikar, ki je lahko pridobljena bodisi doma bodisi v tujini, na Finskem pa se zahteva certifikat, ki ga podeli pristojna komisija. Tudi v tej državi, podobno kot v Nemčiji, preverjajo teoretično znanje in praktično usposobljenost.

Frizer

Danska in Finska ne regulirata poklica frizer, ostale izbrane države pa imajo ta poklic reguliran. Frizerska dejavnost je v Sloveniji regulirana s pogoji obrtnega dovoljenja in srednje poklicne izobrazbe ustrezne smeri. Podobno je v Nemčiji, saj se zahteva izobrazba za frizerja in mojstrski izpit. V Avstriji sta v okviru obrti regulirana frizer in izdelovalec lasulj (stilst). Posameznik, ki želi to delo opravljati, mora imeti izobrazbo za poklic ter mojstrski izpit. Namesto mojstrskega izpita lahko posameznik izpolni pogoj 1) določenih let delovnih izkušenj v poklicu ali 2) ustreznega izpita in določenih delovnih izkušenj ali 3) druge izobrazbe in določenih delovnih izkušenj. Italija določa pogoje kombinacije ustrezne izobrazbe, delovnih izkušenj in izpita, potreben je tudi vpis v profesionalni register. Skandinavski državi pa v skladu s svojim sistemom ne regulirata tega poklica, ampak to vlogo prevzemajo profesionalna združenja, ki podeljujejo posamezne certifikate, vendar ti niso predpisani oziroma nujni pogoj za opravljanje poklica, kot je to urejeno v ostalih državah.

Izdelava medicinskih in ortopedskih pripomočkov

Skandinavski izbrani državi izdelave medicinskih in ortopedskih pripomočkov ne regulirata v okviru reguliranih poklicev. V Sloveniji je to regulirano v okviru dejavnosti „proizvodnje medicinskih instrumentov, naprav in pripomočkov“, za katero se zahteva obrtno dovoljenje in srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri. Avstrija ima več reguliranih poklicev s tega področja: proizvodnja steznikov (predpisani pogoji so

izobrazba, zaključni izpit, mojstrski izpit in dve leti delovnih izkušenj), izdelovanje ortopedskih čevljev (predpisani pogoji so izobrazba, mojstrski izpit, delovne izkušnje), ortopedska tehnika (predpisani pogoji so izpit, delovne izkušnje, mojstrski izpit) in mehatronik za tehniko medicinskih aparatov (predpisani pogoji so izobrazba, izpit, delovne izkušnje). Podobno kot v Avstriji bi tudi v Nemčiji lahko v okvir izdelave medicinskih in ortopedskih pripomočkov uvrstili poklic izdelovalec ortopedskih obuval in ortopedski tehnik. Za oba se zahteva predpisana izobrazba in opravljen mojstrski izpit. V Italiji se za reguliran poklic ortopeda, ki izdeluje, prilagaja in namešča proteze in druge pripomočke za gibanje, zahteva se določena izobrazba in vpis v obrtni register.

Poklici, povezani z avtomobilsko industrijo in s kmetijskimi stroji

Razen v skandinavskih državah, ki teh poklicev ne regulirajo, ostale izbrane države in Slovenija regulirajo vrsto poklicev, ki so povezani z avtomobilsko industrijo in s kmetijskimi stroji. Iz tega smo izvzeli poklic vulkanizer, ki ga obravnavamo ločeno, saj ga tudi izbrane države regulirajo posebej.

V Sloveniji bi lahko v to skupino poklicev uvrstili zlasti dejavnosti proizvodnje električne in elektronske opreme za motorna vozila, proizvodnje drugih delov in opreme za motorna vozila, vzdrževanje in popravila motornih vozil (obratno dovoljenje, ustrezna srednja strokovna izobrazba), trgovine, vzdrževanje in popravila motornih koles, trgovina z njihovimi deli. Za vse se zahteva obrtno dovoljenje, za prvi dejavnosti še srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri, za drugi pa še srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri. V Avstriji je regulirana tehnika motornih vozil in ločeno še poklica klepar in avtoličar. Pri vseh so kot pogoji za opravljanje poklica določene različne kombinacije izobrazbe, (mojstrskih) izpitov in delovnih izkušenj. Nemčija je regulirala poklice karoserist in konstruktor vozil, tehnik motornih vozil (avtomehanik in popravila motornih vozil) ter mehanik dvokoles. Pri vseh je predpisana določena izobrazba ter opravljen mojstrski izpit. Italija pa regulira karoserista (izdelava in popravilo karoserij, vključno z avtokleparstvom in avtoličarstvom), ločeno pa še poklica mehanik in avtoelektrik. Pri vseh se zahteva določena izobrazba ali predvidene poklicne izkušnje.

Poklici, povezani z zaključnimi deli v gradbeništvu

Poklici, povezani z zaključnimi deli v gradbeništvu, sodijo deloma v panogo gradbenišтва (zlasti zaradi vsebine samega dela) deloma v panogo obrti (izbrane države jih sistemsko tako umesčajo). Ker večina držav, vključno s Slovenijo, te poklice uvršča med obrt oziroma obrtne dejavnosti, jih analiziramo v okviru te panoge. Zajeli smo poklice v najširšem smislu, kakor jih lahko uvrstimo v povezavi z zaključnimi deli v gradbeništvu.

Na podlagi Evidence reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v RS lahko v to skupino uvrščamo naslednje dejavnosti: stavbno mizarstvo in tesarstvo, gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb, gradnja cest, gradnja mostov in predorov, gradnja objektov oskrbne infrastrukture za elektro in telekomunikacije, gradnja drugih objektov nizke gradnje, nameščanje električnih napeljav in naprav, nameščanje vodovodnih, plinskih in ogrevalnih napeljav in naprav, postavljanje ostrišij in krovška dela in druga specializirana gradbena dela. Za vse dejavnosti se zahteva obrtno dovoljenje ter ustrezna izobrazba, pri čemer se za dejavnosti stavbno mizarstvo in tesarstvo, postavljanje ostrišij in krovška dela ter za druga specializirana gradbena dela zahteva srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri, za ostale pa srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri. Podobno pozna tudi avstrijska ureditev vrsto poklicev, ki jih lahko označimo kot zaključna dela v gradbeništvu in so regulirani. To so polagalec podov, krovec, pečar keramik, polagalec plošč, pleskar, oseba, ki lakira, pozlačevalec in poslikovalec, izdelovalec tabel in napisov, štukature in suha gradnja, tapetnik in dekorer. Izrazitih posebnosti z vidika izpolnjevanja pogojev za opravljanje teh poklicev ni zaslediti. Zahteva se ustrezna izobrazba ter izpolnjevanje kombinacije drugih pogojev, kot na primer opravljen (mojstrski) izpit, delovne izkušnje in podobno. Nemčija zahteva pri vseh poklicih s tega področja ustrezno izobrazbo in mojstrski izpit. Ti so krovec, pleskar in oseba, ki lakira, zidar in betoner, štukater in mizar.

Danska in Italija imata nekoliko drugačen sistem regulacije poklicev iz te skupine. Na podlagi evropske evidence reguliranih poklicev Finska ne regulira nobenega poklica s tega področja. Danska ima več regulacije, če izhajamo iz poklicev oziroma dejavnosti, navedenih v zgornjem odstavku, bi lahko primerjali zgolj z regulacijo del pri namestitvi gradbenega odra. Za to se zahteva ustrezno znanje oziroma usposobljenost za to delo. Podobno tudi iz italijanske ureditve izhaja zgolj en poklic, in sicer monter naprav v zgradbah, za delo katerega se zahteva ustrezna izobrazba in delovne izkušnje. Tako skopa regulativa, ki izhaja iz evropske evidence reguliranih poklicev, ne pomeni nujno, da druge regulacije ni. Države regulirajo podobne poklice v okviru dejavnosti. To je, denimo, značilno tudi za Italijo, ki je pred leti opravila obsežnejšo deregulacijo poklicev, ki pa je bila zgolj delna, saj je regulativa prenesena na raven dejavnosti.

Poklici, povezani s kotli, hladilnimi napravami, ogrevanjem, izolacijo, plinskimi napeljavami

Poklice, povezane s kotli, hladilnimi napravami, ogrevanjem, izolacijo in plinskimi napeljavami, regulirajo vse izbrane države, razen Finske in Italije. Slednji sta regulacijo prenesli na raven dejavnosti, zato v evropski evidenci reguliranih poklicev teh poklicev ni zaslediti, kar pa ne pomeni, da niso regulirani. Razlog za regulacijo te skupine poklicev je običajno v zagotavljanju ustrezne varnosti, saj gre za poklice, ki zahtevajo določeno strokovno znanje in usposobljenost. Tako Slovenija regulira proizvodnjo radiatorjev in kotlov za centralno ogrevanje, proizvodnjo parnih kotlov, razen kotlov za ogrevanje, proizvodnjo pečii in gorilnikov in proizvodnjo hladilnih ter prežračevalnih naprav, razen za gospodinjstva. Za vse se zahteva obrtno dovoljenje ter ustrezna izobrazba, pri čemer se za proizvodnjo hladilnih in prežračevalnih naprav, razen

za gospodinjstva, zahteva srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri, za ostale pa srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri. Podobno v Avstriji regulirajo tehnika za plin in sanitarnega tehnika, tehnika za inštalacije in stavbe, tehnika za ogrevanje, tehnika za prezračevanje, hladilnega in klimatskega tehnika, tehnika hladilnih naprav in poklice, ki izvajajo toplotno, hladilno, zvočno in požarno izolacijo. Pri vsakem posameznem poklicu je – podobno kot pri ostalih – določen pogoj kombinacije ustrezne izobrazbe, (mojstrskega) izpita in delovnih izkušenj. Nemčija regulira inštalaterja in izdelovanje hladilnih in grelnih naprav, inštalaterja in izdelovanje plinskih naprav, izdelovanje hladilnih naprav in toplotno, hladilno in zvočno izolacijo. Za posamezen poklic se zahteva ustrezna izobrazba in mojstrski izpit.

Danska regulira tri poklice, ki jih lahko uvrstimo v to podpodročje obrti, in sicer so to upravljavec kotla, monter plinskih, vodovodnih in sanitarnih napeljav in tehnični strokovnjak za nadzor kotlov in ogrevalnih sistemov. Za upravljavca kotla predpisuje ustrezno izobrazbo ali usposabljanje, medtem ko pri monterju plinskih, vodovodnih in sanitarnih napeljav določa natančnejše pogoje, kot so opravljen določen izpit oziroma certifikat, polnoletnost, nezadoloženost do države in podobno. Podobno natančne pogoje določa tudi pri tehničnem strokovnjaku za nadzor kotlov in ogrevalnih sistemov, pri čemer je obvezno tako usposabljanje kot tudi izpit.

Poklici, povezani z obdelavo kovine, pločevine in drugih podobnih materialov

Skupino poklicev, povezanih z obdelavo kovine, pločevine in drugih podobnih materialov, regulirajo poleg Slovenije še Avstrija, Nemčija in Italija. V Sloveniji je to dejavnost litja železa, jekla, lahkih kovin in drugih neželeznih kovin, prekrivanja kovin, prekrivanja kovin s kovino in druge površinske in toplotne obdelave kovin. Za vse se zahteva obrtno dovoljenje, za prekrivanje kovin s kovino ter za drugo površinsko in toplotno obdelavo kovin srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri, za ostale pa nacionalna poklicna kvalifikacija livar.

V Avstriji je reguliran poklic kovinotehnik za kovino in strojogradnjo, kovinotehnik za kovačnice in konstrukcijo vozil, dekorativni tehnik – oblikovanje kovin in klepar (bakrarna). V Nemčiji pa so kot regulirani poklici navedeni kovač, ključavničar in izdelovanje kovinskih ulitkov. Na Danskem pa bi lahko v to skupino uvrstili poklic varilec, za katero se zahteva posebno dovoljenje.

c) Poklici, regulirani v treh državah

Poklic negovalec telesa (kozmetik, pediker)

Kozmetična dejavnost oziroma poklic kozmetik je reguliran v treh državah, in sicer poleg Slovenije še v Avstriji in Italiji. V Sloveniji se za opravljanje te dejavnosti zahteva obrtno dovoljenje in tudi srednja strokovna izobrazba. V Avstriji se zahteva ustrezna izobrazba in kombinacija opravljenega preizkusa usposobljenosti ali delovnih izkušenj. Italijanska ureditev predvideva pogoj kombinacije ustrezne izobrazbe in delovnih izkušenj.

V Sloveniji in Avstriji je ločeno regulirana tudi pedikerska dejavnost oziroma negovalec nog. Za Slovenijo so določeni isti pogoji, v Avstriji pa podobni kot za kozmetično dejavnost. Avstrija ima ločeno reguliran tudi poklic maser.

Poklici, povezani s čiščenjem

Dejavnost čiščenja je regulirana v Sloveniji, Avstriji in Italiji. V Sloveniji je treba za opravljanje te dejavnosti imeti obrtno dovoljenje ter nacionalno poklicno kvalifikacijo vzdrževalca tekstilij. Avstrija je podobno regulirala čistilca tekstilij (kemično čiščenje, pranje in likanje perila) s pogoji ustrezne izobrazbe, z opravljenim mojstrskim izpitom ali drugimi kombinacijami ustrezne izobrazbe in delovnih izkušenj. Italija ima to področje regulirano kot obrtno dejavnost čiščenja, deratizacije, dezinfekcije, sterilizacije, za katero predpisuje pogoj 1) visokošolske ali 2) univerzitetne izobrazbe s tehničnega področja ali 3) ustrezne srednje izobrazbe ali 4) potrdila o profesionalni kvalifikaciji na področju dejavnosti ali 5) nižje izobrazbe in ustreznih delovnih izkušenj.

Drugi poklici

Navesti je treba še dve področji regulacije, ki sta regulirani v treh državah, vendar ne v Sloveniji. Poklic vulkanizer je reguliran v Avstriji, Nemčiji in Italiji. Slovenija tega poklica oziroma dejavnosti ne regulira. Druga skupina so poklici, povezani z delom z vodnjaki, ki so regulirani v Avstriji, Nemčiji in na Danskem. V Avstriji in Nemčiji je poklic reguliran kot mojster za gradnjo vodnjakov, na Danskem pa je naveden kot vrtanje vrelcev.

č) Poklici, regulirani v dveh državah

Avstrija in Slovenija sta državi, ki imata posebej regulirano proizvodnjo mesa (razen perutninskega), proizvodnjo perutninskega mesa in proizvodnjo mesnih izdelkov (Slovenija) oziroma poklic mesar in obdelava mesa (Avstrija).

Slovenija regulira tudi zbiranje in odvoz nevarnih odpadkov – zbiranje odpadnih olj, baterij, odpadnih kemikalij ipd., Danska pa ločeno regulira zaposlene na odlagališčih, pri čemer ločeno navaja pogoje, ki jih morajo izpolnjevati zaposleni na odlagališčih ter vodje odlagališča.

Področje mehatronike oziroma finomehanike imata kot tako regulirani Avstrija (mehatronik za gradbeno in proizvodno tehniko, mehatronik za tehniko medicinskih aparatov) in Nemčija (finomehanik).

d) Druga regulacija

V zadnjem delu pregleda te regulacija bi veljalo omeniti nekaj „posebnih regulacij“ poklicev oziroma dejavnosti v posameznih državah. Denimo, Avstrija posebej regulira izdelovalca damskih oblačil, izdelovalca moških oblačil in proizvodnjo perila, spomeniško, fasadno in stavbno varstvo (konzervatorstvo)⁵⁷ ter predelavo umetnih mas/plastike. Nemčija v okviru obrti edina regulira kamnoseka in kiparja (iz kamna). Iz italijanske ureditve pa izhajajo še nekateri, tipično obrtniški in kulturno značilni poklici, kot so proizvajalec in popravljalec igralnih instrumentov, zlatar, oblikovalec (rezanje) dragih kamnov, konzervator arhitekturnih in ambientalnih dobrin, krajinar in avtoprevoznik, prevažanje oseb in blaga za tretje osebe.

6.4.2 Razprava

Pri obrti je, v primerjavi z ostalimi analiziranimi panogami, zelo težko na splošno reči, kako bi se lahko lotili deregulacije in katere poklice bi lahko deregulirali. Naprej bi bilo treba (kot pišemo v drugem poglavju) natančno definirati in posledično ločiti pojme, kot sta poklic in dejavnost. Ko bi bilo to s sistemskega vidika urejeno, bi bilo treba znotraj obrti natančno analizirati vsak poklic oziroma vsako dejavnost posebej, pa ne toliko s primerjalnopravnega vidika ureditve v drugih državah, pač pa predvsem z vidika zagovarjanja (argumentacije) pogojev, ki so razlog za regulacijo. Zaradi raznolikosti različnih poklicev oziroma dejavnosti, zaradi različnih zahtev po zagotavljanju javnega interesa in konkurenčnosti, pa tudi zaradi velikih sistemskih razlik v ureditvah posameznih držav ter kulturnih, zgodovinskih in drugih razlik ni mogoče postaviti nekega splošnega pravila, kaj bi bilo mogoče v Sloveniji odpraviti. V splošnem je mogoče reči le to, da je treba zasledovati načelo, da ohranimo le tiste pogoje oziroma le tisto regulacijo, za katero imamo utemeljen razlog. Iz prakse se namreč velikokrat sliši, da je naš trg navajen na regulacijo in da bi morali v procesu prehoda na deregulacijo najprej spremeniti miselnost. Deloma ta argument drži, deloma pa ne. Po eni strani je namreč res, da delovanje našega okolja ni še na takšni kulturni, pravni in podjetniški ravni, ki bi, kot smo že navedli, delovalo na temelju prostovoljnih in avtonomnih dogovorov, kot je to značilno za skandinavske države. Po drugi strani pa neprestano sklicevanje na sistem, na katerega smo navajeni in ki ne prinaša takšnih rezultatov, kakršne bi si želeli, preprosto ne vzdrži. Tako bi bilo treba tudi pri obrti temeljito prečesati vsako dejavnost in vsak poklic posebej ter pregledati, ali je res potrebno, da posameznik, ki želi na trgu ponujati npr. geliranje nohtov, potrebuje medicinsko izobrazbo.

⁵⁷ V Sloveniji so poklici s tega področja regulirani v okviru področja kulture, in ne obrti.

7. PREDLOG SISTEMSKEGA PRISTOPA K DEREGULACIJI POKLICEV

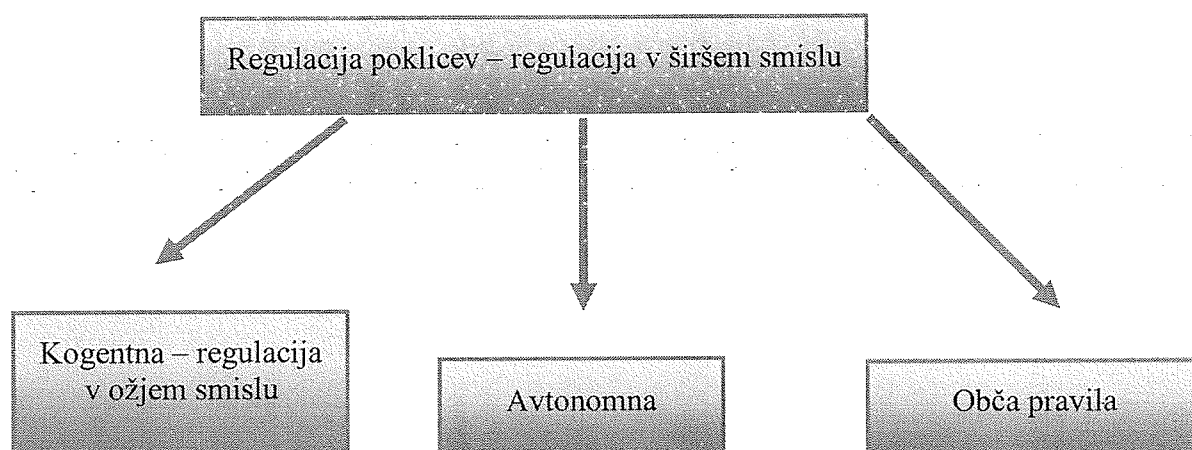
Deregulacija poklicev v splošnem učinkuje v smeri poenostavitve poslovnega okolja, večje fleksibilnosti pri iskanju dela in zaposlovanja, večje mobilnosti delavcev znotraj EU in večje konkurenčnosti. Obenem pa odpira vrsto vprašanj in težav, ki so povezane tudi z morebitnimi negativnimi učinki deregulacije poklicev. Oboje – tako pozitivne kot tudi negativne učinke – smo v tem delu skušali ustrezno osvetliti. Na podlagi opravljene analize v tem poglavju strnjeno predstavljamo temeljne dileme deregulacije poklicev ter možne pristope k temu. Najprej podajamo splošna priporočila, nato pa predloge systemskega pristopa k deregulaciji poklicev. Poglavje zaključujemo z ugotovitvami glede možnosti nadaljnjega raziskovanja na tem področju.

7.1 Splošna priporočila

Kot smo navedli že v drugem poglavju, je prvi korak k deregulaciji poklicev njena **natančna opredelitev**. Izhajajoč iz pregleda in analize obstoječe literature in pravnih virov, ki se nanašajo na to vprašanje, je razvidno, da opredelitve **deregulacije poklicev**, ki bi bila splošno sprejeta (uveljavljena), ni. Celo več, nismo zasledili nobenega poskusa opredelitve tega pojma. Ker so vsi poskusi opredelitve deregulacije poklicev logično povezani z opredelitvijo **regulacije poklicev**, smo preučili tudi to. V zvezi s tem ugotavljamo, da tudi glede tega, kaj je to **reguliran poklic**, prav tako ni jasnega soglasja oziroma obstajajo bolj ali manj natančni poskusi različnih definicij tega pojma. Poleg tega je nejasno tudi, kdaj gre za reguliran poklic in kdaj za **regulirano dejavnost**. Predpogoj (in hkrati prvi korak) za systemski pristop k deregulaciji poklicev je zato v **ustrezni opredelitvi** tega pojma, pa tudi z njim povezanih pojmov.

Kot smo ugotovili v teoretičnih izhodiščih, pa tudi skozi primerjalnopravno analizo, so načini regulacije poklicev zelo različni. V splošnem bi lahko ločili med regulacijo poklicev, ki je določena v zakonu ali drugem predpisu (regulacija v ožjem smislu), in regulacijo poklicev, ki je določena z avtonomnimi pravnimi akti ali občimi pravili obnašanja in poslovanja, kot, na primer, pridobivanje certifikatov kakovosti v skandinavskih državah. Skupno z zakonsko regulativo lahko to poimenujemo regulacija v širšem smislu (Slika 2).

Slika 2 Slikovni prikaz opredelitve regulacije poklicev

Zaradi dolgotrajne prisotnosti regulacije poklicev s strani države v Sloveniji regulacijo poklica razumemo predvsem kot regulacijo v ožjem smislu. Ko govorimo o deregulaciji poklicev v Sloveniji, gre zato v prvi vrsti za sprostitev **formalnih pogojev** za opravljanje določenega poklica, ki so določeni v zakonu ali drugem pravnem aktu. Posledično bi bilo tudi k opredelitvi deregulacije poklicev treba pristopiti z zakonom in pri tem izhajati iz teoretičnih ugotovitev in definicij, ki smo jih predstavili v drugem poglavju. Pri tem velja poudariti, da je opredelitev deregulacije poklicev predvsem politična odločitev, to pomeni politična v smislu izbire načina, namena in ciljev deregulacije. Z vidika nomotehničnega pristopa k opredelitvi deregulacije poklicev bi bilo najbolj smiselno izbrati horizontalni pristop, tako da bi bila definicija deregulacije enotno urejena in podana v enem samem pravnem aktu, ki bi na splošno definiral, kaj deregulacija poklica sploh pomeni (lex generalis), šele nato pa bi v področnih zakonih pristopili k deregulaciji vsakega posameznega poklica. To je pomembno zaradi enotnosti uporabe definicije, ki bi jo lex generalis določil, na vseh področjih oziroma pri vseh poklicih. S tem bi odpravili dvome in dileme, ki se odpirajo v različnih dejavnostih, ko je pojem reguliran poklic razumljen različno.

Odločitev o deregulaciji poklicev je odvisna zlasti od **ustreznega ravnotežja med javnim interesom in konkurenčnostjo**. Z učinkovito deregulacijo se konkurenca med ponudniki praviloma poveča, ob hkratnem zagotavljanju oziroma varovanju interesa javnosti. Ta interes je bil na začetku naše raziskave še nejasno določen. Skozi analizo, opravljeno v okviru preučevanih poklicev v panogah turizem, gradbeništvo, posredovanje nepremičnin in obrt, pa smo ugotovili, da je javni interes predvsem **zagotavljanje javnega zdravja in varnosti ter varstva uporabnikov**. Poleg tega za nekatere dobrine, izdelke ali storitve obstaja posebej velik javni interes za ohranitev njihove **kakovosti**. Zato je, po našem mnenju, primeren pristop k deregulaciji tisti, ki zavoljo konkurenčnosti ne žrtvuje kakovosti storitve in varnosti uporabnika v najširšem smislu. Na podlagi pregleda literature in drugih virov je deregulacija poklicev dovoljena **le do točke, v kateri gre za odstranitev ovir, ki teh dveh interesov ne varujejo**. Če se, po drugi strani, osredotočimo na konkurenčnost, pa leta ni pomembna samo kot cilj deregulacije, pač pa je bistveno povezana tudi z njenim uspehom. Deregulacija poklicev ima namreč lahko pozitivne učinke, **ob predpostavki, da konkurenca na trgu deluje**. Zato bi se vsaka država, ki stopa na

pot deregulacije poklicev, morala zavedati, kako pomembna je za uspeh deregulacije poklicev **učinkovita konkurenčna zakonodaja**. Na dereguliranem trgu je zato pravilno razumevanje pojma »konkurenca« v ekonomskem smislu izjemnega pomena. Kot smo navedli v četrtem poglavju, nekateri teoretiki poudarjajo (na primer Posner 1999), da bi ob predpostavki učinkovite konkurenčne zakonodaje lahko brez strahu deregulirali celo vse oziroma večino javnih programov regulacije, in to z visokimi pozitivnimi neto učinki.

Eden od ciljev raziskave v okviru preučevanja možnosti za deregulacijo poklicev v Sloveniji je bila tudi primerjalna analiza reguliranih poklicev v izbranih državah, ki naj bi omogočila primerjavo med slovensko in tujimi ureditvami predvsem z vidika primerljivosti pogojev za opravljanje poklicev v izbranih panogah (turizem, gradbeništvo, posredovanje nepremičnin in obrt). Rezultati te analize so strnjeno predstavljeni v šestem poglavju, v katerem navajamo tudi konkretne predloge za deregulacijo teh poklicev v Sloveniji, podrobno pa v obširni prilogi tega dela. Poleg predlogov za deregulacijo poklicev v omenjenih panogah v Sloveniji in osvetlitve temeljnih dilem, ki se v zvezi s tem pojavljajo, pa lahko med rezultate te študije zapišemo tudi ugotovitev, da njeni rezultati vsebinsko pravzaprav povejo zelo malo oziroma so lahko zavajajoči. Cilj primerjalne analize je bil predvsem ta, da bi iz podatka o tem, v koliko državah je nek poklic reguliran, sklepali na pomembnost (nujo) te regulacije tudi v Sloveniji in obratno – v primeru poklica, ki je pri nas reguliran, drugod pa ne, bi se lahko postavilo vprašanje o upravičenosti domače regulacije. Tekom izvajanja raziskave pa smo ugotovili, da intenzivnost regulacije poklicev v izbranih državah ne more in ne sme biti argument za regulacijo oziroma deregulacijo nekega poklica v Sloveniji. Zaradi različnih kulturnih, zgodovinskih in drugih okoliščin ter zaradi razlik v pravnih sistemih rezultati te primerjave niso neposredno uporabni kot edini argument za deregulacijo ali še bolj intenzivno (drugačno) regulacijo poklicev v Sloveniji. Pravkar povedano pa ne pomeni, da je opravljena analiza neuporabna. Pridobljeni podatki so seveda pomembni, vendar bolj z vidika **zanimivih pristopov ali dobrih praks pri regulaciji poklicev, pridobivanja idej in zamisli o možnih načinih in smereh deregulacije** in podobno. Zaradi omenjenih razlik med državami pa je »prenos« tujih načinov regulacije poklicev k nam praktično **nemogoč in tudi nesmiseln**. V skandinavskih državah je, denimo, v praksi običajno, da se za opravljanje posameznega poklica pridobiva razne certifikate kakovosti, potrdila o izobraževanju in izpopolnjevanju in podobno, česar država ne predpisuje, ima pa v praksi enak učinek, kot če bi bil poklic reguliran v zakonu ali drugem kogentnem pravnem aktu (regulacija v širšem smislu). V Sloveniji zaradi dolgotrajne prisotnosti regulacije poklicev sprememba sistema v smeri skandinavskega načina trenutno sploh ni možna oziroma tak sistem pri nas zelo verjetno sploh ne bi deloval. Prav gotovo pa so razmisleka vredni, denimo, podatki o obveznem zavarovanju civilne odgovornosti kot pogoju za opravljanje določenega poklica. Z uvedbo tega zavarovanja bi se namreč dalo marsikateri pogoj opustiti ali omiliti. Zanimiva je tudi danska posebnost, da licence pri nekaterih poklicih podeljuje minister, ali pa ureditev v Nemčiji in Avstriji, kjer se pri nekaterih poklicih kot izpolnjen pogoj glede delovnih izkušenj štejejo samo delovne izkušnje, pridobljene v okviru rednega delovnega razmerja in podobno.

Razlog za regulacijo je, kot smo ugotovili, učinkovitost in dostopnost, ki sta glavna cilja vladne intervencije v smislu korigiranja tržnih nepravilnosti, med drugim tudi z regulacijo poklicev. Vendar pa se ob nizki učinkovitosti javnega sektorja kot

regulatorja (kljub stalnemu povečevanju regulatorne avtoritete in kadra), k čemur lahko prištejemo še neučinkovitost države pri varovanju konkurence kot stanja, ko se viri najbolj učinkovito razdelijo, lahko sprašujemo ne le o deregulaciji, pač pa tudi o **drugačni regulaciji**. Regulaciji, ki je učinkovitejša, ki ima manj negativnih učinkov, ki je manj omejujoča, a še vedno izpolnjuje svoje cilje. S tega vidika procesa deregulacije poklicev nikakor ne smemo razumeti zgolj v smislu sprostitev pogojev za njihovo opravljanje, pač pa je treba imeti pred očmi predvsem cilj, ki ga lahko poimenujemo **re-regulacija**. Težišče odprave pogojev za opravljanje določenih poklicev ne bi torej smelo biti v čim obsežnejši deregulaciji v smislu opuščanja regulacije, pač pa v re-regulaciji v smislu ponovne oziroma drugačne regulacije. Tudi z vidika psihološkega učinka, ki ga lahko ima že sama javna objava namere o deregulaciji poklicev (povečana stopnja zaskrbljenosti v poklicih, kjer se napoveduje deregulacija, vnaprejšnji negativni odzivi poklicnih združenj, napoved stavk in podobno) bo uporaba izraza re-regulacija gotovo bolje sprejeta kot pa „deregulacija poklicev“.

Reforma na področju regulacije poklicev mora nujno biti tudi **ekonomsko ovrednotena**, tako da se stroške deregulacije primerja z njenimi koristmi, pri čemer niso pomembni samo neposredni stroški (na primer stroški priprave spremembe zakonodaje, korist v smislu večje konkurenčnosti in podobno), pač pa tudi posredni stroški in koristi deregulacije. Pri tem logično izhaja, da lahko vsak strošek regulacije predstavimo tudi kot korist deregulacije in obratno – pozitivni učinek deregulacije obenem pomeni, da mora biti na drugi strani nek, z regulacijo povezan negativni učinek. Tehtanje med enim in drugim pa je treba opraviti tako, da se upošteva neto učinek deregulacije v primerjavi z neto učinkom regulacije, pri čemer to zajema učinke v njihovem najširšem smislu (poleg ekonomskih tudi socialne in psihološke). Če se najprej osredotočimo na koristi regulacije, jih lahko najenostavneje ugotovimo glede na **namen regulacije**. Kadar je ta v zadovoljevanju nekega določenega javnega interesa (večinoma je to kakovost izdelkov oziroma storitev, varnost in zdravje uporabnikov in podobno), bi morala primerjava med koristmi regulacije za družbo kot takšno odtehtati stroške, ki jih regulacija prinaša. Kadar pa je, po drugi strani, namen regulacije povezan predvsem z interesi neke določene (manjše) skupine ljudi (oseb), in ne družbe kot celote (v smislu javnega interesa), potem koristi, ki jih prinaša tej skupini ljudi, na drugi strani pomenijo strošek za družbo kot celoto. Tako, na primer, »zapiranje« nekega poklica prek njegove regulacije prinaša koristi osebam, ki ta poklic opravljajo (ni konkurence, zaradi presežka povpraševanja nad ponudbo so višje cene in podobno), obenem pa pomeni strošek osebam na drugi strani (uporabnikom), na katere se ti stroški običajno prevalijo. Koristi deregulacije so torej pravzaprav tisti učinki, katerim je deregulacija namenjena. Kot smo povedali že na več mestih, je to predvsem sprostitev poslovnega okolja, neomejenost dostopa do poklica, nižji stroški obveznih usposabljanj in izobraževanj, licenc in njihovih obnavljanj in podobno, kar vse vpliva na večjo konkurenčnost (ob predpostavki učinkovite konkurenčne zakonodaje).

Nekoliko manj so na prvi pogled razvidni **socialni stroški deregulacije**. Poleg že omenjene povečane stopnje zaskrbljenosti pri reguliranih poklicih, kar je mogoče zmanjšati z ustrežno komunikacijo med snovalci politik in nosilci poklicev ter z njihovim vključevanjem v odločanje, med socialne stroške sodi tudi »osiromašenje« poklicnih spetnosti. Poklici, ki jih država ne regulira, so podvrženi naključnim pogojem učenja poklicnih znanj in spretnosti, lahko tudi zelo zahtevnih znanj, kar je

negativna posledica deregulacije. S tega vidika obstaja verjetnost, da bodo v dereguliranih poklicih izdelki manj kakovostni oziroma storitve opravljene z nižjo stopnjo strokovnosti, saj se bodo v poklicu udeleževali tudi manj strokovni posamezniki. Socialni strošek deregulacije lahko odseva tudi v manjšem zaupanju javnosti v poklic in v razvrednotenju poklica, kar pa je možno nevtralizirati s samoregulacijo. Ugled lahko uživajo tudi neregulirani poklici, če so njihovi izdelki in storitve kakovostni. Tukaj lahko veliko vlogo odigrajo stanovska združenja prek uveljavitve močnih poklicnih etičnih norm in standardov. Po drugi strani pa velja opozoriti tudi na to, da niti regulacija poklica s strani države še ne prinese zaupanja v poklic. Potrebno je tudi učinkovito izvajanje nadzora, da se zaupanje v poklic sploh vzpostavi oziroma ohrani.

Še preden se torej pristopi k deregulaciji kateregakoli poklica, je treba vse učinke regulacije ovrednotiti in jih ubesediti, natančno določiti cilj deregulacije, predvideti njene koristi in stroške, tekom same deregulacije in še po njej pa te cilje in učinke spremljati in medsebojno primerjati.

Zadnji in obenem ključni cilj tega besedila pa je v oblikovanju predloga **sistemskega pristopa k deregulaciji poklicev v Sloveniji**, ki ga podajamo ločeno v naslednji točki. Pri tem opozarjamo, da so v nadaljevanju navedeni predlogi resnično sistemski v smislu njihovega posploševanja in univerzalnosti oziroma uporabnosti za vse poklice. Konkretni predlogi za deregulacijo, ki so bili podani v prejšnjem poglavju, veljajo samo za poklice, ki so bili predmet podrobnega preučevanja v izbranih panogah. Za natančno oblikovanje konkretnega predloga deregulacije za vsak posamezen poklic pa je treba poznati razmere na trgu, mnenja strokovnjakov, ki se s posameznim poklicem dnevno ukvarjajo v praksi, pa tudi posebnosti ter razvojne možnosti posameznega poklica. Navedeni vidiki v nadaljevanju seveda niso podrobneje predstavljeni, so pa te analize, kadar se pogovarjamo o deregulaciji nekega točno določenega poklica, nujne.

7.2 Sistemski pristop k deregulaciji poklicev

Nedavne izkušnje Grčije (več o tem v poglavju 4), ki je (tudi zaradi pritiska EU) stopila na pot deregulacije poklicev, nam kažejo, da je k deregulaciji poklicev treba pristopiti zelo premišljeno. Po našem mnenju je lahko cilj regulatorne spremembe le boljša ureditev, žrtvovanje kakovosti storitve ali varnosti potrošnika pa je nesprijemljivo. S tega vidika je treba deregulacijo razumeti kot odstranitev tistih ovir oziroma pogojev za opravljanje poklica, ki ne zagotavljajo pozitivnih učinkov, utemeljenih z javnim interesom.

Sistemski pristop k deregulaciji pomeni vnaprej oblikovano in skrbno načrtovano politiko (način) odprave pogojev in omejitev za opravljanje določenega poklica, pri čemer je treba ločiti vsebinske in postopkovne vidike.

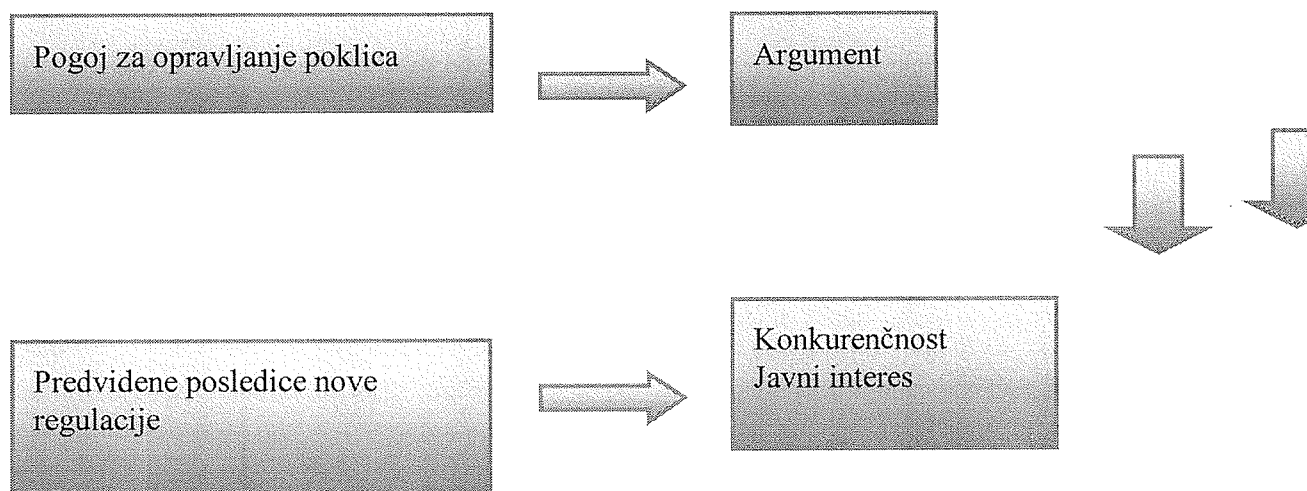
7.2.1 Vsebinski pristop k deregulaciji poklicev v Sloveniji

Z vsebinskega vidika je deregulacija poklicev pravzaprav tehtanje med javnim interesom in konkurenčnostjo, ki se lahko opravi z uporabo posebnega dvostopenjskega testa. **Prvi korak, prva stopnja je v ugotovitvi, kateri od obstoječih pogojev je nujen za zaščito javnega interesa.** V tem koraku je treba

natančno analizirati pogoje regulacije, tako da se za vsakega posebej ugotovi razlog (argument) za regulacijo. Čemu služi, na primer, vpis v imenik, certifikat, potrdilo o nekaznovanosti, pogoj aktivnega znanja jezikov, preizkus usposobljenosti in podobno. Pri tem pa ni dovolj, če se upošteva le namen regulacije, pač pa je treba postavljene pogoje ovrednotiti tudi z vidika njihovih učinkov. Ni torej pomemben le odgovor na vprašanje, zakaj (s kakšnim namenom) je, na primer, za posrednike nepremičnin predpisan poseben strokovni izpit, pač pa tudi, ali je ta namen (namen regulacije) v praksi resnično dosežen. Za vsak poklic in za vsak pogoj, ki ga država postavlja kot omejitev za vstop ali opravljanje tega poklica, je treba torej jasno navesti, **kaj** ta pogoj zagotavlja in **kako** to zagotavlja. Če argumenta za regulacijo poklica z vidika javnega interesa ni (torej ni opravičljivega razloga za regulacijo) oziroma tudi ko ta argument obstaja, pa regulacija ne deluje v željeni (načrtovani, nameravani) smeri, je treba razmisliti o drugačnem načinu regulacije, ki lahko pomeni boljšo oziroma učinkovitejšo regulacijo ali pa celo deregulacijo. Tukaj ponovno poudarjamo, da je treba deregulacijo razumeti predvsem v smeri prevetritve obstoječe regulacije, torej re-regulacije, ne pa kot nenadno odpravo vseh pogojev za opravljanje določenega poklica.

V drugem koraku (druga stopnja) je treba preučiti učinke deregulacije v smislu analiziranja njenih posledic. Zanima nas torej, **kaj dosežemo s sprostitvijo določenega regulativnega pogoja**. S tega vidika so pomembne tako možne negativne posledice, če katerega od pogojev izpustimo (na primer negativen učinek na kakovost izdelkov/storitev, na varnost uporabnikov in podobno), kot tudi možne pozitivne posledice, predvsem za konkurenco. Predvsem pa je pomembno, ali obstajajo možne alternative obstoječim pogojem, ki imajo isti (ali boljši) učinek, pa so manj omejujoče.

Slika 3 Dvostopenjski test za deregulacijo poklicev

Argument za deregulacijo je lahko tudi neobstoj argumenta za regulacijo. Vprašati pa se je treba tudi, ali črtanje nekega pogoja sploh prinese kakšne pozitivne učinke. Če

utemeljitve za regulacijo nekega poklica z vidika javnega interesa ni, potem je vsak pogoj odveč, kar pa ne pomeni nujno tudi deregulacije. Pomembno je namreč ugotoviti, kakšne učinke prinese „črtanje” kakšnega pogoja – tako negativne kot pozitivne. Predvsem je pomembno vprašanje, ali je nek pogoj treba črtati tudi, kadar to ne prinese nobenega pozitivnega učinka.

Sistemske pristop k deregulaciji poklicev pomeni tudi **evidentiranje njenih učinkov**, tako nameravanih kot tudi dejanskih. Pri tem je treba upoštevati (morebitne) učinke deregulacije na delodajalce, na nosilce poklicev, na uporabnike in nenazadnje na sam trg dela in konkurenčnost gospodarstva.

Za delodajalce lahko deregulacija poklicev pomeni možnost večje kadrovske izbire, zlasti fleksibilnosti, ki je povezana z možnostjo izbire. Poudariti velja, da deregulacija ne pomeni prepovedi delodajalcem, da v svojih internih aktih predpišejo pogoje za opravljanje določenega dela oziroma zasedbo določenega delovnega mesta. Bistveno je, da je delodajalcem dana možnost zaposliti tistega delavca, za katerega menijo, da bo delo dobro in učinkovito opravljal. Ob odstotnosti predpisa, ki z regulacijo omejuje dostop do opravljanja poklica, je delodajalcem (organizacijam) dana **večja fleksibilnost pri zaposlovanju**. V primeru regulacije delodajalec namreč ne sme zaposliti nekoga, ki teh pogojev ne izpolnjuje, čeprav ocenjuje, da bi delavec, kljub temu da ne izpolnjuje zakonskih pogojev, delo opravil po njegovih pričakovanjih.

Za nosilce poklicev deregulacija pomeni sicer večje možnosti zaposlitve, vendar pa zaradi povečanja potencialnih kandidatov (konkurence) tudi manjše možnosti. V zunanjem okolju je deregulacija lahko razumljena **kot razvrednotenje poklica** oziroma lahko vodi do nižjega vrednotenja dereguliranega poklica. Njena posledica je lahko tudi v **siromašenju poklicnih spretnosti**. Deregulacija lahko vpliva na **identifikacijo s poklicem** in vpliva na posameznikovo doživetje samega sebe oziroma na njegovo samopodobo. Nenazadnje lahko deregulacija določenega poklica vpliva tudi na posameznikove učinke dela. Identifikacija s poklicem je namreč pomemben **dejavnik delovne uspešnosti**, ta pa kot ključni element zadovoljstva z delom vpliva tudi na posameznikovo delovno učinkovitost.

Učinek deregulacije poklicev na uporabnike smo že opisali. Poleg pritiska na zmanjševanje cen ali na boljšo kakovost ob istih cenah, oboje je posledica večje konkurence na trgu zaradi deregulacije, je lahko posledica deregulacije tudi nižja kakovost izdelkov/storitev, ki jih nudi dereguliran poklic. Tudi zmanjševanje poklicnih standardov in etičnih norm lahko negativno vpliva na uporabnike.

Poleg navedenega pa zahteva deregulacija poklicev **spremembe v dosedanjem izobraževanju**, tako srednješolskem kot terciarnem. Nacionalno ogrodje poklicnih kvalifikacij ter na kompetencah temelječ model izobraževanja sta pogoja za deregulacijo poklicev. Delodajalec mora vedeti, katere kompetence diplomant ali srednješolec po zaključenem programu pridobi in kaj lahko od posameznika na delovnem mestu pričakuje. Natančnejša analiza in pregled tega vprašanja presega namene tega besedila oziroma terja ločeno študijo.

7.2.2 Postopkovni pristop k deregulaciji poklicev v Sloveniji

Sistemski pristop k deregulaciji poklicev pomeni tudi določeno zaporedje korakov, ki jih država v tem procesu upošteva. Sem najprej sodijo priprave na samo deregulacijo. Kot je bilo že navedeno, je prvi korak k deregulaciji poklicev njena **natančna opredelitev**, ki naj bo podana v splošnem zakonu (lex generalis) in veljavna za vse poklice. Opredelitev naj vključuje tudi razmejitev med regulirano dejavnostjo in reguliranim poklicem ter sam pojem reguliran poklic. Naslednji korak obsega natančno **definicijo ciljev** – kaj se želi z deregulacijo doseči in kako. S tega vidika mora deregulacija poklica imeti cilje in logiko, ki te cilje povezuje z **rezultati**. Najbolje je vnaprej opredeliti tudi, kdaj (v kakšnih časovnih intervalih) in kako se bodo ti rezultati merili. Ker deregulacija poklicev pomeni sprostitev ovir, ki so postavljene v zakonodaji in podzakonskih predpisih, je pri pripravah na deregulacijo treba tudi definirati, **katere predpise se bo v tem postopku spreminjalo in kako**. Pri tem je najbolje preučevati **vsako panogo posebej**, torej najprej zbrati vse predpise, ki regulirajo poklice v določeni panogi, vsak predpis analizirati z vidika pogojev, ki jih postavlja, argumentov za regulacijo ter učinka regulacije (zakaj je določen pogoj postavljen in kako se uresničuje v praksi). Nato je treba pristopiti k **oblikovanju predlogov za deregulacijo** – katere pogoje je treba odpraviti in zakaj. V tem delu je priporočljivo čim bolj **vključiti tudi strokovno javnost**. Njeno sodelovanje je pomembno ne samo zaradi ustrezne vsebine deregulacije oziroma evidentiranja argumentov za in proti deregulaciji, pač pa tudi zaradi zmanjšanja vnaprejšnjega apriori nasprotovanja deregulaciji. Preprečiti ali vsaj na najmanjšo možno mero je treba **zmanjšati možnosti za organiziran negativen odziv** oziroma upor zoper deregulacijo v obliki stavk, protestov in podobno. Zelo pomembno je torej, da država še med pripravami na deregulacijo vzpostavi **socialni dialog**, v katerega naj poleg delodajalcev oziroma delodajalskih združenj, delavskih združenj in nosilcev poklicev vključi tudi uporabnike in jim pojasni, kakšne koristi lahko družba kot celota pričakuje od deregulacije. V komuniciranju z omenjenimi deležniki deregulacije (delodajalci, delavska združenja, nosilci poklicev, poklicne skupine, stroka, uporabniki in javnost v najširšem pomenu besede) naj pojem **deregulacija** zamenja s pojmom **re-regulacija**.

7.3 Možnosti za nadaljnje raziskovanje

V tem besedilu smo skušali podati nekatere temeljne smernice in priporočila za deregulacijo poklicev na splošno, pri čemer se nismo poglobljali v specifikke vseh reguliranih poklicev, z izjemo poklicev v panogah turizem, gradbeništvo, posredovanje nepremičnin in obrt, za katere smo podali konkretna priporočila za deregulacijo. Podobna študija, kot je bila opravljena za poklice v omenjenih panogah, bo potrebna tudi za vse druge poklice, ki bodo predmet morebitne deregulacije. Za poklice, ki smo jih v to študijo vključili, pa bo nadaljnje raziskovanje obsegalo predvsem spremljanje učinkov deregulacije in njeno ovrednotenje, predvsem v smislu, ali je bil namen deregulacije dosežen, kaj bi se dalo še bolje urediti in podobno.

Deregulacija poklicev je postopek, ki ima tudi svojo **časovno dimenzijo**. Pogoji, ki so za opravljanje določenega poklica postavljeni v nekem časovnem obdobju, morda v naslednjem ne bodo več ustrezni. S tega vidika sta regulacija in deregulacija pravzaprav nekaj, kar se spreminja skozi čas in kar **zahteva stalno raziskovanje** in osvetljevanje temeljnih dilem, ki jih postavljajo spreminjajoče se družbene okoliščine.

LITERATURA

- Abelson, P. Robert. 1981. Psychological Status of the Script Concept. *American Psychologist* 36 (7): 715–729.
- Arzenšek, Ana. 2011. Perceived factors and obstacles to cognitive schema change during economic crisis. *Organizacija* 44 (4): 137–144.
- Brint, Steven. 1993. Elliot Freidson's contribution to the sociology of professions. *Work and Occupations* 20: 259–278.
- Choong-Ho Kang. 1998. *Taxi deregulation: International comparison*. Institute for Transport Studies, The University of Leeds. [Http://www.taxi-library.org/kang0898.htm](http://www.taxi-library.org/kang0898.htm) (15. 1. 2012).
- Clay, Bennett. 2011. *Deregulation consequences: Florida 6 step for deregulation*. [Http://www.cps-news.com/2011/01/27/deregulation-consequences/](http://www.cps-news.com/2011/01/27/deregulation-consequences/) (20. 1. 2012)
- Coffman, B. Richard. 1977. The Economic Reasons for Price and Entry Regulation of Taxicabs: A Comment. *Journal of Transport Economics and Policy* 11: 288–297.
- Cooter, Robert in Thomas Ulen. 2005. *Ekonomska analiza prava*. Ljubljana: Časnik Finance.
- Den Hertog, Johan. 1999. General theories of regulation. V *Encyclopedia of Law and Economics*, ur. Boudewijn Bouckaert and Gerrit De Geest, 223–270. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar.
- Dörken, Herbert, VandenBos, Gary R., Henke, Curtis; Cummings, Nicholas A., in Michael S. Pallak. 1993. Impact of Law and Regulation on Professional Practice and Use of Mental Health Services: An Empirical Analysis. *Professional Psychology: Research and Practice* 24 (3): 256–265.
- Economist. 2010. *Smart work: Faster productivity growth will be an important part of rich economies' revival*. [Http://www.economist.com/node/17173903](http://www.economist.com/node/17173903) (20. 1. 2011).
- Evetts, Julia. 2011. Sociological analysis of professionalism: past, present, and future. *Comparative Sociology* 10 (1): 1–37.
- Feldman, Roger in James W. Begun. 1985. *The welfare of quality changes due to professional regulation*. *The Journal of Industrial Economics* 34 (2): 17–32.
- Fels, Allan. 2001. *Regulation, Competition and the profession*. Proceedings of the Industry Economics Conference. [Http://www.accc.gov.au/content/index.phtml/itemId/255463](http://www.accc.gov.au/content/index.phtml/itemId/255463) (28. 4. 2011).
- Francis, M. Andrew. 2004. Out of touch and out of time: *Legal studies* 24 (3): 322–348.

Garoupa, Nuno. 2006. Regulation of legal and medical professions in the US and Europe: A comparative analysis. Working paper 2006-11. [Http://www.fedea.es/pub/papers/2006/dt2006-11.pdf](http://www.fedea.es/pub/papers/2006/dt2006-11.pdf) (6. 3. 2012).

Gioia, Dennis A. in Peter P. Poole. 1984. Scripts in Organizational Behavior. *Academy of Management Review* 9: 449–459.

Glenn, H. Partick. 2010. *Legal traditions of the world: sustainable diversity in law*. Oxford: Oxford University Press.

Gold, Jeff, Rodgers, Helen in Vikki Smith. 2002. The future of the professions: are they up for it? *Foresight* 4 (2): 46–53.

Holland, Dorothy in Michael Cole. 1995. Between Discourse and Schema: Reformulating a Cultural-Historical Approach to Culture and Mind. *Anthropology & Education Quarterly* 26 (4): 475–489.

Hotho, Sabine. 2008. Professional identity – product of structure, product of choice (Linking changing professional identity and changing professions). *Journal of Organizational Change Management* 21 (6): 721–742.

Jansson, Eva. 2010. Deregulation and the stakeholder model. *Corporate governance* 10 (2): 129–139.

Kay, John in John S. Vickers. 1990. Regulatory reform: An appraisal. V *Deregulation or re-regulation*, ur. Giandomenico Majone, 223–251. London: Pinter Publishers.

Kilminster, Sue, Miriam Naomi Quinton in Roberts Trudie. 2010. Learning practice? Exploring the links between transitions and medical performance. *Journal of Health Organization and Management* 24 (6): 556–570.

Kramberger, Anton. 1998. *Poklicni trgi delovne sile. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Lord, Robert G. in Mary C. Kernan. 1987. Scripts as Determinants of Purposeful Behavior in Organizations. *The Academy of Management Review* 12 (2): 265–277.

McGivern, Gerry in Michael Fischer. 2010. Medical regulation, spectacular transparency and the blame business. *Journal of Health Organization and Management* 24 (6): 597–610.

Ogus, Anthony. 1999. Self-regulation. V *Encyclopedia of Law and Economics*, ur. Boudewijn Bouckaert and Gerrit De Geest, 587–602. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar.

Operario, Don in Susan Fiske. 1999. Social cognition permeates social psychology: Motivated mental processes guide the study of human social behavior. *Asian Journal of Social Psychology* 2: 63–78.

New York Times. 2010. Push to End Job Barriers Rattles Greece and Economy. [Http://www.nytimes.com/2010/10/15/world/europe/15greece.html](http://www.nytimes.com/2010/10/15/world/europe/15greece.html) (20. 2. 2012).

Peters, J. 2008. Labour market deregulation and the decline of labour power in North America nad Western Europe. *Policy and Society* 27: 83–98.

Poole, Peter P., Barbara Gray in Dennis A. Gioia. 1990. Organizational Script Development Through Interactive Accommodation. *Group & Organization Studies* 15 (2): 212–233.

Posner, Richard A. 1992. The Effects of Deregulation on Competition: The Experience of the United States. *Fordham International Law Journal*, 23 (6) 6–19.

Potts, Jason. 2009. Open occupations – Why work should be free. *Economic Affaires*, 29(1): 71–76.

Schein, Edgar H. 1978. *Career dynamics: Matching individual and organizational needs*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Shears, Peter. 2009. Hang your shingle and carry on: estate agents – the unlicensed UK profession. *Property Management* 27 (3): 191–211.

Svensson, G. Lennart. 2006. New professionalism, trust and competence: some conceptual remarks and empirical data. *Current Sociology* 54: 579–593.

Svetlik, Ivan. 1999. Sodobni izzivi profesionalizmu. *Knjižnica* 43 (2/3): 7–18.

Waring, Justin, Mary Dixon – Woods in Karen Yeung. 2010. Modernising medical regulation: where are we now? *Journal of Health Organization and Management* 24 (6): 540–555.

Weigel, Wolfgang. 2009. *Challenging contemporary trends in the (de-) regulation for the professions*. *European Association of law and economics*. Working paper No. 012 – 2009.

[Http://law.haifa.ac.il/eale/site/WorkingPapers/Binder%20WP%20012.pdf](http://law.haifa.ac.il/eale/site/WorkingPapers/Binder%20WP%20012.pdf) (15. 12. 2010).

Williams, J. David. 1980. The Economic Reasons for Price and Entry Regulation of Taxicabs: A Comment. *Journal of Transport Economics and Policy* 14: 105–112.

Wozowczyk, Monika. in Nicola Massarelli. 2010. *European Union Labour Force Survey – Annual Results 2010*.

[Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-030/EN/KS-SF-11-030-EN.PDF](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-030/EN/KS-SF-11-030-EN.PDF) (2. 3. 2012).

Zajc, Katarina. 2009. Ekonomska analiza prava (opis, zgodovina in aplikacije). V *Ekonomska analiza prava v Sloveniji*, ur. Katarina Zajc, 17–30. Ljubljana: Uradni list RS.

PRAVNI VIRI

Evropska unija

Pogodba o Evropski uniji. Prečiščena različica, *Uradni list EU*, št. C 83/10.

Direktiva 1977/249/EGS o učinkovitem uresničevanju svobode opravljanja storitev odvetnikov. *Uradni list EU*, št. L 78/77.

Direktiva 1998/5/ES za olajšanje trajnega opravljanja poklica odvetnika v drugi državi članici kakor tisti, v kateri je bila kvalifikacija pridobljena. *Uradni list EU*, št. L 77/98.

Direktiva 2002/92/ES o zavarovalnem posredovanju. *Uradni list EU*, št. L 9/03.

Direktiva 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij. *Uradni list EU*, št. L 255/05.

Direktiva 2006/43/ES o obveznih letnih revizijah za letne in konsolidirane računovodske izkaze. *Uradni list EU*, št. L 157/06.

Direktiva 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta o storitvah na notranjem trgu. *Uradni list EU*, št. L 376/2006.

Uredba Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. 10. 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti. *Uradni list EU*, št. L 257/1968.

Mednarodna organizacija dela

Konvencija MOD št. 142 o poklicnem usmerjanju in strokovnem usposabljanju za razvoj človekovih sposobnosti. *Uradni list SFRJ*, št. 14/82.

Priporočilo MOD št. 117 o poklicnem usposabljanju. 1962.
[Http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:135180329972060::NO:12100:P12100_ILO_CODE:R117:NO](http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:135180329972060::NO:12100:P12100_ILO_CODE:R117:NO) (9. 2. 2011).

Priporočilo MOD št. 126 o poklicnem usposabljanju (ribiči). 1966.
[Http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R126](http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R126) (9. 2. 2011).

Priporočilo MOD št. 150 o razvoju človeških virov. 1975.
[Http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R150](http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R150) (9. 2. 2011).

Priporočilo MOD št. 157 za delavce v zdravstveni negi. 1977.
[Http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R157](http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R157) (9. 2. 2011).

Priporočilo MOD št. 195 o razvoju človeških virov. 2004.
[Http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R195](http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R195) (9. 2. 2011).

Republika Slovenija

Ustava RS. *Uradni list RS*, št. 33/91, 42/97, 66/00, 43/03, 68/06.

Obrtni zakon (ObrZ). *Uradni list RS*, št. 50/94, 61/00, 36/00 - ZPDZC, 42/02, 31/03 - Odl. US, 18/04, 117/06 - ZDavP-2, 102/07.

Zakon o spodbujanju razvoja turizma (ZSRT). *Uradni list RS*, št. 2/04.

Zakon o gorskih vodnikih (ZGV). *Uradni list RS*, št. 63/99, 37/04, 59/10.

Zakon o športu (ZSpo). *Uradni list RS*, št. 22/98, 97/2001 – ZSDP, 110/02 – ZGO-1, 15/03 – ZOPA).

Zakon o varstvu podzemnih jam (ZVPJ). *Uradni list RS*, št. 2/04, 61/06 – ZDru-1.

Zakon o kmetijstvu - I (Zkme – I). *Uradni list RS*, št. 45/08.

Zakon o geodetski dejavnosti (ZGeoD – I). *Uradni list RS*, št. 77/10.

Zakon o graditvi objektov (ZGO – I). *Uradni list RS* št. 110/02, 97/03 - Odl. US, 46/04 - ZRud-A, 47/04, 41/04 - ZVO-1, 45004 - ZVZP-A, 62/04 - Odl. US, 92/2005 - ZJC-B, 111/05 - Odl. US, 93/05 - ZVMS, 120/06 - Odl. US, 126/07, 108/09, 61/10 - ZRud-1, 76/10 - ZRud-1A, 20/11 - Odl. US.

Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (ZNPk). *Uradni list RS*, št. 1/07-UPB, 85/09.

Zakonu o zasebnem varovanju (ZzaSV). *Uradni list RS*, št. od 126/03 do 17/11.

Zakon o nepremičninskem posredovanju (ZNPosr). *Uradni list RS*, št. 42/03, 21/06, 47/06, 50/06, 49/11.

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR). *Uradni list RS*, št. 42/02, 103/07.

Zakon o postopku priznavanja kvalifikacij državljanom držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske konfederacije za opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v Republiki Sloveniji (ZPKEU). *Uradni list RS*, št. 21/02, 92/07, 85/09.

Pravilnik o zahtevah za nizkonapetostne električne inštalacije v stavbah. *Uradni list RS*, št. 41/09.

Pravilnik o zaščiti stavb pred delovanjem strele. *Uradni list RS*, št. 28/09, 2/12.

Pravilnik o usposobljenosti za jamske vodnike za vodenje po odprtih jamah, ki so urejene za turistični obisk. *Uradni list RS*, št. 77/08.

Pravilnik o gorskih vodnikih. *Uradni list RS*, št. 84/99.

Uredba o določitvi obrtnih dejavnosti in obrti podobnih dejavnostih. *Uradni list RS*, št. 18/08.

Italija

Zakonski dekret številka 206 z dne 9. novembra 2007 (it. Decreto legislativo 9 novembre 2007, n. 206). *Uradni list*, št. 261/2007.

Zakon številka 6 z dne 2. januarja 1989 (it. Legge 2 Gennaio 1989, n 6). *Uradni list*, št. 9/1989.

Avstrija

Zakon o tujih delavcih (nem. Ausländerbeschäftigungsgesetz - AuslBG). *Zvezni uradni list* št. 218/1975 in spremembe.

[Http://www.jusline.at/index.php?cpid=f04b15af72dbf3fdc0772f869d4877ea&law_id=52](http://www.jusline.at/index.php?cpid=f04b15af72dbf3fdc0772f869d4877ea&law_id=52) (5. 12. 2011).

Zakon o spodbujanju trga dela (AMFG). *Zvezni uradni list*, št. 31/1969 in spremembe. [Http://www.jusline.at/index.php?cpid=ba688068a8c8a95352ed951ddb88783e&lawid=213&paid=zitierhinw](http://www.jusline.at/index.php?cpid=ba688068a8c8a95352ed951ddb88783e&lawid=213&paid=zitierhinw) (5. 12. 2011).

Podjetniški zakonik (GewO). *Zvezni uradni list*, št. 194/1994 in spremembe. [Http://www.jusline.at/index.php?cpid=f04b15af72dbf3fdc0772f869d4877ea&law_id=12](http://www.jusline.at/index.php?cpid=f04b15af72dbf3fdc0772f869d4877ea&law_id=12) (5. 12. 2011).

Zakon o začasnem delu pri kadrovskih agencijah (AÜG). *Zvezni uradni list*, št. 1961/88 in spremembe.

[Http://www.jusline.at/Arbeitskraefteueberlassungsgesetz_%28AUeG%29_Langversion.html](http://www.jusline.at/Arbeitskraefteueberlassungsgesetz_%28AUeG%29_Langversion.html) (5. 12. 2011).

Zakon o zavarovanju za primer brezposelnosti (AIVG). *Zvezni uradni list*, št. 609/77 in spremembe.

[Http://www.jusline.at/index.php?cpid=f04b15af72dbf3fdc0772f869d4877ea&law_id=152](http://www.jusline.at/index.php?cpid=f04b15af72dbf3fdc0772f869d4877ea&law_id=152) (5. 12. 2011).

Nemčija

Odlok o delovnem dovoljenju (ArGV). *Zvezni uradni list*, št. I S 2899. [Http://www.aufenthaltstitel.de/argv.html](http://www.aufenthaltstitel.de/argv.html) (5. 12. 2011).

Odlok o izjemah pri zaposlovanju tujih delavcev (ASAV). *Zvezni uradni list*, št. I S 2893. [Http://www.buzer.de/gesetz/5262/index.htm](http://www.buzer.de/gesetz/5262/index.htm) (5. 12. 2011).

Zakon o stalnem prebivališču, Odlok o sprejemu tujcev za namen zaposlovanja (BeschV). *Zvezni uradni list*, št. I S 2937. [Http://www.gesetze-im-internet.de/beschv/BJNR293710004.html](http://www.gesetze-im-internet.de/beschv/BJNR293710004.html) (5. 12. 2011).

Odlok o postopku zaposlovanja (BeschVerfV). *Zvezni uradni list*, št. I S 2934. [Http://www.gesetze-im-internet.de/beschverfv/BJNR293400004.html](http://www.gesetze-im-internet.de/beschverfv/BJNR293400004.html) (5. 12. 2011).

Danska

Zakon o priznavanju tujih kvalifikacij št. 371 z dne 13. april 2007 (angl. Assessment of Foreign Qualifications Act).

[Http://en.iu.dk/recognition/danish-legislation/Consolidation_Act_371_2007.pdf](http://en.iu.dk/recognition/danish-legislation/Consolidation_Act_371_2007.pdf) (15. 12. 2011).

Ukaz o priznavanju tujih kvalifikacij št. 602 z dne 25. junij 2003 (angl. Assessment of Foreign Qualifications Order).

[Http://en.iu.dk/recognition/danish-legislation/Order_602_2003.pdf](http://en.iu.dk/recognition/danish-legislation/Order_602_2003.pdf) (15. 12. 2011).

Ukaz o odboru za priznavanje kvalifikacij št. 447 z dne 10. maj 2007 (angl. Qualifications Board Order).

[Http://en.iu.dk/recognition/danish-legislation/Order_447_2007_Qualifications_Board.pdf](http://en.iu.dk/recognition/danish-legislation/Order_447_2007_Qualifications_Board.pdf) (15. 12. 2011).

Zakon o priznavanju kvalifikacij in o pravici opravljanja določenih poklicev na Danskem z dne 12. februar 2010 (angl. Professional recognition Act on the Right to Exercise Certain Professions in Denmark).

[Http://en.iu.dk/recognition/danish-legislation/Consolidated_Act_189_12_February_2010.pdf](http://en.iu.dk/recognition/danish-legislation/Consolidated_Act_189_12_February_2010.pdf) (15. 12. 2011).

Finska

Zakon o priznavanju poklicnih kvalifikacij številka 1093 z dne 30. november 2007 (fin. Laki ammattipätevyyden tunnustamisesta 30. 11. 2007/1093).

[Http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071093](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071093) (20. 12. 2011).

Zakon o izpolnjevanju pogojev za delovna mesta v finskem javnem sektorju na podlagi v tujini pridobljene visokošolske izobrazbe številka 531 z dne 11. julija 1986 (fin. Laki ulkomailla suoritetujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta).

[Http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1986/19860531](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1986/19860531) (20. 12. 2011).

Odlok o učiteljskih kvalifikacijah številka 986 z dne 14. december 1998 (fin. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista).

[Http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980986](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980986) (20. 12. 2011).

DRUGI VIRI

Centralna pisarna za tuje izobraževanje (ZAB). 2012. *Spletna podatkovna baza anabin*. [Http://www.anabin.de/scripts/willkommen.asp](http://www.anabin.de/scripts/willkommen.asp) (5. 3. 2012).

Danska služba za imigracije. 2010. *EU/EEA and Nordic citizens*.

[Http://www.nyidanmark.dk/en-us/coming_to_dk/eu_and_nordic_citizens/eu_and_nordic_citizens.htm](http://www.nyidanmark.dk/en-us/coming_to_dk/eu_and_nordic_citizens/eu_and_nordic_citizens.htm) (5. 3. 2012).

Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (CEDEFOP). 2010. *Skills Supply and Demand in Europe. Medium term forecast up to 2020*. Luxembourg: Publication Office of the European Union.

http://www.cedefop.europa.eu/en/Files/3052_en.pdf (3. 2. 2012).

Evidenca reguliranih poklicev oziroma poklicnih dejavnosti v Republiki Sloveniji. *Uradni list RS*, št. 50/06.

- Euronews. 2012. *Italy deregulates for competition*.
[Http://www.euronews.com/2012/01/20/italy-deregulates-for-competition/](http://www.euronews.com/2012/01/20/italy-deregulates-for-competition/) (15. 2. 2012).
- Evropska komisija 2010a. *Internal Market Scoreboard, edition 21*.
[Http://ec.europa.eu/internal_market/score/index_en.htm](http://ec.europa.eu/internal_market/score/index_en.htm) (25. 4. 2011).
- Evropska komisija. 2010b. *Recognition of professional qualification*.
[Http://www.europarl.europa.eu/document/.../20101025ATT89911EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/document/.../20101025ATT89911EN.pdf) (20. 4. 2011).
- Evropska komisija. 2010c. *Towards a Single Market Act For a Highly competitive social market economy 50 proposals for improving our work, business and exchanges with another*. COM (2010) 608 final.
[Http://ec.europa.eu/internal_market/smact/docs/single-market-act_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/smact/docs/single-market-act_en.pdf) (25. 4. 2011).
- Evropska komisija. 2010d. *Agenda for new skills and jobs*.
[Http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=958](http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=958) (25. 4. 2011).
- Evropska komisija. 2010e. *Europe 2020 - The EU strategy for smart, sustainable and inclusive growth*.
[Http://ec.europa.eu/economy_finance/structural_reforms/europe_2020/index_en.htm](http://ec.europa.eu/economy_finance/structural_reforms/europe_2020/index_en.htm) (15. 4. 2011).
- Evropska komisija. 2010f. *Commission staff working document on the transposition and implementation of the professional qualifications directive (Directive 2005/36/EC)*.
[Http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/evaluation/staff-working-doc_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/evaluation/staff-working-doc_en.pdf) (20. 2. 2011).
- Evropska komisija. 2010g. *European commission sets out plans to strenghten the single market with measures to boost growth and enchance citizen's rights*. Press release, IP/10/1390 z dne 27. 10. 2010.
[Http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1390](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1390) (20. 2. 2011).
- Evropska komisija. 2010h. *A new strategy for the single market. At the service of Europe's economy and society. Report to the president of the European commission Jose Manuel Barroso by Mario Monti*.
[Http://ec.europa.eu/.../monti_report_final_10_05_2010_en...](http://ec.europa.eu/.../monti_report_final_10_05_2010_en...) (20. 2. 2011).
- Evropska komisija 2011. *Poročila Evropske komisije o priznavanju poklicnih kvalifikacij*.
[Http://ec.europa.eu/competition/sectors/professional_services/reports/reports.html](http://ec.europa.eu/competition/sectors/professional_services/reports/reports.html) (20. 4. 2010).
- Evropska komisija. 2011a. *Database of regulated professions in the EU Member States, EEA countries and Switzerland*.
[Http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?fuseaction=home.home](http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?fuseaction=home.home) (8. 12. 2011).

Evropska komisija. 2011b. *Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij in Uredbe št. [...] o upravnem sodelovanju prek informacijskega sistema za notranji trg.* [Http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/policy_developments/modernising/COM2011_883_sl.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/policy_developments/modernising/COM2011_883_sl.pdf) (28. 2. 2012).

Evropska komisija. 2011c. *Evaluation of the Professional Qualifications Directive.* [Http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/news/20110706-evaluation-directive-200536ec_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/news/20110706-evaluation-directive-200536ec_en.pdf) (3. 3. 2012).

Evropski parlament. 2009. *EU, EP, DG for internal policies. Study on transposition of the directive on the recognition of personal qualifications.* IP/A/IMCO/ST/2009-05. [Http://www.europarl.europa.eu/.../20101025ATT89911EN...](http://www.europarl.europa.eu/.../20101025ATT89911EN...) - (20. 2. 2011).

Global Competences UG. *Berufliche Anerkennung.* 2012. [Http://www.berufliche-erkennung.de/index.php/herzlich-willkommen](http://www.berufliche-erkennung.de/index.php/herzlich-willkommen) (5. 3. 2012).

Gospodarska zbornica Slovenije. 2011. *Register članov.* [Http://www.gzs.si/vodniki/](http://www.gzs.si/vodniki/) (4. 12. 2012).

Inženirska zbornica Slovenije. 2010. *Predlogi IZS za spremembo zakona o graditvi objektov.* Interno gradivo.

Ministrstvo za šolstvo in šport. 2011. *Slovensko ogrodje kvalifikacij. Predlog medresorske delovne skupine za pripravo nacionalnega ogrodja kvalifikacij.* [Http://www.nok.si/data/files/60_file_path.pdf](http://www.nok.si/data/files/60_file_path.pdf) (15. 1. 2011).

IXPOS – The German Business portal. *Recognition procedure.* 2009. [Http://www.german-business-portal.info/GBP/Redaktion/en/PDF/Work/recognition-procedure,property=pdf,bereich=gbp,sprache=en,rwb=true.pdf](http://www.german-business-portal.info/GBP/Redaktion/en/PDF/Work/recognition-procedure,property=pdf,bereich=gbp,sprache=en,rwb=true.pdf) (5. 3. 2012).

Reflection Group. 2010. *Project Europe 2030: Challenges and Opportunitites.* [Http://www.reflectiongroup.eu/2010/05/08/project-europe-2030-challenges-and-opportunities/](http://www.reflectiongroup.eu/2010/05/08/project-europe-2030-challenges-and-opportunities/) (22. 4. 2011).

Slovenska turistična organizacija. 2011. *Turistični vodniki z licencami.* [Http://www.slovenia.info/si/Turisti%C4%8Dni-vodniki-z-licencami.htm?turisticni_vodniji_z_licencami=0&lng=1](http://www.slovenia.info/si/Turisti%C4%8Dni-vodniki-z-licencami.htm?turisticni_vodniji_z_licencami=0&lng=1) (4. 3. 2012).

Vlada RS 2010. *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o gorskih vodnikih – delovno gradivo z dne 29. 1. 2010.* [Http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/turizem/NOVELA_ZGV_01.pdf](http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/turizem/NOVELA_ZGV_01.pdf) (20. 2. 2012).

Vlada RS 2011. *Pakt za evro – možne zaveze Slovenije za leti 2011 in 2012 (osnutek).* http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/sklepi/seja_vlade_2011/126_seja/Pakt_za_evro_splet.pdf (3. 3. 2012).

PRILOGA 1: TURIZEM

SLOVENIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
Turistični vodnik	Zakon o spodbujanju turizma (Uradni list RS, št. 2/04)	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj srednja strokovna izobrazba, - znanje najmanj enega tujega jezika za stopnjo najmanj srednje strokovne izobrazbe, - preizkus znanja, - vpis v register turističnih vodnikov in obnavljanje vpisa vsako leto.
Turistični vodnik turističnega območja ¹	Zakon o spodbujanju turizma (Uradni list RS, št. 2/04)	Izpolnjevanje občinskih pogojev (običajno tečaj in preizkus znanja).
Turistični spremljevalec	Zakon o spodbujanju turizma (Uradni list RS, št. 2/04)	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj srednja strokovna izobrazba, - znanje najmanj enega tujega jezika za stopnjo najmanj srednje strokovne izobrazbe, - preizkus znanja, - vpis v register turističnih vodnikov in obnavljanje vpisa vsako leto, <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj dveletne delovne izkušnje s področja dejavnosti organizatorja potovanj (GZS na podlagi dokazil o izkušnjah izda izkaznico).

¹ Postavlja se vprašanje, ali ga lahko sploh uvrščamo med regulirane poklice, saj imajo občine le možnost, da regulirajo pridobitev naziva „turistični vodnik turističnega območja“, ne gre pa za regulacijo, ki je kogentna, kot na primer pri turističnemu vodniku.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
Gorski vodnik	<p>Zakon o gorskih vodnikih (Uradni list RS, št. 63/99, 37/04, 59/10)</p> <p>Pravilnik o gorskih vodnikih (Uradni list RS, št. 84/99)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starost 18 let, - najmanj srednješolska izobrazba, - primernost za opravljanje poklica (izpisek iz kazenske evidence), - zdravniško potrdilo o psihofizičnih sposobnostih, - alpinistične izkušnje, - usposabljanje po posebnem programu, - enoletno pripravništvo, - strokovni izpit, - zavarovanje odgovornosti proti tretjim osebam in nezgodno zavarovanje, - vpis v imenik aktivnih gorskih vodnikov in obnavljanje vpisa vsako leto.
Vodnik po soteskah	<p>Zakon o športu (Uradni list RS, št. 22/98, 97/01 - ZSDP, 110/02 - ZGO-1, 15/03 - ZOPA)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - strokovno usposabljanje, - licenca (pooblastilo za njeno izdajo ima Olimpijski komite Slovenije).
Jamski vodnik	<p>Zakon o varstvu podzemnih jam (Uradni list, št. 2/04 in 61/06 - ZDru-1)</p> <p>Pravilnik o usposobljenosti za jamske vodnike za vodenje po odprtih jamah, ki so urejene za turistični obisk (Uradni list RS, št. 77/08)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starost najmanj 18 let, - usposabljanje po posebnem programu, - strokovni izpit, - vpis v register jamskih vodnikov.

AVSTRIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Turistični vodnik</p> <p>nem. Fremdenführer</p>	<p>Gewerbeordnung –GewO (Obrtni zakon)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE</p> <p>POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pridobitev licence (nem. Gewerbeberechtigung); - nosilec obrti² mora za pridobitev licence opraviti preizkus kvalificiranosti. Za osebe, ki pri takšnem »obrtniku« opravljajo delo turističnega vodnika, zakon določa smiselno uporabo določb glede kvalifikacij za nosilca obrti.
<p>Gorski vodnik³</p> <p>nem. Bergführer</p>	<p>351. Verordnung der Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kultur über die Eignungsprüfungen, Abschlussprüfungen und Befähigungsprüfungen an Schulen zur Ausbildung von Leibeserziehern und Sportlehrern</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE</p> <p>POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - znanje nemškega jezika vsaj v obsegu, ki je potreben za zagotavljanje varnosti izletnikov - to zahtevajo samo nekatere dežele, - starost najmanj 18 let, - potrdilo o usposobljenosti, ki ga izdaja športna akademija v Innsbrucku (nem. Bundessportakademie Innsbruck) po dvosemestralnem usposabljanju; <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - obvezno drugo izobraževanje in preizkus znanja (izpit), - potrdilo o ustreznem zdravstvenem stanju, - poročilo o opravljenih gorskih turah,

² Poklic turističnega vodnika je reguliran v okviru obrti, kar predstavlja posebnost.

³ Poklic gorskega vodnika je reguliran skupaj z učiteljem smučanja.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<ul style="list-style-type: none"> - zavarovanje odgovornosti, - nekaznovanost, - osebna primernost (zanesljivost in resnost) – samo nekatere dežele, - vpis v register. <p>Licenco je treba obnavljati z rednim obnavljanjem znanja (načeloma se morajo gorski vodniki vsaj na vsake 2 leti udeležiti ustreznih tečajev).</p>
Vodnik po soteskah nem. Schluchterführer	Deželna zakonodaja o gorskem vodništvu ⁴	PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA: enaki pogoji kot pri gorskem vodniku, s tem da se preverja specifično znanje vodenja po soteskah (ang. canoeing).
Vodnik po jamah nem. Höhlenführer	Deželna zakonodaja ⁵	PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA: <ul style="list-style-type: none"> - obvezen tečaj, - preizkus znanja (izpit). <p>Pogoji za pristop k izpitu so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj dvoletne izkušnje na področju speleologije, - zanesljivost - zdravstvena ustreznost, - opravljen tečaj prve pomoči, - nekaznovanost.

⁴ Vodnik po soteskah je reguliran kot specializacija, ki se opravlja v okviru pridobitve licence za gorskega vodnika.

⁵ Pogoji za pristop k izpitu, ki jih predpisujejo različne dežele, so zelo podobni.

NEMČIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Gorski vodnik</p> <p>nem. Bergführer</p>	<p>Ausbildungs- und Prüfungsordnung für Fachsportlehrer im freien Beruf in Bayern (BayAPOFspl) vom 8. Februar 1999⁶</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - državni certifikat (izdaja ga Tehniška univerza v Münchnu). <p>Pogoji za izdajo certifikata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starost najmanj 18 let, - predhodno izobraževanje v obsegu najmanj 600 ur,⁷ - potrdilo o psihofizični usposobljenosti, - znanje nemškega jezika, - dokaz o dobrem imenu (ugledu), - nekaznovanost za določena kazniva dejanja, - potrdilo o opravljenem usposabljanju iz prve pomoči.

Danska in Finska ne regulirata nobenega poklica s področja turizma.

⁶ Velja za vse dežele.

⁷ Namesto 600-urnega izobraževanja se lahko prizna tudi drugo ustrežno izobraževanje.

ITALIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Turistični vodnik</p> <p>it. Guida turistica</p>	<p>Zakon 135/2001 (Legge quadro turismo)⁸</p> <p>Zakon 40/2007</p> <p>Zakonodaja provinc</p>	<p>Vsaka provinca ima sprejet svoj pravni akt, s katerim regulira poklic turističnega vodnika tako, da se ta poklic lahko opravlja le ob predhodni pridobitvi ustrezne licence, ki jo izda pristojni organ v vsaki provinci. Licenca velja le za območje province, ki jo je podelila. Večina provinc predpisuje vse ali le nekatere izmed spodaj naštetih pogojev za prístup k preizkusu znanja, ki je (uspešno opravljen) podlaga za pridobitev licence.</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - italijansko državljanstvo ali državljanstvo druge EU države, - starost najmanj 18 let, - imetništvo civilnih in političnih pravic, - zdravstvena primernost, - diploma višje srednje šole ali poklicne šole (it. diploma scuola media superiore ali diploma di istruzione secondaria), - izpit (preizkus znanja), - obvezna udeležba na izobraževanju (v trajanju od najmanj 250 do 1000 ur) kot pogoj za izpit (samo nekatere province), - odplačno opravljanje del in nalog turističnega vodnika ali opravljanje del in nalog s področja kulturne dediščine, arheologije in podobno, kot pogoj za prístup k izpitu (le nekatere province), - znanje vsaj dveh jezikov držav članic EU - to zahtevajo samo

⁸ Zakon za predpisovanje pogojev za opravljanje poklicev v turizmu pooblašča italijanske province. Province lahko samostojno in vsaka zase sprejmejo pravne akte, s katerimi predpišejo pogoje glede pridobitve licence, preverjanja znanja, sestave izpitnih komisij in podobno. Takšne pravne akte ima večina italijanskih provinc, pogoji za opravljanje tega poklica pa so podobni.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Turistični spremljevalec it. Accompagnatore turistico</p>	<p>Zakon 135/2001 (Legge quadro turismo) Zakon 40/2007 Zakonodajna provinc</p>	<p>nekatero provinc, - vpis v register imetnikov licenc.⁹</p> <p>Licenca se podeli za nekaj let (večinoma pet) in se obnovi, če oseba izkaže opravljanje tega poklica. Licenca, pridobljena za eno provinco, ne velja za drugo. Za opravljanje poklica v drugi provinci ni treba opravljanja celotnega izpita, kot je predviden z zakonodajo, pač pa se preverja le poznavanje turističnih znamenitosti, zgodovine in kulture druge provinc.</p>
		<p>Vsaka provinca ima sprejet svoj zakonodajni akt, s katerim regulira poklic turističnega spremljevalca. Pogoji so večinoma enaki kot za turističnega vodnika, razlikuje se le zahtevnost preizkusa znanja. Licenca velja le za območje province, ki jo je podelila. Večina provinc predpisuje vse ali le nekatere izmed spodaj naštetih pogojev za pristop k preizkusu znanja, ki je (uspešno opravljen) podlaga za pridobitev licence.</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - italijansko državljanstvo ali državljanstvo druge EU države, - starost najmanj 18 let, - imetništvo civilnih in političnih pravic, - zdravstvena primernost, - diploma višje srednje šole ali poklicne šole (it. diploma scuola media superiore ali diploma di istruzione secondaria), - izpit (preizkus znanja), - obvezna udeležba na izobraževanju (v trajanju od najmanj 250 do 1000 ur) kot pogoj za izpit – to zahtevajo samo nekatere

⁹ V nekaterih provincah se enkrat letno v uradnem glasilu objavijo imena imetnikov teh licenc.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Gorski vodnik it. Guida alpina¹¹</p>	<p>Zakon 6/1989 (Legge quadro guida alpina)¹² Zakonodaja provinc¹³</p>	<p>province, - znanje vsaj dveh jezikov držav članic EU (samo nekatere province), - vpis v register imetnikov licenc.¹⁰</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starost najmanj 18 za gorskega vodnika -pripravnika oziroma najmanj 21 let za gorskega vodnika – mojstra, - potrdilo o psihofizični kondiciji (ustreznosti), - diploma višje srednje šole (it. diploma di scuola media inferiore) – samo nekatere province, - nekaznovanost za dejanja, zaradi katerih ni mogoče opravljati poklicev v javni upravi, - stalno bivanje v občini regije, kjer želi opravljati ta poklic, - izpit (preizkus znanja), nekatere regije kot pogoji za prístup k izpitu določajo tudi obvezno usposabljanje, - znanje italijanskega jezika (samo nekatere regije) oziroma poleg italijanskega vsaj še enega tujega jezika,¹⁴ - vpis v register gorskih vodnikov pri vsaki provinci posebej (se obnavlja na 3 leta).

¹⁰ V nekaterih provincah se enkrat letno v uradnem glasilu objavijo imena imetnikov teh licenc.

¹¹ V Italiji za opravljanje tega poklica obstajata dve poklicni obliki: gorski vodnik – pripravnik in gorski vodnik – mojster.

¹² Zakon 6/1989 predstavlja izhodišče za sprejem regijske zakonodaje za urejanje tega poklica. Na podlagi tega zakona imajo province pristojnost, da sprejmejo zakonodajo, ki ureja pogoje za opravljanje tega poklica, preskuse znanja, sestavo izpitnih komisij, vpis v register gorskih vodnikov (it. albo professionale) ipd. Nekatere province imajo sprejet poseben akt samo za gorske vodnike, druge to urejajo skupaj s tursitičnimi vodniki.

¹³ Province s svojimi akti zelo podobno urejajo sestavo strokovnih komisij za preverjanje znanja, vsebine in način preverjanja znanja, obnavljanje licence ter vpis v registre gorskih vodnikov ter vodenje teh registrov.

¹⁴ Nekatere province zahtevajo samo znanje italijanskega jezika, nekatere pa poleg znanja italijanskega jezika tudi znanje vsaj še enega jezika držav članic EU.

PRILOGA 2: GRADBENIŠTVO

SLOVENIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
Odgovorni geodet	Zakon o geodetski dejavnosti (ZGeoD – 1, Uradni list RS št. 77/10)	PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA: <ul style="list-style-type: none"> - najmanj magistrska izobrazba po študijskem programu druge stopnje geodetske smeri, - najmanj tri leta delovnih izkušenj na področju geodezije, - opravljen izpit pri Inženirski zbornici Slovenije iz geodetske stroke, - urejeno zavarovanje odgovornost za škodo v skladu z ZGeoD – 1.
Geodet	Zakon o geodetski dejavnosti (ZGeoD – 1, Uradni list RS št. 77/10)	PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA: <ul style="list-style-type: none"> - najmanj visokošolska izobrazba po študijskem programu prve stopnje geodetske smeri, - najmanj tri dela delovnih izkušenj na področju izvajanja geodetskih storitev ali evidentiranja nepremičnin, - opravljen strokovni izpit za izvajanje geodetskih storitev.
Odgovorni projektant	Zakon o graditvi objektov (ZGO – 1, Uradni list RS št. od 110/02 do 20/11)	PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA: <ul style="list-style-type: none"> - pri pristojni zbornici vpisan v ustrezen imenik, - univerzitetna izobrazba in najmanj pet let delovnih

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>izkušenj na področju projektantskih storitev, če nastopa kot odgovorni projektant načrta za zahtevni objekt oziroma najmanj tri leta delovnih izkušenj na področju projektantskih storitev, če nastopa kot odgovorni projektant načrta za manj zahtevni objekt,</p> <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - visoka strokovna izobrazba in najmanj sedem let delovnih izkušenj pri zahtevnih objektih in najmanj pet let delovnih izkušenj pri manj zahtevnih objektih.
Odgovorni revident	Zakon o graditvi objektov (ZGO – 1, Uradni list RS št. od 110/02 do 20/11)	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE</p> <p>POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izpolnjevanje pogojev za odgovornega projektanta ustrezne stroke, - opravljen dopolnilni strokovni izpit za revidiranje pri pristojni poklicni zbornici.
Odgovorni vodja del in odgovorni vodja posameznih del	Zakon o graditvi objektov (ZGO – 1, Uradni list RS št. od 110/02 do 20/11)	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE</p> <p>POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - univerzitetna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, - opravljen strokovni izpit za odgovorno vodenje del pri pristojni poklicni zbornici, - najmanj tri leta delovnih izkušenj pri gradnjah, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - visoka strokovna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, - opravljen strokovni izpit za odgovorno vodenje del

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>pri pristojni poklicni zbornici, - najmanj pet let delovnih izkušenj pri gradnjah, <u>ali</u> - višja strokovna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, - opravljen strokovni izpit za odgovorno vodenje del pri pristojni poklicni zbornici, - najmanj sedem let delovnih izkušenj pri gradnjah, <u>ali</u> - tehnik oziroma srednja izobrazba gradbene ali podobne tehnične stroke, - opravljen strokovni izpit za odgovorno vodenje del pri pristojni poklicni zbornici, - najmanj deset let delovnih izkušenj pri gradnjah.</p> <p><i>Odgovorni vodja del za zahtevne objekte</i> PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA: - univerzitetna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, - opravljen strokovni izpit za odgovorno vodenje del pri pristojni poklicni zbornici, - najmanj pet let delovnih izkušenj pri gradnjah, - vpis v ustrezen imenik pri zbornici, <u>ali</u> - visoka strokovna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, - opravljen strokovni izpit za odgovorno vodenje del</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>pri pristojni poklicni zbornici,</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj sedem let delovnih izkušenj pri gradnjah, - vpis v ustrezen imenik pri zbornici, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - višja strokovna izobrazba gradbene ali druge podobne tehnične stroke, - opravljen strokovni izpit za odgovorno vodenje del pri pristojni poklicni zbornici, - najmanj deset let delovnih izkušenj pri gradnjah, - vpis v ustrezen imenik pri zbornici. <p><i>Odgovorni vodja posameznih del</i></p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE</p> <p>POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lahko tudi višja strokovna izobrazba, - opravljen strokovni izpit, - najmanj dve leti delovnih izkušenj, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnik, - opravljen strokovni izpit, - najmanj tri leta delovnih izkušenj, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljen delovodski ali mojstrski izpit s področja izvajanja dela pri gradnjah, - najmanj pet let delovnih izkušenj pri gradnjah.
<p>Odgovorni nadzornik in odgovorni nadzornik posameznih del</p>	<p>Zakon o graditvi objektov (ZGO – 1, Uradni list RS št. od 110/02 do 20/11)</p>	<p>Za gradbeni nadzor nad gradnjami zahtevnih objektov se zahteva izpolnjevanje pogojev za odgovornega projektanta ali odgovornega vodjo del pri gradnjih zahtevnih objektov.</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>Za <i>gradben nadzor nad gradnjami manj zahtevnih objektov</i> se zahteva izpolnjevanje pogojeva za odgovorno projektiranje manj zahtevnih objektov ali za odgovorno vodenje del.</p> <p>Za <i>odgovornega nadzornika posameznih del</i> se zahteva izpolnjevanje pogojev za odgovorno vodenje posameznih del.</p>
<p>Pooblaščen prostorski načrtovalec z licenco »A«</p>	<p>Zakon o graditvi objektov (ZGO – 1, Uradni list RS št. od 110/02 do 20/11)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE</p> <p>POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v imenik Zbornice za arhitekturo in prostor, - izobrazba s področja arhitekturne stroke oziroma s področja krajinsko arhitekturne stroke, - tri leta delovnih izkušenj na področju prostorskega načrtovanja, - opravljen dopolnilni strokovni izpit iz odgovornega prostorskega načrtovanja.
<p>Pooblaščen prostorski načrtovalec z licenco »KA«</p>	<p>Zakon o graditvi objektov (ZGO – 1, Uradni list RS št. od 110/02 do 20/11)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE</p> <p>POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v imenik Zbornice za arhitekturo in prostor, - izobrazba s področja arhitekturne stroke oziroma s področja krajinsko arhitekturne stroke, - tri leta delovnih izkušenj na področju prostorskega načrtovanja, - opravljen dopolnilni strokovni izpit iz odgovornega prostorskega načrtovanja.
<p>Pooblaščen prostorski načrtovalec z licenco »P«</p>	<p>Zakon o graditvi objektov (ZGO – 1, Uradni list RS št. od 110/02 do 20/11)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE</p> <p>POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izobrazba s področja tiste stroke, ki zagotavlja

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Preglednik za pregledovanje električnih in strelovodnih inštalacij</p>	<p>Pravilnik o zahtevah za nizkonapetostne električne inštalacije v stavbah (Uradni list RS, št. 41/09)</p> <p>Pravilnik o zaščiti stavb pred delovanjem strele (Uradni list RS, št. 28/09)</p>	<p>ustrezna znanja s področja prostorskega načrtovanja</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj pet let delovnih izkušenj na področju prostorskega načrtovanja (kot delovne izkušnje na področju prostorskega načrtovanja se štejejo tudi delovne izkušnje v občinski upravi, pristojni za področje urejanja prostora), - opravljen strokovni izpit za odgovorno prostorsko načrtovanje. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pridobljena nacionalna poklicna kvalifikacija za pregledovanje inštalacij v skladu z Zakonom o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo).¹⁵

¹⁵ Do konca leta 2011 je bilo treba predložiti potrdilo o usposobljenosti za pregledovanje električnih inštalacij (pridobitev po opravljanem preizkusu znanja na organu gospodarske zbornice).

AVSTRILIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Gradbeni investitor¹⁶ (Nepremičninski referent)</p> <p>nem. Bauträger¹⁷ (Lehrberuf: Immobilienkaufmann/-frau)</p>	<p>10. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit, mit der Ausbildungsvorschriften für den Lehrberuf Immobilienkaufmann/Immobilienkauffrau Verordnung der Wirtschaftskammer Österreich über die Befähigungsprüfung für das reglementierte Gewerbe der Immobilienverwalter eingeschränkt auf Bauträger (Bauträger-Befähigungsprüfungsordnung) vom 30. Januar 2004</p> <p>58. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das reglementierte Gewerbe der Immobilienverwalter (Immobilienmakler, Immobilienverwalter, Bauträger) (Immobilienverwalter-Verordnung) vom 28. Januar 2003</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Nepremičninski referent</p> <p>Učna doba: 3 leta</p> <p>Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični izpit: administracija, komunikacija in organizacija, - teoretični izpit: poslovna matematika, knjigovodstvo in računovodstvo. <p>Strokovni izpit (4 moduli):</p> <ul style="list-style-type: none"> - strokovni pisni izpit, - strokovni ustni izpit, - obrtniški izpit, - izpit za inštruktorja. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <p>1) - potrdila o uspešnem zaključku ustreznega univerzitetnega študija,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku visoke poklicne šole,

¹⁶ Gre za poklic, ki se ga pridobi z šolanjem za Kaufmann/frau (ni pa nujno, lahko se kasneje naredi Befähigungsprüfung in se pridobi ta naziv.

¹⁷ Gre za poklic, ki se ga pridobi z šolanjem za Kaufmann/frau (ni pa nujno, lahko se kasneje naredi Befähigungsprüfung in se pridobi ta naziv.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<ul style="list-style-type: none"> - vsaj enoletnem poklicnem udejstvovanju na strokovnem področju,¹⁸ <p>2) potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku izobrazbe s področja ekonomije ali prava, - vsaj enoletnem poklicnem udejstvovanju na strokovnem področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku poklicne srednje šole ali njene posebne oblike, - najmanj enoletnem poklicnem udejstvovanju na strokovnem področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku srednje šole, - vsaj dvoletnem poklicnem udejstvovanju na strokovnem področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj triletnega poklicnega izobraževanja, katerega vsebina je natanko oziroma strogo predpisana, ali uspešno opravljen izpit vajeništva kot učitelj ali kot nepremičninski referent v komerciali, - vsaj dvoletnem poklicnem udejstvovanju na strokovnem področju,

¹⁸ Poklicna strokovna dejavnost za delo nepremičninskega referenta je podana, če je referent prejel in končal naročila ter bil upravičen do izjave v okviru pogajanj o pogodbah. Ustrezna poklica dejavnost upravljalca nepremičnin je podana, če je kandidat naredil poslovne in upravne naloge na področju upravljanja premoženja

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>in (velja za vse zgoraj navedene možnosti pod točko 2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešnem zaključku ustreznega strokovnega izpita, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem strokovnem izpitu za določeno dejavnost, - potrdil o opravljenem dodatnem izpitu za investitorja. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA - investitor:</p> <p>1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o zaključku ustreznega univerzitetnega študija, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku poklicne šole, - vsaj enoletnem poklicnem udejstvovanju na strokovnem področju, <p>2)</p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku študija poslovnih ved ali ekonomije ali komercialno izobraževalnih ali prava ali gradbeništva ali industrijskega inženiringa - gradbeništva ali arhitekture, - vsaj enoletnem poklicnem udejstvovanju na strokovnem področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku poklicne srednje šole ali njene

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>posebne oblike, katerih usposabljanje v gradbeništvu je strogo oziroma natančno predpisano,</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj eno in polletnem poklicnem udejstvovanju na strokovnem področju,¹⁹ <p><u>in</u> (velja za vse zgoraj navedene možnosti pod točko 2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>potrdilo</u> o opravljenem strokovnem izpitu, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljenem strokovnem izpitu za stavbenika ali tesarja, - opravljenem dodatnem izpitu za stavbenika in tesarja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljenem strokovnem izpitu za delo nepremičninskega referenta ali nepremičninskega upravljalca, - opravljenem dodatnem izpitu za nepremičninskega posrednika in upravljalca nepremičnin, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljenem izpitu za gradbenega inženirja na področju gradbeništva ali industrijskega inženiringa v gradbeništvu ali arhitekture in gradbeništva, - opravljenem dodatnem preizkusu za gradbenega

¹⁹ Poklicna strokovna dejavnost, ki se nanaša na dejavnosti gradbenega investitorja, je podana, če je kandidat odgovoren za gradbene projekte in ima delovne izkušnje na vodilnih položajih, zlasti kot vodja projekta, in je pridobil dovoljenje za vodenje udeležencev v projektu.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Svetovalec inženirja (ni posebnega šolanja)</p> <p>nem. Ingenieurkonsulent (Kein Lehrberuf)</p>	<p>Kammer der Architekten und Ingenieurkonsulenten (http://wien.arching.at)</p>	<p>inženirja.</p> <p>Opis: Civilni tehnik</p> <p>Civilni tehnik je pravni izraz (poklicni naziv), ki ga dobijo samo člani zbornice za arhitekto in inženirje. Ta poklicni naziv imajo lahko samo člani zbornice.</p> <p>Za pridobitev naziva civilnega tehnika je treba imeti izobrazbo gradbenega inženirja ter opravljen izpit (preizkus znanja). Ta preizkus se izvaja skladno z uradom deželne vlade. Registracija se izvaja na območju, kjer ima kandidat prebivališče.</p> <p>Izpit za civilnega tehnika</p> <p>Osnovna zahteva je dokončanje študija inženirstva ali magisterija znanosti, podiplomski študij iz tehničnih ved ali znanstveni študij ali študij na domači univerzi ali magisterij ali diploma politehnične šole za gradbeništvo, ki se osredotoča na inženirske in znanstvene študije.</p> <p>Strokovna praksa</p> <p>Praksa traja najmanj tri leta po diplomi. To lahko zajema tudi absolventa v delovnem razmerju ali osebo, ki je opravljala obrt ali delo v javni službi oziroma v državni upravi. Praksa mora zajemati reprezentativna znanja oziroma dela na področju organa. Prakso je mogoče opraviti doma ali v tujini. Praksa se prizna tudi samostojno zaposlenim, če je bila izvedena pod tehničnimi navodili in nadzorom.</p>

<p>Načrtni stavbenik</p> <p>nem. Planender Baumeister</p>	<p>Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit 30. über die Zugangsvoraussetzungen für das reglementierte Gewerbe der Baumeister (Baumeister-Verordnung) vom 28. Januar 2003</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Stavbenik</p> <p>Učna doba: 4-5 leta – odvisno od dežele²⁰</p> <p>Končni izpit: Diploma – odvisno od dežele²¹</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku študija smeri arhitektura ali gradbeništvo in okoljsko inženirstvo ali uspešno zaključenem sorodnem izobraževalnem programu oziroma stopnji, - najmanj triletnem poklicnem udejstvovanju na področju kot gradbeni nadzornik ali delovodja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno zaključenem študiju arhitekture na umetniški šoli, - najmanj štiriletnem poklicnem udejstvovanju na področju kot gradbeni nadzornik ali delovodja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno zaključeni poklicni srednji šoli ali njeni ustrezni obliki, ki zajema usposabljanje na področju gradbeništva, - najmanj štiriletnem poklicnem udejstvovanju na področju,
---	---	--

²⁰ Ureditev po deželah je dostopna na spletni strani: [Http://www.bic.at/bic_brfinfo.php?tab=3](http://www.bic.at/bic_brfinfo.php?tab=3) (20. 1. 2012).

²¹ Ureditev po deželah je dostopna na spletni strani: [Http://www.bic.at/bic_brfinfo.php?tab=3](http://www.bic.at/bic_brfinfo.php?tab=3) (20. 1. 2012).

		<p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none">- uspešno zaključenem poklicnem izpitu v poklicu nizkoogradnje (gradbenik) ali zidar ali tesar ali gradbeni risar,- najmanj šestletnem poklicnem udejstvovanju na področju (pripravnitvo se ne šteje),- najmanj dvoletnih delovnih izkušnjah kot gradbeni nadzornik ali delovodja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none">- uspešnem zaključku poklicne šole ali njene posebne oblike (kar ne zajema navedenega v tretjem odstavku), vključno s pilotskimi projekti, ki se osredotočajo na usposabljanje na področju gradbeništva,- najmanj šestletnem poklicnem udejstvovanju na področju (pripravnitvo se ne šteje),- najmanj dvoletnih delovnih izkušnjah kot gradbeni nadzornik ali delovodja,- opravljenem strokovnem izpitu za strokovnega stavbenika.
--	--	--

NEMČIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Delavec na gradbenih odrih</p> <p>nem. Gerüstbauer</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Gerüstbauer/zur Gerüstbauerin vom 26. Mai 2000 Gerüstbauermeisterverordnung vom 12. Dezember 2000 (BGBl. I S. 1694), die durch Artikel 2 der Verordnung vom 17. November 2011</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Poklic: Delavec na gradbenih odrih Učna doba: 3 leta</p> <p>Pripravniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vmesni izpit: pisni (teoretičen) in praktični del, - zaključni test: praktični del (dve praktični nalogi) in testiranje za varnost pri delu, varstvo odrov, delo na posebnih konstrukcijah in premičnih odrih. <p>Izpit za delo na premičnih odrih zahteva naslednje preizkuse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - običajno mojstrsko delo (del I), - potrebna specialna znanja (del II), - potrebne vodstvene, poslovne in pravne sposobnosti (del III), - potrebno strokovno znanje, delo in izobraževanje (del IV).
<p>Urbanist</p> <p>(ni posebnega šolanja)</p> <p>nem. Stadtplaner</p> <p>(Kein Lehrberuf)</p>	<p>Musteringenieur(kammer-)gesetz (Stand: 21.10.2003; beschlossen von der Wirtschaftsministerkonferenz am 10./11. Dezember 2003)</p>	<p>Inženirska zbornica vodi seznam, na katerega se lahko vpišejo urbanisti. Za registracijo kot urbanist morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - študija načrtovanja mesta, - študija načrtovanja rabe zemljišč, s poudarkom na urbanističnem načrtovanju, - dokončan študij študijske smeri arhitekture, gradbeništva, geodetstva ali ohranjanja kulturne

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Graditelj cest nem. Strassenbauer</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Straßenbauer / zur Straßenbauerin (Auszug aus der Bauwirtschaft-Ausbildungsverordnung) vom 2. Juni 1999, BGBl. I S. 1102</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Straßenbauer-Handwerk</p>	<p>krajine s študijem na področju urbanizma in urbanističnega načrtovanja,</p> <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - druga ustrezna izobrazba, ki omogoča tudi oblikovanje urbanih načrtov, - dve leti delovnih izkušenj. <p>Če je posameznik registriran v drugi državi, lahko zahteva vpis v register brez ponovnega odločanja o registraciji.</p>
<p>IZUČITEV ZA POKLIC Poklic: Graditelj cest Učna doba: 3 leta</p>		<p>Končni izpit - zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del: dve praktični nalogi, - pisni del: testiranje s področij: estrihov, talnih oblog ter ekonomskih in družboslovnih študij. <p>Mojstrski izpit</p> <p>Za pridobitev licence za graditelja cest je treba opraviti preizkus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljanja bistvenih mojstrskih dejavnosti (del I), - potrebnih specializiranih znanj (del II), - potrebnih vodstvenih, poslovnih in pravnih sposobnosti (del III), - potrebnih strokovnih znanj, del in izobraževanja (del IV). <p>Z mojstrskim izpitom se preverja:</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<ul style="list-style-type: none"> - sposobnost samostojnega delovanja, - tehnične, pogajalske in prodajne sposobnosti, - izvajanje usposabljanja in strokovna usposobljenost samostojnega izvajanja in prilagajanja novim zahtevam na teh področjih.

V spodnji tabeli je prikazana ureditev, kdo lahko v nemških deželah uporablja naziv "inženir", ki je po nalogah najbolj podoben odgovornemu geodetu po slovenski ureditvi.

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
Brandenburg	Brandenburgisches IngenieursG z dne 13. 3. 2010	Kdor je končal vsaj 3-letni študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na višji šoli ali drugi enakovredni izobraževalni ustanovi.
Berlin	Ingenieurgesetz z dne 29. 2. 2008	Kdor je končal študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Baden-Württemberg	Ingenieurgesetz z dne 24. 12. 2009	Kdor je končal študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Bayern	Ingenieurgesetz z dne 1. 4. 2010	Kdor je končal vsaj 3-letni študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji, ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Bremen	Ingenieurgesetz z dne 1. 5. 2010	Kdor je končal vsaj 3-letni študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji ali če mu je ta pravica podeljena s strani

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
Hessen	Ingenieurgesetz z dne 1.1.2010	pristojnih organov. Kdor je končal vsaj 6 teoretičnih semestrov študija ali 3-letni študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Hamburg	Hamburg Ingenieurgesetz stanja na dan 31. 3. 2010	Kdor je končal vsaj 3-letni študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji, ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Mecklenburg-Vorpommern	Architekten- und Ingenieurgesetz z dne 28. 12. 2009	Kdor je končal študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji, ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Niedersachsen	Niedersächsisches Ingenieurgesetz z dne 13. 12. 2008	Kdor je končal 3-letni študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji, ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov (ministristvo pristojno za visoko šolstvo).
Nordrhein-Westfalen	Ingenieurgesetz z dne 5. 5. 1970	Kdor je končal vsaj 3-letni študij ustrezne tehnične ali naravoslovne smeri na višji šoli ali drugi enakovredni izobraževalni ustanovi ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Rheinland-Pfalz	Ingenieurgesetz z dne 3. 12. 2007	Kdor je končal vsaj 6-semestrski teoretični študij ustrezne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji, ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov (ministristvo pristojno za visoko šolstvo).
Schleswig-Holstein	Ingenieurgesetz z dne 26. 6. 2009	Kdor je končal tehnični ali naravoslovni študij ustrezne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji v terciarnem izobraževalnem oddelku, javni ali zasebni inženirski akademiji ali če mu je ta pravica

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
Saarland	Ingenieurgesetz z dne 17. 12. 2009	podeljena s strani pristojnih organov. Kdor je končal vsaj 6-semesterki teoretični študij ustrezne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski akademiji, ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Sachsen	Sächsisches Ingenieurgesetz, stanje 31. 3. 2010	Kdor je končal tehnični ali naravoslovni študij ustrezne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji v terciarnem izobraževalnem oddelku, javni ali zasebni inženirski akademiji ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov (deželna direkcija).
Sachsen-Anhalt	Ingenieurgesetz Sachsen-Anhalt z dne 22. 1. 2009	Kdor je končal vsaj 6-semesterki tehnični ali naravoslovni študij ustrezne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji v terciarnem izobraževalnem oddelku, javni ali zasebni inženirski akademiji ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.
Thüringer	Thüringer Ingenieurgesetz z dne 22. 3. 2005	Kdor je končal tehnični ali naravoslovni študij ustrezne smeri na univerzitetni višji šoli, strokovni višji šoli, poklicni akademiji, javni ali zasebni inženirski šoli ali če mu je ta pravica podeljena s strani pristojnih organov.

V spodnji tabeli je prikazana ureditev, kdo lahko v deželah opravlja naloge, podobne sledečim poklicem po slovenski ureditvi: odgovorni vodja del, odgovorni vodja posameznih del, pooblaščen prostorski načrtovalec z licenco, odgovorni projektant in odgovorni revident. V vseh deželah se zahteva vpis pri zbornici arhitektov; razlike pa so pri pogojih, ki jih mora posameznik izpolnjevati za vpis v zbornico. Zato v tretjem stolpcu (pogoji) navajamo pogoje, potrebne za vpis v zbornico arhitektov v posamezni deželi.

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
Brandenburg	Brandenburgisches IngenieursG z dne 13. 3. 2010	- uspešno zaključen ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, - najmanj dvoletna praksa v relevantni smeri poklica: arhitektura,

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
Berlin	Berliner Architekten- und Baukammengesetz (ABKG) z dne 6. 7. 2006	<ul style="list-style-type: none"> - notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi. - uspešno zaključen ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, - najmanj dvoletna praksa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Baden-Württemberg	Architektengesetz in der Fassung z dne 5. 10. 1999	<ul style="list-style-type: none"> - uspešno zaključena izobrazba ustrezne smeri na univerzi, višji šoli za umetnost, strokovni višji šoli ali enakovredni izobraževalni ustanovi, - najmanj dvoletna praksa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Bayern	Baukammerngesetz z dne 30. 07. 2010	<ul style="list-style-type: none"> - uspešno zaključen ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura na višji šoli ali priznani zasebni ali javni inženirski šoli (akademiji) ali na enakovredni izobraževalni ustanovi, - najmanj dvoletna praksa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Bremen	Bremisches Architektengesetz (BremArchG) z dne 25. 2. 2003	<ul style="list-style-type: none"> - uspešno zaključen ustrezen 4-letni znanstveni, tehnični ali oblikovni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura na višji šoli ali priznani zasebni ali javni inženirski šoli (inženirski akademiji) ali na enakovredni izobraževalni ustanovi, - najmanj dvoletna praksa v zadnjih 8 letih v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Hessen	Hessisches Architekten- und Stadtplanerengesetz (HASG) z	<ul style="list-style-type: none"> - 8-semesterka oziroma 4-letna (redna) izobrazba oziroma 6-letna izobrazba, ki vključuje vsaj 3 leta rednega študija na višji šoli ali

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
	dne 23. 5. 2002	<p>primerljivi izobraževalni ustanovi ustrezne smeri na zasebni ali javni priznani višji šoli ali na primerljivi izobraževalni ustanovi s priznano diplomom, potrdilom ali drugim potrdilom o usposobljenosti,</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj dvoletno delovno razmerje za polni delovni čas ali za krajši delovni čas od polnega, pri čemer mora ta trajati toliko, da znaša enako kot 2 leti polnega delovnega časa v relevantni smeri poklica (smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem); - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Hamburg	Hamburgisches Architektengesetz (HmbArchTG) z dne 11. 4. 2006	<ul style="list-style-type: none"> - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, pri smeri pokrajinska arhitektura 3-letni študij, - najmanj dvoletna praksa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi. <p>Če posameznik ne izpolnjuje teh pogojev, se lahko v zbornico vpiše tudi, če 8 let skupaj opravlja prakso na tem področju in to lahko dokaže z deli in potrdili.</p>
Mecklenburg-Vorpommern	Architekten- und Ingenieurgesetz Verkündungsstand z dne 16. 07. 2010	<ul style="list-style-type: none"> - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, - najmanj dvoletna praksa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Niedersachsen	Niedersächsisches Architektengesetz (NArchTG) in der Fassung z dne 26. 3. 2003	<ul style="list-style-type: none"> - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, pri smeri pokrajinska arhitektura, urbanizem 3-letni študij; če ne gre za redni študij, mora študij trajati vsaj 6 let, kar vključuje 3 leta rednega študija,

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
Nordrhein-Westfalen	Gesetz über den Schutz der Berufsbezeichnungen Architekt, Architektin, Stadtplaner und Stadtplanerin sowie über die Architektenkammer, über den Schutz der Berufsbezeichnung Beratender Ingenieur und Beratende Ingenieurin sowie über die Ingenieurkammer-Bau – Baukammerngesetz (BauKaG NRW) z dne 16. 12. 2003	<ul style="list-style-type: none"> - najmanj delovno razmerje za polni delovni čas ali za krajši delovni čas od polnega, pri čemer mora ta trajati toliko, da znaša enako kot 2 leti polnega delovnega časa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi. - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, - najmanj dvoletno delovno razmerje za polni delovni čas ali za krajši delovni čas od polnega, pri čemer mora ta trajati toliko, da znaša enako kot dve leti polnega delovnega časa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Rheinland-Pfalz	Architektengesetz (ArchG) z dne 16. 12. 2005	<p>Vpisan mora biti pri Zbornici arhitektov na seznamu arhitektov; pogoji za vpis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, - najmanj dvoletna delovna praksa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi. - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, pri smeri pokrajinska arhitektura, urbanizem 3-letni študij, - najmanj dvoletna delovna praksa v zadnjih 8 letih v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura,
Schleswig-Holstein	Gesetz über die Führung der Berufsbezeichnungen Architektin oder Architekt, Stadtplanerin oder Stadtplaner	<ul style="list-style-type: none"> - najmanj delovno razmerje za polni delovni čas ali za krajši delovni čas od polnega, pri čemer mora ta trajati toliko, da znaša enako kot 2 leti polnega delovnega časa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi. - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, pri smeri pokrajinska arhitektura, urbanizem 3-letni študij, - najmanj dvoletna delovna praksa v zadnjih 8 letih v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura,

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
	und Beratende Ingenieurin oder Beratender Ingenieur sowie über die Errichtung einer Architekten- und Ingenieurkammer (Architekten- und Ingenieurkammergesetz - ArchIngKG) z dne 9. 8. 2001	<ul style="list-style-type: none"> - urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Saarland	Saarländisches Architekten- und Ingenieurkammergesetz (SAIG) (Art. 2 des Gesetzes Nr. 1544) z dne 18.2.2004 zuletzt geändert durch das Gesetz z dne 19. 11. 2008 (Amtsbl. 1930);	<ul style="list-style-type: none"> - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, pri smeri pokrajinska arhitektura, urbanizem 3-letni študij, - najmanj dvoletna delovna praksa v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.
Sachsen	Sächsisches Architektengesetz (SächsArchG) z dne 28. 6. 2002	<ul style="list-style-type: none"> - dokončana 8-semestrna izobrazba na univerzi, višji šoli, strokovni višji šoli, ali primerljivi izobraževalni ustanovi ustrezne smeri, ki mora vključevati osnovno tehnično izobraževanje, - najmanj triletna delovna praksa v zadnjih 8 letih v relevantni smeri poklica: arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi, - dokazilo, da se je po končanem študiju v zadnjih 3 letih pred vložitvijo vloge kandidat udeležil vsaj 5 nadaljnjih izobraževanj z njegovega področja.
Sachsen-Anhalt	Architektengesetz des Landes Sachsen-Anhalt (ArchTG-LSA) z dne 28. 4. 1998	<ul style="list-style-type: none"> - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura; če ne gre za redni študij, mora študij trajati vsaj 6 let, kar vključuje 3 leta rednega študija, - najmanj dvoletna zaposlitev za polni delovni čas ali zaposlitev za

DEŽELA	PRAVNI VIRI	POGOJI
Thüringer	Thüringer Architekten- und Ingenieurkammergesetz velja od 29. 2. 2008	<p>krajši delovni čas, ki traja ustrezno dolgo dveh letom polnega delovnega časa v relevantni smeri poklica arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, ali najmanj tri letno delo kot učitelj ali na področju raziskovanja na nemški višji šoli,</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi. - dokončan ustrezen 4-letni univerzitetni ali višješolski študij smer arhitektura, - najmanj dvoletna praksa v relevantni smeri poklica arhitektura, notranja arhitektura, pokrajinska arhitektura, urbanizem, - opravljanje svojega dela oziroma stalno prebivališče v tej deželi.

ITALIJA

POKLIC(I) ²²	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Geodet</p> <p>it. Geometra</p> <p>Geometra laureato²³</p>	<p>Zakon 75/1985</p> <p>Dekret predsednika republike 328/2001</p> <p>Zakon 1378/1956 (izpit)</p> <p>Povezani predpisi: zakoni 4/1999, 370/1999, 400/1988, 2537/1925</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - italijansko državljanstvo ali državljanstvo države članice EU ali druge države ob pogoju vzajemnosti, - stalno prebivališče ali sedež v provinci, pri kateri se zahteva vpis (zahtevati ga je potrebno v provinci, na ozemlju katere se bo ta poklic opravljaj), - imetništvo vseh civilnih pravic, - ustrezna izobrazba (visokošolska 3-letna, visokošolska 4-letna ali 3+2), - opravljeno vsaj 2-letno usposabljanje v „tehničnem studiu“ (pri geodetu, arhitektu ali civilnemu inženirju, ki so vpisani v profesionalni register vsaj 5 let); kadar usposabljanje ni potekalo v tehničnem studiu, pač pa drugje, se zahteva najmanj petletno opravljanje del na tem področju, - opravljen državni preizkus znanja in usposobljenosti (izpit); pogoj za pristop k izpitu je visokošolska diploma (it. laurea) ter opravljeno 6-mesečno pripravništvo (it. tirocinio).
<p>Arhitekt</p> <p>Krajinski arhitekt</p> <p>it. Architetto</p>	<p>Zakon 1395/1923</p> <p>Podzakonski akt (regolamento) 2537/1925</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - italijansko državljanstvo ali državljanstvo države članice EU ali druge države ob pogoju vzajemnosti, - stalno prebivališče ali sedež v provinci, pri kateri se zahteva vpis (zahtevati ga je treba v provinci, na ozemlju katere se bo ta poklic

²² Poleg v tabeli navedenih bi v področje gradbeništva spadal še poklic konzervatorja arhitekturnih in ambientalnih dobrin, ki smo ga analizirali v okviru sklopa „Obrt“.

²³ Naziv se razlikuje glede na to, ali ima geodet zaključeno srednjo (geometra) ali visoko šolo (geometra laureato), pooblastila in naloge pa so enake. Oba imata naloge in pooblastila, ki ustrezajo slovenskemu poklicu odgovorni geodet.

POKLIC(I) ²²	PRAVNI VIRI	POGOJI
Pianificatore territoriale 24 25		opravljal), - imetništvo vseh civilnih pravic, - nekaznovanost, - ustrezna izobrazba (visokošolska 3-letna, visokošolska 4-letna ali 3+2), - opravljeno vsaj 2-letno usposabljanje v „tehničnem studiu“ (pri geodetz, arhitektu ali civilnemu inženirju, ki so vpisani v profesionalni register vsaj 5 let); kadar usposabljanje ni potekalo v tehničnem studiu, pač pa drugje, se zahteva najmanj petletno opravljanje del na tem področju, - opravljen državni preizkus znanja in usposobljenosti (izpit). Pogoji za pristop k izpitu je visokošolska diploma (it. laurea) ter opravljeno 6-mesečno pripravništvo (it. tirocinio di 6 mesi).

²⁴ V Italiji je v praksi velika zmeda, kaj so dela, pooblastila in naloge prostorskega načrtovalca in kaj arhitekta. Naloge prostorskih načrtovalcev so vsaj okvirno določene v dekretu 328/2001, medtem ko arhitektov sploh ne. Poleg tega se lahko v register geodetov vpišejo tudi osebe z izobrazbo arhitekta ali z izobrazbo prostorskega načrtovalca ob izpolnjevanju drugih pogojev in opravljenem izpitu. Nikjer ni natančno določeno, pod katere načrte (papirije) se podpisuje eden in pod katere drugi ali tretji. To vprašanje je prepuščeno v reševanje sodiščem, če bi prišlo do spora (op.a.: sporno je že to, da se je regulacija uvedla leta 2001 z dekretom predsednika republike, po italijanski ustavi je to predmet zakonodajnega urejanja). Nekateri menijo, da je razmejitev treba narediti na podlagi pridobljenih nazivov in izobrazbe (to je urejeno z »nuovo ordinamento delle lauree - DM 207/2004).

²⁵ Oba imata naloge in pooblastila, ki ustrezajo slovenskemu poklicu odgovorni prostorski načrtovalec in slovenskemu poklicu odgovorni projektant. Poleg arhitektov in prostorskih načrtovalcev lahko kot odgovorni projektanti nastopajo tudi inženirji gradbeništva.

DANSKA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Strokovnjak za gradnjo dan. Bygningsagkyndig²⁶ ang. Building expert</p>	<p>Bekendtgørelse om byggherrens pligter Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1416 af 27. December 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLJICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izobrazba s področja gradbeništva ali civilnega inženirstva (angl. Civil engineering). - opravljeno usposabljanje za varnost in zdravje na gradbiščih,²⁷ - na manjših gradbiščih²⁸ se zahteva strokovno znanje o gradbišču, vključno z znanjem "building operators" - za večja gradbišča: praktične izkušnje vodenja gradbenega ali inženirskega projekta ter opravljeno usposabljanje za varnost in zdravje za koordinatorja na gradbišču.
<p>Gradbeni koordinator dan. Koordinator pa byggepladser ang. Building Site Coordinator</p>	<p>Veljajo enaki pravni viri kot za zgornji poklic.</p>	<p>Veljajo enaki pogoji kot za zgornji poklic.</p>
<p>Pooblaščen inženir</p>	<p>Bekendtgørelse af byggeleven Bekendtgørelse om offentliggørelse af</p>	<p>Naziv pooblaščen inženir lahko pridobijo tisti, ki imajo srednjo, višjo ali univerzitetno izobrazbo s področja gradbeništva, pridobljeno v okviru danske ali tuje izobraževalne institucije.</p>

²⁶ Ta poklic vključuje dela na gradbiščih različnih stavb in objektov, izgradnjo tunelov, mostov, pristanišč in podobnih objektov, izkopavanje in druga podzemna dela povezana za navedenimi deli; polaganje kablov in vodovoda, popravilo ter rušenje vsega navedenega.

²⁷ Prepisana sta tako vsebina kot tudi način preverjanja znanja s tega področja.

²⁸ Kot manjša gradbišča se štejejo gradbišča, ki zaposlujejo hkrati največ pet delavcev; kot srednja med petimi in desetimi delavci; kot večja pa tista, ki zaposlujejo hkrati več kot deset delavcev.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>dan. Anerkendt statiker ang. Certified Structural Engineer</p>	<p>bygningsreglement 2010 (BR10)</p>	<p>Naziv lahko pridobijo tudi tisti, ki nimajo zgoraj navedene izobrazbe, vendar morajo opraviti preizkus znanja (test), v katerem morajo dokazati ustrezne strokovne usposobnosti. V tem primeru morajo izkazati tudi ustrezne delovne izkušnje.</p> <p>V primeru, da za priznavanje poklicnih kvalifikacij zaprosi državljan druge države, mora poleg zgoraj naveden strokovne usposobljenosti dokazati tudi ustrezno znanje jezika, to je takšno, da bo lahko opravljal svoj poklic.</p>
<p>Žerjavist dan. Kranfører ang. Crane Driver</p>	<p>At-vejledning B.2.1.1 August 2000 Erstatter At-meddelelse nr. 2.02.1 af januar 1993 Executive Order No. 509 of 15 October 1976 Crane Operator Certificate</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICIA: Za opravljanje poklica žerjavist se zahteva certifikat. Tega dobijo tisti, ki so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stari najmanj 18 let, - zdravstvena primernost (imajo ustrezno zdravniško potrdilo), - opravili teoretični in praktični izpit upravljanja z žerjavom.
<p>Geodet dan. Landinspektør ang. Land Surveyor</p>	<p>Bekendtgørelse af lov om landinspektørvirksomhed Bekendtgørelse om beskikkelse som landinspektør, om anmeldelsespligt ved midlertidig udførelse af tjenesteydelser og om landinspektørers</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starost najmanj 18 let, - ni v rejništvu ali pod skrbništvom druge osebe, - ni v stečaju ali drugih insolvenčnih postopkih, - je opravil danski izpit za geodeta, - po opravljenem izpitu je opravil najmanj tri-letno pripravništvo pod okrijem danskega katastrskega urada ali občine Kopenhagen.²⁹

²⁹ Minister lahko dovoli tudi drugačno zaposlitev: tri leta takšnega pripravništva lahko skrajša na eno leto ali za največ eno leto upošteva zaposlitev za krajši čas pri katastrskem uradu v skupni dožini dveh let ali upošteva eno leto drugačne zaposlitve, to je pri drugem delodajalcu. V vsakem primeru takšna zaposlitev ne sme presežati dveh let.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Dela pri namestitvi gradbenega odra dan. Stilladsopsteller ang. Scaffold Erector</p>	<p>oplysningspligter Bekendtgørelse om anvendelse af tekniske hjælpemidler Order on the use of technical aids</p>	<p>Geodete imenuje minister. Delavci morajo biti usposobljeni in poučeni o ustrezni rabi opreme, ki jo uporabljajo, da lahko to počnejo na varen in zdrav način. Zakon določa tudi druge vsebine, o katerih morajo biti zaposleni poučeni. Če uporaba tehnične opreme pomeni posebno tveganje za zaposlene ali druge osebe, mora delodajalec zagotoviti, da jo uporabljajo zgolj tisti, katerim je to posebej odrejeno in ki so bili deležni ustreznega usposabljanja in navodil.</p>

FINSKA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Žerjavist fin. Nosturinkuljettaja ang. Crane Operator</p>	<p>Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta 12. 6. 2008/403 Government regulation of equipment for safe use and inspection of 12. 6. 2008/403</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poklicna kvalifikacija za pretovarjanje (ang. specialist qualification in cargo handling), - opravljen študijski modul za delo na žerjavu, ki je sestavni del nacionalne poklicne kvalifikacije. <p>ali</p> <p>Poklicna kvalifikacija je potrebna za delo na premičnem žerjavu (avtodvigalo) z dvizno zmogljivostjo več kot 5 ton in za delo na stolpnem žerjavu. Državni urad na lokalni ravni lahko iz posebnih razlogov dodeli posebno dovoljenje za delo na žerjavu, če je posameznik kako drugače izkazal svoje znanje in usposobljenost za to delo in če je zagotovljena varnost zaposlenih.</p>
<p>Miner fin. Panostaja ang. Shortfirer</p>	<p>Valtioneuvoston asetus panostajien pätevyyskirjoista (on the competency documentation) (122/2002) Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus panostajan pätevyyskirjan myöntävästä viranomaisesta ja pätevyyskirjan saamisesta vaadittavasta koulutuksesta (on the required education and training) (124/2002)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA</p> <p>Za opravljanje poklica miner je potrebno imeti potrdilo o usposobljenosti. Za pridobitev tega potrdila je treba izpolnjevati naslednje pogoje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starost najmanj 20 let, - najmanj 6 mesecev delovnih izkušenj na delovnih mestih, povezanih z miniranjem, - potrdilo o opravljenem tečaju za mineerja, ki obsega 280 ur, - potrdilo, da je posameznik zdravstveno primeren za delo mineerja in - opravljen izpit, potrjen s strani pristojnega ministrstva. <p>Potrdilo velja 10 let, nato ga je treba obnoviti; pred tem je treba opraviti osvežitveni tečaj.</p>

POKLJIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>Za opravljanje poklica miner - polnilec je treba imeti potrdilo o usposobljenosti. Za pridobitev tega potrdila je treba izpolnjevati naslednje pogoje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starost najmanj 20 let - najmanj 12 mesecev delovnih izkušenj v peskanju in izkopih, od tega najmanj tri mesece s polnilniki, ki zahtevajo delo s peskanjem, - najmanj 12 mesecev delovnih izkušenj pri delih, povezanih z izkopavanjem in peskanjem, od katerih najmanj tri mesece delovnih izkušenj, povezanih s polnilniki, ki so potrebni pri peskanju, - potrdilo o opravljenem tečaju za polnilca, - potrdilo, da je posameznik zdravstveno primeren za delo minerja, - opravljen izpit, potrjen s strani pristojnega ministrstva.

Finska, podobno kot Danska, regulira tudi poklice, povezane z gradbeništvom na morju, kot na primer potapljači, ki delajo na podvodnih konstrukcijah (angl. diver working in underwater constructions). Ker tovrstnih poklicev v slovenski uredivi ni, jih nismo posebej analizirali.

PRILOGA 3: POSREDOVANJE NEPREMIČNIN

SLOVENIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
Nepremičninski posrednik	Zakon o nepremičninskem posredovanju (Uradni list RS, št. 42/03, 21/06, 47/06, 50/06, 49/11)	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLIČA:</p> <p>Za <i>državljana RS</i> (7. člen) se za pridobitev statusa nepremičninskega posrednika zahteva:</p> <ul style="list-style-type: none">- certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji „posrednik/posrednica za nepremičnine“;- potrdilo iz kazenske evidence, da posameznik ni bil pravnomočno nepogojno obsojen za kaznivo dejanje zoper premoženje oziroma gospodarstvo na kazen zavora več kot tri mesece,- vpis v imenik nepremičninskih posrednikov. <p>Status nepremičninskega posrednika pridobi posameznik z dnem vpisa v imenik nepremičninskih posrednikov.</p>

AVSTRIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Nepremičninski posrednik</p> <p>nem. Immobilienmakler</p> <p>in</p> <p>Upravljalec nepremičnin</p> <p>nem. Immobilienverwalter</p> <p>(za oba poklica veljajo isti pogoji)</p>	<p>Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit, mit der Ausbildungsvorschriften für den Lehrberuf Immobilienkaufmann/Immobilienkauffrau vom 15. Jänner 2004</p> <p>245. Verordnung: Lehrabschlussprüfungen in den kaufmännisch-administrativen Lehrberufen vom 16. Juni 2004</p> <p>Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das reglementierte Gewerbe der Immobilienreuhänder (Immobilienmakler, Immobilienverwalter, Bauträger) (Immobilientreuhänder-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Nepremičninski posrednik/-ca Učna doba: tri leta</p> <p>Zaključni izpit (Prodajalec/-ka nepremičnin):</p> <ul style="list-style-type: none"> - pisni del (dve od sledečih tem): najem nepremičnine, izdelava obračuna, opraviti en zavarovalniški primer, ukrepanje pri dolgovih, ukrepanje pri vzdrževanju nepremičnin; - razgovor s področja. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLANJE POKLICA</p> <p>Področno kvalifikacijo za opravljanje poklica je mogoče pridobiti ob izpolnjevanju naslednjih pogojev:</p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno zaključenem študiju na področju sorodne smeri ali visoke šole, - vsaj enoletnem poklicnem udejstvovanju na področju, <p>ali</p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku študijske smeri ekonomija ali študijske smeri pravo, - vsaj enoletnem poklicnem udejstvovanju na področju, <p>ali</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku poklicne visoke šole ali njene posebne oblike, - vsaj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku splošne visoke šole, - vsaj dvoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku vsaj triletno poklicne šole, pri katerih je poudarek na eni od poklicnih značilnosti, ali uspešno opravljen zaključni izpit v poklicu prodajalec nepremičnin ali prodajalec pisarniških prostorov, - vsaj dvoletnem delovanju na področju, - uspešno opravljenem katerem od preizkusov usposobljenosti, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem preizkusu usposobljenosti za dejavnosti graditelja, - uspešno opravljenem diferencialnem izpitu za graditelja.

ITALIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Nepremičninski posrednik</p> <p>it. Agente immobiliare</p>	<p>Legge 3 febbraio 1989, n. 39</p> <p>Legge 57/2001</p> <p>Decreto Legislativo 26 marzo 2010, n. 59 (člen 73/1) – odprava registra (Ruolodegli agenti di affari di mediazione)</p> <p>Decreto Legislativo 4 luglio 2006, n. 223, convertito, con modificazioni, dalla legge 4 agosto 2006, n. 248 – odprava »regionalnih« komisij, njihovo delo sedaj opravlja Ministrstvo za gospodarski razvoj (Ministero dello sviluppo economico)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLIKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - državljanstvo Italije, države EEA ali tujec s stalnim prebivališčem v Italiji, - starost najmanj 18 let, - sedež ali prebivališče na območju trgovinske zbornice v provinci, kjer želi opravljati dejavnost,³⁰ - nekaznovanost za nekatera kazniva dejanja, - zavarovanje civilne odgovornosti, - diploma šole (it. scuola secondaria di secondo grado) in - obvezni tečaj³¹ za nepremičninskega posrednika, - opravljen izpit (preizkus znanja) za nepremičninskega posrednika. <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - diploma šole (it. scuola secondaria di secondo grado)

³⁰ Trgovinska zbornica (it. Camera di commercio) opravi vpis v register le, če oseba izpolnjuje vse predpisane pogoje za opravljanje tega poklica in le za osebe, ki imajo prebivališče ali sedež na njenem območju. Če želi nekdo opravljati ta poklic v več provincah, se mora vpisati v ustrezne registre za vsako provinco posebej.

³¹ Trajanje tečajev predpiše vsaka provinca zase, na primer v provinci Lazio in Lombardia traja 200 ur, v provinci Emilia Romagna 150 ur, v provinci Veneto 100 ur in podobno. Tečaj se lahko opravi tudi prek spleta (on-line), vendar mora program pred tem verificirati pristojno ministrstvo. Ne zahteva pa se posebna licenca. Posredniki lahko, če želijo, nosijo na obleki izkaznico s podatki o poklicni kvalifikaciji. Pred Direktivo 2006/123/EC je bil obvezen tudi vpis v register nepremičninskih posrednikov (it. ruolo di agenti di affari di mediazione).

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<ul style="list-style-type: none"> - vsaj 12-mesečno poklicno udejstvovanje (pri nepremičninski agenciji), - obvezni tečaj za nepremičninskega posrednika, - nezdržljivost tega poklica z opravljanjem javnih funkcij, vpisom v druge trgovinske, obrtne in podobne registre.

DANSKA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Nepremičninski posrednik dan. Ejendomsmaegler ang. Real Estate Agent</p>	<p>Bekendtgørelse af lov om omsætning af fast ejendom</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljena registracija skladno s 25. členom zakona o prodaji nepremičnin, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljena registracija skladno s 25a. členom zakona o prodaji nepremičnin za tiste, ki to dejavnost začasno opravljajo, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - odvetniki, ki imajo pravico do opravljanja poklicne dejavnosti skladno z zakonodajo. <p>Nepremičninski posredniki so vpisani v register. Samo tisti, ki so vpisani v register, lahko uporabljajo ta naziv. V register se lahko vpiše vsaka oseba, ki (25. člen):</p> <ul style="list-style-type: none"> - prebiva na Danskem ali v drugi državi EU, EGP ali Švici, - je polnoletna in ni pod skrbništvom, - ni v postopku prisilne poravnave, - ni v stečajju, - ne izvaja poklica ali opravlja dela, ki skladno s predpisi na področju podjetništva in gradbeništva so nezdružljivi s poklicem nepremičninskega posrednika, - izpolnjuje zahteve o teoretičnem poznavanju

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>trga nepremičnin, kakor ga zahtevajo predpisi na področju podjetništva in gradbeništva,³² izpolnjuje zahteve o praktičnih sposobnostih, povezanih s trgov nepremičnin, kakor ga zahtevajo predpisi na področju podjetništva in gradbeništva,³³</p> <ul style="list-style-type: none"> - so zavarovani skladno z zakonodajo, - ne izkazujejo takšnega vedenja ter ne obstaja razlog za domnevo, da bo ne bi delo nepremičninskega posrednika potekala na varen način in - nima neporavnanih dolgov do danske države v vrednosti 50.000 kron ali več. <p>Neizpolnjevanje pogojev pomeni izbris iz registra.</p> <p>Za druge državljanse se zahteva potrdilo o licenci iz države, od koder kandidat prihaja, če je poklic v tej državi reguliran. Če ni, je treba dokazati, da je kandidat opravljal poklic vsaj dve leti. Priložiti je treba tudi potrdilo o nekaznovanosti ter da posameznik ni pod skrbništvom. Ravno tako se zahteva priložitev dokumentov, ki potrjujejo dober značaj in ugled, ter potrdilo, da kandidat ni vložil zahteve za odložitev plačil ali ni (bil) v stečaju v</p>

³² To dokazujejo z opravljenim preizkusom znanja in licenco pri danskem združenju nepremičninskih posrednikov.

³³ To dokazujejo z opravljenim preizkusom znanja in licenco pri danskem združenju nepremičninskih posrednikov.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>svoji državi. Če slednjih potrdil ni mogoče dobiti, mora kandidat podati formalno izjavo pod prisego, da je temu tako.</p> <p>Za tiste, ki začasno opravljajo ta poklice, se vzpostavi poseben register, ki ne določa istih pogojev, kot navedeno zgoraj (25a. člen).</p>

Nemčija in Finska ne regulirata nobenega poklica s področja nepremičnin.

PRILOGA 4: OBRT

SLOVENIJA

Vse dejavnosti s področju obrti v RS ureja Uredba o določitvi obrtnih dejavnosti in obrti podobnih dejavnostih (Uradni list RS, št. 18/08), zato v spodnji tabeli ni posebej naveden pravni vir za vsako posamezno dejavnost.

POKLIC(I)	POGOJI
Proizvodnja mesa, razen perutninskega	- obrtno dovoljenje, - nacionalna poklicna kvalifikacija – predelovalec mesa in mesnin; nacionalna poklicna kvalifikacija – predelovalec mesa
Proizvodnja perutninskega mesa	- obrtno dovoljenje, - nacionalna poklicna kvalifikacija – predelovalec mesa in mesnin; nacionalna poklicna kvalifikacija – predelovalec mesa
Proizvodnja mesnih izdelkov	- obrtno dovoljenje, - nacionalna poklicna kvalifikacija – predelovalec mesa in mesnin; nacionalna poklicna kvalifikacija – predelovalec mesa
Stavbno mizarstvo in tesarstvo	- obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Litje železa	- obrtno dovoljenje - nacionalna poklicna kvalifikacija – livar
Litje jekla	- obrtno dovoljenje - nacionalna poklicna kvalifikacija – livar
Litje lahkih kovin	- obrtno dovoljenje - nacionalna poklicna kvalifikacija – livar
Litje drugih neželeznih kovin	- obrtno dovoljenje - nacionalna poklicna kvalifikacija – livar
Proizvodnja kovinskih konstrukcij in njihovih delov	- obrtno dovoljenje

POKLIC(I)	POGOJI
Proizvodnja radiatorjev in kotlov za centralno ogrevanje	<ul style="list-style-type: none"> - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja drugih kovinskih rezervoarjev in cistern	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja parnih kotlov, razen kotlov za ogrevanje ³⁴	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Prekrivanje kovin s kovino	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Druga površinska in toplotna obdelava kovin	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja sevalnih, elektromedicinskih in elektroterapevtskih naprav ³⁵	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja elektromotorjev, generatorjev in transformatorjev	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja naprav za distribucijo in krmiljenje elektrike	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja vtičnic, stikal in drugih naprav za ožičenje	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja naprav in opreme za razsvetljavo ³⁶	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja drugih električnih naprav ³⁷	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje

³⁴ Sem spada: proizvodnja kotlov za vodno paro ali druge pare; proizvodnja pomožnih naprav parnih postrojev; kondenzatorjev, grelnikov napajalne vode, pregrevalnikov, zbiralnikov in hranilnikov pare; proizvodnja delov za parne kotle.

³⁵ Sem spada: proizvodnja medicinskih laserskih naprav, proizvodnja endoskopskih naprav in opreme, proizvodnja naprav za steriliziranje mleka in hrane s sevanjem; proizvodnja spodbujevalnikov srčnega utripa (ang. pacemakerjev) in slušnih pripomočkov.

³⁶ Sem spada: proizvodnja svetlobnih znakov in napisov; proizvodnja opreme za razsvetljavo za prometna sredstva (na primer avtomobile, vodna plovila in zrakoplove).

POKLIC(I)	POGOJI
Proizvodnja motorjev in turin, razen za letala in motorna vozila³⁸	<ul style="list-style-type: none"> - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja peči in gorilnikov³⁹	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja dvigalnih in transportnih naprav⁴⁰	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja ročnih strojev in naprav	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja hladilnih in prežračevalnih naprav, razen za gospodinjstva	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja drugih strojev in naprav za splošne namene⁴¹	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri

³⁷ Sem spada: proizvodnja električnih naprav za odpiranje in zapiranje vrat; proizvodnja električnih zvočnih ali vizualnih naprav za signalizacijo, kot so zvonci, sirene, signalne plošče, elektronske napisne plošče; proizvodnja elektromagnetov, tudi elektromagnetnih ali trajnomagnetnih zapor, pritrdil, zavort, sklopki, vpenjal ali dvigalnih naprav; proizvodnja električnih izolatorjev in izolirnih fittingov, razen delov iz stekla in keramike; proizvodnja ogljikovih ali grafitnih elektrod; proizvodnja različnih električnih strojev in naprav, kot so pospeševalniki delcev, generatorji signalov, naprave za elektrovarjenje, elektrolizo, elektroforezo, proizvodnja ultrazvočnih čistilnih naprav (razen laboratorijskih); proizvodnja ionizatorjev zraka.

³⁸ Sem spada: proizvodnja batnih motorjev z notranjim izgorevanjem (razen motorjev za zrakoplove, avtomobile in motocikle); ladijskih motorjev; proizvodnja delov za motorje z notranjim zgorevanjem: batov, batnih obroškov, uplinjačev, sesalnih in izpušnih ventilov in podobno; proizvodnja motorjev z notranjim zgorevanjem z industrijsko uporabo.

³⁹ Sem spada: proizvodnja električnih fiksnih naprav za ogrevanje prostora, električnih grelnikov za plavalne bazene; proizvodnja neelektričnih fiksnih naprav za ogrevanje, na primer za sončno, parno, oljno ogrevanje in podobne ogrevalne naprave; proizvodnja neindustrijskih električnih in drugih peči in neelektričnih peči za ogrevane prostora.

⁴⁰ Sem spada: proizvodnja naprav za dviganje, prekladanje, nakladanje, razkladanje na ročni ali motorni pogon; škripev, vitlov, dvigalk; derikov, žerjavov, dviznih okvirjev, mostnih transporterjev; mehanskih manipulatorjev viličarjev in industrijskih robotov, posebej skonstruiranih za dviganje, prestavljanje, nakladanje ali razkladanje

⁴¹ Sem spada: proizvodnja hladilnih stolpov in podobnih naprav za hlajenje s kroženjem vode, proizvodnja libel, merilnih trakov in podobnih naprav, preciznega mehanskega orodja (razen optičnega); proizvodnja delov za stroje za splošno rabo; proizvodnja toplotnih izmenjevalnikov.

POKLIC(I)	POGOJI
Proizvodnja metalurških strojev	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja rudarskih in gradbenih strojev ⁴²	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja strojev za živilsko in tobačno industrijo	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja strojev za tekstilno, oblačilno in usnjarsko	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja strojev za industrijo papirja in kartona	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja električne in elektronske opreme za motorna vozila	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja drugih delov in opreme za motorna vozila ⁴³	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Proizvodnja medicinskih instrumentov, naprav in pripomočkov ⁴⁴	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Popravila strojev in naprav	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Popravila elektronskih in optičnih naprav	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje

⁴² Sem spada proizvodnja mešalnikov za beton in malto; proizvodnja strojev za zemeljska dela; proizvodnja bagrov, buldožerjev, plugov, separatorjev, ravnalnikov, skreperjev, strojnih žlic, žličnih nakladalnikov in podobno; proizvodnja plugov za buldožerje in žlic za nakladalnike.

⁴³ Sem spada proizvodnja sedežev za motorna vozila.

⁴⁴ Sem spada: proizvodnja injekcijskih brizgalk, medicinskih igel, katetrov, kanil, zreal, plošč in vezi za kosti in podobno; proizvodnja mehanskih terapevtskih pripomočkov, masažnih naprav, pripomočkov za psihološko testiranje, za ozonsko terapijo, za terapijo s kisikom, za umetno ventilacijo; proizvodnja ortopedskih in pretetičnih pripomočkov: bergel, ortopedskih pasov in suspenzorjev, opornic, umetnih vezi in drugih umetnih delov telesa, ortopedske obutve; proizvodnja medicinskih termometrov; proizvodnja stekel za očala, kontaktnih leč, zaščitnih in sončnih očal ter očal za korekturo vida; proizvodnja medicinskega, stomatološkega in veterinarskega pohištva operacijskih miz, bolniških postelj z mehanskimi dodatki, stomatoloških stolov z mehanskimi dodatki; popravila in vzdrževanje proizvodov iz tega podrazreda.

POKLIC(I)	POGOJI
Popravila električnih naprav	<ul style="list-style-type: none"> - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Montaža industrijskih strojev in naprav	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Zbiranje in odvoz nevarnih odpadkov – zbiranje odpadnih olj, baterij, odpadnih kemikalij in podobno	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Gradnja cest ⁴⁵	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Gradnja mostov in predorov	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Gradnja objektov oskrbne infrastrukture za elektriko in telekomunikacije	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Gradnja drugih objektov nizke gradnje ⁴⁶	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Inštaliranje električnih napeljav in naprav	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Inštaliranje vodovodnih, plinskih in ogrevalnih napeljav in naprav	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Postavljanje ostrušij in krovaska dela	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Druga specializirana gradbena dela	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri

⁴⁵ Sem spada: gradnja cest in drugih prometnih površin za cestni promet.

⁴⁶ Sem spada: gradnja športnih objektov, razen stavb: stadionov, aren, plavalnih bazenov, teniških igrišč, igrišč za golf in podobno.

POKLIC(I)	POGOJI
Vzdrževanje in popravila motornih vozil	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih koles; trgovina z njihovimi deli ⁴⁷	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z očali ⁴⁸	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Tehnično preizkušanje in analiziranje ⁴⁹	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Drugo čiščenje stavb, industrijskih naprav in opreme ⁵⁰	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Popravila in vzdrževanje računalnikov in perifernih enot	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - nacionalna poklicna kvalifikacija – vzdrževalec računalniške opreme; - nacionalna poklicna kvalifikacija – strokovni sodelavec za računalniške sisteme in omrežja
Popravila komunikacijskih naprav	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Popravila elektronskih naprav za široko rabo	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Popravila gospodinjskih in hišnih naprav in opreme	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri

⁴⁷ Sem spada popravila in vzdrževanje motornih koles.

⁴⁸ Sem spada dejavnost optikov, montaža in vstavljanje leč v okvirje očal in podobno, popravila očal.

⁴⁹ Sem spada merjenje in analitično testiranje kemičnih, mehanskih in drugih lastnosti materialov in izdelkov z različnimi postopki; merjenje čistoče vode ali zraka, merjenje radioaktivnosti in podobno; analiza možnih polutantov, kot na primer dima, odpadnih vod.

⁵⁰ Sem spada specializirano čiščenje stavb, na primer: čiščenje dimnikov in kurišč, štedilnikov, kaminov, ognjišč, bojlerjev, ventilacijskih cevi in odsesalnikov in podobno.

POKLIC(I)	POGOJI
Dejavnost pralnic in kemičnih čistilnic	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - nacionalna poklicna kvalifikacija – vzdrževalec tekstilij
Frizerska dejavnost	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja poklicna izobrazba ustrezne smeri
Kozmetična in pedikerska dejavnost	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri
Druge storitvene dejavnosti druge nerazvrščene ⁵¹	<ul style="list-style-type: none"> - obrtno dovoljenje - srednja strokovna izobrazba ustrezne smeri

⁵¹ Sem spada tetoviranje, piercing in podobno.

AVSTRILIJA

POKLIC	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Očesni optik nem. Augenoptiker</p>	<p>181. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Augenoptik (Augenoptik-Ausbildungsordnung) vom 30. Juni 2000</p> <p>27. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Augenoptik (Augenoptik-Verordnung) vom 23. Jänner 2003</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Očesni optik Učna doba: Tri leta in pol</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu za poklic optik ali za podoben, vsaj dvoleten poklic, - vsaj dveletnem delovanju v poklicu, - uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, ali <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem obiskovanju višje tehnične ustanove, - vsaj enoinpolletnem poklicnem udejstvovanju, ali <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem obiskovanju mojstrske šole za očesno optiko in optiko za kontaktne leče, - uspešno opravljenem izpitu iz podjetništva, - vsaj dveletnem poklicnem udejstvovanju.
<p>Polagalec podov nem. Bodenleger</p>	<p>153. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Bodenleger (Bodenleger-</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Polagalec podov Učna doba: Tri in pol leta</p>

POKLIC	PRAVNI VIRI	POGOJI
	<p>Ausbildungsordnung) vom 13. Mai 1998</p> <p>33. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Bodenleger (Bodenleger-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, vsaj šestletnem opravljanju poklicne dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem izpitu za poklic polagalec podov ali v podobnem poklicu, - neprekinjenem, vsaj tri leta trajajočem opravljanju poklicne dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od vsaj dveletnih državnih šol ali s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - neprekinjenem, najmanj štiriletnem opravljanju poklicne dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, vsaj triletnem delovanju kot samostojni podjetnik, - vsaj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem izpitu v poklicu polagalec podov ali v podobnem poklicu, - neprekinjenem, najmanj petletnem področno specifičnem delovanju na vodilnem položaju.

<p>Mojster za gradnjo vodnjakov in geomehanik (od 1. 7. 2003)</p> <p>nem. Brunnenmeister</p>	<p>261. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Brunnen- und Grundbau (Brunnen- und Grundbau-Ausbildungsordnung) vom 27. Mai 2003</p> <p>31. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das reglementierte Gewerbe der Brunnenmeister (Brunnenmeister-Verordnung)</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Mojster za gradnjo vodnjakov in geomehanik Učna doba: Tri leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>ali</u> potrdilo o uspešno opravljenem izpitu za mojstra obrti za gradnjo vodnjakov, - <u>ali</u> neprekinjeno šestletno delovanje v tej dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja obrti, - <u>ali</u> neprekinjeno triletno delovanje v tej dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja v primeru, ko se za to dejavnost zahteva najmanj triletno predhodno izobraževanje z državnim izpitom ali uspešnem zaključku vsaj dveletne državne ali druge pristojne ali s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - <u>ali</u> neprekinjeno štiriletno delovanje v tej dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, ko se za to dejavnost zahteva najmanj dveletno predhodno izobraževanje z državnim izpitom ali s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - <u>ali</u> neprekinjeno petletno področno specifično delovanje na vodilnem položaju, od tega najmanj triletno delovanje s tehničnimi nalogami in z odgovornostjo za najmanj en oddelek v podjetju, ko se za to delovanje zahteva najmanj triletna predhodna izobrazba, ki se pridobi z državnim izpitom, ali ki je priznana na eni od pristojnih poklicnih ali trgovskih institucij.
<p>Krovec</p> <p>nem. Dachdecker</p>	<p>Verordnung BGBl. Nr. 276/1973 und 15/1980 Verordnung BGBl Nr. 204/19767</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Krovec</p> <p>Učna doba: 3 leta</p>

	<p>37. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Dachdecker (Dachdecker-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u></p> <p>- potrdilo o neprekinjenem najmanj šestletnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <u>ali</u></p> <p>potrdila o</p> <p>- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu krovec,</p> <p>- neprekinjenem najmanj triletnem delovanju v tej dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku vsaj dveletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij,</p> <p>- neprekinjeno, najmanj štiriletno delovanje v tej dejavnosti kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <p>- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu krovec,</p> <p>- neprekinjenem najmanj petletnem poklicnem udejstvovanju v področno specifični dejavnosti na vodilnem položaju.</p>
<p>Izdelovalec damskih oblačil; izdelovalec moških oblačil; proizvodnja perila (povezane obrti)</p>	<p>191. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft, Familie und Jugend über die Berufsausbildung im Lehrberuf Bekleidungs-gestaltung (Bekleidungs-gestaltung-Ausbildungsordnung)</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Oblikovalec oblačil</p> <p>Učna doba: 3 do 3,5 leta (z nadaljnjim glavnim modulom ali posebnim modulom): damska oblačila in moška oblačila sta glavna modula</p>

<p>nem. Damenkleidermacher; Herrenkleidermacher; Wäschewarenerzeugung (verbundenes Handwerk)</p>	<p>38. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Damenkleidermacher, der Herrenkleidermacher und der Wäschewarenerzeugung vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Izdelovalec damskih oblačil</p> <p>- potrdilo o opravljenem mojstrskem izpitu,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešno opravljenem zaključku ene od višjih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih poudarek je na usposabljanju na področju mode in tehnike oblačenjaja,</p> <p>- najmanj enoletnem poklicnem udejstvovanju,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešno opravljeni mojstrski šoli, katere šolanje ima poudarek na področju mode,</p> <p>- uspešno opravljenem izpitu iz podjetništva,</p> <p>- najmanj dvoletnem poklicnem udejstvovanju,</p> <p><u>ali</u></p> <p>- potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem opravljanju dejavnosti kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu izdelovalec damskih oblačil ali v vsaj dveletnem sorodnem poklicu ali uspešno opravljena ena od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju mode z obrtno specifičnim poudarkom,</p> <p>- neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju v dejavnosti kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku ene od državnih, najmanj dveletnih ali podobnih priznanih institucij, s poudarkom na obrtno specifičnih kvalifikacijah,</p>
---	---	---

		<p>- neprekinjenem, najmanj štiri letnem delovanju v dejavnosti kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu izdelovalec damskih oblačil ali v enem najmanj dveletnem sorodnem šolanju ali uspešen zaključek ene od vsaj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na poudarku področja mode, na obrtno specifičnih kvalifikacijah, - neprekinjenem, najmanj petletnem delovanju v področno specifični dejavnosti na vodilnem položaju. <p><i>Izdelovalec moških oblačil</i></p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, - uspešnem zaključku poklicne višje šole ali njenih posebnih oblik, katerih poudarek pri šolanju je na področju mode in tehnike oblačenja, - vsaj enoletnem poklicnem udejstvovanju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku mojstrske šole, katerih poudarek je na področju mode, s poudarkom na za obrt specifičnem šolanju, - uspešno opravljenem izpitu iz podjetništva, če ta ne odpade, - vsaj dvoletnem poklicnem udejstvovanju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, vsaj šestletnem udejstvovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu izdelovalec damskih oblačil ali v enem vsaj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešen zaključek vsaj triletnih poklicne šole, katerih poudarek je področju mode, s poudarkom na za obrt specifičnem šolanju, - vsaj triletnem delovanju v dejavnosti kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku vsaj dveletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - vsaj štiriletnem delovanju v dejavnosti kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu izdelovalec moških oblačil ali v enem vsaj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešen zaključek vsaj triletnih poklicne šole, katerih poudarek je na področju mode, s poudarkom na za obrt specifičnem šolanju, - vsaj triletnem področno specifičnem delovanju na vodilnem položaju. <p><i>Proizvodnja perila</i></p> <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, - potrdilo o neprekinjenem, vsaj šestletnem delovanju v dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu proizvajalec perila ali v enem vsaj dvoletnem sorodnem poklicu,
--	--	---

		<p>- neprekinjenem, vsaj triletnem delovanju v dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku vsaj dveletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - neprekinjenem, vsaj štiriletnem delovanju v dejavnosti kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu proizvajalec perila ali v enem vsaj dveletnem sorodnem poklicu, - neprekinjenem, vsaj petletnem področno specifičnem delovanju na vodilnem položaju.
<p>Spomeniško-, fasadno- in stavbno varstvo (konzervatorstvo) (Obrt)</p> <p>nem. Denkmal-, Fassaden- und Gebäudereinigung (Handwerk)</p>	<p>252. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten vom 30. Oktober 1989 mit der Ausbildungsvorschriften für den Lehrberuf Denkmal-, Fassaden- und Gebäudereiniger – 9. November 1989</p> <p>348. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten vom 1. Juni 1990, mit der Prüfungsordnung für die</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Spomeniško-, fasadno- in stavbno varstvo</p> <p>Učna doba: 2,5 leti</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p><u>ali</u> potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene študijske smeri ali višje poklicne šole – smeri, katere poudarek je na šolanju na področjih gredbenega inženirstva ali kemiji ali tehnični kemiji, - vsaj enoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p>

	<p>Lehrabschlussprüfung im Lehrberuf Denkmal-, Fassaden- und Gebäudereiniger vom 29. Juni 1990</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene poklicne visoke šole ali ene od njenih posebnih oblik, katerih poudarek je na šolanju na področju tehnik gradnje ali kemija ali kemijsko inženirstvo, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - vsaj enoimpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključju šole za delovodje za zaposlene, katerih izobrazba je obrtno specifična, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - vsaj dveletno delovanje na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdila o neprekinjenem, vsaj petletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu spomeniško-, fasadno- in stavbno varstvo ali uspešen zaključek vsaj triletno poklicne šole, katere šolanje je na področju tehnik gradnje ali kemija ali kemijsko inženirstvo, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - neprekinjenem, vsaj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku vsaj dveletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - neprekinjenem, vsaj štiriletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p>
--	---	--

		<p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, vsaj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, - vsaj petletno poklicno udejstvovanje, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu spomeniško-, fasadno- in stavbno varstvo ali uspešen zaključek ene vsaj triletne poklicne šole, katere šolanje temelji na področju tehnik gradnje ali kemija ali kemijsko inženirstvo, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - neprekinjenem, vsaj petletnem poklicnem udejstvovanju, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku vsaj dveletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - neprekinjenem, vsaj petletnem poklicnem udejstvovanju.
<p>Mesar Obdelava mesa (od 1. julija 2000) Prodaja mesa (od 1. julija 2000) nem. Fleischer</p>	<p>Fleischverarbeitung 188. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung in der Fleischverarbeitung (Fleischverarbeitung-Ausbildungsordnung) vom 30 Juni 2000 <i>Fleischverkauf</i> 189. Verordnung des</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Obdelovalec mesa Učna doba: 3 leta</p> <p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Prodajalec mesa Učna doba: 3 leta Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktično preverjanje znanja: preverjanje dela in poklicni razgovor, - teoretično preverjanje znanja: strokovni predmet in uporabna matematika (teoretični del odpade, če je kandidat uspešno zaključil zadnji letnik strokovne poklicne šole ali uspešno zaključil šolanje druge srednje ali višje poklicne šole, ki nadomešča šolanje).

	<p>Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Fleischverkauf (Fleischverkauf-Ausbildungsordnung) vom 30 Juni 2000</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu <u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku višje poklicne šole – smeri ali njenih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju živilske tehnologije s poudarkom na obrtno specifičnem znanju, - vsaj enoinpolletnem poklicnem delovanju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene, katerih izobrazba je obrtno specifična, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, razen v primeru določbe § 23 Abs. 3 GewO 1994, - vsaj dveletnem poklicnem delovanju, <p><u>ali</u></p> <p>- potrdilo o neprekinjenem, vsaj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu obdelava mesa ali v vsaj dveletnem sorodnem poklicu ali uspešen zaključek ene vsaj triletno poklicne šole
--	--	--

		<p>s področja živilske tehnologije,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, vsaj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku vsaj dveletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, vsaj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, vsaj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, neprekinjenem, vsaj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu obdelava mesa ali v vsaj dveletnem sorodnem poklicu ali uspešen obisk ene vsaj triletno poklicne šole s področja živilske tehnologije, - kasnejšem neprekinjenem, vsaj petletnem področno specifičnem delovanju na vodilnem položaju.
<p>Frizer in izdelovalec lasulj (stilst) (Obrt)</p> <p>nem. Friseur und Perückenmacher (Stylist) (Handwer)</p>	<p>453. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Friseur und Perückenmacher (Stylist)/Friseurin und Perückenmacherin (Stylistin)</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Frizer in izdelovalec lasulj (stilst) Učna doba: 3 leta Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktično preverjanje znanja: preverjanje dela in poklicni razgovor, - teoretično preverjanje znanja: strokovni predmet, strokovna risba in poslovno računanje (teoretični del odpade, če je kandidat uspešno zaključil zadnji letnik

	<p>vom 1. Dezember 2004</p> <p>47. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Friseure und Perückenmacher (Stylist) (Friseure und Perückenmacher-Verordnung)</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>strokovne poklicne šole ali uspešno zaključil šolanje druge srednje ali višje poklicne šole).</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p>- <u>ali</u> potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu,</p> <p>- potrdila o neprekinjenem, vsaj šestletnem poklicnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu frizer in izdelovalec lasulj (stilst),</p> <p>- neprekinjenem, vsaj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku vsaj dvoletne državne ali priznane poklicne ali trgovske šole – smeri ali njenih posebnih oblik, katerih šolanje temelji na obrtno specifičnem znanju,</p> <p>- kasnejšem neprekinjenem, vsaj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja.</p>
<p>Negovalec nog</p> <p>nem. Fusspfleger</p>	<p>637. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten über die Berufsausbildung im Lehrberuf Fußpfleger (Fußpfleger-Ausbildungsordnung) vom 18. September 1996</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Negovalec nog</p> <p>Učna doba: 2 leti (možna kombinacija s šolanjem za poklica maser in kozmetičar – 3 leta)</p> <p>Zaključni izpit:</p> <p>- praktično preverjanje znanja: preverjanje dela in poklicni razgovor,</p> <p>- teoretično preverjanje znanja: strokovni predmet in poslovno računanje (teoretični del odpade, če je kandidat uspešno zaključil zadnji letnik strokovne poklicne šole ali uspešno zaključil šolanje druge srednje ali višje poklicne šole).</p>

	<p>48. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das reglementierte Gewerbe der Fußpflege (Fußpflege-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI: potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku študijske smeri medicina ali dentalna medicina, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - vsaj enoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu negovalec nog ali uspešno zaključeno šolanje na višji ravni za zdravstvo in bolniško nego, - vsaj enoletnem delovanju na področju, - uspešno opravljenem izpitu usposobljenosti, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj triletnem delovanju na področju, - uspešno opravljenem izpitu usposobljenosti, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku študijske smeri, navedene v prvem odstavku zgoraj, - opravljenem izpitu iz podjetništva, - vsaj dvoletnem delovanju na področju nege nog, - uspešnem zaključku šolanja s področja nege nog, s katerim pa ni pričel pred pretekom enega leta svojega poklicnega udejstvovanja, - opravljenem izpitu usposobljenosti.
<p>Tehnik za plin in Sanitarni tehnik nem. Gas- und Sanitärtechnik</p>	<p>Installations- und Gebäudetechnik 63. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Tehnik za plin in sanitarni tehnik Učna doba: 3 ali 4 leta (možna kombinacija osnovni modul + glavni modul + glavni modul /posebni modul)</p>

	<p>Installations- und Gebäudetechnik (Installations- und Gebäudetechnik-Ausbildungsordnung) vom 19. Februar 2008</p> <p>50. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das reglementierte Gewerbe der Gas- und Sanitärtechnik (Gas- und Sanitärtechnik-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p><u>ali</u> - potrdilo o uspešno opravljenem izpitu usposobljenosti, potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku študijske smeri strojništvo ali študijske smeri ekonomija v inženiringu (nem. Wirtschaftsingenieurwesen) – strojništvo ali ene od visokih strokovnih šol na tem področju, - uspešno opravljenem izpitu iz podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku visoke poklicne šole ali njenih posebnih oblik, katerih izobraževanje temelji na strojništvu, gradbeništvu, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> - potrdila o neprekinjenem šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> - potrdila o neprekinjenem triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, ko ima kandidat za tozadevno delovanje predhodno zaključeno šolanje, kot je denimo v drugem ali tretjem odstavku, v primeru, ko je skupno trajanje šolanja najmanj tri leta, s primerljivimi vsebinskimi poudarki,</p> <p><u>ali</u> - potrdila o neprekinjenem štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, ko je za tozadevno dejavnost predhodno zaključeno šolanje, kot je denimo v zgornjem drugem ali tretjem odstavku, v primeru, ko je skupno trajanje šolanja najmanj dve leti, ali predhodno uspešno</p>
--	---	---

		<p>zaključeno vsaj dveletno šolanje s primerljivimi vsebinskimi poudarki, ki jih je mogoče dokazati,</p> <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdila o neprekinjenem triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, ko je za to dejavnost dokazano petletno delovanje kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <u>ali</u> - potrdila o neprekinjenem petletnem področno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju, od tega vsaj triletno delovanje s tehničnimi nalogami in z odgovornostjo za najmanj en oddelek v podjetju, ko je bilo končano šolanje, kot denimo v zgornjem drugem in tretjem odstavku, v primeru, ko je skupno šolanje skupaj trajalo vsaj tri leta, ali predhodno uspešno zaključeno vsaj triletno šolanje s primerljivimi vsebinskimi poudarki, ki jih je mogoče dokazati. <p>Za dejavnosti, ki so opredeljene v prvih štirih odstavkih zgoraj in v sedmem odstavku velja, da ne smejo biti dokončane (opravljene) več kot deset let nazaj od trenutka, ko je bila vložena prošnja za opravljanje obrti.⁵²</p>
<p>Pečar</p> <p>nem. Hafner</p>	<p>193. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft, Familie und Jugend über die Berufsausbildung im Lehrberuf Hafner/in (Hafner/in-Ausbildungsordnung) vom 30. Juni 2009</p> <p>55. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Pečar</p> <p>Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u> - potrdila o: <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol, katerih šolanje temelji na področju keramike in gradnji peči ter kaminov,

⁵² To pomeni, da če ima nekdo opravljeno neko šolanje, mora biti to zaključeno manj kot 10 let nazaj, sicer se meni, da je minilo že preveč časa od tega oziroma da ni seznanjen s spremembami, ki so se medtem zgodile na področju.

	<p>und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Hafner (Hafner-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>- najmanj enoinpolletnem delovanju na področju,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku mojstrske šole, katere šolanje temelji na področju keramike in gradnje peči ter kaminov, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu pečar ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešen zaključek najmanj triletno poklicne šole, katerih šolanje temelji na področju keramike in gradnje peči ter kaminov, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu pečar ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešen zaključek najmanj triletno poklicne šole, katerih šolanje temelji na področju keramike in gradnje peči ter kaminov,
--	--	--

		<p>- kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem področno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju.</p>
<p>Tehnik za ogrevanje; tehnik za prezračevanje (povezane obrti) nem. Heizungstechnik; Lüftungstechnik (verbundes Handwerk)</p>	<p>63. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Installations- und Gebäudetechnik- und Gebäudetechnik-Ausbildungsordnung) vom 19. Februar 2008</p> <p>56. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Heizungstechnik und der Lüftungstechnik</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Tehnik za ogrevanje; tehnik za prezračevanje Učna doba: 3 ali 4 leta (možna kombinacija osnovni modul + glavni modul + glavni modul /posebni modul)</p> <p>Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktično preverjanje znanja: preverjanje dela in poklicni razgovor, - teoretično preverjanje znanja: strokovni predmet s področja tehnik ogrevanja in prezračevanja, uporabna matematika in tehnično risanje (teoretični del odpade, če kandidat uspešno zaključí zadnji letnik ali je uspešno zaključil šolanje druge srednje ali višje poklicne šole). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri, katerih poudarek je na področju strojništva ali programa na visoki poklicni šoli, katerih poudarek je na gradbenih vedah - strojništvo, s poudarkom na strojnih tehnikah, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje temelji na področju gradbeništva, strojništva ali gradbenih tehnikah, z obrtno specifičnimi znanji, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p>

		<p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene, katerih šolanje temelji na področju sanitarne in tehnike ogrevanja, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu sanitarni tehnik za klimo – instalacije ogrevanja ali v modulu za pridobitev poklica tehnik za instalacije ali tehnik za stavbe – glavni modul instalacije za ogrevanje ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju gradbeništva, strojništva ali tehnike gradnje s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dveletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik,
--	--	--

- najmanj petletno delovanje na področju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger),

ali

potrdila o:

- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu sanitarni – in tehnik za klimo – instalacije ogrevanja ali v modulu za pridobitev poklica tehnik za instalacije ali tehnik za stavbe – glavni modul instalacije za ogrevanje ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešno obiskovanje ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju gradbenih ved, strojništva ali gradbena tehnika s poudarkom na obrno specifičnih znanjih,
- kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem področno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju.

Tehnik za prezračevanje

- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu,

ali

potrdila o:

- uspešnem zaključku ene od študijskih smeri, katerih poudarek pri šolanju je na področju strojništva ali programa na visoki poklicni šoli, katerih poudarek pri šolanju je na gradbenih vedah - strojništvo, s poudarkom na strojnih tehnikah,
- najmanj enoletnem delovanju na področju,

ali

potrdila o:

- uspešnem zaključku ene od študijskih smeri ali njenih posebnih oblik, katerih poudarek pri šolanju je na področju gradbenih ved - strojništvo, ali programa na visoki poklicni šoli, katerih poudarek pri šolanju je na gradbenih vedah - strojništvo, s poudarkom na stavbnih ali hišnih tehnikah,
- najmanj enoletnem delovanju na področju,

ali

potrdila o:

		<ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju gradbeništva, strojništva ali tehnikah gradnje, z obrtno specifičnimi znanji, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdila o neprekinjenem, najmanj šestletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu sanitarni tehnik za klimo – instalacije prezračevanja ali v modulu za pridobitev poklica tehnik za instalacije ali tehnik za stavbe – glavni modul instalacije za prezračevanje ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju gradbeništva, in strojništva ali tehnike gradnje s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne priznane poklicne ali trgovske institucije, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem delovanju na področju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger),
--	--	---

<p>Hladilna- in klimatska tehnika Tehnika hladilnih naprav (od julija 2009)</p> <p>nem. Kälte- und Klimatechnik</p>		<p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu sanitarni tehnik za klimo – instalacije ogrevanja ali v modulu za pridobitev poklica tehnik za instalacije ali tehnik za stavbe – glavni modul instalacije za ogrevanje (instalacije za prezračevanje) ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešno obiskovanje ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju gradbenih ved, strojništva ali gradbena tehnika s poudarkom na obrno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem področno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju.
<p>Hladilna- in klimatska tehnika Tehnika hladilnih naprav (od julija 2009)</p> <p>nem. Kälte- und Klimatechnik</p>	<p>196. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft, Familie und Jugend über die Berufsausbildung im Lehrberuf Kälteanlagentechnik (Kälteanlagen- und Ausbildungsordnung) vom 30. Juni 2009</p> <p>Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Kälte- und Klimatechnik (Kälte- und Klimatechnik-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Tehnik za hladilne naprave Učna doba: 3,5 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri ali študijske smeri na visoki strokovni šoli, katerih poudarek pri šolanju je na področju strojništva, - najmanj enoletnem delovanju na področju procesna tehnika (§ 18 Abs. 3 GewO 1994), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju gradbenih ved, strojništva z obrtno specifičnimi znanji, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju,

399. Verordnung: Änderung
diverser Verordnungen über die
Zugangsvoraussetzungen zu
reglementierten Gewerben vom
21. November 2008

ali

- potrdila o neprekinjenem, najmanj šestletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,

ali

potrdila o:

- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu tehnik za hladilne naprave ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju gradbenih ved ali strojništva s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,
- kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja,

ali

potrdila o:

- uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij,
- kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,

ali

potrdila o:

- neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik,
- najmanj petletnem delovanju na področju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger),

ali

potrdila o:

- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu tehnik za hladilne naprave ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešno obiskovanje ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju gradbenih ved ali strojništva.

<p>Karoserist, vključno s Klepar in Avtoličar Tehnika izdelave karoserije (od 1.1. 2008)</p> <p>nem. Karosseriebauer einschliesslich der Karosseriespengler und Karosserielackierer</p>	<p>335. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Karosseriebautechnik (Karosseriebautechnik-Ausbildungsordnung) vom 17. September 1999</p> <p>64. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über das verbundene Handwerk der Kraftfahrzeugtechnik und der Karosseriebauer einschließlich Karosseriespengler und Karosserielackierer vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>s poudarkom na obrno specifičnih znanjih,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem področno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju. <p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Tehnik izdelave karoserije Učna doba: 3,5 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p><i>Tehnik motornih vozil</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, ali potrdila o: <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri, katerih poudarek pri šolanju je na področju strojništva ali študijske smeri na visoki strokovni šoli iz področja strojnih ved - strojništvo, s poudarkom na tehniški vozil, - najmanj enoletnem delovanju na področju, ali <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva z obrtno specifičnimi znanji, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, ali <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene ali strokovne akademije, katerih šolanje je na področju strojništva, z obrtno specifičnimi poudarki, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju,
---	--	---

ali

- potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,

ali

potrdila o:

- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu avtomehanic ali tehnik motornih vozil ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja,

ali

potrdila o:

- neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik,
- najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger),

ali

potrdila o:

- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu avtomehanic ali tehnik motornih vozil ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem področno - specifičnem delovanju na vodilnem položaju.

Karoserist, vključno s klepar in avtoličar

- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu,

ali

potrdila o:

		<ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri ali študijske smeri na visoki strokovni šoli, katerih poudarek pri šolanju je na področju strojništva, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva z obrtno specifičnimi znanji, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlenea ali strokovne akademije, katerih šolanje je na področju strojništva, z obrtno specifičnimi poudarki, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu karoserist ali tehnik izdelave karoserije ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno
--	--	--

		<p>specifičnih kvalifikacij,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu karoserist ali tehnik izdelave karoserije ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem delovanju na področju na vodilnem položaju.
<p>Keramik; polagalec plošč (povezani obrti) Keramik (od julija 2009) nem. Keramiker, Platten- und Fliesenleger (verbundenes Handwerk)</p>	<p>204. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft, Familie und Jugend über die Berufsausbildung im Lehrberuf Keramiker/in (Keramiker/in-Ausbildungsordnung) vom 30. Juni 2009</p> <p>61. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Keramik Učna doba: 3,5 leta</p> <p>Zaključni izpit: 3 smeri (pri pouku zagotovljena najmanj ena, možno dodatno izobraževanje še v kateri drugi smeri):</p> <ul style="list-style-type: none"> - uporabna keramika, - gradbena keramika, - industrijska keramika. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu <p><u>ali</u></p>

	<p>Keramiker und der Platten- und Fliesenleger vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijske smeri na visoki strokovni šoli ali ene od njenih oblik, katerih poudarek pri šolanju je na področju keramike, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od mojstrskih šol, katerih poudarek pri izobraževanju je na področju keramike, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu keramik ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju keramike, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p>
--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - najmanj štiriletnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu keramik ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje daje poudarek področju keramike, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem strokovno specifičnem delovanju na vodilnem položaju. <p><i>Polagalec ploščic</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu polagalec ploščic ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p>
--	--	--

		<p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem delovanju na področju kot nesamostojni podjetnik, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu polagalec ploščic ali v enem najmanj dvoletnem sorodnem poklicu, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem strokovno specifičnem delovanju na vodilnem položaju.
<p>Optik za kontaktne leče nem. Kontaktlinsenoptiker</p>	<p>Enako kot za očesnega optika 127. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Enaki pogoji kot za očesnega optika</p>

	<p>reglementierte Gewerbe der Kontaktlinsenoptik (Kontaktlinsenoptik-VO) vom 11. Februar 2003</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI: potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku študijske smeri medicina/medicina človeka, - skladno s pravno predpisano izobrazbo zdravnika specialista za okulistiko in optometrijo, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem mojstrskem izpitu za obrt očesnega optika, - uspešnem zaključku in v nadaljevanju določene učne smeri optik za kontaktne leče, - uspešno opravljenem preizkusu sposobnosti. <p>Potrdila o uspešno opravljenem preizkusu sposobnosti ni več mogoče upoštevati v primeru, ko lastnik dokazila najmanj deset let ni več aktiven v obrti optike za kontaktne leče.</p>
<p>Kozmetik (lepotna nega) nem. Kosmetik (Schönheitspflege)</p>	<p>638. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft, Familie und Jugend über die Berufsausbildung im Lehrberuf Kosmetiker (Kosmetiker-Ausbildungsordnung) vom 22. November 1996</p> <p>139. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das reglementierte Gewerbe der Kosmetik (Schönheitspflege)</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Kozmetik (možna kombinacija s sorodnimi poklici Frizer, negovalec stopal in Maser, skupaj 3 leta) Učna doba: 2 leti</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Pod spodnjimi pogoji je mogoča strokovna kvalifikacija za vstop v obrt kozmetika (lepotna nega), od tega sta izvzeti piercing in tetoviranje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>ali</u> potrdilo o uspešno opravljenem preizkusu sposobnosti, - potrdila o neprekinjenem triletnem poklicnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p>

	<p>vom 14. Februar 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>- neprekinjenem dvoletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, v primeru da ima kandidat za to dejavnost predhodno opravljeno šolanje, ki mora biti izkazano na podlagi potrdila državne ali ene od pristojnih poklicnih ali trgovskih institucij,</p> <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem dvoletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja v primeru, da lahko kandidat za to dejavnost sočasno izkaže tudi izkušnje kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), ali kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, - neprekinjenem triletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), v primeru da ima kandidat za to dejavnost predhodno opravljeno šolanje, ki mora biti izkazano na podlagi potrdila državne ali ene od pristojnih poklicnih ali trgovskih institucij. <p>Potrdila iz prvega, drugega in četrtega odstavka regulirane dejavnosti ne smejo biti v času oddaje vloge za odprtje obrti starejše od desetih let.</p> <p>Šolanja po prvem, drugem, tretjem in petem odstavku so naslednja: študijska smer medicina/medicina človeka/zobna medicina ali zaključni izpit v poklicu kozmetik (lepotna nega), šolanje na višjem nivoju za zdravstveno nego in nego bolnika ali ena od predhodno uspešno zaključene izobrazbe v najmanj triletni državni ali drugi pristojni poklicni ali trgovski instituciji s primerljivimi poudarki.</p>
<p>Tehnika motornih vozil</p> <p>nem.</p> <p>Kraftfahrzeugtechnik</p>	<p>408. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Kraftfahrzeugtechnik (Kraftfahrzeugtechnik-</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Tehnik motornih vozil (Kraftfahrzeugtechniker/in)</p> <p>Učna doba: 3,5 ali 4 leta (z nadaljnjim glavnim modulom ali posebnim modulom); osnovni modul + glavni modul/posebni modul</p>

	<p>Ausbildungsordnung) vom 24. November 2008</p> <p>64. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über das verbundene Handwerk der Kraftfahrzeugtechnik und der Karosseriebauer einschließlich Karosseriespengler und Karosserielackierer vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Tehnik motornih vozil</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri, katerih poudarek pri šolanju je na področju strojništva ali študijske smeri na visoki strokovni šoli iz področja strojnih ved - strojništvo, s poudarkom na tehniki vozil, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o: - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva z obrtno specifičnimi znanji, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o: - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene ali strokovne akademije, katerih šolanje je na področju strojništva z obrtno specifičnimi poudarki, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> potrdila o: - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu avtomehanik ali tehnik motornih vozil v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved
--	---	---

<p>ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu avtomehanic ali tehnik motornih vozil v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešno obiskovanje ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem področno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju. <p><i>Klepar in avtoličar</i></p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri ali študijske smeri na visoki strokovni šoli, katerih poudarek pri šolanju je na področju strojništva, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva z obrtno specifičnimi znanji, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p>	
---	--

	<p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene ali strokovne akademije, katerih šolanje je na področju strojništva z obrtno specifičnimi poudarki, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu karoserist ali tehnik izdelave karoserije ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne priznane poklicne ali trgovske institucije, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu karoserist ali tehnik izdelave
--	--

<p>Predelava umetnih mas/ plastike</p> <p>Predelava umetnih mas (od 1. 7. 2003)</p> <p>nem. Kunststoffverarbeitung</p>	<p>260. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Kunststoffformgebung (Kunststoffformgebung-Ausbildungsordnung) vom 27. Mai 2003</p> <p>227. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit mit der die Kunststofftechnik-Ausbildungsordnung und die Metallbearbeitung-Ausbildungsordnung geändert werden (Ausbildungsversuchs-Überleitungsverordnung) vom 30. Juni 2008</p> <p>66. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das</p>	<p>karoserije ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešno obiskovanje ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.
		<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Predelovalec umetnih mas</p> <p>Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Predelovalec umetnih mas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o opravljenem mojstrskem izpitu <p>ali</p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku študijske smeri tehnika umetnih mas ali študijske smeri strokovne visoke šole tehnologija produktov/ekonomija, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <p>ali</p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje temelji na področju kemije ali vedah kemijskega inženiringa ali vedah inženiringa surovin z obrtno specifičnim poudarkom, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p>ali</p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene na področju tehnike umetnih mas, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju

	<p>Handwerk der Kunststoffverarbeitung (Kunststoffverarbeitungs-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdila o neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu predelovalec umetnih mas ali v enem najmanj dvoletnem sorodnem šolanju ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih poudarek je na vedah inženiringa surovin z obrtno specifičnimi kvalifikacijami, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem področno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu predelovalec umetnih mas ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju kemije ali kemijskega inženiringa ali vede inženiringa surovin, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,
--	--	--

<p>Tehnika kmetijskih strojev nem. Landmaschinentechnik</p>	<p>287. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Landmaschinentechniker (Landmaschinentechnik-Ausbildungsordnung) vom 27. August 1998</p> <p>79. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Schlosser, der Schmiede und der Landmaschinentechnik vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>- kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.</p> <p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Tehnik kmetijskih strojev Učna doba: 3,5 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Obrt kovinske tehnike za poljedelske in gradbene stroje</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku ene od študijskih smeri ali študijske smeri na visoki strokovni šoli s področja strojništva,</p> <p>- najmanj enoletnem delovanju na področju,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva z obrtno specifičnimi znanji,</p> <p>- najmanj enoinpolletnem delovanju na področju,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene ali strokovne akademije, katerih šolanje je na področju strojništva z obrtno specifičnimi poudarki,</p> <p>- uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade,</p> <p>- najmanj dvoletnem delovanju na področju,</p> <p><u>ali</u> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p>
--	--	--

ali

potrdila o:

- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu mehanik kmetijskih strojev ali tehnik kmetijskih strojev ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,
- kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja,

ali

potrdila o:

- uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij,
- kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,

ali

potrdila o:

- neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik,
- najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger),

ali

potrdila o:

- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu tehnik kmetijskih strojev ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,
- kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.

<p>Pleskar; oseba, ki lakira; pozlačevalec in poslikovalec; Izdelovalec tabel in napisov (povezane obrti)</p> <p>nem. Maler und Anstreicher; Lackierer; Vergolder und Staffierer; Schilderherstellung (verbundenes Handwerk)</p>	<p>Pleskar 190. Verordnung der Bundesministers für Handel, Gewerbe und Industrie vom 6. Mai 1971, mit der Ausbildungsvorschriften für einige Lehrberufe (Auszug für den Lehrberuf Maler und Anstreicher) vom 8. Juni 1971</p> <p>291 Verordnung: Änderung 1979, ausgegeben am 6. Juli 1979</p> <p>164. Verordnung der Bundesministers für Handel, Gewerbe und Industrie, mit der Prüfungsordnung für die Lehrabschlussprüfung im Lehrberuf Maler und Anstreicher</p> <p>355. Verordnung: Änderung der Prüfungsordnung für die Lehrabschlussprüfung im Lehrberuf Maler und Anstreicher, ausgegeben am 20. Juli 1976</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Pleskar Učna doba: 3 leta</p> <p>Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktično preverjanje znanja: poskusno delo in strokovni razgovor, - teoretično preverjanje znanja: predmeti računanje in tehnično risanje (teoretično preverjanje odpade, če je kandidat pred dosego učnega cilja to dosegel v zadnjem letniku poklicne šole). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri na visoki strokovni šoli ali njenih posebnih oblik iz področja tehnike gradnje, katerih šolanje temelji na obrtno - specifičnih kvalifikacijah, - najmanj enopolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku mojstrske šole ali mojstrske skupine, katerih šolanje temelji na področju pleskarstva, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdila o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p>
--	--	--

	<p>67. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Maler und Anstreicher, der Lackierer, der Vergolder und Staffierer und der Schilderherstellung vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu pleskar ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju pleskarstva, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu pleskar ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.
<p><i>Oseba, ki opravlja poklic lakiranja</i></p> <p>240. Verordnung des Bundesministers für</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Oseba, ki opravlja poklic lakiranja</p> <p>Učna doba: 3 leta</p>	

	<p>wirtschaftliche Angelegenheiten vom 22. Mai 1987, mit der die Prüfungsordnung für die Lehrabschlussprüfung im Lehrberuf Lackierer erlassen wird vom 23. Juni 1987</p> <p>Verordnung BGBI. Nr. 209/1976</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u></p> <p>- potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <p>- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu lakiranja ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje temelji na obrtno specifičnih znanjih,</p> <p>- kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij,</p> <p>- kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <p>- neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <p>- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu lakiranja ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih,</p>
--	--	--

	<p><i>Pozlačevalec in poslikovalec</i> 31. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten über die Berufsausbildung im Lehrberuf Vergolder und Staffierer (Vergolder und Staffiere-Ausbildungsordnung) vom 23. Jänner 1996</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju. <p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Pozlačevalec in poslikovalec Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu pozlačevalec ali poslikovalec ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje temelji na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik,
--	--	--

		<p>- najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), ali potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu požlačevalca ali poslikovalec ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju. <p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Izdelovalec tabel in napisov Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, ali - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, ali <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu izdelovalec tabel in napisov ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje temelji na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, ali <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno
<p><i>Izdelovalec tabel in napisov</i> 342. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten über die Berufsausbildung im Lehrberuf Schilderherstellung (Schilderherstellung-Ausbildungsordnung) vom 17. September 1999</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>		

		<p>specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> potrdila o: - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <u>ali</u> potrdila o: - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu izdelovalec tabel in napisov ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.</p>
Maser nem. Masseur	200. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten vom 21. April 1988, mit der Ausbildungsverschriften für der Lehrberuf Masseur erlassen werden vom 19. Mai 1987 201. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten vom 21. April 1988, mit der die Prüfungsordnung für die Lehrabschlussprüfung im	IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Maser Učna doba: 2 leti PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Kvalifikacija za opravljanje obrti maserja je mogoče pridobiti s spodaj navedenimi potrdili (pri tem so izvzeti Shiatsu masaža, Ajurvedska praksa dobrega počutja, Tuina An Mo praksa in drugi enoviti zaprti sistemi): - potrdilo o uspešnem zaključku študijske smeri humana medicina in najmanj šestmesečnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o: - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu maser, - najmanj dvoletnem delovanju na področju,

		<p>- uspešno zaključenem izpitu usposobljenosti, ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešnem zaključku šolanja za fizioterapevta ali zdravilno masažo, - najmanj enoletnem delovanju na področju, - uspešno opravljenem tečaju podjetništva, razen če ta ne odpade. <p>Ustrezno poklicno delovanje zajema klasično masažo, masažo refleksnih con (masažo delov, masažo vezivnih tkiv, refleksnih con na stopalih), akupunkturo in limfno drenažo. Za izvajanje ene od ostalih celostnih in zaprtih sistemov, kot je na primer Shiatsu, je potreben zaključek dodatnih zahtev poklicnega profila.</p>
<p>Kovinotehnika za kovino- in strojogradnjo</p> <p>Kovinotehnika za kovačnice in konstrukcijo vozil</p> <p>nem. Metalltechnik für Metall- und Maschinenbau</p>	<p>Kovinotechnik</p> <p>148. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft, Familie und Jugend über die Berufsausbildung im Lehrberuf Metalltechnik (Metalltechnik-Ausbildungsordnung) vom 28. April 2011</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Kovinotehnik</p> <p>Učna doba: 3,5 ali 4 leta (z dodatnim glavnim modulom ali posebnim modulom); osnovni modul + 8 glavnimi moduli, 4 posebnimi moduli (strojništvo, konstrukcija kovačnic in konstrukcija vozil so glavni moduli).</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Enako pogoji kot „Tehnika kmetijskih strojev“</p>
<p>Proizvodnja steznikov</p> <p>nem. Miederwarenherzeuger</p>	<p>Verordnung BGBl. Nr. 553/1976 und BGBl. Nr. 253/1983</p> <p>Verordnung BGBl. Nr. 29/1978</p> <p>29. Verordnung des</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Proizvajalec steznikov</p> <p>Učna doba: 3 leta</p>

	<p>Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Bandagisten, der Orthopädietechnik und der Miederwarenerzeugung vom 28. Jänner 2003</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI: potrdila o :</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu za poklic proizvajalec ali v enem od podobnih dvoletnih poklicev, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, - uspešno opravljenem mojstrskem izpitu. <p>Potrdila, navedena v zgorajjih alinejah, niso merodajna v primeru, ko kandidat od opravljenega mojstrskega izpita, zaključnega izpita ali med poklicnim delovanjem v zadnjih desetih letih ni pridobil za obrt potrebnih spretnosti.</p>
<p>Dekoratívna tehnika Oblikovanje kovin (povezani obrti) nem. Oberflächentechnik; Metalldesign (verbundenes Handwerk)</p>	<p>Dekoratívna tehnika 192. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Oberflächentechnik (Oberflächentechnik-Ausbildungsordnung) vom 30. Juni 2000 71. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Oberflächentechnik und des Metalldesigns vom 28. Jänner 2003 399. Verordnung: Änderung</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Dekorativni tehnik Učna doba: 3,5 leta; 5 smeri (pri pouku mora biti zagotovljena najmanj ena poleg osnovne) Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktično preverjanje znanja: preverjanje dela in poklicni razgovor, - teoretično preverjanje znanja: strokovni predmet s področja dekorativne tehnike, tehnologije in uporabne matematike (teoretični del odpade, če je kandidat v zadnjem letniku poklicne šole ali če ima potrdilo o uspešnem zaključku ene od poklicnih srednjih ali višjih šol). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI: - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, ali potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri na visoki strokovni šoli ali njenih posebnih oblik iz področja kemije ali ved kemijskega inženiringa surovin, katerih šolanje temelji na obrtno specifičnih kvalifikacijah, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p>ali</p>

	<p>diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>- potrdila o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu, katerega šolanje temelji na področju dekorativne tehnike ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu, katerega šolanje temelji na področju dekorativne tehnike ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.
--	--	---

	<p><i>Oblitovanje kovin</i> 267. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Metalldesign (Metalldesign-Ausbildungsordnung)</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Oblikovalec kovin Učna doba: 3 leta; 3 smeri (pri pouku mora biti zagotovljena najmanj se en poleg splošnega modula).</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri na visoki strokovni šoli ali njenih posebnih oblik, katerih šolanje temelji področju umetnost in design ali strojnih ved z na obrtno specifičnimi poudarki, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <u>ali</u> - potrdila o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> potrdila o: - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu, katerega šolanje temelji na področju oblikovanja kovin ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <u>ali</u> potrdila o: - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij,
--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu, katerega šolanje temelji na področju oblikovanja kovin ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.
<p>Optometrik nem. Optometrist</p>	<p>Enako kot pri „Očesni optik“ Gewerbeordnung vom 18. März 1994 idF. (Artikel 98)</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Enaki pogoji kot „Očesni optik“</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Izvajalec obrti, ki ima potrdilo za opravljanje obrti očesnega optika kot tudi za opravljanje obrti optika za kontaktne leče, sme opravljati obrt Optometrika.</p>
<p>Izdelovanje ortopedskih čevljev nem. Ortopaedieschuhmacher</p>	<p>271. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Orthopädieschuhmacher (Orthopädieschuhmacher-Ausbildungsordnung) vom 28. Juni 2002</p> <p>73. Verordnung des</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Izdelovalec ortopedskih čevljev Učna doba: 3,5 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI: potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu izdelovalec ortopedskih čevljev, - najmanj enoletnem poklicnem delovanju na področju, - uspešno opravljenem mojstrskem izpitu,

	<p>Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Orthopädieschuhmacher (Orthopädieschuhmacher-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p>	<p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu čevljar ali popravljalec zgornjih delov obuval, - najmanj dvoletnem poklicnem delovanju, - uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj petletnem poklicnem delovanju, - uspešno opravljenem mojstrskem izpitu. <p>Potrdila iz prvega odstavka niso merodajna v primeru, ko kandidat od opravljenega mojstrskega izpita, zaključnega izpita ali med poklicnim delovanjem v zadnjih desetih letih ni pridobil za obrt potrebnih spretnosti.</p>
<p>Ortopedska tehnika nem. Orthopaedietechniker</p>	<p>306. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Orthopädietechnik (Orthopädietechnik-Ausbildungsordnung) vom 27. Juni</p> <p>29. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Bandagisten, der</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Tehnik ortoped Učna doba: 3,5 leta</p> <p>Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktično preverjanje znanja: ortopedska tehnika, tehnologija in uporabna matematika, - teoretično preverjanje znanja: strokovni predmet in tehnično risanje. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI: potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu izdelovalec steznikov ali v enem najmanj dvoletnem poklicu, - najmanj dvoletnem poklicnem delovanju na področju, - uspešno opravljenem mojstrskem izpitu.

	<p>Orthopädietechnik und der Miederwarenzeugung vom 28. Jänner 2003</p>	<p>Potrdila niso merodajna v primeru, ko kandidat od opravljenega mojstrskega izpita, zaključnega izpita ali med poklicnim delovanjem v zadnjih desetih letih ni pridobil za obrt potrebnih spretnosti.</p>
<p>Mehatronik za gradbeno in proizvodno tehniko</p> <p>nem. Mechatroniker für Maschinen- und Fertigungstechnik</p>	<p>374. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Mechatronik (Mechatronik-Ausbildungsordnung) vom 14. August 2003</p> <p>69. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Mechatroniker für Maschinen- und Fertigungstechnik, der Mechatroniker für Elektronik, Büro- und EDV-Systemtechnik, der Mechatroniker für Elektromaschinenbau und Automatisierung und der Mechatroniker für Medizingerätetechnik vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Mehatronik Učna doba: 3,5 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mehatronik za gradbeno in proizvodno tehniko:</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku ene od študijskih smeri ali študijske smeri na visoki strokovni šoli iz področja strojništva, metalurškega strojništva, mehatronike ali procesne tehnike,</p> <p>- najmanj enoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva ali mehatronike z obrtno specifičnimi znanji,</p> <p>- najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o:</p> <p>- uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene ali strokovne akademije, katerih šolanje je na področju strojništva z obrtno specifičnimi poudarki,</p> <p>- uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade,</p> <p>- najmanj dvoletnem delovanju na področju, <u>ali</u></p>

Zugangsvoraussetzungen zu
reglementierten Gewerben vom
21. November 2008

<p>- potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none">- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu mehanik ali mehatronik ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva ali mehatronike, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,- kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja,	<p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none">- uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij,- kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,	<p><u>ali</u> potrdila o</p> <ul style="list-style-type: none">- neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik,- najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger),	<p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none">- uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu mehanik ali mehatronik ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešno obiskovanje ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva ali mehatronike, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,- kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.
---	--	---	--

<p>Mehatronik za tehniko medicinskih aparatov</p> <p>nem. Mechatroniker für Medizingerätetechnik</p>	<p><i>Enako kot pri „Mehatronik za gradbeno in proizvodno tehniko“</i></p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Enaki pogoji kot pri „Mehatronik za gradbeno in proizvodno tehniko“</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI <i>Mehatronik za tehniko medicinskih aparatov:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri ali študijske smeri na visoki strokovni šoli iz področja strojništva, elektronika ali elektrotehnike, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju elektronike ali elektrotehnike ali mehatronike z obrtno specifičnimi znanji, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene, katerih šolanje je na področju elektrotehnike, z obrtno specifičnimi poudarki, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u> potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu mehatronik ali tehnik za
--	--	--

		<p>komunikacije - avdio in videoelektronika ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešen zaključek ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju elektronike, elektrotehnike ali mehatronike, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu mehatronik ali tehnik za komunikacije - avdio in videoelektronika ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešen zaključek ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva ali mehatronike, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.
<p>Klepar; Bakrar; povezane obrti)</p>	<p><i>Bakrar</i> Verordnung BGBL. Nr. 171/1974 und BGBI. Nr.</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Delavec v bakrarni Učna doba: 3 leta</p>

<p>nem. Spengler; Kupferschmiede (verbundes Handwer)</p>	<p>291/1979 Verordnung BGBl. Nr. 32/1976 und 569/1986</p> <p>84. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das verbundene Handwerk der Spengler und der Kupferschmiede vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI (delavec v bakrami):</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u> - potrdila o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu delavec v bakrami ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku najmanj triletno poklicne šole, katere poudarki pri šolanju temeljijo na kompetencah za omenjeni poklic, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju kot samostojni podjetnik, neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. Als Unselbständiger). <p><u>ali</u> potrdila o</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu delavec v bakrami ali v
---	--	---

		<p>najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešno obiskovanje najmanj triletno poklicne šole, katerih šolanje temelji na kompetencah za omenjeni poklic, in b) kasnejše neprekinjenem, najmanj petletnem področnospecifičnem delovanju na vodilnem položaju.</p>
	<p>Klepar 171. Verordnung der Bundesministers für Handel, Gewerbe und Industrie vom 24. Mai 1972, mit der Ausbildungsvorschriften für weitere Lehrberufe erlassen werden (Auszug für den Lehrberuf Spengler) vom 14. Juni 1972 291. Verordnung: Änderung 1979, ausgegeben 6. Juli 1979 171. Verordnung der Bundesministers für Handel, Gewerbe und Industrie mit der die Prüfungsordnung für die Lehrabschlussprüfung für den Lehrberuf Spengler erlassen wird vom 21. März 1975 569. Verordnung: Änderung der Prüfungsordnung für die Lehrabschlussprüfung für den Lehrberuf Spengler, ausgegeben</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Izdelovalec karoserij Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI (klepar):</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu klepar ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku najmanj triletno poklicne šole, katerih poudarki pri šolanju temeljijo na kompetencah za omenjeni poklic, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> <p>potrdila o:</p>

	<p>am 24. Oktober 1986</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem delovanju kot samostojni podjetnik, - neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. Als Unselbständiger), <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu klepar ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku najmanj triletne poklicne šole, katerih šolanje temelji na kompetencah za omenjeni poklic, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju na vodilnem položaju.
<p>Štukature in suha gradnja</p> <p>nem. Stukkateure and Trockenbauer</p>	<p>1096. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten über die Berufsausbildung im Lehrberuf Stukkateur und Trockenbauer (Stukkateur und Trockenbauer-Ausbildungsordnung) vom 30. Dezember 1994</p> <p>87. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Stukkateure und Trockenbauer (Stukkateure und Trockenbauer-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Štukater in Suhograditelj</p> <p>Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene študijske smeri ali višje poklicne šole – smeri, katere poudarek je na šolanju na področjih gradbena tehnika, - najmanj enopolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdila o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu štukater in suhograditelj ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešen obisk najmanj triletne poklicne šole, katere šolanje je na področju tehnik gradnje, s poudarkom na obrtno

	<p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>specifičnih znanjih,</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, - najmanj petletno delovanje kot zaposleni (nem. Als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu štukater ali suhograditelj ali v podobnem najmanj dvoletnem poklicu ali uspešnem zaključku ene najmanj triletno poklicne šole, katere šolanje temelji na področju tehnik gradnje, s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih, - neprekinjenem, najmanj petletnem strokovno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju.
<p>Tapetnik in Dekorer nem. Tapezierer und Dekorateur</p>	<p>143. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft, Familie und Jugend über die Berufsausbildung im Lehrberuf Tapezierer/in und Dekorateur/in (Tapezierer/in und</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Tapetnik in dekorer Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu

	<p>Dekorateur/in- Ausbildungsordnung) vom 28. April 2011 (gilt ab 1. Juni 2011)</p> <p>88. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Tapezierer und Dekorateure (Tapezierer und Dekorateure- Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene višje poklicne šole – smeri, katere poudarek je na šolanju na področjih umetnost in designa, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu tapetnik in dekorer in suhograditelj ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu, - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju na področju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletno delovanje kot zaposleni (nem. Als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu tapetnik in dekorer ali v podobnem najmanj dvoletnem poklicu,
--	---	--

<p>Čistilec tekstilij (kemično čiščenje, pranje in likanje perila)</p> <p>nem. Textilreiniger (Chemischreiniger, Wäscher und Wäschebügler)</p>		<p>- kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem strokovno-specifičnem delovanju na vodilnem položaju.</p>
<p>346. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten, mit der Ausbildungsverschriften für den Lehrberuf Textilreiniger erlassen werden vom 28. Juni 1991</p> <p>348. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten, mit der die Prüfungsordnung für Lehrabschlussprüfung im Lehrberuf Textilreiniger erlassen wird – vom 28. Juni 1991</p> <p>90. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Textilreiniger (Chemischreiniger, Wäscher und Wäschebügler) (Textilreiniger-Verordnung)</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Čistilec tekstilij Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Čistilec tekstilij (kemično čiščenje, pranje in likanje perila):</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri na visoki strokovni šoli ali ene od njihovih posebnih oblik, katerih šolanje temelji na področju kemijskih ved in katerih poudarki temeljijo na za obrt specifičnih znanjih, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o: - uspešnem zaključku mojstrskega tečaja, katerega poudarki pri šolanju so na kemiji tekstilij, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> potrdila o: - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu čistilec tekstilij ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih, 	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Čistilec tekstilij Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Čistilec tekstilij (kemično čiščenje, pranje in likanje perila):</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri na visoki strokovni šoli ali ene od njihovih posebnih oblik, katerih šolanje temelji na področju kemijskih ved in katerih poudarki temeljijo na za obrt specifičnih znanjih, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o: - uspešnem zaključku mojstrskega tečaja, katerega poudarki pri šolanju so na kemiji tekstilij, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <u>ali</u> potrdila o: - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu čistilec tekstilij ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih,

	<p>vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od najmanj dvehletnih državnih ali drugih pristojnih poklicnih ali trgovskih institucij, ki so priznane za šolanje in temeljijo na področju, ki nudi obrtno-specifične kvalifikacije, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, - najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu čistilec tekstilij ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je na obrtno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger).
--	---	---

<p>Vulkanizer nem. Vulkaniseur</p>	<p>343. Verordnung des Bundesministers für wirtschaftliche Angelegenheiten über die Berufsausbildung im Lehrberuf Vulkanisierung (Vulkanisierung-Ausbildungsordnung) vom 17. September 1999</p> <p>98. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das reglementierte Gewerbe Vulkaniseur (Vulkaniseur-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Vulkanizer Učna doba: 3 leta</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem izpitu usposobljenosti, <u>ali</u> potrdila o: <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od poklicnih visokih šol ali strokovnih akademij, katerih poudarek pri šolanju je na mehansko tehničnem področju ali tehniki vozil ali tehniki letenja ali tehniki umetnih materialov ali kemiji, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o: <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od visokih poklicnih šol ali njihovih posebnih oblik, katerih šolanje je na področju strojnih ved ali strojništva ali inženiringa surovin ali kemije, - najmanj enoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o: <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu vulkanizer ali vulkanizerstvo ali mehanik ali tehnik vozil ali mehanik kmetijskih strojev ali tehnik kmetijskih strojev ali mehanik zračnih plovil ali predelovalec umetnih mas ali delavec v kemijskem obratu ali kemijski tehnik procesne tehnike ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> potrdila o: <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih policičnih šol, katerih šolanje je na
--	--	--

		<p>področju strojnih ved, t.j. strojništva ali ved inženiringa surovin ali kemije ali ved kemijskega inženiringa z za regulirano obrt specifičnim poudarkom, najmanj dvoletnem delovanju na področju,</p> <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja obrata, če je za to delovanje potrebno najmanj predhodno triletno šolanje v smislu od drugega do petega odstavka zgoraj ali druge primerljive, državno priznane in s potrdilom ratificirane ali ene od pristojnih priznanih poklicnih ali trgovskih institucij, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja obrata, če je za to dejavnost potrebno najmanj dveletno šolanje v smislu od drugega do petega odstavka zgoraj ali druge primerljive, državno priznane in s potrdilom ratificirane ali ene od pristojnih priznanih poklicnih ali trgovskih institucij, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, če je kandidat za to dejavnost izkazal najmanj petletno poklicno dejavnost kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o neprekinjenem petletnem delovanju na področju na vodilnem položaju, od tega najmanj triletna poklicna dejavnost s tehničnimi nalogami in z odgovornostjo za najmanj en oddelek podjetja, če je za to dejavnost izkazan uspešen zaključek najmanj triletnega šolanja v smislu od drugega do petega odstavka zgoraj ali ene od primerljivih državno priznanih in s potrdilom ratificiranih ali ene od pristojnih priznanih poklicnih ali trgovskih institucij.
--	--	--

<p>Toplotna-, hladilna-, zvočna in požarna izolacija</p> <p>nem. Wärme-, Kälte-, Schall- und Branddämmer</p>	<p>64. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Berufsausbildung im Lehrberuf Werkstofftechnik (Werkstofftechnik-Ausbildungsordnung) vom 19. Februar 2008</p> <p>99. Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über die Zugangsvoraussetzungen für das Handwerk der Wärme-, Kälte-, Schall- und Branddämmer (Wärme-, Kälte-, Schall- und Branddämmer-Verordnung) vom 28. Jänner 2003</p> <p>399. Verordnung: Änderung diverser Verordnungen über die Zugangsvoraussetzungen zu reglementierten Gewerben vom 21. November 2008</p>	<p>Potrdila niso merodajna v primeru, ko kandidat od opravljenega izpita usposobljenosti, ali med poklicnim delovanjem v zadnjih desetih letih ni pridobil za obrt vulkanizerja potrebnih spretnosti.</p> <p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Tehnik za materiale</p> <p>Učna doba: 3 leta ali 3,5 leta (s posebnim modulom za ravnanje s toploto)</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <p>- potrdilo o uspešno opravljenem mojstrskem izpitu, <u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku ene od študijskih smeri na visoki poklicni šoli, katerih poudarek pri šolanju je na strojnih tehnikah ali na za obrt specifičnih znanjih, - najmanj enoinpolletnem delovanju na področju, <u>ali</u> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku šole za delovodje za zaposlene, katerih šolanje temelji na področju gradbene tehnike ali na za obrt specifičnih znanjih, - uspešno opravljenem izpitu podjetništva, če ta ne odpade, - najmanj dvoletnem delovanju na področju, <u>ali</u> <p>- potrdilo o neprekinjenem, najmanj šestletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja,</p> <p><u>ali</u></p> <p>potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu toplotna-, hladilna-, zvočna izolacija ali montaža izolacije ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je s poudarkom na obrtno specifičnih znanjih,
--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - kasnejšem neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali kot vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešnem zaključku najmanj dvoletne državne ali druge pristojne, s strani poklicne ali trgovske institucije priznane izobrazbe, ki nudi šolanje obrtno specifičnih kvalifikacij, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj štiriletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik ali vodja podjetja, <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neprekinjenem, najmanj triletnem poklicnem delovanju kot samostojni podjetnik, - najmanj petletnem poklicnem delovanju kot zaposleni (nem. als Unselbständiger), <p><u>ali</u> potrdila o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspešno opravljenem zaključnem izpitu v poklicu toplotna-, hladilna-, zvočna izolacija ali montaža izolacije ali v najmanj dvoletnem sorodnem poklicu ali uspešnem zaključku ene od najmanj triletnih poklicnih šol, katerih šolanje je s poudarkom na obrno specifičnih znanjih, - kasnejšem neprekinjenem, najmanj petletnem področno - specifičnem delovanju na vodilnem položaju.
--	--	--

NEMČIJA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Očesni optik</p> <p>nem. Augenoptiker/in</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Augenoptiker/zur Augenoptikerin vom 4. März 1997 (BGBl. I S. 436)</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Augenoptiker-Handwerk (Augenoptikermeisterverordnung - AugOptMstrV) vom 29. August 2005</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Očesni optik</p> <p>Učna doba: 3 leta</p> <p>Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – področje izpita: obnova pomoči vida, - del 2 – veščine, znanja, sposobnosti in učno gradivo (naročilo stranke, tehnika dokončanja, funkcijska analiza in ekonomske in družbene vede). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit za opravljanje obrti očesnega optika vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih mojstrskih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebne značilnosti vodenja podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
<p>Mojster za gradnjo vodnjakov</p> <p>nem. Brunnenbauer</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung in der Bauwirtschaft (BauWiAusbV) vom 2. Juni 1999</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Mojster za gradnjo vodnjakov</p> <p>Učna doba: 3 leta</p> <p>Zaključni izpit:</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
	<p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Brunnenbauer-Handwerk (Brunnenbauermeisterverordnung - BrbMstrV) vom 14. Oktober 2005</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praktični del – praktične naloge, - pisni del – področja izpita: vrtanje in vodnjaki, naprave za preskrbo z vodo, ekonomske in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih mojstrskih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebnostne značilnosti vodenja podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
<p>Krovec nem. Dachdecker</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Dachdecker/zur Dachdeckerin vom 13. Mai 1998</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Dachdecker-Handwerk (Dachdeckermeisterverordnung -</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Krovec Učna doba: 3 leta; smeri delovnega področja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - strešna-, stenska- in zatesnitvena tehnika, - tehnika slamnatih streh. <p>Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vmesno preverjanje znanja: za ugotavljanje stanja pri šolanju je potrebno vmesno preverjanje znanja; - vajeniški izpit: praktični del (praktične naloge) in pisni del - področja izpita: krovstvo, zatesnitvena tehnika, zaščita zunanjih sten, ekonomske in družbene vede.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Finomehanik nem. Feinwerkmechaniker</p>	<p>DachdMstrV) vom 23. Mai 2006</p> <p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Feinwerkmechaniker und zur Feinwerkmechanikerin (FeinwAusbV*) vom 7. Juli 2010</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Feinwerkmechaniker-Handwerk (Feinwerkmechanikermeisterverordnung - FeinwerkMechMstrV) vom 5. April 2001</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih mojstrskih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebnostne značilnosti vodenja podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p> <p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Finomehanik Učna doba 3,5 leta Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – delovna naloga, - del 2 – spretnosti, znanja, sposobnosti, učno gradivo (naročilo stranke, tehnika dokončanja, funkcijska analiza in ekonomske in družbene vede). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih mojstrskih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3) in - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4).

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Frizer nem. Friseur</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Friseur/zur Friseurin vom 21. Mai 2008</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Friseur-Handwerk (Friseurmeisterverordnung - Friseur-MstrV) vom 19. April 2001</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Frizer Učna doba: 3 leta Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – izpitno področje klasična frizura, - del 2 – spretnosti, znanja, sposobnosti kot tudi učno gradivo (frizerske in kozmetične storitve, frizerske tehnike, organizacija obrti in management strank, ekonomske- in družbene vede). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih mojstrskih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4).
<p>Instalater in izdelovanje hladilnih in grelnih naprav nem. Installateur und Heizungsbauer</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Anlagenmechaniker für Sanitär-, Heizungs- und Klimatechnik/zur Anlagenmechanikerin für Sanitär-, Heizungs- und Klimatechnik vom 24. Juni 2003</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Inštalater in izdelovanje hladilnih in grelnih naprav Učna doba: 3,5 leta Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vmesno preverjanje znanja: za ugotavljanje stanja pri šolanju je potrebno vmesno preverjanje znanja, - vajeniški izpit/ zaključni izpit: del A - praktična naloga in del B – spretnosti in znanja, kot tudi učno gradivo (načrtovanje dela, analiza naprav, kot tudi ekonomske- in družbene vede).

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Inštalater in izdelovanje plinskih naprav</p> <p>nem. Installateur und Heizungsbauer (gas)</p>	<p>Meisterprüfung im Installateur- und Heizungsbauer-Handwerk (Installateur- und Heizungsbaumeisterverordnung - g - InstallateurHeizungsbauerMstr-V) vom 17. Juli 2002</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih mojstrskih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebnostne značilnosti vodenja podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p> <p>Enaki pogoji kot pri „Inštalater in izdelovanje hladilnih in grelnih naprav“</p>
<p>Izdelovanje hladilnih naprav</p> <p>nem. Kälteanlagenbauer</p>	<p>Verordnung über das Berufsbild und über die Prüfungsanforderungen im praktischen und im fachtheoretischen Teil der Meisterprüfung für das Kälteanlagenbauer-Handwerk vom 27. August 1979</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Izdelovanje hladilnih naprav</p> <p>Učna doba: 3,5 leta</p> <p>Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – praktična naloga iz področja, - del 2 – spretnosti, znanja in sposobnosti kot tudi učno gradivo (naročilo stranke, hladilna- in klima tehnika, ekonomske in družbene vede).

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Mechatroniker für Kältetechnik/zur Mechatronikerin für Kältetechnik vom 20. Juli 2007 (alt: Kälteanlagenbauer)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del I – mojstrsko preverjanje dela in poskusno delo, - v delu II se preverjajo znanja na sledečih področjih: tehnična matematika, tehnično risanje, področna tehnologija, veda o materialih in računanje.
<p>Karoserist in konstruktor vozil</p> <p>nem. Karosserie- und Fahrzeugbauer</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Karosserie- und Fahrzeugbaumechaniker und zur Karosserie- und Fahrzeugbaumechanikerin vom 25. Juli 2008</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Karosserie- und Fahrzeugbauer-Handwerk (Karosserie- und Fahrzeugbauermeisterverordnung - KaFbMstrV) vom 8. Mai 2003</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Mehanik konstrukcije vozil Učna doba: 3,5 leta Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – praktična naloga iz področja, - del 2 – spretnosti, znanja in sposobnosti kot tudi učno gradivo (naročilo stranke, vzdrževalna tehnika, funkcijska analiza in ekonomske- in družbene vede). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebnostne značilnosti vodenja podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Tehnik motornih vozil (avto mehanika)</p> <p>nem.</p> <p>Kraftfahrzeugtechniker (car mechanic)</p>	<p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Kraftfahrzeugtechniker-Handwerk (Kraftfahrzeugtechnikermeisterverordnung - KfzTechMstrV) vom 10. August 2000</p> <p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Kraftfahrzeugmechatroniker/zur Kraftfahrzeugmechatronikerin – KfzMechaAusbV vom 20. Juli 2007</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Tehnik motornih vozil Učna doba: 3,5 leta</p> <p>Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> – del 1 – praktična naloga iz področja, – del 2 – spretnosti, znanja in sposobnosti kot tudi učno gradivo (naročilo stranke, tehnika vzdrževanja motornih vozil in vzdrževalna tehnika, diagnostična tehnika in ekonomske- in družbene vede). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> – preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del 1), – preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), – preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), – preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebnostne značilnosti vodenja podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Tehnik motornih vozil (popravila motornih vozil)</p> <p>nem. Kraftfahrzeugtechniker (motor vehicle repair)</p>	<p><i>Enako kot pri „Tehnik motornih vozil (avto mehanika)“</i></p>	<p><i>Enaki pogoji kot pri „Tehnik motornih vozil (avto mehanika)“</i></p>
<p>Mehanik kmetijskih strojev</p> <p>nem. Landmaschinenmechaniker</p>	<p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Landmaschinenmechaniker-Handwerk (Landmaschinenmechanikermeisterverordnung - LandmMechMstrV) vom 5. April 2001</p> <p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Mechaniker und zur Mechanikerin für Land- und Baumaschinentchnik - LandBauMTAusbV vom 25 Juli 2008</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Mehanik kmetijskih strojev Učna doba: 3,5 leta</p> <p>Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – praktična naloga iz področja, - del 2 – spretnosti, znanja in sposobnosti kot tudi učno gradivo (naročilo stranke, načrtovanje dela, funkcijska analiza in ekonomske- in družbene vede). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebnostne značilnosti vodenja podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.
<p>Pleskar in oseba, ki lakira nem. Maler und Lackierer</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung im Maler- und Lackierergewerbe vom 3. Juli 2003</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Maler und Lackierer-Handwerk (Maler- und Lackierermeisterverordnung - MulMstrV) vom 13. Juni 2005</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Pleskar in oseba, ki lakira Učna doba: 3 leta</p> <p>Področne smeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - urejanje in vzdrževanje, - poslikava cerkva in vzdrževanje spomenikov, - varstvo stavb in korozije. <p>Zaključni izpit:</p> <p>1) vmesno preverjanje znanja: za ugotavljanje stanja pri šolanju je potrebno vmesno preverjanje znanja; izvesti ga je treba ob koncu drugega leta šolanja,</p> <p>2) vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - urejanje in vzdrževanje: del A – praktična naloga in del B – spretnosti, znanja in sposobnosti kot tudi učno gradivo (urejanje, vzdrževanje in varstvo stavb, kot tudi ekonomske- in družbene vede), - poslikava cerkva in vzdrževanje spomenikov: del A – praktična naloga in del B – spretnosti, znanja in sposobnosti kot tudi učno gradivo (urejanje, vzdrževanje in reprodukcije, kot tudi ekonomske- in družbene vede), - varstvo stavb in korozije: del A – praktična naloga in del B – spretnosti, znanja in sposobnosti kot tudi učno gradivo (varstvo stavb in korozije, kot tudi ekonomske- in družbene vede).

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebnostne značilnosti vodenja podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
<p>Maser in medicinski kopalški mojster</p> <p>nem. Masseur – n. medizinischer Bademeister/in</p>	<p>Ausbildungs- und Prüfungsverordnung für Masseur und medizinische Bademeister (Artikel 1 der Verordnung über die Ausbildung und Prüfung von Masseuren und medizinischen Bademeistern und zur Änderung verschiedener Ausbildungs- und Prüfungsverordnungen betreffend andere Heilberufe) (MB-APrV) vom 6. Dezember 1994</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Maser in medicinski kopalški mojster</p> <p>Učna doba: 2 leti</p> <p>Zaključni izpit: kandidat opravlja izpit na šoli za masažo in medicinskega kopalškega mojstra, na kateri konča študijsko smer.</p> <p>1) pisni del:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poklicne, zakonske- in državne vede, - psihologija/pedagogika/sociologija/izučitev za posebne bolezni, - preventiva in rehabilitacija; fiziologija, terapija klasične masaže; terapija refleksnih con; <p>2) ustni del:</p> <ul style="list-style-type: none"> - anatomija, - izučitev za posebne bolezni,

	<p>Masseur- und Physiotherapeutengesetz vom 26. Mai 1994 (BGBl. I S. 1084), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 25. September 2009</p>	<p>3) praktični del:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fizikalno- terapevtske diagnostične tehnike, terapija klasične masaže, terapija refleksnih con, posebne oblike masažne terapije, - poskusna obravnava v okviru masaže in drugih fizikalno-terapevtskih postopkov; elektro-, svetlobna- in radioterapija; hidro-, balneo-, termo- in inhalatorska terapija. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Dovoljenje se izda ob naslednjih pogojih:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaključeno predpisano šolanje in opravljeno državno preverjanje znanja, - ni obtožbe za kazniva dejanja, na podlagi katerih bi izhajala nezanesljivost kandidata pri opravljanju poklica, - v zdravstvenem oziru kandidati ni neprimeren za opravljanje poklica, - pri opravljanju poklicne dejavnosti kandidat uporablja nemški jezik, - ko so izpolnjeni ostali pogoji glede na izhodišča po BGBl. I S. 1084.
<p>Zidar in betoner nem. Maurer und Betonbauer</p>	<p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Maurer und Betonbauer-Handwerk (Maurer und Betonbauermeisterverordnung - MaurerBetonbMstrV) vom 30. August</p> <p>Verordnung über die Berufsausbildung in der</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Zidar in betoner Učna doba: 3 leta Zaključni izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del – praktična naloga, - pisni del – izpitna področja: gradbene strukture iz kamnov, stavbe v visoki gradnji, ekonomske- in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del

	Bauwirtschaft - BauWiAusbV vom 2. Juni 1999 (§ 23)	<p>3),</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, podjetniške in osebnostne značilnosti za vodenje podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
<p>Kovač</p> <p>nem. Metallbauer (blacksmith)</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Metallbauer und zur Metallbauerin MetallbAusbV 2008 vom 25. Juli 2008</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Metallbauer-Handwerk (Metallbauermeisterverordnung – MetallbMstrV) vom 22. März</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Kovač Učna doba: 3,5 leta</p> <p>Področne smeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konstrukcijska tehnika, - oblikovanje kovin, - izdelava gospodarskih vozil. <p>Zaključni izpit: vajenski izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – naloga iz področja, - del 2 – spretnosti, znanja in sposobnosti kot tudi učno gradivo (naročilo stranke, konstrukcijska tehnika, funkcijska analiza in ekonomske in družbene vede). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4).

		<p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, podjetniške in osebnostne značilnosti za vodenje podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p> <p><i>Enaki pogoji kot pri „kovač“</i></p>
<p>Ključavničar nem. Mettaltbauer (locksmith)</p>	<p><i>Enako kot pri „kovač“</i></p>	
<p>Izdelovanje kovinskih ulitkov nem. Mettaltbauer (metallcaster)</p>	<p><i>Enako kot pri „kovač“</i></p>	<p><i>Enaki pogoji kot pri „kovač“</i></p>

<p>Izdelovalec ortopedskih obuval nem. Orthopädieschuhmacher/in</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Orthopädieschuhmacher/zur Orthopädieschuhmacherin OrthSchAusbV 1999 vom 21. April 1999</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Orthopädieschuhmacher-</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Izdelovalec ortopedskih obuval Učna doba: 3,5 leta</p> <p>Zaključni izpit: vajenski izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del – izpitni izdelek, - pisni del – izpitna področja: tehnika ortopedskih čevljev, medicinska podlaga za ortopedsko oskrbo, ekonomske in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del 1), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del 2),
---	--	--

	<p>Handwerk (Orthopädieschuhmachermeister verordnung - OrthSchMstrV) vom 24. Juni 2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del 3), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del 4). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, podjetniške in osebnostne značilnosti za vodenje podjetja, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
<p>Ortopedski tehnik nem. Ortopädietechniker/in</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Orthopädiemechaniker und Bandagisten/zur Orthopädiemechanikerin und Bandagistin OrthMechAusbV vom 14. Juni 1996</p> <p>Verordnung über das Berufsbild und über die Prüfungsanforderungen im praktischen und im fachtheoretischen Teil der Meisterprüfung für das Orthopädiemechaniker- und Bandagisten-Handwerk (Orthopädiemechaniker- und Bandagistenmeisterverordnung - OrthBandMstrV) vom 26. April 1994</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Tehnik ortopedске mehanike Učna doba: 3,5 leta Zaključni izpit:</p> <p>1) vmesno preverjanje znanja: za ugotavljanje stanja pri šolanju je potrebno vmesno preverjanje znanja. Izvesti ga je treba ob koncu drugega leta šolanja, 2) vaješki izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del – dva delovna poskusna vzorca in izpitni izdelek, - pisni del – izpitna področja: tehnika ortopedije, medicinska podlaga za ortopedsko oskrbo, tehnologija, ekonomske in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit sestavljajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – mojstrska naloga iz področja (področje protez) in mojstrski poskusni vzorec, - del 2 – preverjanje področno tehničnih znanj (tehnična matematika, tehnično risanje, področna tehnologija, veda o materialih, računanje).
<p>Dimnikar</p>	<p>Verordnung über die</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p>

<p>nem. Schornsteinfeger</p>	<p>Berufsausbildung zum Schornsteinfeger/zur Schornsteinfegerin (SchfAusbV) vom 31. Januar 1997</p> <p>Verordnung über das Berufsbild und über die Prüfungsanforderungen im praktischen und im fachtheoretischen Teil der Meisterprüfung für das Schornsteinfeger-Handwerk (Schornsteinfegermeisterverordnung - SchoMstrV) vom 25. Juni 1984</p>	<p>Opis: Dimnikar Učna doba: 3,5 leta Zaključni izpit:</p> <p>1) vmesno preverjanje znanja: za ugotavljanje stanja pri šolanju je potrebno vmesno preverjanje znanja; zvesti ga je treba ob koncu drugega leta šolanja,</p> <p>2) vajenski izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del – 6 delovnih poskusnih vzorcev in 2 izpitna izdelka, - pisni del – izpitna področja: tehnologija, tehnična matematika, tehnično risanje, ekonomske- in družbene vede <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit sestavljajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – mojstrska naloga iz področja in mojstrski poskusni vzorec, - del 2 – preverjanje področno-teoretičnih znanj: zakonodaja v dimnikarstvu, zakonodaja pri gradnji, zakonodaja pri zaščiti pred požari, zaščita pred emisijami in zakonodaja pri varčevanju z energijo, preprečevanje nesreč, delovna zaščita in varnost pri delu, vodenje in upravljanje okolišev, postavitev in funkcije kurilnih, prezračevalnih naprav in podobnih naprav, postavitev in funkcija merilnih in nadzornih naprav, kemični in fizikalni postopki pri sežiganju in merilni tehniki, tehnična matematika.
<p>Kamnosek in kipar (iz kamna)</p> <p>nem. Steinmetzen und Steinbildhauer</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Steinmetz und Steinbildhauer/zur Steinmetzin und Steinbildhauerin SteinAusbV 2003 vom 9. Mai 2003</p> <p>Verordnung über das</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Kamnosek Učna doba: 3 leta Področne smeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kamnoseška dela, - kiparjenje (iz kamna). <p>Zaključni izpit:</p>

	<p>Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Steinmetz- und Steinbildhauer-Handwerk (Steinmetz- und Steinbildhauermeisterverordnung - StmStbMstrV) vom 11. Juli 2008</p>	<p>1) vmesno preverjanje znanja: za ugotavljanje stanja pri šolanju je potrebno vmesno preverjanje znanja; izvesti ga je treba ob koncu drugega leta šolanja, 2) vajenski izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del – delovna naloga I in delovna naloga II, - pisni del – izpitna področja: organizacija dela in oblikovanje, tehnika dokončevanja, področne ekonomske in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del I), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del II), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del III), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del IV). <p>Skozi mojstrski izpit bo jasno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, trgovske in osebne značilnosti za vodenje podjetja, ali je zaključil šolanje, in ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
<p>Štukater nem. Stukkateure</p>	<p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Stuckateur-Handwerk (Stuckateurmeisterverordnung - StuckMstrV) vom 30. August 2004</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Štukater Učna doba: 3 leta Zaključni izpit: vajenski izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del – ena delovna naloga, - pisni del – izpitna področja: štuk in omet, suha gradnja, tudi ekonomske in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p>

	<p>Verordnung über die Berufsausbildung in der Bauwirtschaft vom 2. Juni 1999 (§ 43 – § 47)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del I), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del II), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del III), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del IV). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, podjetniške in osebnostne značilnosti za vodenje podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
<p>Mizar nem. Tischler</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Tischler/zur Tischlerin vom 25. Januar 2006</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Tischler-Handwerk (Tischlermeisterverordnung - TischlMstrV) vom 13. Mai 2008</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Mizar Učna doba: 3 leta Zaključni izpit:</p> <p>1) vmesno preverjanje znanja: za ugotavljanje stanja pri šolanju je potrebno vmesno preverjanje znanja; izvesti ga je treba ob koncu drugega leta šolanja;</p> <p>2) vaješki izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del – delovna naloga I in delovna naloga II, - pisni del – izpitna področja: oblikovanje in konstrukcija, načrtovanje in zaključevanje, montaža in storitev na podlagi izdelka, ekonomske- in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del I), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del II), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del III), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del IV).

<p>Vulkanizer in mehanik pnevmatik</p> <p>nem. Vulkanisierer und Reifenmechaniker</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Mechaniker für Reifen- und Vulkanisationstechnik/zur Mechanikerin für Reifen- und Vulkanisationstechnik vom 12. Mai 2004</p> <p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Vulkaniseur- und Reifenmechaniker-Handwerk (Vulkaniseur und Reifenmechanikermeisterverordnung - VulkReifMechMstrV) vom 5. Mai 2006</p>	<p>Skozi mojstrski izpit bo jasno, ali je kandidat usposobljen za: samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, podjetniške in osebnostne značilnosti za vodenje podjetja, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p> <p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Vulkanizer in mehanik pnevmatik</p> <p>Učna doba: 3 leta</p> <p>Področne smeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnika pnevmatik in vozil, - vulkanizerska tehnika. <p>Zaključni izpit:</p> <p>1) vmesno preverjanje znanja: za ugotavljanje stanja pri šolanju je potrebno vmesno preverjanje znanja; izvesti ga je treba ob koncu drugega leta šolanja,</p> <p>2) vaješki izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na področju pnevmatika in tehnika vozil: del A – tri praktične delovne naloge in del B – izpitna področja: tehnika vzdrževanja, funkcijska analiza, ekonomske in družbene vede - na področju vulkanizerska tehnika: del A – dve praktični delovni nalogi in del B – izpitna področja: tehnika vzdrževanja, obnavljanje pnevmatik, ekonomske in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del I), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del II),
---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del III), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del IV). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, podjetniške in osebnostne značilnosti za vodenje podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
<p>Toplotna-, hladilna- in zvočna izolacija</p> <p>nem. Wärme-, Kälte und Schallschutzisolierer</p>	<p>Verordnung über das Berufsbild und über die Prüfungsanforderungen im praktischen und im fachtheoretischen Teil der Meisterprüfung für das Wärme-, Kälte und Schallschutzisolierer-Handwerk (Isolierermeisterverordnung - IsolMstrV) vom 3. Juni 1982</p> <p>Verordnung über die Berufsausbildung in der Bauwirtschaft vom 2. Juni 1999 (§ 59 – § 62)</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Toplotna-, hladilna- in zvočna izolacija</p> <p>Učna doba: 3 leta</p> <p>Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktični del – dve praktični nalogi. - pisni del – izpitna področja: izolacije, obloge, ekonomske in družbene vede. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit sestavljata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - del 1 – izpitni izdelek in mojstrski poskusni vzorec, - del 2 – preverjanje področno-teoretičnih znanj (tehnična matematika, tehnično risanje, področna tehnologija, veda o materialih, računanje).
<p>Mehanik dvokoles</p> <p>nem. Zweiradmechaniker</p>	<p>Verordnung über die Berufsausbildung zum Zweiradmechaniker und zur Zweiradmechanikerin vom 25. Juli 2008</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Mehanik dvokoles</p> <p>Učna doba: 3, 5 leta</p> <p>Področne smeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnika koles ali - tehnika koles z motorjem

	<p>Verordnung über das Meisterprüfungsberufsbild und über die Prüfungsanforderungen in den Teilen I und II der Meisterprüfung im Zweiradmechaniker-Handwerk (Zweiradmechanikermeisterverordnung - ZwrMechMstrV) vom 29. August 2005</p>	<p>Zaključni izpit: vajeniški izpit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na področju tehnika koles: del 1 – delovna naloga iz področja in del 2 – spretnosti, znanja, sposobnosti, učno gradivo (naročilo stranke, funkcijska analiza, diagnostična tehnika, tehnika vzdrževanja in ekonomske in družbene vede), - na področju tehnika koles z motorjem: del 1 – delovna naloga iz področja in del 2 – spretnosti, znanja, sposobnosti, učno gradivo (naročilo stranke, funkcijska analiza in diagnostična tehnika, tehnika vzdrževanja in ekonomske in družbene vede). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Mojstrski izpit za opravljanje obrti vsebuje naslednje samostojne dele izpita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preverjanje za dejavnost bistvenih praktičnih opravil (del I), - preverjanje bistvenih področno teoretičnih znanj (del II), - preverjanje bistvenih obrtno ekonomskih, trgovskih in pravnih znanj (del III), - preverjanje bistvenih poklicno- in delovno pedagoških znanj (del IV). <p>Skozi mojstrski izpit je razvidno, ali je kandidat usposobljen za samostojno vodenje obrti, ali ima tehnične, podjetniške in osebnostne značilnosti za vodenje podjetja, preverja pa se tudi, ali je zaključil šolanje, ali ima poklicne spretnosti in kompetence in ali je pripravljen za nove potrebe in situacije na teh področjih.</p>
--	---	--

DANSKA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Upravljalec kotla dan. Kedelpasser ang. Boiler Attendant</p>	<p>Executive Order no. 647 of 26 June 2008 on recognition of professional qualifications acquired abroad</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaključeno usposabljenje ali izobraževanje v tujini, če je poklic reguliran v državi, od koder prihaja kandidat, ali - opravljanje poklica v obdobju najmanj dveh let v zadnjih 10 letih, če poklic ni reguliran v državi, od koder prihaja kandidat.
<p>Dimnikar dan. Skorstensfejer ang. Chimney Sweeper</p>	<p>Bekendtgørelse om brandværnsforanstaltninger for skorstene og ildsteder Order on Fire Safety Measures for chimneys and fireplaces</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljeno izobraževanje za poklic dimnikarja, ali - enakovredno izobraževanje, vključno s tečaji drugih držav članic EU, držav EGP ali drugih držav, s katerimi je EU sklenila poseben dogovor o priznavanju reguliranih poklicev.
<p>Očesni optik & optik za kontaktne leče dan. Optiker & Kontaktlinseoptiker ang. Optometrist & Contact Lens Optometrist</p>	<p>Bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed Act on certification of healthcare professionals and healthcare</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljen izpit za optika na Danskem, - opravljeno usposabljanje ali - opravljen enakovreden izpit v tujini. <p>Danska zdravstvena zbornica dovoli opravljanje poklica tistim, ki so uspešno opravili predvideno usposabljenje. Pravila o tem sprejme minister za zdravje. Za tiste, ki so usposabljenje opravili izven Danske, zbornica preveri, ali je njihova usposobljenost enakovredna tist, ki se zahteva na Danskem; dovoljenje se lahko omeji na dejavnost in je lahko tudi časovno omejeno.</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Zaposleni na odlagališčih dan. Ansæt på deoneringsanlaeg ang. Employment at waste disposal sites</p>	<p>Bekendtgørelse om uddannelse af driftsledere og personale beskæftiget på deoneringsanlæg Order on the training of managers and staff employed at landfills</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA: <i>Upravljalec odlagališča:</i>⁵³</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljen A certifikat, ki ga kandidat pridobi, ko opravi izpit, ki je določen v zakonu, - A certifikat mora opraviti v roku enega leta po zaposlitvi. <p>Drugi zaposleni na odlagališčih:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljen B certifikat v roku enega leta od zaposlitve; samostojnega dela na odlagališčih ne sme opravljati, dokler nima certifikata, - za delo z motorji mora imeti oseba opravljen poseben del B certifikata, - izjema: B certifikata ne potrebujejo tisti, ki delajo z izkopanim materialom z določenimi lastnostmi. <p>Če nekdo opravlja delo tako upravljalca kot zaposlenega na odlagališču, mora imeti oba certifikata.</p>
<p>Monter plinskih, vodovodnih in sanitarnih napeljav</p>	<p>Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om udøvelse af erhverv inden for gas-, vand- og afløbsområdet på baggrund af</p>	<p>Osebam, ki so poklicno kvalifikacijo dobile v državi članici EU ali v državi EGP ali v državi, s katero je EU sklenila poseben dogovor glede priznavanja reguliranih poklicev, in ki želijo postati upravljalec ali zaposleni na odlagališčih na Danskem, ni treba opraviti A in/ali B certifikata, če danska agencija za zaščito okolja prizna poklicne kvalifikacije. Te morajo biti enakovredne danskim poklicnim kvalifikacijam za te poklice. Za tiste, ki želijo te poklice opravljati začasno, ni treba opraviti certifikatov. Zakonodaja ima posebna določila za podjetja, ki želijo opravljati to dejavnost: med drugim mora podjetje imeti tehnično usposobljenega posameznika, ki je bodisi lastnik podjetja bodisi zaposlen v podjetju. Taka oseba (tehnični uslužbenec):</p>

⁵³ Upravljalec odlagališča je oseba, ki ima upravljalске zadolžitve, kot so tehnični manager na odlagališču ali dnevni manager zaposlenih na odlagališču.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>dan. Gas-, vand- og sanitetsmester</p> <p>ang. Gas, Plumbing and Sanitation Fitter</p>	<p>udenlandske erhvervs­mæssige kvalifikationer</p> <p>Act on gas installations and installations related to water and sewers</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mora opraviti izpit pri danski varnostni agenciji (imeti mora certifikat), - mora imeti pooblastila za upravljanje ter za odrejanje zahtevnega dela, - ne sme biti mladoletna, - ne sme biti pod skrbništvom ali v rejništvu, - ne sme dolgovati več kot 50.000 danskih kron državi oziroma javnim oblastem. <p>Danska varnostna agencija lahko dovoli izjemo od navedenih pravil v določenih primerih in samo, ko gre za delo na vodi ali v sanitarnem oddelku.</p>
<p>Nadzornik dvigal</p> <p>dan. Elevatormontør</p> <p>ang. Lift Inspector</p>	<p>Bekendtgørelse om anerkendelse af erhvervs­mæssige kvalifikationer erhvervet i udlandet</p> <p>Order on the recognition of professional qualifications obtained abroad</p>	<p>Opis:</p> <p>Delo z azbestom, asfaltom, epoksiji in izocianati, stirenem, delo na rafinerijah zemeljskega plina, monter dvigala, upravljalce kotlov, operater dvigala, vozniki viličarjev in operaterji teleskopskih nakladalnikov in viličarjev, servisno osebje, delo pri namestitvi odra ter delo pri varjenju (poklici iz aneksa 1).</p> <p>POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljeno usposabljanje in - opravljen izpit. <p>Posamezniki iz držav EU ali EGP lahko opravljajo ta poklic, če opravijo posebno usposabljanje ali imajo certifikat v skladu z danskim zakonom o delovnem okolju, kakor izhaja iz dodatka 1 navedenega zakona. To vključuje tudi koordinatorja za varnost in zdravje pri delu na gradbišču.</p> <p>Danska agencija za delovno okolje mora priznati takim posameznikom njihove kvalifikacije, ki so jih pridobili v svoji državi (pošljejo jih na ministrstvo za znanost, tehnologijo in razvoj). Te mora potrditi pristojni organ v skladu z nacionalno zakonodajo. V primeru razumnega dvoma lahko danska agencija za</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>delovno okolje zahteva potrditev avtentičnosti opravljenih tečajev ali usposabljanj pri pristojnih lokalnih organih, kjer se je tečaj ali usposabljanje izvedlo. Če pridobljenih kvalifikacij ni mogoče priznati, se določi preizkus poklicne usposobljenosti.</p> <p>Priznavanje kvalifikacij</p> <p>Posameznikom, ki so poklicne kvalifikacije pridobili v državah EU ali EGP ali v državah, s katerim ima EU podpisan sporazum, in ki nameravajo delati začasno ali občasno na Danskem, mora predhodno (pred pričetkom dela) delovna inšpekcija preveriti, ali imajo ustrezne kvalifikacije za naslednja dela: delo z azbestom, voznik določenih vozil, operater dvigala (avtodvigala, stolpni žerjavi, tovorna dvigala, večja kot 25 metrov), upravljalec kotlov, voznik viličarja, monter dvigala, delo v kadrovski službi, dela pri namestitvi odra ter delo pri varjenju.</p> <p>Za naštetá dela morajo imeti posamezniki zaključena ustrezna usposabljanja ali izobraževanja v tujini, če je poklic reguliran v državi, od koder prihaja posameznik ali morajo dokazati, da so opravljali ta poklic najmanj dve leti v zadnjih 10 letih, če poklic ni reguliran v državi, od koder prihaja posameznik. Če posameznik ne izpolnjuje pogojev za opravljanje poklica, se lahko določi preizkus poklicne usposobljenosti.</p> <p>Posamezniki, ki so poklicne kvalifikacije pridobili v državah EU ali EGP ali v državah, s katerim ima EU podpisan sporazum o priznavanju reguliranih poklicev, in ki nameravajo na Danskem delati začasno ali občasno, imajo pravico opravljati sledeča dela brez predhodnega preverjanja: z asfaltom, z epoksiji in izocianati, stirenem, delo na rafinerijah zemeljskega plina, operater dvigala (razen za avtodvigala, stolpne žerjave, tovorna dvigala, večja kot 25</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Dela pri namestitvi gradbenega odra dan. Stilladspstiller ang. Scaffold Erector</p>	<p>Bekendtgørelse om anvendelse af tekniske hjælpemidler Order on the use of technical aids</p>	<p>metrov), dela pri namestitvi odra, voznik tovrnjaka in koordinator za varnost in zdravje pri delu na področju gradnje.</p> <p>Delavci morajo biti usposobljeni in poučeni o ustrezni rabi opreme, ki jo uporabljajo, da lahko to počnejo na varen in zdrav način. Zakon določa tudi vsebine, o katerih morajo biti zaposleni poučeni.</p> <p>Če uporaba tehnične opreme pomeni posebno tveganje za zaposlene ali druge osebe, mora delodajalec zagotoviti, da jo uporabljajo zgolj tisti, katerim je to posebej odrejeno in ki so bili deležni ustreznega usposabljanja in navodil.</p>
<p>Tehnični strokovnjak za nadzor kotlov in ogrevalnih sistemov dan. Teknisk ekspert til eftersyn af kedel- og varmeanlæg ang. Technical Expert for inspection of boilers and heating system</p>	<p>Bekendtgørelse om eftersyn af kedel- og varmeanlæg i bygninger Notice of inspection of boilers and heating systems in buildings</p>	<p>Danska agencija za energijo odobri prošnjo za tehnične strokovnjake za opravljanje meritev energije in energetske preglede kotlov in ogrevalnih sistemov v stavbah. Priznanje kot tehnični strokovnjak je osebno in poteče po 3 letih.</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA: Za odobritev poklica tehnični strokovnjak mora prosilec izpolnjevati naslednje kvalifikacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - biti mora pooblaščen »oljni gorilni tehnik«, oljni tehnik, usposobljeni dimnikar, toplovodar (upravljalec kotlov), vodovodar, monter – AK ali podobno ali mora biti osebno imenovan energetski svetovalec za družinske hiše ali energetski svetovalec, ki sodeluje s pooblaščen energijsko družbo, - imeti mora uspešno zaključeno usposabljanje za izpit, - opraviti mora izpit za tehničnega strokovnjaka pri danski energetske agenciji, - biti mora polnoleten, - ne sme biti pod skrbništvom ali v rejništvu. <p>Posamezniki, ki želijo izvajati energetske preglede in preglede kotlov z več kot</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>100 kW morajo poleg zgornjih zahtev opraviti tudi usposabljanje na področju vzdrževanja in popravil na napravah za kurilno olje z več kot 100kW.</p> <p>Kljub zahtevam iz zgornjih dveh odstavkov lahko posameznik opravlja ta poklic, če dokaže, da je drugače pridobil teoretično znanje in akademske kvalifikacije, ki so enakovredne s temi tečaji. Enakovrednost preverja danska agencija za energijo, ki lahko odredi opravljanje specifičnih izpitov in/ali tečajev.</p> <p>Priznanje/potrdilo kot tehničnega strokovnjaka velja tri leta, nato ga je treba obnoviti za nadaljnja tri leta. Za to mora posameznik izpolnjevati iste pogoje; vlogo mora oddati 4 mesece pred potekom 3-letnega obdobja.</p>
<p>Varilci (delo pri varjenju) dan. Arbejde med svejning ang. Welding work</p>	<p>Bekendtgørelse om foranstaltninger til forebyggelse af kræftfarigheden ved arbejde med stoffer og materialer</p> <p>Order on measures to prevent cancer when working with substances and materials</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA:</p> <p>za varilce oziroma za varjenje pri delu se zahteva posebno dovoljenje, ki se pridobi na podlagi izkazane usposobljenosti.</p>
<p>Vrtanje vrelcev/ Vodnjakov dan. Brøndborer ang. Well Driller</p>	<p>Bekendtgørelse om uddannelse af personer, der udfører boringer på land</p> <p>Order on the training of persons carrying out drilling on land</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI: /POKLICA:</p> <p>upravitelji aktivnosti v tem poklicu morajo imeti certifikat A. Dobijo ga lahko posamezniki, ki imajo najmanj eno leto delovnih izkušenj v podjetju, ki se ukvarja z vodnjaki ali v podobnih podjetjih, ki se ukvarjajo z aktivnosti, povezanih s podtalnico, spremljanjem in odstranjevanjem vode, vrtanjem za okoljske in geotehnične namene, vrtanjem za podzemno rudarstvo in vrtanjem vodnjakov ter drugih, ki niso zajate po danskem zakonu o uporabi vode pod zemljo. Posamezniki, ki so pridobili B certifikat, lahko pridobijo tudi A certifikat, če</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>opravijo manjkajoče vsebine/module. Velja tudi obratno. B certifikat lahko pridobijo osebe, ki imajo najmanj eno leto ustreznih delovnih izkušenj v podjetju, ki z vodnjaki ali v podobnih podjetjih, ki se ukvarjajo z aktivnosti v prvem odstavku in ki so naredili tečaje po tem zakonu (priloga 2 v sosednjem stolpcu navedenega pravnega vira).</p> <p>Usposabljanja za pridobitev certifikatov A in B lahko izvajajo le organizacije, ki jih odobri ministrstvo za izobraževanje.</p>
<p>Delo z asfaltnimi materiali dan. Arbejde med asfaltmaterialer ang. Work with asphalt material</p>	<p>Executive Order no. 647 of 26 June 2008 on recognition of professional qualifications acquired abroad</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaključeno usposabljenje ali izobraževanje v tujini, če je poklic reguliran v državi, od koder prihaja posameznik, <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljanje poklica v obdobju najmanj dveh let v zadnjih 10 letih, če poklic ni reguliran v državi, od koder prihaja posameznik.
<p>Delo z epoksiji in izocianati dan. Arbejde med epoxy og isocyanater ang. Work with epoxy and isocyanates</p>	<p>Executive Order no. 647 of 26 June 2008 on recognition of professional qualifications acquired abroad</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaključeno usposabljenje ali izobraževanje v tujini, če je poklic reguliran v državi, od koder prihaja posameznik, <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljanje poklica v obdobju najmanj dveh let v zadnjih 10 letih, če poklic ni reguliran v državi, od koder prihaja posameznik.
<p>Delom s stirenom dan. Arbejde med styren ang. Work with styrene</p>	<p>Bekendtgørelse om foranstaltninger til forebyggelse af kræftfarigheden ved arbejdet med stoffer og materialer</p>	<p>Enako kot „delo pri varjenju“</p>

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
	Order on measures to prevent cancer when working with substances and materials	

FINSKA

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Dimnikar fin. Nuojooja ang. Shimney Sweep</p>	<p>Rescue Act 379/2011 (zadoločena The Regional State Administrative Agency of Southern Finland)</p>	<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA: opravljen certifikat o nadaljni poklicni usposobljenosti, ki ga podeli pristojna komisija. To zajema različne teste, kjer posamezniki dokazujejo svoja znanja in spretnosti, neodvisno, kje so jih pridobili. Čeprav ni obvezne zahteve za sodelovanje pri pripravah na teste, se večina posameznikov za to odloči.</p>
<p>Očesni optik fin. Optikko ang. Optician</p>		<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI/POKLICA: - licenca državnega nadzornega organa za blaginjo in zdravje, - zaključen ustrezen študij na eni od dveh finskih visokošolskih zavodov: Metropolia University of Applied Sciences ali Oulu University of Applied Sciences.</p>

ITALIJA

POKLJIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Frizer it. Acconciatore</p>	<p>Legge n. 174, 17. agosto 2005 (Disciplina dell'attivita di acconciatore)</p> <p>Legge n. 1, 4. Gennaio 1990 (predhodna prijava pred pričetkom opravljanja dejavnosti)</p> <p>Legge n 161, 14 febbraio 1963 Decreto legge n. 112, 25. Giugno 2008</p> <p>Decreto legge n.7, 31. Gennaio 2007</p> <p>Legge n. 443, 8. Agosto 1985 (Legge quadro per l'artigianato)</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Frizer (vključuje tudi brivce) Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dvoletno izobraževanje,⁵⁴ - eno leto specializacije, pretežno praktično, <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - dvoletno izobraževanje,⁵⁵ - eno leto delovnih izkušenj pri frizerju, - končni preizkus znanja (izpit), <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - tri leta delovnih izkušenj pri frizerju, - teoretični tečaj,⁵⁶ - končni preizkus znanja (izpit). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predhodna prijava opravljanja dejavnosti (it. segnalazione certificata di inizio attivita - SCIA), - vpis v profesionalni register (it. albo professionale) ali v register podjetij. <p>Province lahko določijo podrobnejše pogoje glede zahtev o sanitarno – tehničnih pogojih in odpiralnega časa, ki jih morajo izpolnjevati frizerji.</p>

⁵⁴ Izobraževanje mora potekati pri instituciji oziroma po programu, ki ga priznava regija, v kateri se opravi vpis v obrtni register.

⁵⁵ Izobraževanje mora potekati pri instituciji oziroma po programu, ki ga priznava regija, v kateri se opravi vpis v obrtni register.

⁵⁶ Tečaj mora potekati pri instituciji oziroma po programu, ki ga priznava regija, v kateri se opravi vpis v obrtni register.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
Kozmetičarka	Legge n.1, 4. Gennaio 1990 (Disciplina dell'attività di estetista)	IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Kozmetični postopki in nega telesa (ne pa tudi terapevtski postopki) Učna doba: - dvoletno izobraževanje v obsegu najmanj 900 ur letno, - eno leto specializacije, ki je pretežno praktično, - končni preizkus znanja (izpit), <u>ali</u> - dvoletno izobraževanje, - eno leto delovnih izkušenj pri kozmetičarki, - končni preizkus znanja (izpit).
it. Estetista	Legge n.443, 8. Agosto 1985 (Legge quadro per l'artigianato) Legge n 580, 29 dicembre 1993 Legge 241, 7 agosto 1990 Decreto legge n. 112, 25. Giugno 2008	Za osebe, ki so delo kozmetičarke opravljale pred letom 1990: - najmanj enoletna zaposlitev s polnim delovnim časom pri kozmetičarki ali specializiranem medicinskem studiu, - opravljeno vajeništvo v obsegu, kot je bil določen s kolektivnim sporazumom, - opravljen tečaj v trajanju 300 ur, - končni preizkus znanja (izpit), <u>ali</u> - najmanj tri leta delovnih izkušenj (zaposlitev s polnim delovnim časom pri kozmetičarki, - opravljen tečaj v trajanju 300 ur, <u>ali</u> - najmanj dve leti delovnih izkušenj kot nosilec podjetja, družbenik ali tehnični direktor v gospodarskem subjektu, ki je izvajal dejavnost s področja kozmetične nege pred letom 1990, <u>ali</u> - najmanj tri leta delovnih izkušenj v specializiranem medicinskem

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>studiu, ki je izvajal dejavnost s področja kozmetične nege pred letom 1990,</p> <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pred letom 1990 opravljen študij in pred uveljavitvijo zakona 1/1990 pridobljena diploma za področje kozmetične nege, pri institucijah oziroma programih, ki so za to avtorizirani oziroma jih kot ustrezne priznava država ali regija, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pred letom 1990 pridobljene ustrezne poklicne kvalifikacije skladno z zakonom 1142/70. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v profesionalni register ali v register podjetij (gospodarskih subjektov), - predhodna prijava opravljanja dejavnosti (it. segnalazione certificata di inizio attività - SCIA). <p>Provice lahko določijo podrobnejše pogoje glede zahtev o sanitarno – tehničnih pogojih in odpiralnega časa, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci te obrtne dejavnosti.</p>
<p>Obrtna dejavnost čiščenja, deratizacije, dezinfekcije, sterilizacije</p> <p>it. Attività disinfezione, disinfestazione, derattizzazione e sanificazione</p>	<p>Legge 82, 25 gennaio 1994</p> <p>Decreto 274, 7.luglio 1997</p> <p>Decreto legislativo n. 229, 20. Settembre 2002</p>	<p>Regulirano kot dejavnost, za opravljanje katere je treba izkazati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobro ime in ugled (dokazuje se predvsem nekaznovanost za določena kazniva dejanja), - ekonomsko - finančno ustreznost, - tehnično-organizacijsko ustreznost, pod katero spadajo tudi profesionalne kompetence, ki jih mora imeti obrtnik – nosilec obrti ali družbenik v obrtniškem podjetju

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čiščenje: odstranjevanje prahu in umazanije iz ambientalnih površin, - dezinfekcija: opravila namenjena vzpostavitvi zdravega okolja z uničenjem patogenih organizmov, - dezinfekcija: uničenje majhnih živali (komarji, muhe), parazitov, prenašalcev infekcij, - deratizacija: uničenje ali omejitev števila podgan in miši, - sanifikacija: dejavnost vzpostavitve in vzdrževanja zdravega okolja, mikroklimе v prostorih, kar vključuje bodisi čiščenje, dezinfekcijo, deratizacijo ali vse hkrati, vključno s kontrolo klime v prostorih, vlažnosti, prezračevanja in osvetlitve. <p>Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokončana univerzitetna ali visokošolska izobrazba na tehničnem področju, ki je povezano z dejavnostjo (kemija, fizika, biologija in podobno), <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - dokončana srednja šola (it. scuola media superiore), po katerem koli programu, ki je vključeval najmanj dveletni pouk kemije (za dejavnost čiščenja in dezinfekcije) oziroma najmanj enoletni pouk biologije ali ved o naravi (za vseh 5 dejavnosti), <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o profesionalni kvalifikaciji na področju te dejavnosti, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zaključeno obvezno šolanje (po predpisih, ki so veljali v času šolanja posameznega kandidata), - delovne izkušnje v podjetju, ki je opravljalo to obrtno dejavnost v

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Proizvajalec in popravljalec glasbenih instrumentov</p> <p>it. Fabbricazione e riparazione di strumenti musicali</p>		<p>trajanju najmanj 2 leti za dejavnost čiščenja in dezinfekcije in najmanj 3 leta za dezinfekcijo, deratizacijo in sanifikacijo.</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI</p> <p>Vpis v obrtni register ali v register gospodarskih subjektov (pogoj je izpolnjevanje vseh zgoraj naštetih pogojev; tudi tistih, ki se tičejo opravljanja dejavnosti).</p> <p>Dejavnost je v EU bazi navedena kot regulirana, na italijanski kontaktni točki pa so povedali, da so to dejavnost sprostili in da ni več regulirana (tel. razgovor z gospo Lucio Monaco dne 24. 8. 2011 ob 11.15 uri na tel. 0039 06 677 95 256).</p>
<p>Zlatar, oblikovalec (rezanje) dragih kamnov</p> <p>It. Gioielleria, taglio delle pietre preziose</p>	<p>Zakon n. 251, 22. Maggio 1999</p> <p>Licenza di pubblica sicurezza, legge 773/1931</p> <p>Decreto n. 150, 30. Maggio 2002</p>	<p>Dejavnost je v EU bazi navedena kot regulirana, na italijanski kontaktni točki pa so povedali, da so to dejavnost sprostili in da ni več regulirana (tel. razgovor z gospo Lucio Monaco dne 24. 8. 2011 ob 11.15 uri na tel. 0039 06 677 95 256).</p> <p>Dejavnost je bila tudi pred tem le delno regulirana. Zakon 251 iz leta 1999 je urejal pravico proizvajalcev in prodajalcev do označevanja izdelkov in dragocenih kovin in zlatih kamnov z ustreznimi štampiljkami. Po tem zakonu lahko takšne štampiljke uporabljajo podjetja, ki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imajo za to izdano posebno licenco po zakonu o javni varnosti (licenza di pubblica sicurezza, legge 773/1931), - so pri trgovinski zbornici vpisana v poseben register „dajalcev“ teh štampiljk.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
		<p>Podjetja, ki nakit le popravljajo, čistijo in podobno, vsega tega ne potrebujejo. Isti zakon vsebuje tudi določbe o tem, da lahko dragocene kovine in drage kamne merijo, preizkušajo ter izdajajo na tej podlagi relevantne certifikate le tehnični laboratoriji, ki zaposlujejo ustrezno kvalificirane sodelavce. Kot ustrezna kvalifikacija se po dekretu n. 150, 30. Maggio 2002 šteje diploma (it. laurea) iz kemije, industrijske kemije ali iz kemijskega izvedenštva (it. diploma di perito chimico).</p> <p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: preizkuševalci dragih kamnov in kovin (zlato, srebro, platina in podobno), zaposleni v tehničnih laboratorijih ki izdajajo certifikate o teh kovinah in kamnih</p> <p>Učna doba: diploma (it. laurea) s področja kemije</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - licenca s področja javne varnosti, - vpis v poseben register pri trgovinski zbornici, - zahteve glede tehnične opreme laboratorijev, prostorov in podobno (it. decreto 150/2002).
<p>Konzervator arhitekturnih in ambientalnih dobrin it. Conservatore dei beni arcitettonici e ambientali</p>	<p>Decreto n. 328, 5. Giugno 2001</p> <p>Nota n 212/, 28. Maggio 2002 (Ministro dell'istruzione, dell'universita e della ricerca).</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Spomeniško in stavbno varstvo (diagnoze procesov propadanja arhitekturnih dobrin in individualizacija posegov in tehnik, namenjeni njihovi ohranitvi). Oseba s tem poklicem lahko opravlja določena dela, ki jih ima arhitekt oziroma natančneje "architetto junior". Iz tega vidika bi ta poklic lahko umestili tudi na področje gradbeništva.</p> <p>Učna doba: visokošolsko izobraževanje: 4 leta ali 3+2 leti na področjih:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konzervatorstva, - arhitekture in gradbeništva,

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Krajinar</p> <p>it. Paesagista</p>	<p>Decreto n. 328, 5. Giugno 2001</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zgodovine in ohranjanja arhitekturne zapuščine, - arhitekture. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem izobraževanju, - uspešno opravljen državni izpit, ki obsega: dva pisna izpita s področja kulture in konzervatorskih tehnik in ustni preizkus na temo, ki je bila predmet pisnega izpita, pa tudi glede zakonskih podlag in glede profesionalne skbnosti, odgovornosti, etike in podobno, vpis v profesionalni register (it. albo professionale), sekcija A.⁵⁷ <p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Načrtovanje zasaditev, krajine, mestnega okolja, izvajanje in koordinacija kompleksnih analiz urbanih, teritorialnih in krajinskih struktur, oblikovanje krajinskih strategij in projektov, vodenje in urejanje vrtov in parkov, restavriranje zgodovinskih parkov in vrtov.</p> <p>Učna doba: visokošolsko izobraževanje, 4 leta ali 3+2 leti na področjih:</p> <ul style="list-style-type: none"> - krajinske arhitekture, - arhitekture in gradbeništva, - znanosti in tehnologije krajine in teritorija. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdilo o uspešno opravljenem izobraževanju, - državni izpit, ki obsega: praktičen preizkus znanja s področja, pisni preizkus s področja in ustni preizkus na temo, ki je bila predmet pisnega izpita, pa tudi glede zakonskih podlag in glede profesionalne skbnosti, odgovornosti, etike ipd., - vpis v profesionalni register (it. albo professionale), sekcija A

⁵⁷ V sekcijo A tega registra se vpisujejo tisti ki imajo opravljeno diplomu (lit. laurea) in specializacijo, v sekcijo B pa tisti, ki imajo opravljeno samo diplomu.

POKLIC(I)	PRAVNI VIRI	POGOJI
<p>Nosač, postrežek, spremljevalec psov, dvigovanje bremen ali tovora</p> <p>it. Attività di fachinaggio e movimentazione merci</p>	<p>Legge n. 57, 5.3.2001</p> <p>Decreto n. 221, 30. Giugno 2003</p> <p>Legge n. 40, 2. Aprile 2007</p> <p>Dejavnost je v EU bazi navedena kot regulirana.</p>	<p>Regulirano kot dejavnost, za opravljanje katere je treba izkazati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobro ime in ugled (dokazuje se predvsem nekaznovanost), - ekonomsko - finančno ustreznost, - tehnično - organizacijsko ustreznost (pod katero spadajo tudi profesionalne kompetence, ki jih mora imeti obrtnik – nosilec obrti ali oseba ki poslovali obrtniško podjetje). <p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Delo nosača, postreška, dvigovanje in tehtanje trgovskega blaga, prevzem in dostava avtomobilov, dvigi v lukah, na carini, polnjenje, tehtanje, prevezovanje in nalaganje blaga (v vrečke, posode, kontejnerje) ter vse aktivnosti, ki so povezane s premikanjem blaga in izdelkov (polnenje skladišč, čiščenje prostorov kjer se ta dejavnost odvija, sortiranje zelenjave, sekanje mesa in podobno)</p> <p>Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poklicne izkušnje na tem področju v trajanju najmanj 3 let, v podjetju ki je opravljalo to dejavnost, - potrdilo o usposobljenosti v smislu tehnične usposobljenosti (enako kot potrdilo veljajo tudi spričevala o zaključeni srednji šoli, višji ali visoki šoli, ki je vključevala vse dveletni pouk fizike ali najmanj dveletni pouk s področja organizacijskih ved oz. podjetništva (it. Organizzazione aziendale). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrdila o opravljenem izobraževanju ali delovnih izkušnjah, - vpis v register.

<p>Avtoprevoznik, prevažanje oseb in blaga za tretje osebe</p> <p>it. Autotrasporto di persone e di cose</p>	<p>Dectero legislativo n 286, 21 novembre 2005</p> <p>Decreto legislativo n 214, 22 dicembre 2008</p> <p>G.U. n 259, 6 novembre 2009 (pogoji za subjekte-izvajalce usposabljanja ter vsebina usposabljanj)</p> <p>Decreto n 80, 7. Febbraio 2007</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Voznik avtobusa, kamiona ali drugega vozila za prevoz oseb ali blaga</p> <p>Učna doba: /</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izpit kategorije C, C + E, D in D + E, - certifikat o poklicni kvalifikaciji ali potrdilo o kvalifikaciji za voznika,⁵⁸ - vpis v profesionalni register (it. albo professionale). <p>Za pridobitev potrdila o kvalifikaciji za voznika morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starost najmanj 18 let za upravljanje vozil, za katera se zahteva vozniški izpit za kategorije C in C + E (do nosilnosti 7, 5 ton), - starost najmanj 21 let za upravljanje vozil, za katera se zahteva vozniški izpit za kategorije D in D + E (več kot 7,5 ton), - starost najmanj 23 let za upravljanje vozil za prevoz oseb nad 16 oseb ali za vožnjo na linijah, ki so daljše od 50 km, - potrdilo o sposobnosti upravljanja z vozilom, - opravljen poseben tečaj, ki ga izvajajo avtošole ali organizacije, ki so za to posebej pooblašene od ministrstva za promet; za prvo izdajo potrdila oziroma kvalifikacije je treba opraviti: <ul style="list-style-type: none"> - za prevoz blaga: tečaj v trajanju 280 ur, od tega 260 ur teorije ter najmanj 20 ur individualne vožnje z vozilom, za katerega se kvalificira; za obnavljanje kvalifikacije (vsaki pet let) pa tečaj v trajanju 35 ur;
--	--	---

⁵⁸ Certifikat se pridobi ločeno za prevoz oseb, prevoz blaga, prevoz oseb in/ali blaga.

	<p>- za prevoz oseb: tečaj v trajanju 140 ur, od tega 130 ur teorije in 10 ur individualne vožnje z vozilom za prevoz oseb; za obnavljanje kvalifikacije (vsakih 5 let) pa tečaj v trajanju 35 ur;</p> <p>- izpit, ki ga izvaja prometno ministrstvo, poseben oddelek.</p>		<p>- za prevoz oseb: tečaj v trajanju 140 ur, od tega 130 ur teorije in 10 ur individualne vožnje z vozilom za prevoz oseb; za obnavljanje kvalifikacije (vsakih 5 let) pa tečaj v trajanju 35 ur;</p> <p>- izpit, ki ga izvaja prometno ministrstvo, poseben oddelek.</p>
<p>Monter naprav v zgradbah</p> <p>it. Attività installazione degli impianti all'interno degli edifici.</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Monter električnih naprav, elektronskih naprav, naprav za ogrevanje in hlajenje, vodovodnih in kanalizacijskih napeljav in naprav, plinskih naprav, protipožarnih naprav, dvigal in drugih podobnih naprav, tekočih stopnic.</p> <p>Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - visokošolsko izobraževanje iz ustreznega (glede na dejavnost podjetja oziroma na vrsto dela, ki ga zaposleni pri njem opravlja) tehničnega področja na javni italijanski instituciji oziroma takšni, ki je pravno priznana kot ustrezna, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - drugo izobraževanje po zaključeni srednji šoli s specializacijo na ustreznem tehničnem področju (glede na dejavnost podjetja oziroma 	<p>Legge n. 37, 22. Gennaio 2008</p> <p>Legge n 46, 5 marzo 1990 (členi 8, 14 in 16)</p> <p>Legge n. 248, 2. Dicembre 200559</p>	<p>Certifikat o poklicni kvalifikaciji je treba obnoviti vsakih pet let (ministrstvo izda novo potrdilo).</p>

⁵⁹ Zakon 37/2008 regulira dejavnost inštalacije raznih vrst naprav, kar vključuje:

- naprave za proizvodnjo, transformacijo, transport, distribucijo in uporabo električne energije
- RTV naprave, antene in druge elektronske naprave na splošno,
- naprave za ogrevanje in hlajenje, prezračevanje,
- vodovodne in sanitarne naprave (kanalizacija),
- naprave za distribucijo in uporabo plina v katerikoli obliki (utekočinjeni, v plinu ipd.),
- naprave za dvigovanje oseb ali stvari z dvigali, tekočimi stopnicami, tekočimo trakovi ipd.,
- naprave za protipožarno zaščito.

Zakon določa, da mora nosilec te dejavnosti, zakoniti zastopnik podjetja te dejavnosti ali odgovorni tehnični delavec imeti predpisano izobrazbo, pri čemer sta stopnja in smeri predpisani za vse vrste naprav enako.

		<p>na vrsto dela, ki ga zaposleni pri njem opravlja) na javni italijanski instituciji oziroma takšni, ki je pravno priznana kot ustrezna, čemur mora slediti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - za vodovodne inštalacije: najmanj eno leto opravljanja del pri podjetju iz te dejavnosti (zaposlitev ali drugo odvisno razmerje), - za vse druge inštalacije: najmanj dve zaporedni leti opravljanja del pri podjetju iz te dejavnosti (zaposlitev ali drugo odvisno razmerje), <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - drugače dokazana ustreznost poklicnih kvalifikacij glede na veljavno zakonodajo o izobraževanju in usposabljanju, ob pogoju predhodnih: <ul style="list-style-type: none"> - za vodovodne inštalacije: 2 zaporednih let delovnih izkušenj (delovno ali drugo odvisno razmerje) pri podjetju iz te dejavnosti, - za vse druge inštalacije: 4 zaporednih let delovnih izkušenj (delovno ali drugo odvisno razmerje) pri podjetju iz te dejavnosti, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljanje zahtevnejših del pri podjetju iz te dejavnosti v obdobju najmanj 3 zaporednih let, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanj 4 letne zaporedne delovne izkušnje v podjetju s te dejavnosti v vlogi lastnika podjetja, partnerja (družbenika) ali kot sodelujoč družinski član v takšnem podjetju. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v obrtni register ali register podjetij, - izpolnjevanje zahtev glede tehnične opremljenosti, - izpolnjevanje zahtev glede strokovne usposobljenosti, - prijava začetka opravljanja dejavnosti.
--	--	---

<p>Karoserist⁶⁰ it. Carrozzeria</p>	<p>Legge n. 122, 5 febbraio 1992 Decreto legislativo n. 32, 11. Febbraio 1998 Decreto n. 558, 14. Dicembre 1999</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Izdelava in popravilo karoserij, vključno z avtokleparstvom, avtoličarstvom Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljeno srednješolsko izobraževanje oz. spričevalo (diploma) s področij: aeronavtične konstrukcije, metalno-strojne industrije (it. industria industrie metalmeccaniche), pomorsko-strojne industrije (it. industria navalmeccanica), strojništva, finega strojništva (it. meccanica di precisione), termotehnike ali diploma (lahko tudi visokošolska) in pridobljeni naziv strojnega inženirja, kemičnega inženirja, aeronavtičnega inženirja, fizika ali inženirja fizike, aeronavtičnega inženirja ipd. (ustreznost drugih nazivov se presoja individualno), <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljen teoretično - praktičen tečaj, čemur mora slediti najmanj enoletna zaposlitev oziroma drug odvisen odnos v podjetju s te dejavnosti v zadnjih petih letih, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poklicne izkušnje na tem področju, ki se dokazujejo kot zaposlitev ali drug odvisen odnos v podjetju s te dejavnosti v trajanju najmanj 3 let v zadnjih petih letih; ta doba je zmanjšana na eno leto poklicnih
--	---	---

⁶⁰ V Italiji so poklici karoserista, mehanika, avtoelektrika in vulkanizerja urejeni v okviru obrtne dejavnost z enotnim imenom *Popravilo avtomobilov in drugih vozil* (it. Autoriparazione). Ta obrt se nato deli na popravilo vozil, popravilo elektro napeljav v vozilih, vulkanizerstvo in avtoelektrika ter avtoličarstvo. Pogoji glede poklicnih kvalifikacij pa so skoraj enaki oziroma med seboj različni le toliko, kolikor se npr. za avtoelektrika upošteva izobrazba s področja elektrike in elektronike, za mehanika pa s področja strojništva. Načeloma pa gre pri vseh za izobrazbo s področja tehnike ali strojništva. Kot ustrežna se ne priznava izobrazba s področja gradbeništva, nuklearne energije, industrijske fizike, telekomunikacij, informatike, tehnologije plastičnih materialov. Za izobrazbo, ki je s področja tehnike, vendar ni neposredno povezana z navedenimi poklici, glede njene ustreznosti odloča posebna komisija. Predpisane stopnje izobrazbe so za vse poklice enake. Zakon 122/1992 predpisuje, da morajo lastniki ali imetniki ali upravitelji vozil le-ta obvezno popravljati le pri avtomehaničnih, vulkarskih ipd. delavnicah, pri čemer lahko sami zase opravljajo le redno vzdrževanje in popravila.

		<p>izkušenj pri tistih, ki so med pridobivanjem teh izkušenj pridobili izobrazbo, različno od tiste, ki je navedena v prvem odstavku.</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v obrtni register ali register podjetij, - nekaznovanost (velja tudi za zaposlene karoseriste), - zdravstvena primernost (dokazuje se s potrdilom zdravnika), - poklicne kvalifikacije (glej zgoraj pod učna doba).
<p>Mehanik it. Meccanica e motoristica</p>	<p>Legge n. 122, 5 febbraio 1992 Decreto legislativo n. 32, 11. Febbraio 1998 Decreto n. 558, 14. Dicembre 1999</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: Strojna, motorna popravila Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljeno srednješolsko izobraževanje oziroma spričevalo (diploma) s področij: aeronavtične konstrukcije, metalno-strojne industrije (it. industrie metalmeccaniche), pomorsko-strojne industrije (it. industria navalmeccanica), strojništva, finega strojništva (it. meccanica di precisione), termotehnike ali diploma (lahko tudi visokošolska) in pridobljeni naziv strojnega inženirja, kemičnega inženirja, aeronavtičnega inženirja, fizika ali inženirja fizike, aeronavtičnega inženirja ipd. (ustreznost drugih nazivov se presoja individualno), <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljen teoretično-praktičen tečaj, čemur mora slediti najmanj enoletna zaposlitev oziroma drug odvisen odnos v podjetju s te dejavnosti v zadnjih petih letih, <p>ali</p> <ul style="list-style-type: none"> - poklicne izkušnje na tem področju, ki se izkazujejo kot zaposlitev ali drug odvisen odnos v podjetju s te dejavnosti v trajanju najmanj 3 let v zadnjih petih letih; ta doba je zmanjšana na eno leto poklicnih izkušenj pri tistih, ki so med pridobivanjem teh izkušenj pridobili izobrazbo, različno od tiste, ki je navedena v prvem odstavku.

		<p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v obrtni register ali register podjetij, - nekaznovanost (velja tudi za zaposlene karoseriste), - zdravstvena primernost (dokazuje se s potrdilom zdravnika), - poklicne kvalifikacije (glej zgoraj pod učna doba):
<p>Avto-elektrik it. Elletrauto</p>	<p>Legge n. 122, 5 febbraio 1992 Decreto legislativo n. 32, 11. Febbraio 1998 Decreto n. 558, 14. Dicembre 1999</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC Opis: popravilo in vzdrževanje električnih naprav in napeljav v vozilih Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljeno srednješolsko izobraževanje oz. spričevalo (diploma) s področij: industrijske elektronike, elektrotehnike ali diploma (lahko tudi visokošolska) in pridobljeni naziv elektroinženirja, inženirja elektronike, inženirja kemije, fizika ili inženirja fizike, aeronavtičnega inženirja (ustreznost drugih nazivov se presoja individualno), <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljen teoretično - praktičen tečaj, čemur mora slediti najmanj enoletna zaposlitev oziroma drug odvisen odnos v podjetju s te dejavnosti v zadnjih petih letih, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poklicne izkušnje na tem področju, ki se izkazujejo kot zaposlitev ali drug odvisen odnos v podjetju s te dejavnosti v trajanju najmanj 3 let v zadnjih petih letih; ta doba je zmanjšana na eno leto poklicnih izkušenj pri tistih, ki so med pridobivanjem teh izkušenj priobili izobrazbo, različno od tiste, ki je navedena v prvem odstavku. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v obrtni register ali register podjetij, - nekaznovanost (velja tudi za zaposlene karoseriste), - zdravstvena primernost (dokazuje se s potrdilom zdravnika), - poklicne kvalifikacije (glej zgoraj pod učna doba).

<p>Vulkanizer</p> <p>it. Gommista</p>	<p>Legge n. 122, 5 febbraio 1992</p> <p>Decreto legislativo n. 32, 11. Febbraio 1998</p> <p>Decreto n. 558, 14. Dicembre 1999</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: Popravilo in zamenjava gum</p> <p>Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljeno srednješolsko izobraževanje oz. spričevalo (diploma) s področij: aeronavtične konstrukcije, metalno-strojne industrije (it. industrie metalmeccaniche), pomorsko-strojne industrije (it. industria navalmeccanica), strojništva, finega strojništva (it. meccanica di precisione), termotehnike ali diploma (lahko tudi visokošolska) in pridobljeni naziv strojnega inženirja, kemičnega inženirja, aeronavtičnega inženirja, fizika ili inženirja fizike, aeronavtičnega inženirja ipd. (ustreznost drugih nazivov se presoja individualno), <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opravljen teoretično - praktičen tečaj, čemur mora slediti najmanj enoletna zaposlitev oziroma drug odvisen odnos v podjetju s te dejavnosti v zadnjih petih letih, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poklicne izkušnje na tem področju, ki se izkazujejo kot zaposlitev ali drug odvisen odnos v podjetju s te dejavnosti v trajanju najmanj 3 let v zadnjih petih letih; ta doba je zmanjšana na eno leto poklicnih izkušenj pri tistih, ki so med pridobivanjem teh izkušenj priobili izobrazbo, različno od tiste, ki je navedena v prvem odstavku. <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v obrtni register ali register podjetij, - nekaznovanost (velja tudi za zaposlene karoseriste), - zdravstvena primernost (dokazuje se s potrdilom zdravnika), - poklicne kvalifikacije (glej zgoraj pod učna doba).
---	---	---

<p>Optik</p> <p>it. Ottico</p>	<p>Legge 1264, 23 giugno 1927</p> <p>Decreto 1334/1928</p> <p>Legge 1265/1934</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: oskrbovanje s pripomočki za vid, kontrola vida, izdelava, popravilo in prilagoditev pripomočkov za korekcijo vida</p> <p>Učna doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - srednješolsko izobraževanje v trajanju 5 let, - državni izpit, <p><u>ali</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - študij (visokošolski) v trajanju 3 let s področja optike in optometrike (poseben program, ki ga nudijo na nekaterih univerzah s področja tehnike in naravoslovja). <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pridobitev licence (it. licenza di abilitazione), po predhodnem preizkusu znanja, ki ga sestavljata pisni preizkus znanja, ustni preizkus in praktični preizkus v laboratoriju.
<p>Ortoped</p> <p>It. Ortopedico</p>	<p>Decreto n. 665, 14 settembre 1994</p> <p>Decreto Legislativo n. 502, 30. Dicembre 1992</p>	<p>IZUČITEV ZA POKLIC</p> <p>Opis: izdelovanje, prilagoditev in namestitev protez in drugih pripomočkov za gibanje</p> <p>Učna doba: diploma (univerzitetna) in naziv tehnika ortopedike</p> <p>PRISTOPNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE OBRTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpis v obrtni register.

